

**CENTRUM
MILITAIRE GESCHIEDENIS**

**CENTRE
D'HISTOIRE MILITAIRE**

**1
MISCELLANEA**

**TROEPSKINDEREN
PUPILLEN EN CADETTEN
VAN HET LEGER
VAN 1838 TOT 1945**

Generaal majoor IMM b.d. Yvan P. VAN RENTERGHEM

KONINKLIJK LEGERMUSEUM

**JUBELPARK 3
B – 1000 BRUSSEL**

2014

MUSÉE ROYAL DE L'ARMÉE

**PARC DU CINQUANTENAIRE 3
B – 1000 BRUXELLES**

TROEPSKINDEREN
PUPILLEN EN CADETTEN VAN HET LEGER
VAN 1838 TOT 1945

**CENTRUM
MILITAIRE GESCHIEDENIS**

**CENTRE
D'HISTOIRE MILITAIRE**

1

MISCELLANEA

**TROEPSKINDEREN
PUPILLEN EN CADETTEN
VAN HET LEGER
VAN 1838 TOT 1945**

Generaal majoor IMM b.d. Yvan P. VAN RENTERGHEM

KONINKLIJK LEGERMUSEUM

**JUBELPARK 3
B – 1000 BRUSSEL**

2014

MUSÉE ROYAL DE L'ARMÉE

**PARC DU CINQUANTENAIRE 3
B – 1000 BRUXELLES**

De auteur wenst de uitgevers en de rechthebbenden te bedanken voor de toelating die zij hem verleend hebben om elementen van reeds gepubliceerde werken gratis te kunnen reproduceren in de strikte navolging van de wetgeving op de auteursrechten.

Oorspronkelijke editie: “Enfants de Troupe, Pupilles et Cadets de l’Armée, de 1845 à 1945” door Yvan Van Renterghem, in reeks Miscellanea 1, Uitg. Centrum voor Militaire Geschiedenis van het Koninklijk Leger Museum, 2000.

D/2014/0935/1

ISBN : 978-9-07193-630-2

Koninklijk Legermuseum
Jubelpark 3
B – 1000 Brussel

©
2014

Musée Royal de l’Armée
Parc du Cinquantenaire 3
B – 1000 Bruxelles

Alle rechten van reproductie, aanpassing of vertaling, door om even welke middel, beperkt voor alle landen zonder de schriftelijke toelating van de uitgever of van zijn rechthebbenden.

Gedrukt in België

VOORWOORD

Het Centrum voor Militaire Geschiedenis van het Koninklijk Museum van het Leger begon dertig jaar geleden, een dubbele reeks publicaties; enerzijds editeert het onder de vorm van genummerde inventarissen, overzichten van zijn documentatie en anderzijds publiceert het jaarlijks, onder meer luxueuze vorm, "geschriften" zoals "academische" werken, handelingen van colloquia of doctoraats proefschriften die vaak bekroond werden met de prijs "Luitenant-generaal Baron de Greef,". Dergelijke praktijk sluit het uitgeven uit, door gebrek aan belangrijkere budgetten, van interessante ontwikkelingswerken of van werken van een meer bescheiden natuur.

Eigentijdse uitgave- en reproductiefaciliteiten breiden voortaan onze middelen uit. We hebben besloten om een derde reeks publicaties («miscellanea», Latijnse vertaling van "mengsels", om onder dezelfde benaming Nederlandstalige werken te kunnen publiceren). Deze reeks is speciaal ontworpen om de laatstgenoemde categorie werken te kunnen lanceren. Flexibel en zuinig, want uitgevoerd door het personeel met de informaticamiddelen van het museum, past het, het aantal gedrukte exemplaren aan, aan het belang van het ogenblik, zonder beperking van het aantal pagina's wanneer nieuwswaardig.

Dit werk is het eerste in de reeks. Een uitstekend boek waarvan het Koninklijk Museum van het Leger zeer verheugd is het te kunnen publiceren. Het boek van generaal Van Renterghem is heel opmerkelijk door het belang en de complexiteit van het aangesneden onderwerp, de duidelijkheid van de uiteenzetting en de omvang en nauwkeurigheid van de analyse van de geraadpleegde bronnen. Hij stelt ons, en tot dusver heeft niemand het hem voorgedaan, de opleiding, de werking, de rekrutering en de inzet van de Belgische Cadetten- en Pupillenscholen, van hun oorsprong tot aan de Tweede Wereldoorlog, voor.

P. LEFEVRE

Hoofdconservator – Directeur, 2000

WOORD VOORAF

Troepskinderen, Pupillen en Cadetten van het Leger : wie waren ze, welke waren hun levensomstandigheden in de militaire instellingen die hen huisvestten en welke doelen streefde de Regering na bij het creëren van deze Korpsen ?

Om deze vragen te beantwoorden, een paar verspreide antwoorden : een dun boekje uitgegeven door de Cadettenschool van Laken dat een korte geschiedenis weergeeft hebben we in bijlage A aan ons werk samengevat, een artikel over de herkomst van de troepskinderen door L. Leconte, voormalig conservator van het Koninklijk Museum van het Leger, een studie van de uniformen, gepresenteerd door professor Francis Balace in de Nr. 1-6, 7 en 8 van het tijdschrift *Militaria Belgica*, een artikel van Luc Devos, hoogleraar geschiedenis aan de Koninklijke Militaire School, m.b.t. een aantal aspecten van het militair middelbaar onderwijs vóór 1940, drie hoofdstukken over de oorsprong van Saffraanberg en de bezetting van de gebouwen door de Pupillenschool en de Vlaamse Cadettenschool vóór 1940 in het boek "*Saffraanberg, de Technische School van de Luchtmacht*," geproduceerd onder de leiding van professor Dominique Hanson.

Om de lacunes tussen deze teksten te dichten, wilden we, in dit boek, proberen om de geschiedenis en de evolutie van de verschillende instellingen die verantwoordelijk waren voor het onderwijs, de opleiding en de voorbereiding van jongeren tot een militaire loopbaan te vertellen, door ons voornamelijk te baseren op de officiële documenten (koninklijke besluiten, ministeriële omzendbrieven, reglementen) en op alle teksten over het onderwerp dat we konden samenbrengen tijdens ons onderzoek. Alle feiten die ons te sterk anekdotisch leken werden verworpen.

Hoewel de Cadettenschool werd hersteld na de oorlog en tot 1991 heeft gewerkt, zoals aangegeven in de tabel in bijlage A, stopten we onze studie in 1945.

Bij de ontbinding van de Cadettenschool in Laken, zijn veel archieven verdwenen. Bovendien zijn, tijdens de jaren na de Tweede Wereldoorlog, zoveel dingen veranderd in de houding, het onderwijs ..., dat we het verstandiger vonden om aan jongeren de taak over te verlaten, om eventueel de studie van de evolutie van de Cadettenschool na 1945 voort te zetten.

Ik wil mijn kamaraden cadetten van Namen en Saffraanberg bedanken voor de informatie die ze mij zo vriendelijk hebben overgemaakt. Ik ben vooral dank verschuldigd aan mijn vriend Charles Noens voor het aanvaarden van de vervelende taak van de herziening van de verschillende versies van dit werk. De vele relevante vragen die hij mij gesteld heeft over specifieke kwesties hebben mij er toe geleid om bepaalde opzoekingen uit te diepen en om in functie van zijn suggesties, het hoofdstuk VIII volledig te herzien.

Mijn dank gaat ook uit naar mevrouw Verdrière-Burette die zo vriendelijk genoeg was me de archieven van haar stiefvader Eugène Burette, Cadet 1908-1914, te geven. Ze vormden een waardevolle bron van informatie m.b.t. de eerste Cadettenschool .

Tot slot wil ik Professor Hanson bedanken, om mijn aandacht gevestigd te hebben op, en mij een aantal artikels en documenten met betrekking tot het onderwerp te hebben overgemaakt, evenals voor de opmerkingen en suggesties over de inhoud en de presentatie van dit historische werk die hij geformuleerd heeft.

Y. VR, 2000

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	V
WOORD VOORAF	VI
INHOUDSOPGAVE.....	VII
AFKORTINGEN.....	XI
BIJ DE VERTALING	XII
EERSTE HOOFDSTUK : DE TROEPSKINDEREN (1838-1883)	1
1. Oorsprong van de Troepskinderen	2
2. De Troepskinderen in België (1838-1847)	3
2.1 De historische context	3
2.2 De officiële erkenning van de Troepskinderen	3
3. De Compagnie van de Troepskinderen (1847-1856)	6
3.1 De historische context	6
3.2 Oprichting van de Compagnie van de Troepskinderen	6
3.2.1 Toelatingsvoorwaarden	7
3.2.2 Verplichtingen tegenover de Staat	7
3.2.3 Uniform	8
3.2.4 Organisatie	8
3.2.5 Onderwijs	9
3.2.6 Inwendige dienst	11
3.2.7 Soldij	12
3.2.8 Tucht	13
3.3 De Compagnie van de Troepskinderen in 1854	14
3.3.1 Wijziging aan het uniform	14
3.3.2 Opmerking	14
4. De School van de troepskinderen (1856-1883)	15
4.1 De historische context	15
4.2 Oprichting van de School van de Troepskinderen	15
4.3 Het reglement van 1861	16
4.3.1 Organisatie	16
4.3.2 De soldij van de troepskinderen	16
4.3.3 Het uniform	17
4.3.4 Onderwijs	17
4.3.5 Inwendige dienst	20
4.3.6 Het dagprogramma	21
4.3.7 Tucht	24
4.3.8 Evolutie van de School van de Troepskinderen	26
4.4 Het reglement van 1876	26
4.4.1 Organisatie	26
4.4.2 Het onderricht	27
4.4.3 De inwendige dienst	28
4.4.4 De tucht	30
4.5 Wijzigingen van de verplichtingen tegenover de Staat	31
4.6 Chronologisch overzicht van de evolutie van de school	31
4.7 Het culturele leven in de School van de Troepskinderen	32
4.8 Enkele beschouwingen over de Troepskinderen	32

HOOFDSTUK II : DE PUPILLEN VAN HET LEGER (1883 – 1897) 35

1. De Historische Context	36
2. Oprichting van de Pupillenschool van het Leger	37
3. De Reorganisatie van 1886	37
3.1 Uitzet van de pupillen	38
3.2 Organisatie	40
3.3 Rekrutering en toelating	41
3.4 Onderwijs	42
3.5 Examens en rangschikking	44
3.6 Beloningen	44
3.7 Tucht	45
4. Het Reglement van 1889	45
4.1 Onderwijs	46
4.2 Rooster van werkzaamheden	46
4.3 Tucht	47
5. Het dagelijks leven van de Pupillen	48
5.1 Het dagelijks programma	48
5.2 Het inwendig regime	49
6. Chronologisch overzicht van de evolutie van de Pupillenschool	51
7. Beschouwingen over de toestand van de Pupillen in 1894	52

HOOFDSTUK III : DE PUPILLENSCHOOL VAN 1897 TOT 1914 57

1. De reorganisatie van de Pupillenschool in 1898	58
1.1 Doel van de Pupillenschool	58
1.2 Organisatie	58
1.3 Onderwijs	59
1.4 Tucht	61
1.5 Kledij van de Pupillen	61
1.6 Verplichtingen tegenover de Staat	61
2. Wijzigingen van de tenue van de Pupillen (1902)	61
3. Wijzigingen aan het organiek reglement van de School (1902).....	62
4. De reorganisatie van 1911	62
4.1 Toelatingsvoorwaarden	63
4.2 Organisatie	63
4.3 Personeel	63
4.4 Onderwijs – wetenschappelijk gedeelte	64
4.5 Onderwijs – militair gedeelte	65
4.6 Beloningen	65
4.7 Cursus voor onderofficieren	66
4.8 Tucht	66
4.9 Eigenlijke opvoeding	67
4.10 Kledij, kleine uitrusting en uitzet van de leerlingen	68
4.11 Bewapening	68
4.12 De School in geval van mobilisatie (Art. 194)	68
5. De reorganisatie van 1913	69
5.1 Organisatie	69
5.2 Personeel	69
5.3 Rekrutering en toelatingsvoorwaarden	70
5.4 Onderwijs	71
5.5 Verplichtingen van de Pupillen tegenover de Staat	71

5.6 Wijziging van het tuchtreglement	72
6. Toelatingsvoorwaarden van de leerlingen voor 1913	72
7. Enkele beschouwingen bij de evolutie van de Pupillenschool	73

HOOFDSTUK IV : DE CADETTENSCHOOL VAN 1897 TOT 1914 75

1. Oprichting van de Cadettenschool	76
1.1 Organisatie	76
1.2 Personeel	77
1.3 Rekrutering van de cadetten	77
1.4 Aanvaarding van de cadetten	78
1.5 Voorwaarden verbonden aan de cadetten die de leeftijd van 16 jaar bereiken	79
1.6 Voorwaarden verbonden aan de cadetten bij het verlaten van de retorica of het tweede leerjaar als kandidaat voor de Militaire School	79
1.7 Verblijfkosten	79
1.8 Studiebeurzen	80
1.9 Tenue en uitrusting	80
1.10 Huishouding van de cadet	82
1.11 Onderricht	82
1.12 Lichamelijke oefeningen en professionele vorming	82
1.13 Tucht	84
1.14 Het verlof	84
1.15 De dagelijkse dienst	85
1.16 Inspectie van de School	87
1.17 Opmerkingen in verband met de rekrutering van 1897	87
2. Wijziging van het Reglement in 1908	87
2.1 Wijziging van de rekrutering	87
2.2 Voorkeursorde	88
2.3 Studiebeurzen	88
3. Beschouwingen over de Cadettenschool	89

HOOFDSTUK V : PUPILLEN EN CADETTEN TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG 91

1. De Pupillen en de Oorlog 1914 – 1918	92
2. De Cadetten in augustus 1914	93

HOOFDSTUK VI : DE VERSCHILLENDE SCHOLEN VAN 1919 TOT 1940 97

1. De historische context	98
2. De reorganisatie van de Scholen in 1919	99
2.1 Organisatie	100
2.2 Personeel	101
2.3 Onderricht	102
2.4 Aanwerving en toelatingsvoorwaarden	102
2.5 Verplichtingen van de Pupillen tegenover de Staat	103
2.6 Toelatingsformaliteiten voor het jaar 1919	104
2.7 Toelatingsformaliteiten voor 1920	107
2.8 Soldij van Pupillen en Cadetten	108
2.9 Kledij van Pupillen en Cadetten	109
2.10 Bemerkingen	110
3. Oprichting van de Centrale Wetenschappelijke School	110
4. De Reorganisatie van de Scholen van 1923	112

4.1 Organisatie	113
4.2 Onderwijs	113
4.3 Personeel	113
4.4 Aanwerving en toelatingsvoorwaarden van de Pupillen	115
4.5 Verplichtingen van de Pupillen tegenover de Staat	119
4.6 Het dagelijkse leven	120
5. Hergroepering van de Pupillenscholen (1926)	120
6. Het einde van de Pupillenschool (1933)	122
7. Toestand van de Cadetten in 1932	123
8. De reorganisatie van de Cadettenschool in 1933	124
8.1 Aanwerving en toelatingsvoorwaarden van de Cadetten	125
8.2 Verplichtingen van de Cadetten tegenover de Staat	126
8.3 Tucht	127
8.4 Beloningen	128
9. Verplaatsing van de Vlaamse Cadettenschool naar Saffraanberg	128
10. Oprichting van de Cadetten “overtallige”	128
10.1 Organisatie	129
10.2 Aanwerving en toegangsvoorwaarden	129
10.3 Verplichtingen van de overtallige leerlingen tegenover de Staat	130
10.4 Uitbreiding van de overtallige leerlingen	130
10.5 Overgangsmaatregelen	130
11. Oprichting van de Toegevoegde Afdeling	131
12. Het dagelijkse programma van de Cadetten	132
13. Nota over de verloven en de vergunningen	135
14. Chronologie der gebeurtenissen tussen 1919 en 1940	135
15. Opmerkingen over de Cadetten	137
HOOFDSTUK VII : DE CADETTE EN DE OORLOG 1940-1945	139
1. De dag van 10 mei 1940	140
1.1 In de Vlaamse School van Saffraanberg	140
1.2 In de Franse School van Namen	140
2. De Cadetten tijdens Wereldoorlog II	141
HOOFDSTUK VIII : OVERWEGINGEN OVER DE SCHOLEN	143
1. De Pupillenscholen	144
2. De Eerste Cadettenschool (1897 - 1914)	146
3. De Cadettenschool tijdens het Interbellum	147
BIJLAGEN	153
A. Geschiedenis van de Scholen	154
B. De School van troepskinderen van Aalst (1879)	155
C. Taalcursussen in het Vlaams (1894)	156
D. Pupillenschool: Winterdienst (1886-1897)	157
E. Pupillenschool: Zomerdienst (1886)	158
F. Kledij, schoenen, kleine uitrustingsvoorwerpen en uitzet ten behoeve van de leerlingen	159
G. Kader van de Cadettenschool in 1897	160
H. Officieren die een bevelvoering hebben uitgeoefend of die deel hebben uitgemaakt van het lerarenkorps	161

I.	Uren wekelijks gewijd aan de verschillende onderwijstakken	163
J.	Gewichtscoefficienten toegekend aan de verschillende onderwijstakken	164
K.	Gesneuvelde Troepskinderen en Pupillen	165
L1.	Boek der Helden	166
L2.	Dodenmonument van de Cadettenschool van Namen	167
M.	Gesneuvelde cadetten 1914-1918	168
N1.	Toelatingsbrief van een leerling als Pupil	169
N2.	Toelatingsbrief van een leerling in overtal	170
O.	Bevelhebbers van de Cadettenschool (1897-1940)	173
P.	Kader van de Cadettenscholen in 1938	174
Q.	Gesneuvelde Pupillen	176
R.	Aanvullende nota's	177
BIBLIOGRAFIE		187
AANHANGSEL Handboek van de leerlingen		195
ILLUSTRATIES		209

AFKORTINGEN

A.E.M.	Stafadjunct (in het Frans <i>Adjoint d'Etat-Major</i>)
AG	Sectie Artillerie-Genie van de Militaire School,
Art.	Artikel,
Blz	Bladzijde,
B.M.	<i>Belgique Militaire</i> (enkel in het Frans tot 1935),
C.A.	<i>Le Courier de l'Armée</i> (enkel in het Frans tot 1935),
D.A.	Artillerie Divisie (afdeling),
D.I.	Infanterie Divisie (afdeling),
G.S.	Generale Staf,
IC	Sectie Infanterie-Cavalerie van de Militaire School,
JMO	<i>Le Journal Militaire Officiel</i> (enkel in het Frans),
K.B.	Koninklijk Besluit,
K.L.M.	Koninklijk Leger Museum (in het Frans <i>M.R.A.</i>),
Nr	Nummer,
VKOLA	Vervolmakingscursus voor Onderluitenanten van het Actief kader,
S.C.O.L.	School voor Kandidaten Onderluitenanten,
s.n.	<i>Sine nomine</i> : zonder gekende auteursnaam,
S.O.O.	School voor Onder-Officieren,
TR	Troep, ter oppositie met de officieren, in de personeelstabellen,
V.V.V.	Versterkte Vredesvoet,
V.T.L.N.	Verdedigingsstroepen van Luxemburg en Namen.

BIJ DE VERTALING

Aan de vertaling van het werk van Generaal Van Renterghem hebben volgende oud-cadetten meegewerkt :

Rik Windels, cadet Laken 1957

Chris de Veth, cadet Lier 1958

Paul Lavaert, cadet Lier 1958

Ronny Mattelaer, cadet Laken 1958

Marc Vanheuverbeke , cadet Laken 1958

André Wauters , cadet Laken 1958

Jean-Paul Cravillon, cadet Laken 1961

Remy Sproelants, cadet Laken, 1964

Alain Vereecke, cadet Laken 1964

Mevrouw Ilse Bogaerts van het Koninklijk Museum van het Leger, ontfermde zich over de juiste terminologie van de kledij en de uitrustingsvoorwerpen.

Guy Stevins, cadet Laken 1958, verzorgde de algemene coördinatie voor de publicatie van het vertaalde werk.

We stellen het op prijs om deze personen hartelijk te bedanken voor hun waardevolle bijdrage.

HOOFDSTUK I

DE TROEPSKINDEREN

(1838 – 1883)

1. OORSPRONG VAN DE « TROEPSKINDEREN »

De oorsprong van de « Troepskinderen »¹ gaat terug tot 1766 : een ordonnantie van de Koning van Frankrijk liet dan toe om per compagnie een zoon van een militair vanaf de leeftijd van 10 jaar tot 16 jaar in te schakelen, deze bevoorrechte genoot van een soldatensoldij.

Vanaf 1788 werden er twee troepskinderen per eenheid en zestien per regiment toegelaten, weliswaar met slechts een halve soldij. Ze gingen te leer bij een werkbaas of ze werden gedetacheerd bij de muziek. Bij het te velde trekken van de troep, werden zij in het algemeen naar een depot gestuurd. Vanaf 16 jaar werden zij contractueel ingelijfd.

Al deze regels werden afgeschaft in 1791. Voorlopige en tijdelijke regelingen werden ten hunner behoefte getroffen tot wanneer het Consulaat opdaagde. Nochtans is het tijdens de Franse revolutie dat men deze kleine heldhaftige kinderen binnen de legers opmerkte. Zij werden ingeschakeld om het bedreigde Vaderland te verdedigen. Op het slagveld kon men dan die kinderen zien, die met al hun kracht de ezelsvellen van hun te grote trommels besloegen.

Het oorlogsenthouziasme was in die tijd zo groot dat zelfs heel jonge kinderen het ouderhuis verlieten om zich te laten inlijven in de rijen van in lompen gehulde vrijwilligers, die optrokken naar de bedreigde grenzen. Hoewel ze te zwak waren om zware wapens te dragen, bevonden ze zich vooraan de infanteriecolonnes, waar zij met een bijna heilige overtuiging de pas dicteerden. De Geschiedenis zegt ons niet hoeveel van hen op het slagveld sneuvelden of uitgeput langs de grote wegen omkwamen. Wel werden heel wat ongelooflijk dappere daden van deze kleine helden geregistreerd.

Bonaparte, aan wie niets ontging, regelde hun aanwezigheid in de legers, want men kan zich goed inbeelden hoe slecht het met de opvoeding van die halfwassen jongens gesteld was. Hij besliste dat, in elke compagnie van het leger twee « troepskinderen » vanaf de 1e vendémiaire van het jaar VIII (23 september 1799) soldij zouden krijgen. Het moesten jongens zijn, minstens tien jaar oud, voortgesproten uit het wettelijke huwelijk van een vrouw, verbonden aan een militair korps in de hoedanigheid van wasvrouw of marketenster, met een verdediger van het vaderland in actieve dienst of in de strijd gesneuveld.

De kinderen van de soldaten hadden voorrang op deze van de onderofficieren, die op hun beurt voorrang hadden op de kinderen van de officieren. Op een bepaald ogenblik stichtte de Keizer speciale scholen voor de kinderen van de officieren, zodat zij niet meer met de andere kinderen gemengd werden. Per regiment werden één officier, twee onderofficieren en vier korporaa's uitgekozen op basis van hun uitstekend gedrag en zeden. Zij werden belast met het toezicht op de Pupillen en verschaften hun de basis van intellectuele, fysieke en militaire opvoeding. L. LECONTE schreef² : « *De bekende Franse schilder CHARLET schreef via een eigenaardige tekening de bestaansvoorwaarden van deze kleine arme kinderen geschetst : men ziet ze in hun reglementaire tenues geknipt uit afgedankte uniformen, met een te grote sjako op hun hoofd en opgehoopt in een eng, kaal en oncomfortabel lokaal (de kazernes waren in die tijd krotwoningen). Een oude korporaal, vol met letsels van kwetsuren, maar met een beperkte intellectuele bagage, geeft hen een theorie in gebroken Frans : - Voilà ! j'vous interroge...taise-vous ! Qu'chentende une brofond silence ! Nous barlons sur le crammaire Française* »³

Eens zestien jaar oud, mochten de jonge krijgers een vrijwillige dienstneming aangaan, zij die goede vorderingen in de muziek hadden gemaakt, mochten ingelijfd worden in de fanfare van

¹ De oorspronkelijke benaming is : "Enfants de Troupe".

² LECONTE Louis : « *L'origine de nos Pupilles* », *Le Courrier de l'Armée*, 1921, Blz. 533.

³ « Ziezo, ik ondervraag je... zwijgt! Ik wil enkel een grote stilte horen! We spreken van de Franse spraakkunst! »

het korps vanaf 14 jaar, tamboers moesten nochtans de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt. Anderzijds werden de werkbazen verplicht minstens twee kinderen op te leiden.

Pas in 1809 werd er beslist de kinderen samen te brengen in de depots van de Korpsen en werd het verboden ze op veldtocht mee te nemen.

Op 20 maart 1811, ter gelegenheid van de geboorte van zijn zoon, de Koning van Rome, ondertekende Napoleon het decreet dat de vorming van een regiment van tien compagnies voorzag, het regiment kreeg als naam « Pupillen van de Wacht » of « Wacht van de Koning van Rome » en werd gevestigd in Versailles. Op 18 augustus 1811, stelde de Keizer de Pupillen op de volgende manier voor aan zijn "Oude Garde" :

« Soldaten van mijn Oude Garde, zie hier uw kinderen. Hun vaders lieten hun leven in de strijd aan uw zijde, U zult hun plaats innemen. In U zullen zij tegelijk een voorbeeld en een steun vinden. Weest voorgedragen voor hen!

Door U na te volgen, zullen het dapperen zijn, door naar uw raadgevingen te luisteren, zullen zij de beste soldaten van de wereld worden!

Ik heb hen de hoede van mijn zoon toevertrouwd, zoals ik U gevraagd heb om op mij te waken. Met hen heb ik niets te vrezen. Voor hen vraag ik U om vriendschap en bescherming!⁴ »

2. DE TROEPSKINDEREN IN BELGIË (1838-1847)

2.1 De historische context

Na de rampzalige Tiendaagse veldtocht heeft de Conferentie van Londen het « Verdrag van de XXIV artikelen » opgelegd, teneinde een einde te stellen aan het conflict tussen Holland en België. Het verdrag werd op 1 oktober 1831 geratificeerd.

Het Belgische leger, dat door de militiewet van 30 december 1831 een getalsterkte bereikte van 80 000 man, bleef op oorlogsvoet. Met de hulp van de opperofficieren die door de koning van Frankrijk Louis-Philippe ter beschikking werden gesteld, zette Koning Leopold I zich in om de noodzakelijke hervormingen in het leger in te voeren.

In 1834 richtte kolonel CHAPÉLIÉ de *Militaire School* op. De grote wetenschappelijke waarde van deze instelling zou zich snel in het buitenland verspreiden. In korte tijd slaagde het Belgische leger erin de andere Europese legers te evenaren.

In 1838 zag de Koning van Nederland af van zijn "volhardingspolitiek" en erkende hij eindelijk de XXIV artikelen. Het Belgische leger, dat goed opgeleid en getraind was, was nu voldoende bij machte om de neutraliteit van het land te verdedigen. Het had de gelegenheid om dit te bewijzen op de dagen die volgden op de Franse revolutie van februari 1848 ("Avontuur van *Risquons-tout*" op 27 maart 1848).

2.2 De officiële erkenning van de Troepskinderen

Hoewel de Afdelingen van Koning Willem I aan de bron lagen van de eenheden van het leger van het onafhankelijke België, waren initieel de "Troepskinderen" er niet in voorzien. Niettemin werden, onder de invloed van de Franse officieren en kaders die gerekruteerd waren om het leger

⁴ Rede van Napoleon aan zijn "Oude Garde" : *« Soldats de ma Vieille Garde, voici vos enfants ! C'est en combattant à vos côtés que leurs pères sont morts, vous leur en tiendrez lieu. Ils trouveront en vous tout à la fois un exemple et un appui. Soyez leurs tuteurs ! En vous imitant, ils seront braves, en écoutant vos avis, ils deviendront les premiers soldats du monde ! Je leur ai confié la garde de mon fils, comme je vous ai confié la mienne. Avec eux, je serai sans crainte pour moi. Je vous demande pour eux amitié et protection ! »*

te reorganiseren, en tevens onder impuls van onze landgenoten die onder Napoleon I hadden gediend, bepaalde Franse militaire tradities terug ingevoerd.

Zo brachten, vanaf 1830, onze regimenten hun "Troepskinderen" met zich terug mee. Echter bestond op dat ogenblik geen enkele reglementaire beschikking in verband met het statuut van deze kinderen in de schoot van de eerste Belgische regimenten.

Slechts in 1838 werd de idee van de oprichting van de "Pupil van de Natie" werkelijkheid. Dank zij het Koninklijke besluit Nr 2809 van 9 maart 1838 werd beslist, dat vanaf 15 maart van hetzelfde jaar, een aantal kinderen van militairen zouden aangenomen worden in alle legerkorpsen. Deze kinderen werden op de controlelijsten ingeschreven onder de benaming "Troepskinderen". Hun aantal was beperkt tot 600. Zij werden verdeeld in de korpsen, a rato van één of twee per compagnie, eskadron of batterij, zoals hieronder aangegeven :

Eén per compagnie voor :

- de regimenten van de linie infanterie,
- de regimenten van de jagers te voet,
- de infanteriedepots,
- het Scheldebataljon,
- de tuchtcompagnies,
- het bataljon van de geniesoldaten.

Eén per eskadron voor de cavalerieregimenten,

Twee per eskadron of batterij voor :

- de depots van de cavalerieregimenten,
- de artillerieregimenten,
- hun depots.

Twee per compagnie voor :

- de compagnies van militaire werklui,
- de compagnies pontonniers,
- de compagnies sedentaire vuurwerkmakers.

Twee per bataljon voor de reserveregimenten,

Drie per compagnie voor de garnizoenscompagnies,

Vier per compagnie voor het eskadron van de artillerietrein en

Vijf per compagnie voor de geniewachten en artilleriebeambten.

Om als troepskind te worden aangenomen, moest men tot de volgende categorieën behoren :

- 1° De wettelijke zonen van soldaten, korporaals of brigadiers, onderofficieren, wachten en andere beambten van de artillerie, van de genie en van de artillerietrein, overleden of in actieve dienst, teruggetrokken uit dienstverband en gepensioneerden,
- 2° De wettelijke zonen van officieren, overleden of in actieve dienst, teruggetrokken uit dienstverband en gepensioneerden.

Enkel de wezen en kinderen van ouders die aanwezig waren in het korps mochten aanvaard worden vanaf de leeftijd van 8 jaar, de anderen vanaf 10 jaar, na gunstig onderzoek qua fysieke gesteldheid door de eenheidsgeneesheer. De zonen van de officieren werden slechts toegelaten bij gebrek aan kinderen van soldaten, korporaals, brigadiers en onderofficieren. De vader of de voogd moest, in naam van het voorgestelde kind, een contract tekenen waarbij deze laatste een verbintenis aanging het leger te dienen tot en met zijn achttiende jaar. Daarna kon het kind kiezen, ofwel voor een militaire loopbaan en dus weer een verbintenis aangaan met het leger, ofwel voor een andere loopbaan, uiteraard zonder vrijgesteld te zijn van de verplichtingen, die opgelegd zijn door de wetten inzake nationale militie aan alle jonge Belgen van minstens 18 jaar oud.

Eenmaal aanvaard en ongeacht hun leeftijd, werden de troepskinderen naar de regiments-school ⁵ gezonden (deze school was aangehecht aan de staf van het regiment of aan het detachement) en onder rechtstreeks toezicht geplaatst van officieren en oude onderofficieren-instructeurs, maar weinig later werd beslist om hen af te delen naar de depots.

De troepskinderen hadden recht op een soldij van 5 centiemmen per dag, op inkwartiering en op een rantsoen brood van een ½ kilogram, ze hadden ook recht op 9 centiemmen per gepresteerde dag voor kledij. Ze droegen het uniform van hun regiment. Het artikel 8 van het Koninklijke besluit voorzag dat *"ze zoveel mogelijk oude kleren zouden dragen die als waardeloos in het kledingsmagazijn waren binnengebracht en die op hun maat hersneden werden"*.

Eens 14 jaar oud, ondergingen de Troepskinderen een examen in aanwezigheid van een commissie van drie officieren. De commissie oordeelde of de jongeren bekwaam waren om overgeheveld te worden naar de actieve dienst. Een officier van het medische korps of van het garnizoen stelde vast of de jongeren over de nodige fysieke kwaliteiten beschikten om overgeheveld te worden in een korps. Daar waren zij voorbestemd om te dienen als tamboer, klaroenspeler, trompetspeler of muzikant tot en met hun 18e jaar.

In de gevallen van gebrek aan voldoende vorming of wangedrag of in het geval van een onvoldoende sterk lichaamsgestel, werd het examen uitgesteld met één jaar. Het betrokken kind werd dan opnieuw onderzocht en indien het dan nog niet over de nodige capaciteiten beschikte werd het definitief doorgestuurd.

In onze huidige moderne tijd, kunnen wij ons moeilijk dergelijke oubollige praktijken nog indenken. Maar men moet zich de mentaliteit van dat tijdperk indenken. Wat de doelstelling was van de regering van toen om een dergelijke organisatie op te zetten, kunnen we nauwelijks gissen.

In die tijd was het intellectueel en moreel niveau heel wat lager dan de norm die voorzien was door de militiewetten van vóór deze van 1902 (dienst voor vrijwilligers) en 1913 (algemene dienst). De pensioenen waren armzalig : weduwen en wezen van militairen verkregen geen enkele toelage; de laaggegradueerde militairen waren zeer slecht bezoldigd. De gezinnen van de getrouwde laaggegradueerden waren geïnstalleerd in de kazernes zelf; in het algemeen beheerde de vrouw een kleine kantine, zij herstelde kleren en linnen, maakte het eten klaar, enz...vandaar de benaming " Vrouw van de Compagnie " die nog een lang leven heeft geleid.

Het was ongetwijfeld de bedoeling van de Natie om ietwat aan de armzaligheid van deze gezinnen te verhelpen, daarom werd de idee uitgewerkt om kinderen van het gezin te adopteren en te voorzien in hun levensonderhoud.

Men kan zich vlug en gemakkelijk de praktische gevolgen indenken van een dergelijk initiatief. De kinderen waren vanaf de leeftijd van 8 jaar in permanent contact met soms ruwe soldeniers. Zij kregen eten, dat niet aangepast was aan hun leeftijd. Bovendien was hun intellectuele en morele vorming zeker onvoldoende, want, eens 14 jaar oud, waren ze verplicht effectief te dienen als tamboer of klaroenspeler. Men kan gerust stellen dat zij zeker geen aanspraak konden maken om eens de elite van de Natie te vormen. Het merendeel onder hen bleef gedurende gans hun leven onder de wapens met als ambitie sergeant te worden. Velen konden het zelfs zo ver niet brengen.

L. LECONTE schreef ⁶ « *Het systeem was zeker ver van perfect. Toen ik een paar oude boeken, die de bevelen omvatte van de 1^e Jagers te paard (carabiniers), doornam, las ik dat een kolonel met gerechtvaardigde verbijstering vaststelde dat de regimentskinderen in de straten ronddoelden binnen de diensturen. Hij stelde ook vast dat zij slecht gekleed waren, dat zij vuil en zelfs soms vies voorkwamen, deze gewetensvolle en vaderlijke korpschef nam dan het initiatief de*

⁵ Zie bijlage R2 over de regimentsscholen

⁶ LECONTE L., *Le Courrier de l'Armée*, 1921, Blz. 533-534.

kinderen onder de hoede te plaatsen van een "goede" sergeant en van een "goede" korporaal. Hij hevelde ze over naar de schoolcompagnie van het depot en schakelde ze er gewoon in, in het dagelijkse leven. »

De generaals stelden regelmatig tijdens hun inspecties vast dat de kinderen slecht onderhouden waren en één ervan beschreef zelfs die toestand van verwaarlozing waarin de kinderen zich bevonden met de volgende woorden :

« Hoewel de korpsen niet te veel moesten verwachten van deze kinderen, gezien hun tengere gezondheid en hun gebrek aan lichaamskracht, zouden ze hen toch moeten de nodige zorgen toedienen, ik kan alleen maar de korpschefs aanzetten om de maatregelen te nemen zodanig dat voortaan die kinderen samen zouden gebracht worden en onderhevig gesteld aan een streng toezicht. »

Men had hen de naam van "Troepskinderen" gegeven. De uitdrukking past uitstekend. Gelukkig werd men zich snel bewust van de gevaren om dergelijke jonge kinderen in direct contact met de troep te zetten en tevens van de noodzaak voor een degelijke opleiding en voor een morele en militaire opvoeding.

3. DE COMPAGNIE VAN DE TROEPSKINDEREN (1847-1856)

3.1 De historische context

De gebeurtenissen van 1848 hadden aangetoond dat het oorlogsgevaar, verdwenen aan Hollandse zijde, zeer snel de kop kon opsteken aan Franse zijde. Lodewijk-Napoleon, de nieuwe benoemde Franse president, maakte er geen geheim van dat hij het werk van het Congres van Wenen wou herzien. Het gevaar van een invasie zou zich al in 1870 uiten.

Al in 1851 had koning Leopold I een commissie opgericht die een defensief dispositief moest voorstellen in de hypothese van een invasie door één van onze machtige burens. De besluiten van deze commissie werden vervat in de wet van 18 juni 1853 die het effectief van het leger op 100.000 man bracht en de Koning toeliet, ingeval van invasie van het grondgebied, alle supplementaire militieklassen weder op te roepen die hij noodzakelijk achtte.

De commissie boog zich ook over de forten. Zij was van mening dat de verdedigingslijnen van de Schelde en van de Maas aaneengesloten moesten blijven, bovendien moest een groot achterwaarts kamp opgericht dat bescherming zou bieden aan de regering gedurende de tijdspanne die de Grootmachten - die garant stonden voor onze neutraliteit - nodig achtten om tussen te komen tegen de agressor.

3.2 Oprichting van de Compagnie van de Troepskinderen

Koning Leopold I trok zich het lot van de "kleine Troepskinderen" erg aan. Hij was er van overtuigd dat, door hen zijn hoge en welwillende bescherming te verlenen, hij een grote dienst zou bewijzen aan het Leger. Hij besloot dan ook te voorzien in een doorgedreven opleiding alsook in de morele en militaire opvoeding van deze Troepskinderen.

Hij bracht ze samen in een Compagnie die ze zou voorbereiden om deel te nemen aan de rekruteringswedstrijd voor de lagere rangen van het leger.

Op 15 april 1847, op voorstel van Luitenant-generaal PRISSE, toen minister van Oorlog, ondertekende de Koning het koninklijke besluit Nr 6213 dat de "Compagnie van de Troepskinderen" oprichtte in de Sionkazerne⁷ te Lier.

⁷ Zie Bijlage R2 over de Sionkazerne.

De Compagnie werd onder bevel geplaatst van kapitein 1^e klas PALMAERT van het 2^e Regiment Jagers te Voet ⁸.

Het koninklijke besluit bepaalde de toelatingsvoorwaarden in de Compagnie, de verplichtingen van de Troepskinderen tegenover de Staat en droeg de Minister van Oorlog op het tuchtreglement, het lesprogramma en het reglement van inwendige dienst op te stellen.

Artikel 28 van het koninklijke besluit bepaalde : « In geen geval zal afgeweken worden van de verordeningen en bepalingen aangaande de opleiding van de kinderen van de militairen. Deze zullen hun basisonderwijs blijven ontvangen in de gemeentescholen. Onze ministers van Binnenlandse zaken en van de Oorlog zullen toezien dat ze kunnen genieten van de bestaande of nog op te richten bewaarscholen in de gemeenten van het Koninkrijk. » Hierna volgen de toelatingsvoorwaarden alsook de verplichtingen tegenover de Staat voorzien in het Koninklijke besluit.

3.2.1 Toelatingsvoorwaarden

Waren enkel toegelaten in de Compagnie van de Troepskinderen de wettige zonen ouder dan 10 jaar en jonger dan 13 jaar :

- 1° Van soldaten, korporaals, brigadiers en onderofficieren van alle wapens, opzichters van de artillerie, van de geniewachten, bedienden van de administratieve dienst, van de gezondheidsdienst, in actieve dienst, met pensioen, de dienst verlaten hebbende of overleden,
- 2° De burgerbedienden van lagere rang van het ministerie van Oorlog,
- 3° De officieren en de bedienden gelijkgesteld aan de rang van officier in actieve dienst, op non-activiteit, afgekeurd, met pensioen, de dienst verlaten hebbende of overleden,

Er werd nochtans bepaald dat de wezen van militairen aanvaard worden vanaf 8 jaar.

In principe moesten de kinderen die zich kandidaat stelden kunnen lezen en schrijven. Het bleek dat te veel kinderen aan deze vereiste niet voldeden. Een rondzendbrief van 15 december 1849 stelde vast dat sommige kandidaten van 13 en 14 jaar niet correct konden lezen noch schrijven en herinnerde er de militaire autoriteiten aan dat de verplichting bestond - vooraleer kandidaten voor te stellen - na te gaan of deze voorwaarde wel degelijk vervuld was. In de toekomst zou geen enkele zoon van een militair nog toegelaten worden in de Compagnie als hij niet kon lezen noch schrijven.

3.2.2 Verplichtingen tegenover de Staat

Bij zijn aanmelding in de Compagnie was het Troepenkind gehouden, mits de toestemming van ouders of voogd, een contract te ondertekenen dat hem verbond in het leger te dienen tot het einde van zijn 24^e levensjaar.

De kandidaat werd onderworpen aan een medisch onderzoek door een officier van de gezondheidsdienst die moest toezien of hij in goede lichamelijke gesteldheid verkeerde en geen fysieke of geestelijke gebreken had, die hem ongeschikt zouden maken voor de militaire dienst. Op 15-jarige leeftijd, werd het Troepenkind opnieuw onderzocht door een officier van de gezondheidsdienst die dan moest oordelen over zijn geschiktheid voor de militaire dienst. De kinderen die ongeschikt bevonden waren, werden terug naar het burgerleven verwezen. Op 16-jarige leeftijd gingen de kinderen die geschikt bevonden waren over naar de regimenten als korporaal kwartiermeester, gewoon korporaal of soldaat en dienden in het leger tot het einde van zijn contract, dit wil zeggen acht jaar minimum.

⁸ De eerste compagniecommandant zal in functie blijven tot 5 april 1848.

Bij de oprichting van de Compagnie voorzag men aanvankelijk voor het volledige leger een maximum effectief van 600 kinderen. Nochtans boden zich meer dan 700 kandidaten aan. Zij werden allen aanvaard.

3.2.3 Uniform

Op 15 juni 1847 verscheen het Koninklijke besluit n° 6297 dat het uniform bepaalde van de Compagnie van de troepskinderen. Dit uniform werd getekend door de eerste compagnie-commandant. Hij haalde zijn inspiratie bij het uniform van de wezen van de stad Luik. In grote lijnen werd zijn project aanvaard op 22 april 1847.⁹

Het uniform van de Troepskinderen (Koninklijke besluit Nr 6297 van 15 juni 1847) was als volgt samengesteld :

- 1° Sjako, conform met deze van de infanterie, maar uit karton bedekt door wasdoek, bezet met drie leeuwenkoppen, een geelkoperen ketting en een groene pompon, (in 1849, werd de sjako vervangen door een kepie met een scharlakenrood bandweefsel),
- 2° Donkergrijze wollen kapotjas (de kapotjas werd afgeschaft in 1848)¹⁰,
- 3° Laken broek van dezelfde kleur en kwaliteit,
- 4° Gewone laken blauwe vest,
- 5° Kwartiermuts in laken van dezelfde kleur en kwaliteit,
- 6° Werkkiel in gekeperde stof, met wit blauwe strepen in de middel gebonden met behulp van een zwart lederen riem (in 1849, werd de riem vervangen door een koppelriem uit buffelleer met bajonethouder en koperen plaat),
- 7° Twee linnen broeken : de ene écru, de andere wit.

De kapotjas, de laken broek en de kwartiermuts waren, relatief gezien, conform met deze van de linie infanterie.

De vest had korte afgeronde panden die de heupen bedekte.

De knopen, kleiner dan die van de infanterie, waren van goudbrons, versierd met een *Œ* in reliëf met erboven de Koninklijke kroon.

De ransel was conform met deze gebruikt door de linie infanterie maar kleiner van maat en lichter.

De kleine uitrustingsvoorwerpen waren, op de afmeting na, deze van de linie infanterie.

Er werd beslist dat de Troepskinderen noch epauletten noch contra-epauletten zouden dragen.

In oktober 1847, ontvingen de leerlingen van de 1^e Divisie (de oudsten), de enigen die wapens en gekruiste buffelleren uitrustingen droegen, toch schouderpatten op de vest,

3.2.4 Organisatie

Op 20 augustus 1849 verscheen het *Reglement voor de Compagnie van de Troepskinderen*. Hier volgen de voornaamste bepalingen.

Het kader van de Compagnie was op de volgende wijze samengesteld :

- één kapitein, commandant van de Compagnie,
- 2 luitenanten,
- 2 onderluitenanten,
- 1 sergeant-majoor,

⁹ BALACE Francis, « *Enfants de Troupe, Pupilles et Cadets* », *Militaria Belgica* I-6.

¹⁰ Voor economische reden, daar de mantel het duurste uitrustingsstuk was.

8 sergeanten,
2 kwartiermeesters, waarvan één met de graad van sergeant,
16 korporaa's, gesproken uit de Troepskinderen,
5 tamboers of hoornblazers, waarvan 4 gesproken uit de Troepskinderen, en het aantal soldaten nodig voor de diensten.

Een *pelotonsvrouw* werd ook toegevoegd aan elk peloton. Haar opdracht bestond erin de was te doen alsook kleine herstellingen uit te voeren aan het linnen van de troepskinderen van haar peloton. Te meer gingen de pelotonsvrouwen onmiddellijk na het wekken naar de refter om de boterhammen van de leerlingen te smeren. Twee pelotonsvrouwen moesten om beurt de borden en de kommen wassen. De afwas moest onmiddellijk na het ontbijt en het middagmaal uitgevoerd worden.

De omkadering van de *Compagnie van de Troepskinderen* bleek zeer snel onvoldoende te zijn. Bij het koninklijke besluit n° 7195 van 11 september 1849 werd het kader van de compagnie met tien sergeanten, vijf korporaa's en met twee tamboers of hoornblazers versterkt.

De Compagnie van de Troepskinderen bestond uit zes pelotons. In het 1^e peloton of de voorbereidende school vond men de kinderen jonger dan 11 jaar oud, in de vijf andere de kinderen van elf jaar en ouder, zij werden er verdeeld volgens hun graad van opleiding.

Inzake de inwendige dienst en de tucht waren de pelotons gescheiden zoals de compagnies van een bataljon, de pelotonscommandanten hadden op hun peloton het gezag van een compagniecommandant. Inzake de opleiding en de studies kon elk peloton verdeeld worden in twee secties met ongeveer 50 kinderen.

3.2.5 Onderwijs

Volgens het reglement was de compagniecommandant verantwoordelijk voor het onderwijs en de opleiding. Voor deze opdracht werd hij in iedere sectie ondersteund door een officier en, indien nodig, door een of twee onderofficieren repetitoren. De garnizoensaalmoezenier was verantwoordelijk voor het godsdienstondericht.

Iedere sectie beschikte over een eigen studiezaal of klas.

Hierna volgt het studieprogramma van de Troepskinderen.

Studieprogramma van de Compagnie van de Troepskinderen

Ref. (Instructie van 20 augustus 1849, betreffende de examens van de Compagnie van de Troepskinderen)

1^e JAAR

- 1° Godsdienstondericht,
- 2° Lezen : Frans en Vlaams,
- 3° Schrijven,
- 4° Rekenkunde : vermenigvuldigen en delen van gehele getallen,
- 5° Franse en Vlaamse grammatica tot het werkwoord uitgezonderd,
- 6° Betekenis der termen van de elementaire aardrijkskunde : eerste noties van de aardrijkskunde van het land,
- 7° Basis principes van het lineair tekenen op zicht,
- 8° THEORIE : eerste deel van de leerschool van de soldaat,
- 9° OEFENINGEN : leerschool van de soldaat, het hanteren van de wapens uitgezonderd : de 1^e en 2^e les van de pelotonsleerschool, zonder wapens,
- 10° Lichamelijke opvoeding en zwemmen,
- 11° Basisprincipes van het schermen (de houding),
- 12° Muziek : zang.

2^e JAAR

- 1° Godsdienstondericht,

- 2° Schoonschrift,
- 3° Lezingen over mensen die België beroemd gemaakt hebben, met bijkomende uiteenzettingen gegeven door de professoren,
- 4° Rekenkunde : theorie van de vier regels, toepassingen op gewone en decimale breuken en op de complexe getallen,
- 5° Franse en Vlaamse grammatica tot en met het deelwoord uitgezonderd,
- 6° Eerste noties over de algemene aardrijkskunde,
- 7° Algemene aardrijkskunde van het land,
- 8° Eerste noties van de algemene geschiedenis en geschiedenis van België,
- 9° Lineair tekenen op zicht,
- 10° THEORIE : 3^e deel van de leerschool van de soldaat,
- 11° OEFENINGEN : leerschool van de soldaat en van het peloton, zonder wapens,
- 12° Lichamelijke opvoeding, zwemmen en schermen,
- 13° Muziek.

3^e JAAR

- 1° Godsdienstonderricht,
- 2° Lezingen en gesprekken over de natuurfenomenen,
- 3° Schoonschrift,
- 4° Rekenkunde : theorie over maten en gewichten, theorie der verhoudingen en toepassingen,
- 5° Basisnoties over meetkunde (de rechte en de cirkel),
- 6° Volledige Franse en Vlaamse grammatica,
- 7° Voortzetting van de algemene aardrijkskunde en de geschiedenis van België,
- 9° Exact lineair tekenen en landschapsteken,
- 10° Eerste principes van de militaire administratie,
- 11° Reglementen over de inwendige dienst, de garnizoensdienst en de mars,
- 12° THEORIE : leerschool van de soldaat; 1ste les van de pelotonsleerschool,
- 13° OEFENINGEN : voortzetting van de vorige oefeningen, met wapen,
- 14° Lichamelijke opvoeding, zwemmen, schermen en dans,
- 15° Muziek.

4^e JAAR

- 1° Godsdienstonderricht,
- 2° Voortzetting van de leerschoollezingen,
- 3° Schoonschrift,
- 4° Rekenkunde : gebruik van de algebraïsche tekens, theorie van de getallen en de grootste gemene deler, trekken van vierkantswortels en wortels van de derde graad,
- 5° Meetkunde : oppervlaktematen en meten van vaste voorwerpen,
- 6° Franse en Vlaamse zinsbouw,
- 7° Militaire administratie,
- 8° Voortzetting van de algemene geschiedenis en de geschiedenis van België,
- 9° Aardrijkskunde van Europa, noties van de aardrijkskunde van de vijf werelddelen,
- 10° Teken en Beschrijvende meetkunde,
- 11° Reglementen van marsen, van inwendige dienst, van garnizoensdienst en van de legers te velde,
- 12° THEORIE : pelotonsleerschool,
- 13° OEFENINGEN : leerschool van de soldaat en van het peloton, met wapen; de instructie van de tirailleurs, met wapens, oefening met het richtsnoer,
- 14° Lichamelijke opvoeding, zwemmen, schermen en dans,
- 15° Muziek.

5^e JAAR

- 1° Godsdienstonderricht,
- 2° Lezingen en gesprekken over de natuurfenomenen en over de geschiedenis ervan,
- 3° Volledige rekenkunde inbegrepen de theorie der reeksen en de logaritmen,
- 4° Toepassing op het terrein van praktische meetkunde, bij het aflijnen van een kamp, het ontwerpen van de meest eenvoudige tijdelijke verdedigingswerken, het opmeten van topografische gegevens en het meten van oppervlakten en vaste volumes,
- 5° Opstel in het Frans en het Vlaams,
- 6° Noties over de fysische aardrijkskunde,
- 7° Voortzetting van de algemene geschiedenis en de geschiedenis van België,
- 8° Teken en Beschrijvende Meetkunde,
- 9° De volledige militaire administratie van een compagnie, van een eskadron, van een batterij,
- 10° Voortzetting van de reglementen, lessen over het tuchtrecht en het wetboek van strafrecht,
- 11° Theorie over de secundaire operaties in tijd van oorlog met de toepassingen,

- 12° THEORIE : tirailleursopleiding en voortzetting van de bataljonsleerschool,
 13° OEFENINGEN : bataljonsleerschool, met wapen, voortzetting van de oefeningen met het richtsnoer en de tirailleurs,
 Gebruik van de beste leerlingen als instructeurs,
 14° Lichamelijke opvoeding, zwemmen, schermen, schermen met de bajonet, dans en muziek.

Tabel met de coëfficiënten

	Vorbereidend jaar	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar	5 ^e jaar
Godsdienst en zedenleer	30	15	15	9	6	6
Lezen : Frans en Vlaams	20	12	10	4	4	4
Schrift	20	12	10	5	5	5
Rekenkunde	15	10	10	9	9	9
Meetskunde	-	-	-	6	9	9
Grammatica : Frans / Vlaams	-	8	8	9	9	9
Aardrijkskunde	-	5	5	5	5	5
Geschiedenis	-	-	6	6	6	6
Tekenen	-	8	8	9	9	9
Militaire administratie	-	-	-	5	5	5
Reglementen	-	-	-	9	9	9
THEORIE	-	12	10	9	9	9
Militaire oefeningen	-	7	7	9	9	9
Turnen, schermen, zwemmen	10	6	6	3	3	3
Muziek	5	5	3	3	3	3
Totaal	100	100	100	100	100	100

In een artikel verschenen in de Belgische Revue voor Militaire Geschiedenis ¹¹ is professor Luc DEVOS van mening dat het grote belang van de lessen godsdienst in de Compagnie van de Troepskinderen, naar alle waarschijnlijkheid, het gevolg is van een beïnvloeding door de homogene katholieke regering van THEUX-MALOU ¹².

3.2.6 Inwendige dienst

Het reglement van 1849 plande in de minste details het leven in de Compagnie van de Troepskinderen, en beschreef de verplichtingen van zowel het kader als van de leerlingen.

Op zondag is er een kerkparade waaraan iedereen deelneemt.

De aalmoezenier mag een uur voorzien voor algemeen godsdienstonderricht. Er is geen les, noch oefening; doch de commandant bepaalt het uur van de inspectie wapens. Een wandeling is voorzien.

Op zaterdag vervangt de inspectie van de pelotonscommandanten de oefening.

Op dinsdag, na het middagmaal is er inspectie kledij en een wandeling tot aan de avondstudie.

Op donderdag, na het middagmaal is er een algemeen medisch onderzoek en een inspectie ondergoed en schoenen, uiteindelijk gevolgd door een wandeling.

Alle dienst- of studie uren worden aangegeven door slagwerk of door de hoornblazer.

¹¹ DEVOS Luc « Enkele aspecten van het militaire middelbare onderwijs voor 1940 », *Revue Belge d'Histoire Militaire* XXII-6, juni 1978, Blz. 465.

¹² Regering van THEUX-MALOU (1846-1847).

Tabel met de verdeling van de uren

Ref. (Reglement van 20 augustus 1849, voor de Compagnie van de Troepskinderen)

	ZOMER (15 maart tot 15 oktober)	WINTER (15 oktober tot 15 maart)
Wekken	5 ½	6 ½
Lichaamshygiëne, ziekenverslag en opruiming van de kamers		
Ontbijt en speeltijd	6 ½ tot 7	7 ½ tot 8
Les	7 tot 10	8 tot 10 ½
Oefening, opleiding voor de tamboers en hoornblazers	10 tot 11	10 ½ tot 11
Middagmaal	11 tot 11 ½	11 tot 11 ½
Rust		
Recreatieoefeningen	11 ½ tot 12 ½	11 ½ tot 12 ½
1° muziek { zang tamboers hoornblazers	12 ½ tot 2	12 ½ tot 1 ½
2° dans		
3° schermen		
4° turnen		
Rust, vrij spel	2 tot 2 ½	
Les	2 ½ tot 4 ½	1 ½ tot 4
Vieruurtje en speeltijd	4 ½ tot 5 ½	4 tot 5
Studie en muziek	5 ½ tot 6 ½	5 tot 5 ½
Persoonlijk werk in de studiezaal	6 ½ tot 8	5 ½ tot 7 ½
Avondmaal	8	7 ½ tot 8
Speeltijd tot het naar de kamer gaan	8 ½	8

Ieder jaar werden gedurende de maanden september en oktober grondwerken uitgevoerd in de kazernekoer op een vierde van haar oppervlakte. De jonge lui van de drie oudste klassen leerden dan schuilhutten, rijsbussels, enz... maken.

Deze werkzaamheden vervingen voor deze drie klassen, in de voornoemde periode, de speeltijden gewijd aan turnen, schermen en dans.

De kinderen werden progressief gewoon gemaakt aan de vermoeidheid van het dragen van een rugzak zodat de klas, die haar opleiding beëindigde, tijdens de laatste zes maanden van haar verblijf in de Compagnie, in staat was de rugzak aan te houden tijdens de marsen en de oefeningen.

3.2.7 Soldij

Elke zondag en donderdag werd een vaste soldij betaald aan ieder kind van de vijf hoogste klassen; de oudste twee klassen ontvingen 7 centimes per dag; de 2de en de 3de klas 6 centimes en de 1ste slechts 5 centimes.

De eerste zes leerlingen van iedere klas ontvingen 2 centimes meer dan de andere leerlingen uit hun klas.

De leerlingen uit de voorbereidende klas ontvingen ook 5 centimes per dag maar ontvingen slechts 5 centimes in de hand op de uitgangsdag; de rest van het bedrag vormde een spaarmassa bestemd om kleine buitengewone uitgaven te dekken eigen aan de leeftijd van de kinderen.

3.2.8 Tucht

Tuchtregels van toepassing op de Compagnie van de Troepskinderen (*Ref : Reglement van 20 augustus 1849, voor de Compagnie van de Troepskinderen*).

Volgens artikel 51, zijn de straffen als volgt opgedeeld :

- 1° Bijkomende karweibeurten.
- 2° Van één tot vijftien dagen kwartierarrest met een bijkomende taak uit te voeren tijdens de rustperiodes.
- 3° Beroving gedurende een week, en maximum gedurende drie weken, van militaire wandelingen met een bijkomende taak uit te voeren tijdens de uitgangsperiodes.
- 4° Een tot acht dagen politiekamer met afzondering enkel tijdens de dag en met of zonder deelneming aan de lessen of oefeningen.
- 5° De afhouding van de helft van de soldij gedurende acht dagen tot drie maanden die aan de spaarmassa van de leerling werd toegevoegd.
- 6° Twee tot vier dagen cachot, op water en brood, om de twee dagen, enkel tijdens de dag ofwel continu dag en nacht, met beroving van de soldij.
- 7° De berisping, vermeld op de compagnieorders, gaat steeds gepaard met acht dagen cachot, om de twee dagen op water en brood, gedurende dag en nacht.
- 8° De wegzending uit de Compagnie, uitgesproken door de minister van Oorlog, op voorstel en na gemotiveerd verslag door de compagniecommandant.

Art. 52. Alle straffen, behalve de wegzending, worden uitgesproken door de commandant. De straffen onder 1, 2 en 4 mogen tijdelijk en tot de officiële uitspraak op het rapport, door de pelotonscommandant uitgesproken worden.

De onderofficieren en de korporaals mogen de straffen onder 1 en 2 tijdelijk opleggen tot na verslag aan de pelotonscommandant.

Art. 53. De compagniecommandant zorgt ervoor dat de straffen, zo veel mogelijk, gradueel opgelegd worden volgens de vastgelegde orde; de strengste straffen zullen slechts mogen uitgesproken worden ten opzichte van deze die al meerdere malen lagere straffen ontvangen hebben zonder dat er een verbetering merkbaar is.

Art. 54. De compagniecommandant is verplicht de hierna vermelde orde op te volgen in de uitvoering van de straffen :

Type overtreding	Soort straf
1° Ontbreken op het appel, traagheid in de uitvoering van de orders, wederwoord.	Straf n° 1,
2° Herhaling van de voorgaande fouten binnen de drie maanden, onfatsoenlijkheid en herhaaldelijke slordigheid in de klas of tijdens oefeningen.	Straf n° 2,
3° Dronkenschap, aanstoot geven, insubordinatie, uitgaan zonder toelating, ontbreken op het avondappel, buitenshuis slapen : al deze voor een eerste keer.	Straf n° 3 en 4, volgens de ernst van de feiten,
4° Herhaalde luiheid, onbeschoftheid, beledigingen, knokpartij met kameraden, en herhaling, binnen de drie maanden van de fouten in voorgaande paragraaf.	Straf n°4 maximum,
5° Permanente onfatsoenlijkheid, slordige omgang met de uitrusting, verlies van uitrustingsstukken.	Straf n°5,
6° Belediging van een meerdere, bedreigingen, insubordinatie bij herhaling, herhaald slecht gedrag, herhaling binnen de drie maanden van de fouten opgesomd in de paragrafen 3 en 4.	Straf n°6,
7° Na een groot aantal straffen voor herhaling van zware fouten.	Straf n°7, met het maximum van de cachotstraf
8° Het kind wordt als onverbeterlijk beschouwd.	Straf n°8.

3.3 De Compagnie van de Troepskinderen in 1854

3.3.1 *Wijziging aan het uniform*

Op 6 april 1848 werd kapitein DUMOULIN¹³ aangesteld als commandant van de School van de Troepskinderen. In het begin van zijn commando vroeg hij aan de minister van Oorlog een groter militair uitzicht te geven aan het uniform van de Troepskinderen en het zo aan te passen aan de oefeningen van de leerlingen. In 1854¹⁴, werd het uniform vervangen door het volgende :

- 1° Donkerblauwe wollen heuplange uniformjas, met kraag en schouderpatten in dezelfde kleur; scharlakenrood versieringspat zonder schouderband. Een biesje in scharlakenrood laken was gevestigd rond de kraag, de mouwversiersels, de schouder- en de zakspatten. Goudbronzen knopen, met uitspringende gouddraad, in reliëf bedrukt met een *£* en erboven een kroon, conform met het model in gebruik.
- 2° Vest uit donkerblauw laken met scharlaken bies.
- 3° Broek in donkergrijs laken, "Marengo" genoemd, versierd met een scharlakenrode bies gestikt in de verticale buitennaad.
- 4° Twee linnenbroeken, de ene grijs, de andere wit.
- 5° Muts, kepie genoemd, "breed oplopende conische vorm, met romp in leder.— Donkerblauwe hoofdband voor onderofficier, samengesteld uit vier geapliceerde stukken in scharlaken rood laken.—Band in scharlakenrood laken. – Leren kwartiermuts, met wasdoek bekleed. – Vizier uit vernist leder. – Stormband uit zwart vernist leder.
- 6° Kraag in keperbinding.
- 7° Handschoenen in gebreid zwaar wit katoen.
- 8° Witte wollen sokken.
- 9 Rij schoenen.
- 10° Blauw flanellen borstrok, op de borst gekruist en gesloten door middel van een dubbele rij zwarte knopen uit been.
- 11° Koppelriem uit buffelleer.
- 12° Bajonethouder uit buffelleer.

De bewapening was dezelfde als deze van de linie infanterie. Te kleine of te zwakke leerlingen kregen een karabijn of waren niet bewapend. Hetzelfde besluit voorzag dat het uniform van de kaderleden van de Compagnie gelijklopend zou zijn aan dat van de officieren en onderofficieren van de linie Jagers te paard. De knopen zouden analoog zijn met deze van de leerlingen doch met een grotere diameter. De plaat op de sjako zou in de plaats van een nummer, twee ineengevlochten *£* dragen.

De kinderen die deel uitmaakten van het kader van de Compagnie alsook degenen die een functie van gegradueerde uitvoerden, droegen er de uiterlijke kentekens van en genoten van de voorrechten en van het gezag die het reglement van de instelling toekende aan de graad. In deze periode werd de soldij van de Troepskinderen vastgelegd op 55 centimes per dag aanwezigheid, 12 voor de kledij massa, 43 voor de huishouding.

3.3.2 *Opmerkingen*

De organisatie van de Compagnie van de Troepskinderen betekende zeker een grote vooruitgang ten opzichte van de initiële organisatie; het studieprogramma van de hoogste klas was zeer omvangrijk.

¹³ De generaal-majoor DUMOULIN had het bevel over de Compagnie en nadien van de School van de Troepskinderen als kapitein, majoor, luitenant-kolonel van 6 april 1848 tot 7 juni 1868.

¹⁴ Koninklijke besluit Nr 9024 van 2 april 1854.

Hoewel sinds 1847 de homogene liberale regering van Charles Rogier deze van Theux-Malou opgevolgd had, voorzag het reglement zelfs nog in 1856, in een groot aantal lessen godsdienst. De teksten van de morgen- en avondgebeden waren nog steeds opgenomen in het reglement.

Oud-leerlingen getuigden dat het regime van de interne dienst uitermate hard was en dat het voedsel te wensen overliet (aanvankelijk was het voedsel identiek met dat van de korporaals en soldaten van het regiment).

Het commando slaagde er nochtans in het regime van de inwendige dienst aan te passen aan de jonge leeftijd van de leerlingen en probeerde verbeteringen aan te brengen aan het voedsel. In korte tijd kregen de Troepskinderen drie maaltijden per dag :

- de eerste bestond uit boterhammen en koffie;
- de tweede uit soep, vlees, aardappelen of groenten;
- de derde uit aardappelen met groenten of rijst.

4. DE SCHOOL VAN DE TROEPSKINDEREN (1856-1883)

4.1 De historische context

De versterkingswerken van Antwerpen, uitgevoerd naar de plannen van kapitein Brialmont werden beëindigd in 1868 (ze waren gestart in 1859).

Bij het einde van deze werken begon de regering, op initiatief van Koning Leopold II, het leger te velde te versterken. De internationale toestand was toen zeer gevaarlijk. De snelle overwinning van Pruisen op Oostenrijk in 1856 en op de Duitse staten bracht een belangrijke militaire macht aan onze oostelijke grens.

Om dit gevaar te ondervangen, stelde de regering een commissie samen die de nodige maatregelen zou bepalen. De getalsterkte van het actieve leger werd in 1868 bepaald op 100.000 manschappen, waarvan 60.000 ingezet zouden worden in operaties en 40.000 voor de verdediging van de forten.

In januari 1868 verkreeg generaal Renard de stemming van een voorstel dat de actieve dienst in de infanterie op 26 maand werd gebracht met een jaarlijks contingent van 12.000 manschappen. Deze wet werd aangevuld door de militiewet van 3 juni 1870 die het behoud en de vervanging verzekerde van de mankracht en ze bovendien omringde met zekere garanties.

Onder impuls van generaal Renard werden een "Krijgsschool" voor de vorming van stafofficieren en een "Cartografisch Instituut" opgericht.

Deze algemene reorganisatie zou effectief onze neutraliteit verzekeren tijdens de Frans-Duitse oorlog van 1870.

4.2 Oprichting van de School van de Troepskinderen

Op 13 oktober 1856, ontving de Compagnie van de Troepskinderen het bezoek van Zijne Majesteit de Koning vergezeld van de Koninklijke Familie en van talrijke persoonlijkheden waaronder de Minister van Binnenlandse Zaken P. DE DECKER en van de Minister van Oorlog Luitenant generaal J. GREINDL. Als gevolg van deze belangrijke gebeurtenis werd door het

Ministerieel besluit 41/5 van 27 oktober 1856 de Compagnie omgedoopt tot *School van de Troepskinderen* en onder bevel geplaatst van een hoger officier, majoor H. DUMOULIN ¹⁵.

Op 27 september 1858 verdeelde Leopold I een som van driehonderd frank onder de korporaals en onderofficieren van de instelling. De vorst beantwoordde zo aan de talrijke interventies van majoor H. Demoulin die een vergoeding vroeg voor zijn medewerkers naar analogie van wat gebeurde in de Militaire School.

In 1859 werd beslist ¹⁶ dat de gebouwen, terreinen en de bijgebouwen van het voormalig militaire detentiehuis van Aalst aangepast zouden worden voor militair gebruik en voornamelijk gebruik zouden worden door de School van de Troepskinderen ¹⁷. De restauratie- en aanpassingswerken gingen snel vooruit zodat de School van de Troepskinderen in 1860 van Lier naar Aalst kon verhuizen. Niemand had kunnen vermoeden dat de gebouwen van de School als militaire gevangenis gediend hadden, tenzij men had begrepen, zoals een getuige in 1894 vertelde, dat het alleenstaande gebouw tussen twee grote binnenplaatsen aan de ingang van de instelling, feitelijk een oude kapel was, die aan weerszijden getraliede cellen bezat die naar binnen gericht waren.

4.3 Het reglement van 1861

Op 1 oktober 1861 verscheen het "Reglement voor de School van de Troepskinderen" gevolgd door een Instructie voor de examens. Deze documenten vertoonden enkele wijzigingen ten opzichte van het reglement van de Compagnie.

4.3.1 Organisatie

De School werd ingedeeld in zes pelotons, over drie studiejaren en een hogere cursus. Aan het eerste peloton werd een voorbereidende cursus toegevoegd. Het effectief van elk peloton mocht ongeveer 50 kinderen bedragen. De kinderen werden over de drie studiejaren verdeeld naargelang hun graad van opleiding. Ze konden enkel door de minister van Oorlog tot de hogere cursus toegelaten worden.

4.3.2 De soldij van de troepskinderen

Een uniforme soldij van 5 centimes werd aan elk troepskind uitbetaald.

De zes best gerangschikte leerlingen van ieder peloton ontvingen 4 centimes meer per dag dan hun medeleerlingen uit hun peloton.

De soldij van al de leerlingen werd bijgehouden door de pelotonscommandant die een register moesten bijhouden waarin, elke zaterdag, de soldij van de week en de gedetailleerde sommen, uitgegeven voor ieder kind, werden ingeschreven. Het geld opgestuurd door de ouders werd er ook in genoteerd. Ieder trimester werd een afrekening opgemaakt die de leerlingen, na controle, moesten ondertekenen.

Er was dus geen sprake meer van een regelmatige uitbetaling van de soldij. Het nieuwe inwendige reglement waarschuwde de ouders dat het verboden was dat de Troepskinderen geld en postzegels in hun bezit zouden hebben, dit om misbruiken te voorkomen. Het geld bestemd voor de leerlingen moest overgemaakt worden aan de pelotonscommandant die het gebruikte voor hun buitengewone onkosten en deze uitgaven ook moest rechtvaardigen. Het ging vooral

¹⁵ Commandant DUMOULIN die aan het hoofd stond van de Compagnie sinds 6 april 1848 verkreeg dat vanaf 1855 de compagnie zou bevolen worden door een hoger officier.

¹⁶ Koninklijke besluit Nr 11625 van 15 december 1859.

¹⁷ Zie bijlage R2.

om onkosten voor de was, de herstelling aan de grote uitrustingsstukken, de aankoop van klompen en van schoenen in de winter, de aankoop van zeep, naald en garen. Aan de leerlingen die "meer dan 5 franken" rijk waren, werden ook de kosten aangerekend van kleine voorwerpen die ze nodig hadden, de reiskosten bij hun vertrek in verlof, de postzegels, enz.

De kinderen die terugkwamen uit verlof mochten geen snoepjes, gebak, zoetigheden en fruit meebrengen naar de School. Het was enkel toegelaten linnengoed en kleine uitrustingsstukken mee te brengen.

Volgens het reglement was het de Troepskinderen verboden "burgerlijke kledij" te dragen tijdens hun verlofperiode.

4.3.3 Het uniform

In juli 1860 vroeg majoor Dumoulin om de uniformjas te mogen voorzien van scharlakenrode boordsels. Het ministerie ging ermee akkoord om het uniform in overeenstemming te brengen met deze van de linie infanterie. Er moest ervoor gezorgd worden dat de afmetingen kleiner zouden zijn dan deze van de linie infanterie en ze moesten er permanent aangenaaid zijn. Vermits de Troepskinderen geen kapotjas hadden, was het dragen van verplaatsbare boordsels niet nodig.¹⁸

Bij gebrek aan bestaande teksten en officiële reglementen is het uniform van de Troepskinderen tussen 1867 en 1885 bijzonder slecht gekend.

Verscheidene aanpassingen aan het uniform van 1854 werden voorgesteld door Luitenant-kolonel Dumoulin die ongerust was over de late fysieke ontwikkeling van bepaalde leerlingen; hij schreef dit toe aan de "compressie van de borst en de grote bewegingshinder", veroorzaakt door het dragen van de uniformjas model 1854.

In 1860 werden de klompen en de pantoffels ingevoerd voor de wintertenues binnen het kwartier en in juni 1862 de kepiekap, waarschijnlijk van zwart wasdoek, om hem te beschermen voor het slechte weer.

De wijzigingen van de tenues waren tot 1880 zeer frequent. De opeenvolging van "proeftenues" gaf bij de verzamelingen van de leerlingen waarschijnlijk een weinig uniform uitzicht; langzamerhand nochtans neigde men naar het uniform dat tot augustus 1914 gedragen werd¹⁹.

4.3.4 Onderwijs

STUDIEPROGRAMMA

1^e studiejaar

1. Godsdienstonderricht.
2. Lezen : Frans en Vlaams.
3. Schrijven
4. Franse grammatica tot de voornaamwoorden exclusief.
5. Rekenkunde : de vier basisverrichtingen praktisch uitgevoerd op de gehele getallen – hoofdrekenen.
6. Heilige geschiedenis : lezingen.
7. Aardrijkskunde van België : definities – grenspalen – territoriale indeling – militaire indeling – godsdienstige indeling – leger – burgerwacht – bevolking – aard van de bodem – bodemproducten – industrie – driekleur – vlag – onderscheidingen – karakter en zeden van de Belgen – taal – publieke opleiding.
8. Lineair tekenen op zicht.
9. Theorie : 1^e deel van de leerschool van de soldaat, Lezing van het tuchtreglement.

¹⁸ BALACE Francis, opus citatus.

¹⁹ BALACE Francis, opus citatus.

10. Oefeningen, turnen, schermen, dans, zwemmen.
11. Zang.

2^e studiejaar

1. Godsdienstondericht.
2. Lezen : Frans en Vlaams.
3. Schrijven
4. Franse grammatica : het voornaamwoord, de werkwoorden, de onveranderlijke woorden.
5. Rekenkunde : praktijk, de gewone breuken, de decimale breuken, het metriek stelsel, vraagstukken.
6. Heilige geschiedenis : lezingen.
7. Geschiedenis van België : samenvatting over de aanvang, gebeurtenissen tussen 409 en 1106.
8. Aardrijkskunde van België : zeehavens, de voornaamste waterwegen, de kanalen, minerale wateren.
9. Lineair tekenen op zicht.
10. Théorie : 1e en 3e deel van de leerschool van de soldaat, lezing van het tuchtreglement en van de inwendige dienst.
11. Oefeningen, turnen, schermen, dans, zwemmen.
12. Zang.

3e studiejaar

1. Godsdienstondericht.
2. Schoonschrift.
3. Franse grammatica : syntaxis van het zelfstandig naamwoord, van het lidwoord, van het tegenwoordige deelwoord, van het voltooid deelwoord, taalkundige ontleding, logische analyse, stijl.
4. Lezen : Frans en Vlaams,– geheugen oefeningen, vertalingen.
5. Rekenkunde : theorie over de vier hoofdbewerkingen, gewone en decimale breuken, vraagstukken.
6. Heilige geschiedenis : lezingen.
7. Geschiedenis van België van 1106 tot 1477.
8. Aardrijkskunde : definitie van termen, algemene beginselen over Europa, aardrijkskunde van België, detailbeschrijving van de negen provincies, burgerlijke justitie, militaire justitie.
9. Lineair tekenen op zicht : hantering van de lijnentrekker.
10. Theorie : De leerschool van de soldaat en de eerste drie lessen van de pelotonsleerschool, ondervraging over de tuchtcode, de inwendige dienst en de garnizoensdienst.
11. Oefeningen – turnen – schermen – dans – zwemmen.
12. Zang.

Hogere cursus

1. Godsdienstondericht.
2. Schoonschrift.
3. Franse grammatica : syntaxis van het voornaamwoord, van het werkwoord, gebruik van het subjunctief, het bijwoord, het voorzetsel, het voegwoord, speciale waarnemingen, stijl oefeningen.
4. Lezen : Frans en Vlaams,– geheugen oefeningen, vertalingen.
5. Rekenkunde : theorie over de deelbaarheid der getallen, opzoeking naar de grootste gemene deler, metriek stelsel (volledig), periodieke breuken, verhoudingen, vierkante- en kubieke worteltrekking (praktijk), vraagstukken.
6. Samenvatting van de algemene geschiedenis.
7. Geschiedenis van België van 1477 tot 1830.
8. Volledige cursus over de administratie van een compagnie.
9. Aardrijkskunde : grondige begrippen over de voornaamste Europese staten.
10. Meetkunde : de voornaamste stellingen uit de eerste twee boeken van de meetkunde van Legendre.
11. Correct lineair tekenen.
12. Vestingen : eerste elementen.
13. Theorie : pelotonsleerschool (volledig), voortzetting van de bataljonsleerschool en deze van de tirailleurs, lezingen inzake het reglement van de dienst van de legers te velde.
14. Oefeningen, turnen, schermen, dans, zwemmen.
15. Zang.

Wij geven hierna een tabel van de uren per week voor ieder vak van het onderricht voorzien in het studieprogramma. Op donderdag worden drie lesuren voorzien, de andere dagen van de week vijf lesuren.

Tabel van het aantal uren, per week besteed, aan elk vak

OMSCHRIJVING VAN DE CURSUS	1^e jaar	2^e jaar	3^e jaar	Hogere cursus
Rekenkunde	6	6	6	5
Frans	6	6	6	6
Geschiedenis	1	2	2	2
Aardrijkskunde	1	1	2	2
Theorie	2	2	3	3
Franse lectuur	3	2	2	-
Vlaamse lectuur	2	2	2	1
Schrift en schoonschrift	6	5	3	1
Administratie	-	-	-	2
Dessin	1	2	2	2
Meetkunde	-	-	-	3
Vestingwerken	-	-	-	1
Godsdienst en moraal	2	2	2	2
Totaal	30	30	30	30

Het onderwijs werd in ieder peloton toevertrouwd aan een officier en aan twee onderofficieren, repetitoren, indien nodig. Een onderofficier werd speciaal toegevoegd aan de voorbereidende cursus. De officieren gaven twee uur les in de voormiddag en één in de namiddag. Ze onderwezen allen rekenkunde, Frans, geschiedenis en tekenen. De onderofficieren repetitoren waren aangeduid voor de andere cursussen. De leerlingen beschikten over twee uur studie per dag om de lessen van de volgende dag voor te bereiden en om de opgelegde huistaken uit te voeren. De zaterdag studie werd vervangen door een algemene herhaling van de gebeden en van de catechismus.

De laatste drie maanden van ieder jaar waren gewijd aan de herhaling van de leerstof van het lopende jaar en aan dat van het vorige jaar. Het schooljaar begon de eerste maandag van oktober en eindigde op 14 september. Gedurende de laatste veertien dagen van september werd geen cursus verstrekt en de Troepskinderen konden, indien hun ouders dit wensten, genieten van een vakantie. De laatste maand van ieder semester werd een algemeen examen afgenomen in iedere klas. Dit examen werd afgenomen door de commandant van de School bijgestaan door twee officieren. De betrokken pelotonscommandant mocht geen deel uitmaken van de examinatoren, hij mocht wel aanwezig zijn en de vragen stellen die hem opgedragen werden.

Het examen had betrekking op alle onderwezen vakken en bestond, voor de letteren en voor de wetenschappen, uit een schriftelijke en een mondelinge toets. Voor de verschillende oefeningen bestond de proef uit een, voldoende lange, praktische uitvoering. De som van de punten verdiend tijdens de twee examens besliste over de overgang naar een hogere klas of naar het leger, met of zonder graad.

Tijdens het uitgangsexamen van de School werd er rekening gehouden met de resultaten van de laatste twee jaren. De examens werden geëvalueerd naar twee verschillende criteria : de *bekwaamheid* van de leerling en de *belangrijkheid* toegekend aan het vak.

Tabel der belangrijkheidscoëfficiënten

BENAMING DER CURSUSSEN	1^e jaar	2^e jaar	3^e jaar	Hogere cursus
Godsdienst of zedenleer	12	12	9	9
Franse lectuur	9	7	3	-
Vlaamse lectuur	9	7	3	3
Schrift	12	12	9	-
Rekenkunde	10	12	15	12

Meetkunde	-	-	-	6
Frans	12	12	12	12
Aardrijkskunde	6	6	7	6
Geschiedenis	6	6	7	6
Tekenen	5	7	8	8
Administratie	-	-	-	9
Theorie en reglementen	9	9	12	11
Vestingwerken	-	-	-	3
Militaire oefeningen	7	7	9	9
Turnen	3	3	3	3
Muziek	-	-	3	3
Totaal	100	100	100	100

De punten over de bekwaamheid werden toegekend door de examinerator en gingen van 0 tot 20. De belangrijkheidscoëfficiënten drukten de uitgebreidheid van het werk en haar moeilijkheidsgraad uit en gaven het relatieve belang weer die de regering aan de verschillende vakken toekende. Hieronder worden deze coëfficiënten weergegeven.

Het godsdienstonderricht behield zijn belang hoewel professor Devos ⁽¹⁾ opmerkt dat de homogene katholieke regering Theux-Malou opgevolgd werd door een homogene liberale regering van Charles Rogier. De godsdienst had zelfs een impact op het leven van iedere dag. Het reglement van 1861 voorzag :

"Art 50. Vóór het morgen- en avondappel zal het gebed, gevolgd door de zondagsrede, om beurt voorgedragen worden door een leerling die plaats neemt in het midden van elke slaapzaal. De oudste sergeant van week van elke slaapzaal geeft het teken dat het gebed moet beginnen. De sergeanten van week zijn verantwoordelijk voor de aandachtige houding van de leerlingen. (Volgt de tekst van het morgen- en avondgebed). Zoals tijdens de appels in de slaapzalen, bevinden de leerlingen zich in tenue aan het voeteinde van hun bed tijdens de opzegging van de gebeden." "Art 14. In de refter zal de officier van dag de gebeden laten voorlezen terwijl de leerlingen rechtop staan, gezicht in de richting van hun bord. De gebeden worden luidop, om beurt, door een leerling voorgelezen die zich in het midden van de eetzaal tussen de twee tafels van de *gestrafte* kinderen bevindt."

Hetzelfde ceremonieel vond plaats op het einde van de maaltijd.

4.3.5 Inwendige dienst

De inwendige dienst bleef in grote mate gelijk aan die voorzien in het reglement van 1849; niettemin werd de verdeling van de uren tussen dagdienst, studies en oefeningen gewijzigd :

Daar het reglement tot in de details weergaf welke de verschillende taken waren tijdens de dagdienst en welke de verantwoordelijkheid was van elk kaderlid, hebben wij eruit gelicht wat ons belangrijk leek om het dagelijkse leven van de troepskinderen beter te begrijpen.

⁽¹⁾ DEVOS Luc, opus citatus.

Tabel van de verdeling van de uren tussen de dagdienst, de studies en de oefeningen

ZOMER

Gewone dienst	Uren	Dienst op donderdag	Uren	Dienst op zondag	Uren
Wekken	5 ½	Wekken	5 ½	Wekken	6
Poetsen van de klassen	5 ¾ à 6 ¼	Poetsen van de klassen	5 ¾ à 6 ¼	Ontbijt	7 ¼
Studie	6 ¼ à 7 ¼	Studie	6 ¼ à 7 ¼	Netheidsappel vóór de mis - Mis	8
Ontbijt	7 ¼	Ontbijt	7 ¼	Sanitaire inspectie na de mis	
Netheidsappel vóór lesbegin		Netheidsappel vóór lesbegin		Gewoon strafpeloton op klompen	10 à 12
Les	8 à 11	Les	8 à 11	Middagmaal	12 ½
Oefening	11 à 12 ½	Oefening en	11 à 12 ½	Studie	1 ½ à 4 ½
Middagmaal	12 ½	Middagmaal	12 ½	Wandeling(*)	5 ¼ à 7 ¼
Turnen, zang en schermen	1 ½ à 2 ½	Inspectie bed	1 ½	Avondmaal	7 ½
Les		Studie	2 ½ à 3 ½	In de kamers	9
Studie	2 ½ à 4 ½	Onderhoud uitrusting	3 ½ à 5		
Dans, wapens en muziek	5 à 6	Wandeling en oefening buiten stad	5 à 7		
Avondmaal	6 à 7	Avondmaal	7 ½		
Mars	7 ½	In de kamers	9		
In de kamers	8 à 8 ½				
	9				

WINTER

Gewone dienst	Uren	Dienst op donderdag	Uren	Dienst op zondag	Uren
Wekken	6 ½	Wekken	6 ½	Wekken	6 ½
Poetsen van de klassen	6 ¾ à 7 ¼	Poetsen van de klassen	6 ¾ à 7 ¼	Ontbijt	7 ¼
Ontbijt	7 ¼	Ontbijt	7 ¼	Netheidsappel vóór de mis - Mis	8
Netheidsappel vóór lesbegin - Les	8 à 11	Netheidsappel vóór lesbegin		Sanitaire inspectie na de mis	
Oefening	11 à 12 ½	Les	8 à 11	Gewoon strafpeloton op klompen	10 à 12
Middagmaal	12 ½	Oefening	11 à 12 ½	Middagmaal	12 ½
Turnen, zang en schermen		Middagmaal	12 ½	Wandeling (*)	2 ½ à 4 ½
Les	1 ½ à 2 ½	Inspectie bed	1 ¼	Studie	5 ½ à 6 ½
Dans en wapens	2 ½ à 4 ½	Onderhoud uitrusting	1 ½ à 2 ½	Avondmaal	6 ½
Studie	4 ½ à 5 ½	Wandeling en oefening buiten stad	2 ½ à 4 ½	Studie	7 à 8
Avondmaal	5 ½ à 6 ½	Onderhoud uitrusting	4 ½ à 5 ½	Speeltijd	8 à 9
Studie	6 ½	Studie	5 ½ à 6 ½	In de kamers	9
Speeltijd	7 à 8	Avondmaal	6 ½	Appel	9 ½
In de kamers	8 à 9	Studie	7 à 8		
Appel	9	Speeltijd	8 à 9		
	9 ½	In de kamers	9		
		Appel	9 ½		

(*) Bij slecht weer werd de wandeling vervangen door een vrije studie van 5 ½ tot 6 in de zomer, en van 3 tot 4 in de winter. De fanfare speelde op het binnenplein of in de speelzaal van 6 ¾ tot 7 in de zomer en van 4 ½ tot 5, in de winter.

4.3.6 Het dagprogramma

De dagdienst begon onmiddellijk na het middagmaal van de leerlingen. Hij werd verzekerd door een officier met dagdienst, een sergeant, een tamboer en drie wachtsoldaten.

Het ritme van het dagelijkse leven van de Troepssoldaten werd geregeerd door de tamboer. De tamboer van wacht voerde, onder bevel van de sergeant, alle dienst signalen van de dagdienst uit die opgelegd werden door de officier van dag, door de officier die de functie van dienstdoende adjudant-majoor uitvoerde en door de sergeant-majoor.

Vijf minuten na het wekken liet de sergeant van wacht, met een interval van 5 minuten, de signalen trommelen voorzien voor de opeenvolging van de pelotons in de waszaal, een verwittiginggeroffel gevolgd door het aantal slagen die het nummer van het peloton weergaf. De leerlingen beschikten maar over vijf minuten om zich te wassen.

Tien minuten vóór het begin van de les en vijfenveertig minuten vóór het begin van de wandeling liet de sergeant van wacht een waarschuwingssignaal geven.

Tijdens de lessen roffelde de tamboer om het uur de trommel, om het halve uur gaf hij één trommelslag.

's Morgens, na het tweede geroffel, verlieten de leerlingen hun klas; tien minuten later gaf de tamboer een trommelslag vóór de herneming van de lessen. Vijf minuten vóór het einde van de les gaf de tamboer drie trommelslagen. Op dit signaal gingen de sergeanten van week naar de studiezalen van hun peloton.

De sergeant van wacht moest 's nachts minstens vijf rondes uitvoeren. Hij moest er voor zorgen dat een soldaat van de wacht om 10, 12, 2 en 4 uur die leerlingen deed opstaan, waarvan de naam opgetekend was in het wachtlokaal en die gekend waren als bedwateraars. Deze kinderen sliepen naast de ingangsdeur van de slaapzaal zodat de soldaten ze konden wekken zonder de nachtrust van de anderen te storen.

Tijdens de uren van de speeltijd moest de sergeant van wacht zich op de speelkoer bevinden om toe te zien op de leerlingen. Hij moest speciaal de leerlingen in het oog houden die zich van hun kameraden afzonderden. De leerlingen mochten zich niet per twee onderhouden, de groepen moesten minstens uit drie leerlingen bestaan. Bij regenweer, sneeuw en bijtende koude bracht hij de leerlingen in rijen per twee naar de speelzaal en verzekerde er de orde. Het toezicht van de leerlingen moest geen sinecure geweest zijn. Volgens het reglement was het de leerlingen verboden :

- 1° De speelkoer te verlaten en zich ergens te verstoppen om buiten het zicht van de bewaker te blijven of zelf te lang op de toiletten te blijven.
- 2° Niet begeleid door een sergeant binnen te gaan in de klassen of in de slaapzalen.
- 3° Voorbij het verlengde van het centrale gebouw te gaan.
- 4° Zich op te grond te leggen of te zitten.
- 5° De bomen of de banken van de speelkoer te beschadigen; op de bomen te klauteren, takken of bladeren af te trekken.
- 6° Op muren, deuren, banken enz. te schrijven.
- 7° Boeken vreemd aan de lessen te lezen zonder de expliciete toestemming van de pelotonscommandant. Deze toestemming moest op de eerste bladzijde van het boek ingeschreven zijn.
- 8° Elders dan in de voorziene urinoirs te wateren.
- 9° In het bezit zijn van eetwaren, tabak, geld, kaarsen, lucifers en speelkaarten.
- 10° Messen, zakmessen, enz. bij zich te hebben; deze voorwerpen moesten in de klas bewaard worden.
- 11° Deel te nemen aan kansspelen voor geld of gelijk welk ander object aan dewelke de spelers een geldwaarde toekenden.
- 12° Met stenen, stukken hout of sneeuwballen te gooien.
- 13° In kopstand te staan, op de handen te lopen, het lichaam achterover te buigen, andere leerlingen op de schouder te dragen, met een andere leerling op de rug gevechten aangaan of andere krachtpatserij uit te voeren.
- 14° Vogels te houden, vliegen met honing te vangen en andere insecten te kwellen.
- 15° Zich anders te kleden dan de voorgeschreven tenue, de kepie of de handschoenen binnen aan te doen.
- 16° Te spreken of uit het bed te komen om te spelen tussen het avond- en het morgenappel.

- 17° Zich 's nachts naar de latrines te begeven zonder pantoffels, onderbroek, vest of wollen nachtvestje te dragen.
- 18° Lampen, gasleidingen of gasapparaten aan te raken.
- 19° De binnenkoer te betreden vóór het morgenappel.
- 20° Het woord te richten aan de soldaten of aan de werklui die werken in de instelling.
- 21° Te vechten.
- 22° Iets uit de eetzaal mee te nemen of zich te ontdoen van een deel van zijn rantsoen.
- 23° Te vloeken of een gore of grove taal te gebruiken.

Wat meer is, indien leerlingen een ruit braken moest de sergeant van wacht de schade uit eigen zak betalen wanneer hij nagelaten had de schuldige te zoeken of de namen op te nemen van degenen die zich ter plaatse bevonden.

Na het avondappel was de sergeant van wacht verantwoordelijk voor de orde en de stilte in de slaapzalen, voor het nazien of de leerlingen hun bedden niet naar elkaar toeschoven of hun bed verlieten voor andere redenen dan om naar de toiletten te gaan en tenslotte om ervoor te zorgen dat de slaapzalen en de overlopen naar de toiletten steeds goed verlicht waren.

De soldaten van wacht leverden een schildwacht die om de twee uur afgelost werd. Gedurende de nacht werd de schildwacht geplaatst voor de toiletten met als opdracht :

- 1° De sergeant van wacht verwittigen indien de leerlingen praatten of de orde in de slaapzalen verstoorden;
- 2° Toezicht houden op de leerlingen die zich naar de toiletten begaven;
- 3° Verhinderen dat de leerlingen naar beneden gingen.

Bij het weksignaal werd een schildwacht aan de voet van de trap geplaatst om te beletten dat leerlingen zich op de binnenkoer zouden bevinden vóór het morgenappel. Na het morgenappel werd de schildwacht geplaatst aan de ingangsdeur van het gehuwdenkwartier met als opdracht :

- 1° Onder geen enkel voorwendsel de Troepskinderen binnen te laten;
- 2° De toegang te ontfemen aan de vrouwen en de kinderen van de gehuwden alsook aan iedere persoon vreemd aan de instelling.

De pelotonsvrouwen mochten 's morgens, na het wekken, voorbijkomen om zich naar de refter te begeven alsook, onmiddellijk na de eerste en tweede maaltijd, om de afwas te doen.

De officier van dag deed het morgen- en avondappel; op zon- en feestdagen deed hij ook het middagappel, tijdens de week werd dit laatste door de officier instructeur uitgevoerd. 's Morgens, alvorens de kinderen tot de klassen toe te laten, liet de officier van dag de rangen openen waarna de sergeanten van week een strenge inspectie van de leerlingen uitvoerden. Op zondag bracht hij de kinderen naar de kerk en naar de wandeling en liet hij ze militair marcheren.

De weekdienst begon op zaterdag onmiddellijk na het middagmaal van de leerlingen. Hij werd in ieder peloton verzekerd door een sergeant met weekdienst. Voor de school zelf was er een korporaal van week en een korporaal van karwei. De sergeant met weekdienst verzekerde de praktische uitvoering van de dienst, van de orde en van de tucht. Hij was ook verantwoordelijk voor de houding en de netheid van de leerlingen.

Vanaf het wekken tot aan het avondappel was hij aanwezig in de slaapzalen wanneer leerlingen er zich bevonden. Hij handhaafde er de orde en verbood de leerlingen er te zingen of te spelen. Hij voerde al de appels uit, was aanwezig op alle maaltijden en op alle verzamelingen. Hij hield toezicht tijdens de studieperiodes en leidde ze volgens de bevelen van zijn officier.

Een half uur vóór het morgenappel gaf de sergeant van week de opdracht aan vier leerlingen uit zijn peloton de klas te poetsen. Dit gebeurde onder toezicht van een eerste leerling en onder de leiding van de pelotonskorporaal. Op zaterdag, op het uur aangeduid op het bord, gaf hij het bevel aan vijf leerlingen de klas grondig te kuisen.

's Avonds begeleide hij de leerlingen van zijn peloton naar de slaapzaal. Na het avondgebed ontkleedden de leerlingen zich en schikten hun zaken op de bovenste plank van hun schap. Zij mochten zich niet dekken met hun kleren noch te bed gaan met hun onderhemdje, hun onderbroek of met kousen aan. De sergeant met weekdienst verliet de slaapzaal pas wanneer iedereen te bed was en er orde heerste in de slaapzaal.

Iedere eerste zaterdag van de maand las hij tijdens de avondstudie voor uit het militaire tuchtreglement (behalve de artikels met betrekking tot de officieren) en herhaalde hij de voorschriften uit het reglement met betrekking op de leerlingen.

4.3.7 Tucht

Het nieuwe reglement wijzigde ook het tuchtregime. De beginselen van de tucht, de algemene beschikkingen alsook de lijst van tuchtovertreden voorzien in de reglementen van het leger, waren van toepassing op de Troepskinderen.

Hierna volgt de opsomming van de voorziene straffen alsook de orde van uitvoering ervan. De officieren mogen uit eigen initiatief of op vraag van de onderofficieren de volgende straffen uitspreken :

- 1° De ontzegging van één tot vier maaltijden (de gewone maaltijd wordt dan vervangen door één vijfde van het broodrantsoen). De leerlingen worden nooit beroofd van het ontbijt. Ze mogen nooit twee dagen op rij op droog brood gezet worden. Het aantal op droog brood gezette leerlingen mag de twaalf niet overschrijden.
- 2° Het strafpeloton, op zon- en feestdagen en van één tot vier dagen (dit peloton mag in geen geval langer dan twee uur verzamelen).
- 3° Arrest in de politiekamer, van één tot acht dagen, met deelneming aan de lessen en aan de oefeningen.
- 4° Cachotstraf, van één tot vier dagen, met normale voeding of op water en brood zonder deelneming aan de lessen en aan de oefeningen.

De Schoolcommandant legt de volgende straffen op, uit eigen initiatief of op aanvraag van de officieren :

- 5° Het buitengewone cachot, van twee tot vier dagen, op water en brood.
- 6° Het buitengewone cachot gedurende acht dagen, om de twee dagen op water en brood.
- 7° Uitgangsverbod van één tot drie maanden.
- 8° De beroving van één tot tien dagen verlof.
- 9° De beroving van het volledige verlof.
- 10° De definitieve beroving van de strepen van eerste leerling.
- 11° De terechtwijzing op de Schoolorders. Deze straf wordt steeds vergezeld van een buitengewone cachotstraf van acht dagen, om de twee dagen op water en brood, de ontneming van elke gunstverlof gedurende zes maanden en de beroving van vijftien dagen verlof. Deze straf gaat de wegzending uit de School vooraf.
- 12° De wegzending uit de School, door de Schoolcommandant voor te stellen aan de minister van Oorlog met een omstandig verslag.

De Schoolcommandant moest ervoor zorgen dat de straffen, zoveel mogelijk, gradueel opgelegd werden volgens hoger aangehaalde regels; de strengere straffen kunnen slechts opgelegd worden aan diegenen die al meerdere malen de lichtere ontvangen hebben en wanneer er geen beterschap te merken valt. Hij moest zorgen dat de oplegging van straffen overeenkwam met de onderstaande volgorde :

TYPE OVERTREDING	NATUUR DER STRAFFEN
1° Luiheid of nalatigheid in de studies, spreken of spelen in de klas of in de eetzaal, rumoerigheid in de rangen, onnetheid, nalatigheid bij het onderhoud van de uitrusting; te laat komen op een appel.	Straf 1°
2° Herhaling van de vorige fouten, liegen, luiheid of nalatigheid tijdens de militaire oefeningen, spreken of spelen in de rangen, zich onttrekken aan lessen of oefeningen, ontduiken aan lessen of oefeningen, traagheid in de uitvoering van bevelen, ontbreken op een appel, grofheid ten opzichte van soldaten of van andere leerlingen.	Straf 2°
3° Herhaalde luiheid in de klas of tijdens oefeningen, slechte wil tonen in de klas of tijdens oefeningen, de huistaak niet indienen, de huistaken laten maken door andere leerlingen, oplossingen influisteren aan andere leerlingen, boeken of schriften beschadigen, bij herhaling liegen, blijvende onzuiverheid, herhaalde nalatigheid bij het onderhoud van de uitrusting, verlies van uitrustingsstukken, vrijwillige beschadiging van de uitrusting, oneerlijke antwoorden aan de oversten, tegenspreken, gemompel, ongehoorzaamheid, zonder toelating, tijdens een vergunning, opdrachten uitvoeren voor andere leerlingen, poging om voorwerpen binnen te brengen die verboden zijn door het reglement van inwendige orde.	Straf 3°
4° Blijvende luiheid en slechte wil tijdens de studies, gewoonte van te liegen, slechte raad geven aan mede leerlingen, herhaaldelijk beschadigen van de uitrusting; omwisseling of verkoop van de uitrusting, herhaaldelijke oneerlijke antwoorden of tegenspraak of ongehoorzaamheid, onbeschoftheid tegenover de soldaten met wachtdienst.	Straf 4° met of zonder straf 7°
5° Continue luiheid en slechte wil, niet uit vergunning terugkomen, dronkenschap bij de terugkeer uit verlof, brieven sturen zonder medeweten van de pelotons commandanten, wangedrag tijdens zijn verlof.	Straf 4°, 7° en 8°
6° Grove onbeschoftheid tegenover de meerderen, weigeren te gehoorzamen, bedreigingen uiten, weigering van bevel, vluchten uit de school, ontvreemden van voorwerpen van medeleerlingen of uit de keuken, fruit plukken tijdens de wandelingen, binnendringen in de kamers van de onderofficieren, van de gehuwden of van de soldaten.	Straf 5°, 7°, 8° en 10°
7° Herhaling van één de fouten opgesomd onder n°6; voortdurend wangedrag; diefstal in de kamer of andere.	Straf 6°, 7°, 8° en 10°
8° Gedurende het volledige schooljaar zich niet ingezet hebben; zes cachotstraffen ondergaan hebben tijdens het jaar.	Straf 9°
9° Na een groot aantal straffen voor herhaling van zware fouten.	Straf 11°
10° Het Troepskind wordt als onverbeterlijk beschouwd.	Straf 12°

Van de acht voorziene cellen was er één voorzien voor de soldaten en zeven voor de leerlingen. Eén cel diende als buitengewoon cachot, drie als gewoon cachot en drie als politiekamer. De opgesloten leerlingen droegen tijdens de maanden mei, juni, juli, augustus en september een borstrok en een linnen broek; tijdens de maanden maart, april, oktober en november droegen ze bovendien een wollen korte jas; tenslotte droegen ze tijdens de maanden december en januari in plaats van de linnen broek een broek uit een zwaardere stof.

Een spiraalmatras en één deken werden, tijdens de winter, toegestaan op bevel van de Schoolcommandant. De gestrafte leerlingen konden beschikken over boeken en schriften indien de pelotonsofficier daarvoor de toestemming gaf. Ze mochten niet beschikken over inkt, potloden, zakmessen noch over tekenmateriaal.

4.3.8 Evolutie van de School van de Troepskinderen

Op 11 juli 1868 nam majoor E. VAN DEN BOGAERDE het bevel van de School over. Tijdens zijn bevelvoering werd hij bevorderd tot luitenant-kolonel. Hij diende de School tot 18 september 1876. Dank zij zijn tussenkomst konden de leerlingen van een collatie genieten tussen de 2de en 3de maaltijd. Deze bestond uit boterhammen (1/8 van een broodrantsoen) en een glas kruidenthee.

4.4 Het reglement van 1876

In 1876 kreeg de School een nieuw reglement. Artikel 1 specificeert dat de School van de Troepskinderen de morele en militaire opleiding en opvoeding van de Troepskinderen tot doel had. Dit om in de rekrutering van de lagere kaders van het leger te voorzien.

4.4.1 Organisatie²⁰

Het kader van de School was samengesteld als volgt :

- 1 hoger officier commandant,
- 1 bataljonsdokter,
- 1 officier betaalmeester leider van de lessen in de administratie,
- 1 kapitein onderrichter speciaal belast met de professionele opleiding van de onderofficieren en de Troepskinderen,
- 1 luitenant onderrichter adjunct,
- 8 luitenants of onderluitenants pelotonscommandanten belast met de morele en militaire opvoeding en met de wetenschappelijke en literaire opleiding. Deze officieren gaven lessen in Frans, Vlaams, wiskunde, aardrijkskunde, geschiedenis, tekenen, enz.
- 1 aalmoezenier,
- 1 adjudant,
- 1 muzikchef,
- 1 sergeant-majoor,
- 1 sergeant kwartiermeester,
- 3 onderofficieren leraren Vlaams,
- 2 onderofficieren monitors per peloton, ze nemen deel aan het onderwijs en bewaken de studies,
- 1 dans- en gymnastiekleraar,
- 2 wapenmeesters,
- 1 chef van de huishouding,
- 1 conciërge,
- 1 korporaalklaroenspeler,
- 3 klaroenspelers,
- 6 korporaals belast met diverse taken,
- 1 eerste werkmans kleermaker,
- 1 eerste werkmans schoenmaker,
- Een aantal soldaten voor het uitvoeren van de karweien en de schoonmaak werkzaamheden.

De School was onderverdeeld in pelotons van maximum veertig leerlingen. Het onderricht werd georganiseerd per peloton. Ieder peloton werd bevolen door een officier leraar bijgestaan door twee onderofficieren monitors. Ieder peloton kreeg een studiezaal toegekend. De

²⁰ ERNOULD T., « Une visite à l'Ecole des Enfants de Troupe, à Alost », *La Belgique Militaire*, 23 februari 1879.

studiezalens, de refter, de speelzaal waren behoorlijk verwarmd en verlicht. De temperatuur van de verwarmde lokalen mocht echter niet hoger zijn dan 15°C.

De slaapzalens die door leerlingen bezet waren moesten de ganse nacht verlicht blijven. Het schooljaar begon de eerste maandag van oktober en eindigde rond 10 september. De Troepskinderen mochten, indien hun ouders dit wensten, genieten van een vakantie. Een tweede verlofperiode van 10 dagen kon hen met Pasen toegekend worden. Er waren geen wijzigingen aangebracht betreffende de maaltijden en de soldij van de Troepskinderen.

4.4.2 *Het onderricht*

Het programma van de School, volgens het nieuwe reglement, bestond uit vier studiejaren en een voorbereidende cursus.

De leerlingen werden in de voorbereidende cursus en de eerste drie jaar gerangschikt volgens hun graad van opleiding. Ze werden enkel na instemming van de minister van Oorlog toegelaten tot het vierde jaar.

Het wetenschappelijke onderricht bestond uit vakken die de nodige kennis leverde aan de onderofficier om de verschillende functies die hij moest vervullen uit te oefenen en kwam overeen met de leerstof van het eerste jaar van de regimentscholen ²¹. Bovendien konden de vlijtige leerlingen met goed gedrag die toegelaten waren tot de hogere leergang (het 4^{het} studiejaar van de School) een opleiding krijgen om met vrucht de lessen van de bijzondere cursus (3^{het} studiejaar van de regimenten) te volgen wanneer ze goede onderofficieren geworden waren en deze gunst verdiend hadden door hun inzet, hun intelligentie en het geheel van hun militaire kwaliteiten (Artikel 8 van het reglement);

Het programma van de wetenschappelijke opleiding was tamelijk verwant aan dit in detail beschreven in het reglement van 1861. Er was echter aangeraden de auteurs, die gelezen werden in de lagere en de middelbare scholen, te volgen.

De belangrijkste aandacht werd geschonken aan de professionele opleiding van de Troepskinderen. Dit essentiële deel van hun militaire opvoeding moest geschieden met het oog op hun dienst in oorlogstijd en hun voorbereiding tot goede onderrichters.

Het programma van de professionele praktische opleiding bevatte :

- Opleidingsschool van de soldaat,
- Opleidingsschool van de compagnie,
- Opleidingsschool van het bataljon,
- Schietvoorschriften, schatten van afstanden, mikken, schieten met capsulekogels.
- Wachtdienst in het garnizoen,
- Beveiligingsdienst en exploratie op het terrein voornamelijk op het gebied van kleine posten, schildwachten, patrouilles, verkenningen en verkenners,
- Opbouwen van keukens en veldschuilplaatsen,
- Loopgrachten schuilplaatsen,
- Lichamelijke opvoeding, dans, zwemmen, bewapening, punten, sabel, stok, degenstok,
- Dictielessen, zang, instrumentele muziek.

De tijd die besteed werd aan de wetenschappelijk lessen mocht niet groter zijn dan 21 uur per week en de tijd voor de studie 10 ½ uur.

De overblijvende tijd werd gewijd aan de praktische professionele opleiding, de lichaamsoefeningen, de muzieklessen, de persoonlijke verzorging, de ontspanning en de wandelingen in de natuur. Hoger zagen we dat in het reglement van 1876 de tijd van de

²¹ Zie in Bijlage R3 : Nota voor de regimentscholen

wetenschappelijke opleiding beperkt was tot 21 uur maximum. Het is interessant de tabel van de tijd besteed per week aan de verscheidene vakken te herbekijken.

Tabel der belangrijkheidscoëfficiënten

Onderdelen	Voorbereidende cursus	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e en 4 ^e jaar
Gedrag en reinheid	11	10	9	9
Religieus onderricht	10	9	8	8
Frans	10	9	9	9
Vlaams	10	9	8	8
Wiskunde	10	8	8	8
Geschiedenis	5	5	5	5
Aardrijkskunde	5	6	6	6
Geschrift	10	8	8	8
Tekenen	-	5	5	5
Theoretische professionele opleiding	4	6	6	7
Administratie	-	-	4	5
Praktische professionele opleiding	9	9	9	9
Lichamelijke opvoeding, dans	5	5	5	4
Zwemmen	4	4	3	3
Bewapening	5	5	5	4
Muziek	2	2	2	2
Totaal	100	100	100	100

Vakken	Voorbereidende cursus	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
Godsdienst onderricht	1	1	1	1	1
Frans Lectuur	4 ½	3	2	1	1
Grammatica en stijl	3	3	4	4	4
Vlaams Lectuur	2 ¼	2 ¼	¾	¾	¾
Grammatica en stijl	-	-	1 ¾	2	2
Wiskunde	2 ¼	2 ¼	2 ¼	2 ¼	2 ¼
Geschiedenis	¾	¾	¾	1 ½	1 ¾
Aardrijkskunde	¾	¾	¾	1 ½	1 ½
Geschrift	4 ¾	4 ¾	3	2	¾
Tekenen en cartografie	-	¾	1 ½	2 ½	2 ¾
Theoretische professionele opleiding	¾	1 ½	1 ½	1 ½	1 ½
Administratie	-	-	¾	1	1 ¾
TOTAAL uren les	20	20	20	21	21
Tijd besteed aan de studie van de lessen, de huiswerken en het schrijven in de schriften	10 ½	10 ½	10 ½	10 ½	10 ½
TOTAAL besteed aan de schoolse opleiding	30 ½	30 ½	30 ½	31 ½	31 ½
Praktisch professioneel onderricht (in open lucht)	Militaire oefeningen en praktische theorie	9 ½	9 ½	11 ½	11 ½
	Ontspanningsoefeningen, lichamelijke opvoeding, dans, zwemmen, bewapening, muziek	9	9	9 ½	9 ½

4.4.3 De inwendige dienst

De inwendige dienst werd weinig gewijzigd door het nieuwe reglement. Hieronder worden in de tabel de bezigheden gedurende de zomer en de winter opgesomd.

In een artikel verschenen in « *La Belgique Militaire* » van 23 februari 1879, beschrijft T. ERNOULD, oud-officier van de School van de Troepskinderen, als volgt de school :

De kazerne waarin de School was ondergebracht had de vorm van een grote vierhoek. Drie zijden omvatten de slaapzalen, de refter, de speelzaal, de wapenzaal, de danszaal, de muziekzaal, de infirmerie, de waszaal, de badkamers en de douchezaal. De binnenplaats was in twee verdeeld door een gebouw met de klassen en een zaal waar geschild kon worden als het slecht weer was.

De vierde zijde gaf uit op een openbare plaats die diende als oefenterrein; deze was omringd door oude huizen in slechte staat.

Zomerdienst

	Normale dienst	Dienst op dinsdag en donderdag	Dienst op zondag
VOORMIDDAG	Wekken, luchten van de kamers en bedden, persoonlijke hygiëne 5.30' Studie 6.15' à 7 Ontbijt 7 Kuisen der klassen 7.15' Sanitaire bezoek 7.20' Appel van de netheid 7.30' Lessen { 7.40' tot 8.25' 8.30' tot 9.15' 9.25' tot 10.20' Rapport bij de commandant 9 Oefening (rust 10 min) Onmiddellijk daarna schieten met capsules voor een groep van 12 leerlingen. 10..30' tot 12 Middagmaal 12..30'	Zoals de normale dienst	Wekken, persoonlijke hygiëne, aannemen van het linnen 6 Ontbijt 7 Sanitaire bezoek 7.25' Appel van de netheid 7.40' Mis 8 Algemene religieus onderricht 9 Rapport 9.30' De bibliotheek van de leerlingen is open voor deze die wensen er gebruik van te maken 10.15' tot 11.45' Teken en voor het 6 ^{de} et 7 ^{de} peloton 10.15' tot 11.15' Middagmaal 12.30'
NAMIDDAG	Lichamelijke opvoeding, zang, schermen 2.15' tot 3.15' Lessen 3.30' tot 4.30' Vieruurtje 4.30' Studie 5 tot 6 Zwemmen, dans, boksen bewapening instrumentale muziek 6 tot 7 op vrijdag 6 tot 6.30' Avondmaal 7.30' Mars voor de opgesloten leerlingen in de tuchtzalen 7.30' tot 8.30' Rust 8.45' Appel 9	Lichamelijke opvoeding, zang, schermen 2 tot 3 Studie 3.15' tot 4.15' Vieruurtje 4.15' Wandeling buiten stad } Mars voor de opgesloten leerlingen in de tuchtzalen } 5 tot 7 Bij slecht weer is er vrije studie en ontspanning zoals bij de normale dienst Avondmaal 7.30' Rust 8.45' Appel 9	Studie voor de gestraften 2.15' tot 3.15' Correspondentie voor de leerlingen die het wensen met de familie 2.45' tot 3.15' Studie 3.15' tot 4.15' Vieruurtje 4.15' Wandeling buiten stad (1) } Mars voor de opgesloten leerlingen in de tuchtzalen } 5 tot 7 Avondmaal 7.30' Rust 8.45' Appel 9

Dienst gedurende de winter

	Normale dienst	Dienst op dinsdag en donderdag	Dienst op zondag
VOORMIDDAG	Wekken, luchten van de kamers en bedden, persoonlijke hygiëne 6.30' Ontbijt 7.15 Kuisen der klassen 7.15 Sanitaire bezoek 7.30' Appel van de netheid 7.45' 7.30' Lessen { 7.55' tot 8.40' 8.45' tot 9.30' 9.35' tot 10.30' Rapport bij de commandant 9 Oefening (rust 10 min) Onmiddellijk daarna schieten met capsules voor een groep van 12 leerlingen. 10..30' tot 12 Middagmaal 12..30'	Zoals de normale dienst	Wekken, persoonlijke hygiëne, aannemen van het linnen 6 Ontbijt 7 Sanitaire bezoek 7.25' Appel van de netheid 7.40' Mis 8 Algemene religieus onderricht 9 Rapport 9.30' De bibliotheek van de leerlingen is open voor deze die wensen er gebruik van te maken 10.15' tot 11.45' Teken en voor het 6 ^{de} et 7 ^{de} peloton 10.15' tot 11.15' Middagmaal 12.30'
NAMIDDAG	Lichamelijke opvoeding, zang, schermen 2 tot 3 Lessen 3.15' tot 4.15' Vieruurtje 4.15' Dans, boksen bewapening instrumentale muziek 4.30' tot 5.30' op vrijdag 5 tot 5.30' Studie 5.45' tot 6.30' Avondmaal 6.30' Studie 7.15' tot 8.15' Rust 8.30' Persoonlijke hygiëne 8.30' à 8.45' Appel 9	Lichamelijke opvoeding, zang, schermen 1.45 à 2..30' Wandeling buiten stad } Mars voor de opgesloten leerlingen in de tuchtzalen } 3 tot 4.30' Vieruurtje 4.30' Bij slecht weer is er vrije studie en ontspanning zoals bij de normale dienst Studie 5'45 tot 6.30' Avondmaal 6.30' Studie 7.15' tot 8.15' Rust 8.30' Persoonlijke hygiëne 8.30' tot 8.45' Appel 9	Wandeling buiten stad (2) } 2 tot 4 Mars voor de opgesloten leerlingen in de tuchtzalen } Vieruurtje 4.30' Correspondentie voor de leerlingen die het wensen met de familie 5 tot 5.30' Studie 5.30' tot 6.30' Avondmaal 6.30' Studie voor gestrafte leerlingen 7 tot 8 Rust 8.30' Persoonlijke hygiëne 8.30' tot 8.45' Appel 9

(1) Indien bij slecht weer de wandeling niet mogelijk is wordt er muziek gespeeld op de koer of in de speelzaal.

- (2) Bij slecht weer wordt de wandeling vervangen door een vrije studie van 3 tot 4 uur tijdens dewelke de leerlingen zich met de briefwisseling met de familie kunnen bezig houden. In dit geval vervalt de « correspondentie met familie » van 5 tot 5u30.
- (3) Alle tijdstippen van de dienst worden gemarkeerd door een signaal (trommel of hoorn)
- (4) Op dinsdag van 3 tot 4 uur zijn er oefeningen voor de soldaten, op woensdag zijn er theorielessen om 3 uur,
- (5) Op vrijdag is er een algemene kuis van de klassen door de soldaten van 1u30 tot 2u30. Omwisseling van linnen en persoonlijke hygiëne van 6u30 tot 7u30.
- (6) Iedere week nemen de leerlingen een (stort)bad.
- (7) Er is geen zwijgplicht voor de leerlingen tijdens de maaltijden, ontspanningsoefeningen, wandelingen en persoonlijke hygiëne.
- (8) De pelotons beschikken om beurt over een stel stelten en andere spellen.

De speelzaal omvatte :

- de bibliotheek van de leerlingen met een goede verscheidenheid aan boeken,
- een plan in reliëf voor het onderricht van de leerlingen; een plan op schaal 1/1000, een terrein met een lengte van 4km en een breedte van 2km voorstellende. Hierop onderscheidde men de hoogtes, de bossen, de wateroppervlaktes, de moerassen, een dorp, de gehuchten, de hoeves, gebouwen van allerlei aard, de verschillende verbindingswegen, nauwe doorgangen, dijken, bruggen, enz .

Alvorens op het terrein te gaan leerden de leerlingen met behulp van dit plan alles wat met oorlogsvoering verband had : de manschappen, de verscheidene groeperingen werden door middel van pionnen, die verplaatst werden met lange grijpers, voorgesteld.

De leerlingen hadden hun speeltijden op een grote binnenplaats waar ze zich konden uitleven met alle ontspanningsmogelijkheden eigen aan hun leeftijd, men had er twee stelten stelten, steltlopen was zeer gegeerd door de leerlingen; er waren ook kegelspellen, klosbanen, enz.

Het gymnastieklokaal bevond zich in een vierkant gebouw met een glazen dak. Men trof er de meest gebruikelijke instrumenten en apparaten aan om de lenigheid en de lichamelijke kracht te ontwikkelen. Er was ook een minder gangbaar apparaat : de dubbele slinger van dokter CORNETTE die diende om de borstkast te verbreden en de afwijkingen van de ruggengraat te herstellen.

4.4.4 De tucht

Het disciplinaire regime werd licht gewijzigd.

De kapitein instructeur en de pelotoncommandanten mochten volgende straffen aan de leerlingen opleggen :

- 1° Extra studie gedurende de speeltijd. (De duur van deze studie mocht niet groter zijn dan één uur).
- 2° Blevens onveranderd : de beroving van één tot vier maaltijden, het strafpeloton waarvan de duur beperkt was tot één uur (in plaats van twee), de opsluiting in de politiezaal (maar er werd dagelijks één uur strafmars voorzien).
- 3° Het cachot mocht enkel door de schoolcommandant opgelegd worden.

De schoolcommandant legde volgende straffen direct of op aanvraag van een officier op :

- 1° Cachot van één tot vier dagen met normale voeding of afwisselend met water en brood, met deelname aan de lessen en de oefeningen en dagelijks één uur strafmars.
- 2° Buitengewoon cachot van twee tot vier dagen water en brood en dagelijks drie uur strafmars.
- 3° Buitengewoon cachot van acht dagen en dag om dag water en brood en dagelijks drie uur strafmars.
- 4° Beroving van gunst tot uitgang van één tot drie maanden.
- 5° Beroving van één tot tien vakantiedagen;

- 6° Beroving van de volledige vakantie.
- 7° Volledige beroving van de streep van eerste leerling.
- 8° De berisping gegeven in de schoolorders. Ze ging automatisch vergezeld met acht dagen buitengewoon cachot met dag om dag water en brood, verbod van elke gunst tot uitgang gedurende zes maanden en beroving van 18 dagen vakantie. Deze straf ging de wegzending van de School vooraf.
- 9° De wegzending van de school voorgesteld aan de minister met een gemotiveerd rapport van de schoolcommandant.

Te noteren valt dat de straffen voorbehouden aan de schoolcommandant niet werden gewijzigd, behalve de invoering van de “uren strafmars”.

4.5 Wijzigingen van de verplichtingen tegenover de Staat

Door het koninklijke besluit van 12 november 1881 werd de School van de Troepskinderen beschouwd als een korps van het leger. Daaruit volgde dat de formaliteiten, bij wet van 19 mei 1880 vereist om aan de vrijwilligers van alle categorieën de hoedanigheid van militair te verzekeren, toepasselijk werden op de Troepskinderen als ze de leeftijd bereikten waarop vrijwilligers in het leger konden opgenomen worden, dit is op 14 jaar.

Om te voldoen aan deze nieuwe toestand moest de jongen die tot de School toegelaten werd twee verbintenissen ondertekenen, met toestemming van zijn vader of moederweduwe, of, indien hij wees was, door zijn, tot dit doel, door de familie aangestelde voogd.

Een eerste verbintenis verbond hem tot zijn veertiende en een tweede assimileerde hem vanaf zijn veertiende met een vrijwilliger van het leger.

Een ander gevolg was dat van dan af de Schoolcommandant de witte zilverreigerveer op zijn grote tenue droeg.

4.6 Chronologisch overzicht van de evolutie van de School

Op 9 oktober 1876 nam majoor VERBRUGGHE het bevel over de School nadat hij de functies van luitenant en kapitein leraar en instructeur vervuld had.

Hij voerde talrijke verbeteringen in bijvoorbeeld in de voeding van de leerlingen. Hij kwam er toe dat er bier geschonken werd bij het avondmaal en dat de samenstelling van de maaltijden meer gevarieerd werd.

Op 30 september 1879 volgde majoor Soyer hem op. Hij had het bevel over de School tot 11 februari 1888.

Noteren we ook ²² de invoering, tussen 1873 en 1883 van enkele minder belangrijke wijzigingen in de tenue van de Troepskinderen : gelijkaardige bottines aan deze van het leger in januari 1873, voor de binnenkledij, vervanging van de broek in zwart pluche door een broek in tijk gebroken wit in april 1878.

Een nieuwe koppelriem in witte buffel met rechthoekige plaat in goudbrons, met licht gesneden panden, afgeboord met een dubbel boord met eenkleurig centrum, zoals het model dat door de belegeringsartillerie aangenomen werd op 1 mei 1880.

Ten slotte werden, volgens de ingevoerde innovaties in het leger, de tamboers en hoornblazers van het kader en van de leerlingen vervangen door klaroenblazers op 29 augustus 1874 ²³

²² BALACE Francis, geciteerd artikel, I-7, Blz. 212.

²³ ERNOULD T., « Une visite à l'Ecole des Enfants de Troupe, à Alost », *La Belgique Militaire*, 23 februari 1879, Blz.238.

4.7 Het culturele leven in de School van de Troepskinderen

In de wintermaanden organiseerde de School van de Troepskinderen ontspanningsavonden. Er werd een theater ingericht in de speelzaal en de leerlingen van ieder peloton gaven om beurt voorstellingen voor hun medeleerlingen. De families van de officieren van de School en de gepensioneerden, de families van de onderofficieren en enkele staatsbedienden werden uitgenodigd en ontvangen door de leerlingen van het peloton.

Het programma van deze avonden bestond uit een theaterstuk, stukjes literatuur en zang. Er waren ook avonden met gymnastiekoefeningen, schermen en dans. De fanfare was uiteraard van de partij tijdens deze samenkomsten.

In “la Belgique Militaire” van 23 februari 1879²⁴ kan men een verslag lezen van een nogal belangrijk feest dat door de School van de Troepskinderen in Aalst georganiseerd werd. Dit werd gegeven ten voordele van de armen van de stad en voor het beschavingswerk van Centraal Afrika. Het programma ervan is in bijlage B.

De School bezat een betrekkelijk goed voorziene bibliotheek met werken voor de leerlingen. Maar, zoals reeds aangehaald, was het ten strengste verboden leesboeken in de instelling binnen te brengen zonder toestemming van de pelotonscommandant (de stempel van de toestemming en de handtekening van de officier werd aangebracht op de eerste bladzijde).

Het culturele leven werd beschouwd als een verlengstuk van de opvoeding die de leerlingen kregen door hen een instructieve en aantrekkelijke bezigheid tijdens hun ontspanning aan te bieden.

4.8 Enkele beschouwingen over de Troepskinderen

Hoewel voor de toelating tot de School van de Troepskinderen de kinderen van de ondergeschikte kaders voorrang kregen blijkt uit enkele gegevens dat er ook een niet onbelangrijk aantal zonen van officieren toegelaten werden.

Zo stelt men vast dat in de loop van het jaar 1858 in het laatste studiejaar er 13 zonen van officieren op 25 leerlingen waren en dat men het volgende jaar er 11 zonen van officieren op hetzelfde aantal leerlingen telde.

In 1860 waren er ongeveer 300 leerlingen in de School. In de periode tussen 1860 en 1875 was het effectief rond 265 leerlingen, daarvan zijn er ongeveer 10 tot 15 niet geslaagd in het examen van het laatste jaar.

In 1879²⁵, was het effectief der leerlingen 326, jongeren tussen 11 en 16 jaar.

Het doel van de School was essentieel het vormen van goede onderofficieren. Het was dus normaal dat het aantal oud-leerlingen dat officier werd aan de lage kant lag.

Op datum van 31 december 1860 had de School reeds 1185 leerlingen toegelaten. Op deze datum waren er 788 nog in actieve dienst, waarvan 269 in de School, van de 519 anderen waren 66 officier.

Samen met professor DEVOS²⁶ kunnen we besluiten dat de School van de Troepskinderen een niet te verwaarlozen bijdrage leverde voor de sociale promotie. Opmerkelijk is het belang dat gegeven wordt aan het onderricht van het Vlaams en de vaststelling dat de toegepaste normen

²⁴ ERNOULD T., « Une visite à l'Ecole des Enfants de Troupe, à Alost », *La Belgique Militaire*, 23 februari 1879, Blz.238.

²⁵ ERNOULD T., « Une visite à l'Ecole des Enfants de Troupe, à Alost », *La Belgique Militaire*, 23 février 1879, Blz. 238.

²⁶ DEVOS Luc, geciteerd artikel.

even streng waren voor de Franstalige leerlingen als Nederlandstalige leerlingen. We hebben ook de aandacht gevestigd op de godsdienstige opvoeding. Er moet echter opgemerkt worden dat het belang ervan in de volgende jaren afnam.

Als antwoord op een artikel verschenen in 1879 in een Brussels dagblad waarin de verontwaardiging uitgedrukt werd over “de te grote invloed van de godsdienst in de School” schreef T. ERNOULD : « *We hebben niet kunnen vaststellen dat de leerlingen bezig waren met Paternosters te bidden of lofzangen te zingen voor de Heilige Maagd : deze onderwerpen staan niet op het repertorium, wel hebben we gezien hoe zij deskundig met wapens konden omspringen en tevens hebben we gehoord hoe zij vaderlandslievende liederen, die het hart van de Belg warm aandoen, met overtuiging zongen. Samengevat : van een monnikenregime is er geen sprake... »*

Op het gebied van de opvoeding werden strenge maatregelen genomen in verband met de moraliteit, meer bepaald in de slaapzalen.

Anderzijds benadrukten de regels van de inwendige dienst dat door de afwezigheid van de ouders, het kader zo goed mogelijk bij moest dragen tot de morele opvoeding van de troeps-kinderen. Bijvoorbeeld begint het reglement van 1860 met « Bijzondere onderrichtingen voor de onderofficieren in dienst in de School » en herinnert dat : “ *In zijn relaties met de troepskinderen mag de onderofficier niet uit het oog verliezen dat hij geroepen is om een zekere invloed uit te oefenen op de opvoeding van de leerlingen; hij moet er dus continu voor zorgen dat gans zijn gedrag conform blijft met deze doelstelling. Dit verplicht hem evengoed te waken op zijn persoonlijk gedrag, dan op dat van de jonge leerlingen. De onderofficieren zullen er dus over waken nooit grove woorden te gebruiken, noch onaanvaardbare houdingen aan te nemen bij aanwezigheid van de leerlingen of wanneer zij de leerlingen aanspreken. Zij zullen er naar streven, bij het uitoefenen van hun autoriteit en bij het onderhouden van relaties met de troeps-kinderen, om een duidelijke bezorgdheid en welwillendheid ten opzichte van deze kinderen te tonen, analoog aan deze die de ouders normaal tegen hun kinderen betuigen.* ”²⁷

In de werkelijkheid was dat niet altijd het geval! Maar in deze periode gold dit ook voor vele wezenscholen en internaten.

In zijn artikel noteert T. ERNOULD ook : “ *Vóór de jongste reorganisatie van het leger, had de School een speciaal statuut. Officieren en onderofficieren genoten van een welverdiend soldisupplement. Het statuut en het supplement werden tegelijkertijd afgeschaft; dit was een slechte hervorming, dat slechts een kleine uitgavenbesparing als gevolg had. Vandaag komt het personeel van deze School afgedeeld vanuit de korpsen. Dit heeft voor gevolg dat men in de instelling heel wat verschillende uniformen van alle infanterieregimenten ontmoet, voor een militair is dat een doorn in het oog.* ”²⁸

Deze nieuwe toestand had echter eveneens een invloed op de rekrutering van het kader. We komen op dit punt terug wanneer het kader van de School van de pupillen besproken wordt. (zie bijlage R5).

²⁷ Organiek reglement van 20 augustus 1849, JMO 1849, Blz. 318-327.

²⁸ ERNOULD T. « *Une visite à l'école des enfants de troupe, à Alost* », B.M., 23 februari 1879, Blz. 229-240.

HOOFDSTUK II

DE PUPILLEN VAN HET LEGER VAN 1883 TOT 1897

1. DE HISTORISCHE CONTEXT

België had op een doeltreffende manier zijn neutraliteit weten te vrijwaren gedurende de Frans Pruisische oorlog van 1870. De algemene mobilisatie van ons leger was echter verre van bevredigend. Men had kunnen vaststellen dat een aanzienlijk deel van het effectief was afgefallen en dat van de overblijvende nauwelijks 60% bruikbaar was. In het reserveleger, geconcentreerd in Antwerpen onder bevel van generaal Eenens, waren de verliezen nog omvangrijker. Tenslotte bezorgde het zogenaamd “loting vervangingsysteem” het leger niet de beste elementen.

Men moest wachten tot 1884 om een liberale regering te zien die met de aarzelende steun van enkele katholieken, en onder impuls van Koning Leopold II, zich engageerde om ons leger te versterken. De periode 1886-1887, waarin het Boulangisme in Frankrijk de idee verspreidde van een revancheoorlog, was de belangrijkste voor de reorganisatie van onze strijdkrachten. Op 14 januari 1887 werd de wet gestemd die de algemene dienstplicht in tijd van oorlog instelde. Het jaarcontingent werd op 13 300 manschappen gebracht en de oproeping van reservisten werd georganiseerd. Bovendien werden kredieten voorzien voor de realisatie van het plan BRIALMONT : de bouw van een verdedigingslijn aan de Maas bestaande uit twee groepen sperforten rond Luik en Namen. Een plan dat evenwel werd verminkt door het schrappen van de forten van Wezet (Visé) en Hoei, voorzien om het omtrekken van Luik te vermijden. Een fatale fout, want het ontbreken van een fort in Wezet liet de Duitsers toe in de avond van 4 augustus 1914 de Maas over te steken bij het wed van Lixhe.

In 1902, voortgaande op de besluiten van een verslag van kolonel DUCARNE, directeur militaire operaties, drong de regering aan op een veldleger van 100.000 man en een vestingleger van 80.000 man. De militiewet van 1902 voldeed theoretisch aan die regeringseisen, maar hield geen rekening met het onvermijdelijke afvalpercentage van de oudste lichten, wat het aantal oproepbare manschappen terugbracht tot 130 000.

De wet bracht de dienstdtijd voor de infanterie terug tot 20 maanden en nam als basis de vrijwillige dienstneming.

In 1908 slaagde een onderzoekscommissie erin te bewijzen dat het experiment van vrijwillige dienstneming een volledige mislukking was en dat er een dringende noodzaak bestond om terug te keren naar het systeem van een jaarlijkse lichting van dienstplichtigen die men op 20.000 bracht.

Op 14 december 1909 bekrachtigde Koning Leopold II de wet gestemd door de Senaat die eindelijk de persoonlijke dienstplicht instelde, beperkt tot één zoon per gezin.

De zakenwereld, in 1911 in beroering gebracht door “ het incident Agadir ” ¹, voelde de ernst van het internationale gevaar en zette druk op de regering. Op 5 december 1912 legde de regering een wetsontwerp neer op de veralgemeende dienstplicht. De wet werd gestemd in 1913 en liet de lichting toe van 33.000 man. Deze wet zou toegelaten hebben ons tegen een invasie te beschermen, tenminste als er voldoende tijd was geweest om haar vruchten af te werpen. Zij voorzag immers een veldleger van 150.000 man, waarvan 130.000 man voor de versterkte legerplaats van Antwerpen, en bovendien 60.000 man hulp en reservetroepen. Men was daar ver van verwijderd toen het drama losbarstte op 4 augustus 1914.

¹ Op 1 juli 1911 zond de Duitse regering de kanonneerboot *Panther* voor de stad Agadir, om te protesteren tegen de intrede van Franse troepen in Fès en Meknès. Na onderhandelen kon de Voorzitter van de Franse Raad, Joseph CAILLAUX van de Duitsers bekomen dat Frankrijk de vrije hand behield in Marokko in ruil voor een deel van Kongo. (4 november 1911).

Een ander gevolg van de invoering van de algemene dienstplicht was de noodzaak om de kaders aan te vullen. De benoeming van onderofficieren tot de graad van onderluitenant (langs het kader) werd versneld. Bovendien werd in 1913 een sectie toegevoegd aan de Militaire School met het oog op de snelle vorming van officieren. Onder hen zullen voormalige Pupillen en Cadetten tot onderluitenant worden benoemd op 31 juli 1914.

2. OPRICHTING VAN DE PUPILLENSCHOOL VAN HET LEGER

Op 14 september 1883, bij Koninklijke besluit nr. 6993, werd de benaming “ School van de Troepskinderen ” vervangen door “ School van de Pupillen van het Leger ”.

Op 24 september van hetzelfde jaar legde de ministeriële beschikking Nr 90 de vereiste grootte vast van de jongeren om toegelaten te kunnen worden tot de Pupillenschool van het Leger :

LEEFTIJD van de kandidaat	GROOTTE nodig om toegelaten te worden	QUOTA toe te voegen aan de vereiste grootte voor iedere maand boven de leeftijd vermeld in kolom 1	OPMERKINGEN
11 jaar	1 m 33 cm	0,34 cm	Geen enkele kandidaat pupil kan worden voorgedragen indien meer dan drie centimeter kleiner dan in deze tabel vermelde groottes.
12 jaar	1 m 37 cm	0,42 cm	
13 jaar	1 m 42 cm	0,42 cm	
14 jaar	1 m 47 cm	0,42 cm	

3. DE REORGANISATIE VAN 1886

Op 25 april 1886 voorzag het koninklijke besluit nr. 8021 dat het aantal leerlingen van de Pupillenschool op 1 000 kon worden gebracht.

Als gevolg van de, door de Minister van Oorlog, ministeriële richtlijn Nr 36 van 23 augustus van hetzelfde jaar werd de Pupillenschool gereorganiseerd. Op 1 oktober moest ze worden opgesplitst in twee compagnies.

De eerste compagnie bestond uit leerlingen die op 31 december 1886 nog geen 14 jaar waren, en werd behouden in Aalst. Het effectief, dat geleidelijk werd opgevoerd tot 500 pupillen, bestond in het schooljaar 1886-1887 uit 300 leerlingen, verdeeld over 8 pelotons.

De tweede compagnie werd samengesteld uit pupillen die in 1887 en 1888 de vereiste leeftijd hebben bereikt om aangenomen te worden in de regimenten van het leger. In het schooljaar 1886 - 1887 telde ze ongeveer 250 leerlingen, verdeeld over zes pelotons. Ze werd ondergebracht in de lokalen van de oude Normaalschool van de Staat voor meisjes van Namen, die in 1885 werd afgeschaft.²

Elke compagnie werd bevolen door een kapitein die tegelijk de functies van instructeur waarneemt.

De huidige commandant van de School had het opperbevel over de twee compagnies en verblijft in Aalst.

² De burgemeester E. MÉLOT stelde de inplanting van deze militaire school te Namen voor als een compensatie voor het verlies van de Normaalschool.

De ministeriële richtlijn bepaalde eveneens dat het onderwijsprogramma in zijn geheel werd behouden zoals bepaald in het reglement van 1 september 1876. De leerlingen van de eerste compagnie werden in de voorbereidende cursus en in de eerste twee studiejaar geplaatst volgens hun graad van opleiding.

De leerlingen van de tweede compagnie zagen de stof van het 3^e en 4^e jaar middelbaar, diegenen die niet ver genoeg gevorderd waren om in het 3^e jaar te worden toegelaten, volgden een voorbereidingscursus met het programma van het 2^e jaar.

De toelatingsexamens en het medisch onderzoek vonden ieder jaar plaats in Aalst in het begin van de grote vakantie. De jongeren die zich aanboden voor de examens moesten slechts voorzien zijn van hun uitzet op het ogenblik van hun definitieve aanvaarding tot de School.

De inlijving van de Pupillen vond plaats de eerste dagen van oktober van ieder jaar.

De leerlingen die werden gebracht door hun ouders of voogden moesten voorzien zijn van kleine uitrustingsspullen waarvoor aan de ouders de nodige richtlijn was gegeven.

De nieuwe Pupillen werden in Aalst ontvangen door hun pelotonscommandanten die de uitzet verifieerden en van de ouders het geld kregen om op een particuliere rekening te storten. Ze werden vervolgens naar het kledingmagazijn gebracht om hun bijkomende uitzet te ontvangen waarvan men hierna het detail vindt.

3.1 Uitzet van de Pupillen

- 1 heuplange uniformjas in donkerblauw laken, met twee rijen van vijf knopen, omzoomd in goudbrons met uitspringende (goud)draad, in reliëf bedrukt met een L met bovenop een Koninklijke kroon, met kraag en schouderpatten in hetzelfde laken, op ieder van deze schouderpatten is een nummer genaaid in scharlakenrood laken, dat het studiejaar aangeeft (de leerlingen van de tweede compagnie dragen op de schouderpatten van het uniform boordsels in scharlakenrode wol),
- 1 schoudermantel ³ in donkerblauw laken,
- 1 korte jas in donkerblauw laken, met een rij knopen zonder omboordsels noch versiersels,
- 1 broek van donkerblauw laken, voorzien van een biesje in scharlakenrood laken in de buitenste zijnaden,
- 2 broeken in gekeperde stof, (stevige stof voor matrasovertrekken van gebroken witte kleur),
- 2 kepies, waarvan een oude voor binnen, in donkerblauw laken met randen van scharlakenrode wol, het model voor officier benaderend. Ovale rozet, met de nationale kleuren rond een klein houten schijfje bekleed met zwarte merinoswol, met een gevlochten bandje in scharlakenrode wol en verdubbeld rond een kleine knoop, stormband in ronde tres van scharlakenrode wol,
- 1 koppelriem van wit buffelleer,
- 1 kraag in zwarte keperbinding (wollen keperstof),
- 1 paar handschoenen van wit laken voor de winter en van floretzijde voor de zomer,
- 4 paar sokken van grijze wol,
- 2 paar bottines met veters,
- 1 paar elastische bretellen,
- 1 blauwe flanellen borstrok groot genoeg om heupen en onderbuik te bedekken, met overslag op de borst en dichtgeknoopt met twee rijen knopen van zwart gekleurd been, met kraag van dezelfde stof,

³ “De schoudermantel”, meer gebruikelijk “cape” genoemd, leek op die waarmee de wielrijders van het regiment karabiniers vóór korte tijd waren uitgerust. In het Frans spreekt men van “rotonde” of “caban”.

3 hemden,	}	gelijkvormig met de modellen aangenomen in de infanterie, uitgezonderd de afmetingen,
2 onderbroeken,		
4 handdoeken,		
2 flanellen riemen,		
4 zakdoeken,		
2 schoenborstels,	}	gelijkvormig met de modellen aangenomen in de infanterie
1 kleebrorstel,		
1 tandenborstel,		
1 haarborstel,		
1 spons,		
1 zwembroek,		
1 knopenlatje,		
1 haarkam,		
1 doos met vet,		
1 naaizakje,		
1 fondsboekje,	}	gelijkvormig met de modellen aangenomen in de infanterie
1 reiszak,		
1 tas met borstels.		

De leerlingen droegen hun uniformen in overeenstemming met de modellen aangenomen in de infanterie volgens de omstandigheden :

- De kledij binnen is een korte jas (wambuis) of oude uniformjas (in de zomer een ondervest in molton), laken broek (in de zomer van tijd), om het even welke bottines (klompschoenen of klompen in de winter) met kepie op de tijdstippen waarop de dokter het noodzakelijk acht,
- Het oefenpak is de kledij voor binnen vervolledigd met kepie Nr 2 (in de winter bottines in plaats van klompschoenen),
- De kledij in hechtenis is korte jas (of oude uniformjas) en broek van tijd,
- De uitgangskledij, de verlofkledij en de kledij van de leerlingen die gezamenlijk naar de kerk gaan of gaan wandelen is kepie (Nr 1), heuplange uniformjas en laken broek, gordel en voorgeschreven handschoenen (handschoenen van floretzijde in de zomer). In de winter dragen de leerlingen de schoudermantel en daaronder mogen ze een korte jas of oude uniformjas dragen zonder koppelriem voor de wandelingen in groep,
- In de winter is het dragen van de ondervest in molton onder de heuplange uniformjas of korte jas voorgeschreven,
- De schoudermantel mag slechts worden gedragen tijdens de wandelingen zonder wapens, tijdens het uitgaan, de vakanties en de verloven. Hij mag niet gedragen worden tijdens de oefeningen binnen of buiten van welke aard ze ook zijn.

DE UITRUSTING BESTOND UIT :

- 1 koppel in buffelleer met plaat in goudbrons van het model van de vestingartillerie,
- 1 bajonethouder en 1 bajonetschede gelijkend op die gebruikt in de linie-infanterie.

DE BEWAPENING BESTOND UIT :

- 1 karabijn van het model 1777-1873 (voormalige karabijn van de Rijkswacht) voor de pupillen van de eerste compagnie,
- 1 geweer Albini van het model 1853-1867 ⁴, voor de pupillen van de tweede compagnie.

⁴ In mei 1867 had de regering een krediet van 8 miljoen en een half bekomen om onze infanterie te bewapenen met het Albini geweer, dat gunstig kon worden vergeleken met het Pruisische naaldgeweer en met het Franse Chasse-pot geweer van die tijd. (TERLINDEN Charles Vicomte, Histoire militaire des Belges, Blz. 361).

De schouderpatten van de uniformjas waren effen voor de pupillen van de voorbereidende jaren, die van de leerlingen van jaren 1 tot 4 waren versierd met cijfer 1, 2, 3 of 4 uitgesneden in scharlakenrood laken. De korte jas had geen schouderstukken en ook geen nummer. Eind juni 1886 stelde kolonel Soyer voor de leerlingen van de tweede compagnie uit te rusten met de boordsels in scharlakenrode wol, die in 1870 waren afgeschaft. Die maatregel werd aangenomen op 26 juli 1897 ⁵.

3.2 Organisatie

Om rekening te houden met de uitbreiding van de School van de Pupillen van het Leger, bleek het noodzakelijk de organisatie ervan te herzien. Dit was het onderwerp van het koninklijke besluit Nr 9027 van 9 november 1888.

Artikel één vermeldde : “ De School van de Pupillen van het Leger heeft als doel te voorzien in de opvoeding en het onderricht van de jonge vrijwilligers met het oog op de rekrutering van de lagere kaders van het leger.”

De opsplitsing van de School in twee compagnies bleef behouden. Het koninklijke besluit bepaalde echter dat geen overgang van leerlingen van de ene naar de andere compagnie tijdens het schooljaar zou toegelaten worden.

Iedere compagnie was onderverdeeld in pelotons van ongeveer 40 leerlingen. In iedere compagnie waren de pelotons gescheiden voor wat betreft de inwendige dienst, zoals de compagnies van een bataljon.

Het personeel bestond uit :

Voor de School :

Een hoger officier, bevelhebber van de School,

Een eerste kapitein, bevel voerend over het detachement gevormd door de tweede compagnie,

Een bataljonsdokter belast met de gezondheidsdienst in de eerste compagnie (de gezondheidsdienst in de tweede compagnie werd door een dokter van het garnizoen van Namen verzekerd),

Een hoofdverpleger voor de eerste compagnie (de zieken van de eerste compagnie werden verzorgd in de instelling onder toezicht van de hoofdverpleger; deze van de tweede compagnie in het militair hospitaal van Namen, in een speciaal lokaal).

Per compagnie :

Een tweede kapitein, bevel voerend over de compagnie, en belast met de functies van instructeur,

Een of twee luitenants of onderluitenants, die de functie van hulpinstructeur uitoefenen,

Een officier leraar en twee onderofficieren instructeur van de Vlaamse taal,

Een officier betaler,

Een aalmoezenier,

Een luitenant of onderluitenant met bevel over elk van de pelotons, met twee adjuncten onderofficier instructeur,

Een adjudant onderofficier,

Een sergeant-majoor,

Een of twee sergeanten die dienst doen als kwartiermeester,

Een onderofficier leraar muziek,

Een sergeant secretaris en bibliothecaris,

⁵ BALACE Francis, vermeld artikel I-8, Blz. 242.

Vier onderofficieren belast met de functies van conciërge, schermmeester, turnleraar, postbode, chef van de huishouding,
Het aantal korporaals, klaroenblazers, soldaten en verplegers noodzakelijk in de verschillende diensten.

3.3 Rekrutering en toelating

De school rekruteerde onder de wettige zonen van militairen of ambtenaren van een administratie behorend tot het leger.

Bij gebrek aan kandidaten van deze categorie, konden de wettige kleinzonen van militairen of zonen van burgerbeambten van de regering, of van personen die diensten aan de Staat hadden bewezen, toegelaten worden tot de School indien het vastgestelde effectief niet werd bereikt.

De kandidaten moesten aan volgende voorwaarden voldoen :

1 : ten volle elf jaar zijn op het ogenblik van de toelating, en geen 14 jaar worden in de loop van het jaar,

Diegenen die het katholieke geloof belijden moeten hun eerste communie gedaan hebben,

2 : vlot kunnen lezen en schrijven en de vier basisbewerkingen van de rekenkunde kennen,

3 : geschikt zijn voor de militaire dienst en minstens :

1 m 33 cm groot zijn op 11 jaar,

1 m 37 cm groot zijn op 12 jaar,

1 m 42 cm groot zijn op 13 jaar.

Toch konden de kinderen die hoogstens 2 centimeter te klein waren ingeschreven worden als kandidaat Pupil.

Voor de keuze van de kandidaten nam men de volgende orde van voorkeur in acht :

1 : de kinderen waarvan de vader was gestorven in dienst of waarvan de vader was gepensioneerd wegens invaliditeit opgelopen door de dienst,

2 : de weesjongens die vader en moeder misten,

3 : de weesjongens die vader of moeder misten.

De leerlingen van de School van de Pupillen moesten een dienstverbintenis aangaan tot de leeftijd van vierentwintig jaar. Daartoe waren zij verplicht, met toestemming van hun ouders of voogd, twee verbintenissen aan te gaan.

De eerste werd getekend op het ogenblik van de aanvaarding van hun kandidatuur en verbond hen tot de leeftijd van veertien jaar. De tweede werd ondertekend op de dag van hun intrede in de School voor de duur van tien jaar en nadat ze lezing hadden gekregen van de militaire wetten. Ze nam een aanvang bij afloop van de eerste.

De Pupillen werden op de leeftijd van veertien jaar definitief ingelijfd in het leger, tenminste als ze geschikt erkend waren voor de dienst. Van dan af waren ze onderworpen aan de militaire wetten en reglementen.

In het begin van de grote vakantie verlieten de Pupillen die zestien waren op 31 december van het lopende jaar de instelling. Ze werden verdeeld over de verschillende korpsen van het leger.

Voor deze verdeling hield men rekening met : 1) het gedrag, 2) de ijver gedurende het verblijf in de School en 3) de wensen geuit door ouders en leerlingen.

De beste elementen werden korporaal of brigadier benoemd bij hun vertrek. Diegenen die nog geen zestien waren, kregen bij hun vertrek uit de instelling de speciale vermelding : “ *Zou*

korporaal (of brigadier) benoemd geweest zijn indien hij had beantwoord aan de voorwaarden van leeftijd". De andere leerlingen werden ingelijfd in de korpsen als eenvoudige soldaten.

In 1894 werden de voorwaarden van vrijwillige dienstneming gewijzigd bij Koninklijke besluit Nr 11133 van 30 augustus dat bepaalde dat jongeren die dienst namen in het leger tenminste zestien jaar moesten zijn. Van dat ogenblik af werden de toetredingsvoorwaarden van de Pupillen van het leger en ook van de kandidaten voor deze School gewijzigd.

De eerste verbintenis die werd ondertekend op het ogenblik van de aanvaarding van de kandidatuur van de Pupil verbond hem tot zijn zestien jaar in plaats van tot zijn veertiende. De tweede, voor de duur van acht jaar en ondertekend op de dag van zijn intrede in de School, en na lezing van de militaire wetten, nam een aanvang bij afloop van de eerste.

Op de leeftijd van 16 jaar werden de Pupillen die geschikt werden bevonden voor de dienst, definitief ingelijfd in het leger.

3.4 Onderwijs

Wat betreft het onderwijs in de School van de Pupillen van het Leger, stimuleerde men vooral de beroepsopleiding; het wetenschappelijke onderricht werd uitsluitend gericht op de voorbereiding van de pupillen op hun functies van onderofficier in de administratie en van sergeant instructeur. Volgens het reglement van de School (1889), mochten de wetenschappelijke lessen niet meer dan 21 uur per week bedragen, de tijd voor de studies mocht 11 uur niet overschrijden.

Het studieprogramma was gespreid over vier jaar. Bovendien was er een voorbereidingscursus voorzien in iedere compagnie voor de leerlingen die niet de nodige opleiding hadden genoten om de cursussen van respectievelijk het eerste of derde jaar te volgen. Deze voorbereidingscursussen waren nodig omdat de rekrutering geen rekening hield met de gedane studies.

Een brochure, uitgegeven in 1894, opgesteld door luitenant VIATOUR ⁶, plaatsofficier, voormalig onderofficier secretaris van de commandant van de School, geeft het detail weer van het studieprogramma :

Het wetenschappelijke onderricht werd hoofdzakelijk in het Frans gegeven en omvatte volgende vakken : Frans, de Vlaamse taal, rekenkunde, geschiedenis, aardrijkskunde, schrift en tekenen. Wat betreft de Vlaamse taal was de cursus verschillend voor Walen en Vlamingen (zie in bijlage C).

Het militaire gedeelte omvatte het theoretische onderricht :

Vorbereidingscursus :

- Uitleg van de principes van subordination,
- Verklarende lezing van het uittreksel uit het militaire strafwetboek,
- Kentekens van de verschillende graden en bevelhebberschap uitgeoefend door de dragers van die graden,
- 1^e hoofdstuk van het 1^e deel van de leerschool van de soldaat,
- Uitwendige tekenen van respect en eerbetoon,

1^e studiejaar :

- Algemene principes van subordination,
- Verklarende lezing van het uittreksel uit het militaire strafwetboek,
- Onderscheid tussen de verschillende graden en bevelhebberschap uitgeoefend door de dragers van die graden,
- 1e deel van de leerschool van de soldaat,

⁶ (1) VIATOUR Gustave, " *L'Ecole des Pupilles de l'armée, son historique et son organisation* ".

Algemene begrippen over de inwendige dienst van de infanterie,
Uitwendige tekenen van respect en eerbetoen.

2e studiejaar :

Verklarende lezing van het uittreksel uit het militaire strafwetboek en het reglement inwendige dienst van de infanterie,
Algemene principes van subordinatione,
Onderscheid tussen de verschillende graden en bevelhebberschap uitgeoefend door de dragers van die graden,
1^e en 2^e deel en 1^e hoofdstuk van het 3^e deel van de leerschool van de soldaat,
Terminologie, het uiteennemen en het terug in elkaar steken van het geweer Mauser,
Praktische begrippen van de wachtdienst en van de verkenner te velde,
Functies van de gidsen in de compagnie school,
Functies van de korporeels en onderofficieren in de inwendige dienst,
Praktisch onderricht over het beheer van de menage.

3^e studiejaar :

Lezing met verklarende commentaar van het uittreksel uit het militaire strafwetboek,
Algemene principes van subordinatione,
De leerschool van de soldaat, volledig,
Uiteenzetting aan het bord over de bewegingen van de pelotonschool en over de bewegingen in gesloten gelederen van de compagnieschool,
Functies van de gidsen, van de pelotonchefs, van de sectiechefs, van de jalonneurs, van de vlaggendragers en vaandrags van de bataljonschool,
Terminologie, het uiteennemen en het terug in elkaar steken van het geweer Mauser,
Inwendige dienst en garnizoensdienst,
1^e en 2^e deel van het schietreglement,
Organisatie van het leger,
Terminologie van versterkingen, forten en vestingen van België.
Administratie :
Algemene begrippen - Rechten op de verschillende soldijen – Navordering van soldij - Rechten op moutstrepes - Vergoedingen en lonen - Logies bij de bewoner en inkwartiering - onderdak - Opstellen van stukken en administratieve staten met betrekking tot deze onderwerpen.
Hygiëne : Elementaire begrippen.

4^e studiejaar :

Zelfde theoretische cursus als in het 3^e studiejaar, maar met uitbreidingen.
Administratie : Herhaling van de vorige cursus. Theoretisch en praktisch werk over het geheel van de kledij - Buitengewone inhoudingen en vrijwillige stortingen - heffingsstaten - stukken van doorgang - bezoldiging - Stamboek - Staten van straffen.
Hygiëne : Zelfde cursus als in het 3^e jaar.

Voor de beroepsopleiding werden de leerlingen verdeeld over afdelingen en compagnies. In het detachement van Namen werden ze ingedeeld in twee compagnies, de ene met de leerlingen die naar het leger overgingen op het einde van het schooljaar, en de andere met leerlingen die pas het volgende jaar overgingen. De beroepsopleiding omvatte :

1^e Compagnie :

De leerschool van de soldaat, oriëntatie en studie van het terrein, de pelotonschool in gesloten gelederen, aanval door het omkaderd peloton, de compagnieschool, de bataljonschool, toegepaste oefeningen in verband met de dienst te velde betreffende het veiligheidsnetwerk van een compagnie en een bataljon in opmars, de plaatsing van kleine wachtposten en schildwachten, de verkenner en patrouillediensten, enz.

De lichaams oefeningen bestonden uit lenigheidsoefeningen, oefeningen aan de toestellen en in de ring, alsook oefeningen met schermstok, met stok, boks - en zwemoefeningen.

Een muziek cursus, naar moeilijkheid geordend volgens de principes aangenomen door de onderwijsinstellingen van de Staat, bestond uit : 1) notenleer gevolgd door studie van eenstemmige en gemengde koren, 2) instrumentale muziek, alleen onderwezen aan leerlingen met goede aanleg, die door de dokter van de School werden erkend voldoende longinhoud te hebben. Deze

laatststen werden ingedeeld in twee klassen : de enen leerden de reglementaire signalen van de infanterie, de andere vormden een fanfare.

2^e Compagnie :

Dezelfde oefeningen als in de 1^e compagnie en daarbij : de principes van het schieten, het schieten met slaghoedje, de schatting van afstanden, de veldwerken en de garnizoenswachtdienst.

3.5 Examens en rangschikking

Het schooljaar was verdeeld in drie trimesters waarna examens plaats vonden over de geziene stof in het trimester of het jaar. De twee eerste examens hadden betrekking op de stof van het vorige trimester en het laatste op het volledige programma van het afgelopen schooljaar. Elk examen bestond uit een mondelinge en schriftelijke proef. De beroepsoefeningen maakten het voorwerp uit van een speciale proef, uitgewerkt volgens belangrijkheid.

De rangschikking werd opgesteld na ieder examen door het combineren van het gemiddelde van de punten behaald gedurende het jaar en het examencijfer.

Voor het opmaken van dit gemiddelde en het examencijfer maakte men gebruik van de gewichtscoefficienten vermeld in onderstaande tabel.

Gewichtscoefficienten

VAKKEN	Vorbereidende cursus en 1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e en 4 ^e jaar
Gedrag en netheid	10	10	10
Franse taal	12	10	10
Vlaamse taal	10	10	10
Wiskunde	8	9	9
Geschiedenis	7	7	7
Aardrijkskunde	9	9	9
Schrift	10	7	4
Tekenen	5	5	5
Theoretische beroepsopleiding	8	9	10
Administratie	-	3	5
Praktische beroepsopleiding	10	10	11
Turnoefeningen	7	6	4
Wapens	2	3	4
Muziek	2	2	2
Totaal	100	100	100

3.6 Beloningen

Het reglement van de School liet toe, bij wijze van beloning en na de driemaandelijke examens, aan de eerste zes leerlingen van elk peloton de onderscheiding van "eerste leerling" toe te kennen. Dit op voorwaarde dat ze zich goed hadden gedragen en 7/10 van de punten hadden behaald. Deze onderscheiding bestond uit de dracht van een gele wollen galon op de twee mouwen van de korte jas en de uniformjas en een soldijtoeslag van 4 centiemen per dag.

De twee meest verdienstelijke leerlingen van elk peloton kregen bovendien een diploma en een kenteken. Dit kenteken was een metalen sieraad dat de leerling op de linkermouw van de uniformjas droeg gedurende het trimester volgend op het einde van het trimester waar hij de prijs had verkregen.

3.7 Tucht

Het nieuwe reglement van de School bepaalde dat de leerlingen niet onderworpen konden worden aan alle straffen voorzien in het militaire reglement; maar gebruik makend van de maatregelen aangepast aan hun leeftijd en hun eerste opleiding moest men ertoe komen ze te onderwerpen aan dezelfde tucht als de soldaten.

De straffen die de leerlingen konden oplopen op de School waren :

- 1 : de simpele berisping onder vier ogen,
- 2 : de openbare berisping uitgesproken voor het peloton waartoe de Pupil behoorde,
- 3 : een strafstudie gedurende de vrije tijd (deze studie mocht niet meer dan één uur duren),
- 4 : volledig uitgaansverbod gedurende acht tot vijftien dagen,
- 5 : arrest in de politiekamer van één tot acht dagen,
- 6 : het verlies van één of meerdere vakantiedagen (de totale duur mocht de helft van de vakantie niet overschrijden),
- 7 : het cachot van één tot vier dagen met gewone kost,
- 8 : het verlies van galon van eerste leerling,
- 9 : de terechtwijzing door de School,
- 10 : het wegzenden van de School (deze straf werd uitgesproken door de minister van Oorlog).

De lijfstraffen werden streng verboden.

Het reglement van de School stelde een matiging en gradatie voor van de straf in functie van de leeftijd van de leerlingen.

Voor de leerlingen onder de 14 jaar werden de straffen vermeld in punten 5 en 7 gehalveerd.

Zoals men kan opmerken brachten deze voorschriften, ten opzichte van vroeger, een aanzienlijke verlichting mee van de tuchtstraffen opgelegd aan de leerlingen, in die zin dat het maximum van 8 dagen cachot verminderd werd tot 4 dagen en het regime van water en droog brood verdween.

4. HET REGLEMENT VAN 1889

Het reglement van 1889 hernam in grote lijnen de voorschriften van het koninklijke besluit van 9 november 1888. De artikelen 6 tot 64 beschreven in detail de functies van het kaderpersoneel. Bepaalde details verdienen vermeld te worden :

1° Artikel 6 bepaalde dat “ de commandant van de School het gezag van een korpschef uitoefent. Hij is verantwoordelijk voor de orde, de tucht, de kledij, de bewapening en de administratie van de School. Hij leidt en houdt toezicht op het wetenschappelijk en beroepsonderwijs van het kader van de School en van de Pupillen en hun rooster van werkzaamheden naargelang de seizoenen ”.

Nochtans beperkte artikel 14 zijn gezag : “ elk jaar, ongeveer één maand voor het tijdstip vastgelegd voor de algemene inspectie, mag de commandant van de School zich naar Namen begeven om gedurende drie dagen het personeel van de tweede compagnie te ondervragen ”.

Krachtens artikel 17 was het inderdaad de commandant van het detachement (Namen) die de functies van commandant van de School uitoefende in de gedetacheerde compagnie, al bleef hij natuurlijk verantwoordelijk tegenover deze laatste.

2° De klaroen verving definitief de tamboer,

3° Er was geen sprake meer van schoonmaak karweien door leerlingen, uitgezonderd voor Pupillen gestraft met cachot.

4° De menage van de Pupillen bevatte vier maaltijden per dag die bestonden uit :

De eerste uit brood besmeerd met boter en koffie met melk,

- De tweede uit soep, vlees, aardappelen, groenten, brood en bier,
 De derde uit brood besmeerd met boter (1/8) of met fruitsiroop en koffie met melk,
 De vierde uit aardappelen, groenten, vlees, brood en bier.
 5° Een gelijke soldij van 5 centiemen per dag werd betaald aan elke Pupil. De eerste zes leerlingen van ieder peloton kregen een dagelijkse toeslag van 4 centiemen.

4.1 Onderwijs

Het studieprogramma, gespreid over vier jaar, bevatte alle nodige kennis voor sergeanten en onderofficieren in de administratie.

Een voorbereidingscursus werd ingericht in iedere compagnie voor de leerlingen die niet de nodige opleiding hadden om de cursus van het 1^e of 3^e jaar te volgen.

De Pupillen werden in de verschillende studiejaar geplaatst of in de voorbereidingscursussen volgens hun graad van opleiding. Zij werden echter slechts toegelaten in het 4^e jaar mits toestemming van de minister van Oorlog.

Het programma was dat van 1886. Aan de leraars werd opnieuw aanbevolen de auteurs van de lagere en middelbare scholen van de Staat te volgen.

4.2 Rooster van werkzaamheden

De algemene tabel van de bezigheden van de Pupillen, alsook de tabellen met de tijd die men in de pelotons aan cursussen en aan studie moest besteden, werden voor het begin van ieder seizoen vastgelegd door de commandant van de School en volgens de voorschriften van de hierna volgende tabel :

Uren die wekelijks aan de verschillende vakken worden besteed (1889)

VAKKEN	Voorberei dend jaar	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
Frans Lezen	4	4	2	2	2
Spraakunst en stijl	3	3	3	3	3
Vlaams Lezen	2	2	2	2	2
Spraakunst en stijl	3	3	3	3	3
Wiskunde	2	2	2	2	4
Geschiedenis	1	1	2	2	2
Aardrijkskunde	2	2	2	2	2
Schrift	3	3	2	2	-
Tekenen en cartografie	1	1	2	2	2
Administratie	-	-	1	1	1
Totaal	21	21	21	21	21

Tijd besteed aan studie	11	11	11	11	11
Totale tijd besteed aan wetenschappelijk onderricht	32	32	32	32	32
Theoretische beroepsopleiding	2	2	2	3	3
Godsdienstondericht	1	1	1	1	1
Militaire oefeningen	9	9	9	9	9
Turn-, wapen-, en muziekoefeningen	9	9	9	8	8

4.3 Tucht

Het reglement van 1889 voorzag :

Art. 82. - De commandant van de School zorgt ervoor dat de straffen voor zover mogelijk, gradueel worden opgelegd volgens de volgorde aangeduid in artikel 85. De zwaarste straffen mogen alleen worden gegeven aan Pupillen die al vele malen de lichtste straffen hebben gekregen zonder zich te beteren.

De straffen moeten in verhouding staan tot de leeftijd en het gewone gedrag van de Pupil en tot de kennis die hij heeft van de vereisten van de militaire tucht. Wanneer de misstappen klein zijn wordt de toevlucht tot straffen meestal voorafgegaan door een eenvoudige berisping onder vier ogen, of tot een publieke berisping uitgesproken voor het peloton waartoe de Pupil behoort. De chefs leggen zich erop toe misstappen te verhinderen; alvorens te straffen zoeken ze zorgvuldig naar de omstandigheden van het strafbare feit; telkens als het nodig is luistert men naar de verweermiddelen van de beklaagde.

Art. 83. - De straffen worden ingeschreven in de gedragstaat van de leerlingen, met uitzondering van de eenvoudige berispingen en de straffen bepaald in § 1 en 2 van artikel 85.

Ondergane en ingeschreven straffen in de gedragstaat na de leeftijd van 14 jaar worden vermeld in een strafoverzicht dat wordt overgemaakt aan de commandant van het regiment dat de Pupil zal vervoegen wanneer hij de School verlaat.

Nochtans zullen de straffen opgelegd voor fouten die geen inbreuk betekenen op het tuchtreglement maar slechts een kleine tekortkoming zijn op het reglement eigen aan de School niet worden vermeld op dit strafoverzicht. Ze worden met rode inkt doorstreept op de gedragstaat en men schrijft ernaast : “ Vernietigd : overtreding van het reglement eigen aan de School ”.

Art. 84. - Een verschillend tuchtregime is van toepassing op de Pupillen al naar gelang ze de hoedanigheid van militair hebben of nog niet de leeftijd van 14 jaar hebben bereikt. Voor deze laatsten wordt de duur van de straffen vermeld in § 3 en 5 van artikel 85 met de helft verminderd.

Art. 85. – De volgende straffen kunnen worden opgelegd :

- 1° Een strafstudie gedurende de vrije tijd (de duur van deze studie mag één uur niet overschrijden),
- 2° Volledig uitgaansverbod gedurende acht tot tien dagen,
- 3° Arrest in de politiekamer van één tot acht dagen, dit omvat deelname aan de leergangen, oefeningen en aan de strafstudie,
- 4° Het verlies van één of meerdere vakantiedagen (de totale duur van het verlies mag de helft van de vakantie niet overschrijden),
- 5° Het cachot van één tot vier dagen met gewone kost. De leerlingen gestraft met cachot worden ingezet voor schoonmaak karweien van de inrichting. In hechtenis hebben ze boeken en andere schoolvoorwerpen mee om de dagtaak uit te voeren die hen wordt opgelegd door de pelotonscommandant. Ze doen de oefeningen gedurende de voorziene uren, maar worden gescheiden van de niet gestrafte leerlingen,
- 6° Het verlies van galon van eerste leerling,
- 7° De terechtwijzing door de School (deze straf gaat de wegzending vooraf),
- 8° Het wegzenden van de School.

Die laatste drie straffen worden vergezeld van een cachotstraf voor de laatst begane misstap.

Uitgezonderd het wegzenden van de School, straf die wordt uitgesproken door de minister van Oorlog, worden de verschillende tuchtstraffen opgelegd door de hiërarchische oversten binnen volgende grenzen :

- alleen de commandant van de School past de terechtwijzing door de School en het verlies van galon van eerste leerling toe,
- de commandant van het detachement kan de straffen hierboven vermeld in de eerste vijf paragrafen, opleggen,
- de compagniecommandanten : de straffen bepaald in de eerste drie paragrafen.
- de pelotonscommandanten en ook de officieren leraars, het uitgaansverbod, de strafstudie en de eenvoudige berisping.

Art. 86. – De ernstige fouten, van strafbare aard, toegeschreven aan Pupillen, worden verwezen naar de minister van Oorlog.

5. HET DAGELIJKSE LEVEN VAN DE PUPILLEN

5.1 Het dagelijkse programma

Vooraleer het dagelijkse programma van de pupillen te behandelen, is een voorafgaande beschrijving van de plaatsen voorbehouden voor de verschillende diensten nodig.

De *slaapzalen* waren ruim. Ze werden in principe bezet door de leerlingen van een peloton. Dus een veertigtal bedden. Deze stonden 50 cm van elkaar met het hoofdeinde aan de muur.

Boven elk bed was er een kastje aangebracht, zoals in elke kazerne van die tijd, links was er een kleine kast waarin de leerling zijn persoonlijke voorwerpen opbergde en rechts een ruimte om de klederen op te hangen.

De voorwerpen moesten volgens nauwkeurige onderrichtingen geschikt worden. Op de onderste plank het linnen samen met de twee tijkens broeken, de uniformjas geplooid met de voering langs buiten, de laken broek in drie geplooid, de korte vest (of het flanellen gilet) geplooid zoals de uniformjas. Alles moest netjes bedekt zijn met een handdoek zoals gebruikelijk in het soldatenmilieu. Op de bovenste plank en in het midden ervan lag de kepie in zijn doos.

De laarzen waren opgehangen aan haken, de zolen (geboend) aan de buitenkant.

Iedere kast was voorzien van een etiket met het nummer van het peloton, de naam van de leerling en zijn stamnummer. Bovendien werd met de letter P, geschreven met zwarte inkt, aangeduid dat de leerling incontinentie problemen had ⁷.

De kasten hadden haakjes waaraan koorden konden bevestigd worden om hun handdoeken of hun zwembroek te laten drogen.

De slaapzalen waren altijd gesloten. De leerlingen hadden er enkel toegang met een gegra-deerde.

De waszalen : er waren er twee in iedere instelling. De pupillen konden er naar toe gaan zonder dat ze langs de speelplaats moesten passeren. Ze bestonden uit geëmailleerde ijzeren kuipen die ingebouwd waren in lage tafels bedekt met zink. Deze kuipen konden bewegen langs

⁷ Bij de leerlingen met incontinentie in bed werd gedurende een maand hun normale matras vervangen door een strozak van de Staat. De kinderen die in hun bed geplast hadden gedurende de nacht moesten naar de dokter.

een horizontale as om het gebruikte water af te voeren. Ze werden voorzien met regenwater door een kraan die aan iedere kuip bevestigd was.

In iedere instelling bevond zich de *refter* op de gelijkvloerse verdieping. Het meubilair bestond uit grote tafels en banken. De ruimte tussen de tafels liet toe dat de officier met dienst toezicht hield gedurende de maaltijden. In de refter mochten de leerlingen enkel stilletjes spreken en moesten de regels van welvoeglijkheid gerespecteerd worden.

De kleedkamers : waren grote zalen met vakken en banken. Ze dienden om er bepaalde voorwerpen van de leerlingen op te bergen en om er de laarzen te kuisen. Iedere leerling had er een vak gemerkt met een etiket waarop zijn nummer en zijn naam stond. Hij kon er zijn zak met borstels en zijn kepie voor binnenshuis, naar behoren gedekt of eventueel opgesloten in een doos, opbergen.

De vakken van de kleedkamers dienden om in de winter laarzen op te bergen wanneer de leerlingen klompschoenen of klompen droegen, en om er de klompschoenen of klompen op te bergen wanneer ze laarzen droegen.

De klassen waren goed verlichte zalen, bemeubeld met lessenaars en zwarte borden. In de winter mocht de temperatuur niet hoger dan 15°C bedragen. De klassen waren altijd op slot wanneer ze niet bezet waren. Buiten de studie- of lesuren mocht men er enkel naar toegaan vergezeld van een gegradueerde.

De speelzalen waren ruim. Ze dienden soms ook als theaterzaal. Tijdens de speeltijd mochten de leerlingen er heen om te dammen, om met de domino's te spelen, te schaken of andere spellen te spelen die tot hun beschikking lagen.

Tucht en regelmaat waren karakteristiek voor het dagelijkse leven van de leerlingen. De dagen verliepen volgens een onveranderlijk schema waarvan zeer zelden vanaf geweken werd.

Wekken om half zes door een klaroensignaal. Vlug aankleden, opvouwen en opbergen van het bedlinnen, de kast in orde brengen. Daarna gingen de leerlingen in perfect gelid naar de waszaal. Na het beëindigen van het toilet gingen ze terug naar de slaapzaal om hun uniform correct aan te trekken. Daarna gingen ze in peloton naar de refter.

De bijlagen D en E geven een overzicht van het vervolg van het dagelijkse programma van de leerlingen. Men stelt vast dat de pupillen 14 of 16 uur te been waren naargelang het seizoen. Zeven uur waren voorbestemd voor de wetenschappelijke studie, drie uur en vijftien minuten voor militaire oefeningen. De rest was gewijd aan de hygiëne, maaltijden en speeltijd. De toenmalige militaire overheid oordeelde dat dit programma niet te streng en overdreven was voor deze kinderen van 11 tot 16 jaar en dat dit programma voldoende gevarieerd was om hun aandacht niet te verzwakken.

5.2 Het inwendige regime

De Pupillenschool van het Leger was verbonden aan een militair regime. De plichten van de leerlingen waren heel nauwkeurig voorgeschreven. Bij hun aankomst werd hen het « Handboek van de leerlingen ⁸ » overhandigd waarin alle voorschriften die hen aanbelangden beschreven waren. Die voorschriften waren het onderwerp van besprekingen en lessen.

De kledij en de houding van de leerlingen, zowel binnen in de school als erbuiten, werden nauwgezet beschreven.

⁸ Deze « *Manuel des Elèves* », zie *Appendices* van de brochure van VIATOUR, werd geschreven door kolonel SOYER en vervolledigd door kolonel HANNEFSTINGELS, oud-commandanten van de School.

Elke aanvraag of beklag moest volgens hiërarchische weg ingediend worden. Alle verplaatsingen werden volgens militaire wijze in stilte uitgevoerd.

In de lokalen waar de leerlingen een bepaalde plaats aangewezen gekregen hadden mochten er enkel van plaats veranderd worden na uitdrukkelijke toestemming.

Het was de onderofficieren formeel verboden één of meerdere leerlingen, onder gelijk welk voorwendsel, uit te nodigen op hun kamer.

De pelotonscommandanten verzochten de leerlingen hun geschreven brieven te bezorgen om op hen een moraal en disciplinair toezicht uit te oefenen. Dit om verkeerde of valse ideeën recht te trekken. Ook werden op deze wijze triviale uitdrukkingen, taal- en grammaticafouten verbeterd. Ze namen kennis van de briefwisseling, boeken en drukwerken die voor de leerlingen bestemd waren alvorens ze te overhandigen. De brochures en boeken werden "voor gezien" getekend alvorens de bestemming ze in handen kreeg. Indien geoordeeld werd dat er een werk niet door de beugel kon werd het opgestuurd naar de ouders.

Per peloton was er een *leerling met dienst*. Deze dienst duurde een week. Er was een toerbeurt die begon na de verzameling voor het middagmaal op zaterdag, en die verdeeld was onder de "eerste leerlingen" van het peloton. De functie bestond erin de onderofficier opzichter met weekdienst te helpen bij het uitvoeren van de algemene diensten van het peloton.

De leerlingen van het regimentskader van de tweede compagnie en andere leerlingen, gekozen uit de eerste compagnie, werden bevolen om beurtelings dienst te doen als *planton* in de koer van de instelling gedurende de speeltijden. Deze dienst begon iedere dag met de wachtparade en duurde vierentwintig uur.

Het was de leerlingen verboden te communiceren met de soldaten die in de school werkten.

Waar te nemen eerbewijzen : de leerlingen waren verplicht aan alle gegradueerden de uitwendige tekens van eerbied te bewijzen zoals voorgeschreven in de reglementen. In de instelling zelf moesten ze de volgende blijken van eerbied geven :

a. Wanneer de schoolcommandant of een hoger officier in de koer verscheen of een lokaal betrad waar de leerlingen niet aan het werk waren, werden alle gesprekken gestaakt en iedereen nam de houding aan met gezicht naar hen gericht. De plantons sprongen in houding en brachten de militaire groet.

b. Wanneer de leerlingen een officier kruisten in een lokaal hielden ze halt met het gezicht gericht naar de officier, namen de houding aan en brachten de militaire groet indien ze een hoofddeksel droegen. Op een trap moesten ze de kant van de leuning voor de meerdere vrij laten.

c. Wanneer tijdens een speeltijd een officier over de koer stapte hielden de leerlingen, langs wie hij passeerde, op met spelen en roepen. Ze gingen beleefd opzij en brachten de groet.

d. Wanneer tijdens een oefening een officier stopte voor een klas werd hij gegroet door de instructeur die het werk voortzette. Hij beval de leerlingen "ter plaats rust" op aangeven van de officier.

e. Wanneer de schoolcommandant of de commandant van de afdeling, een officier vreemd aan de instelling of een belangrijke persoon vergezeld door een officier van de School, een klas betrad of verliet, werd "recht" bevolen door de officier of onderofficier van het peloton. Op dit bevel verlieten de leerlingen hun banken en namen de houding aan.

Wanneer de compagniecommandant of een officier instructeur of leraar de klas binnen kwam gingen de leerlingen gewoon verder met hun werkzaamheden.

Regime van de gestrafte en opgesloten pupillen :

Iedere dag werden de straffen afgelezen in de refter aan het einde van het middagmaal. Tijdens deze lezing mocht geen geluid gemaakt worden. De leerling van wie de naam genoemd werd moest recht staan, luisterde naar de lezing van zijn straf en ging daarna terug zitten.

Een pupil mocht enkel opgesloten worden voor een erg vergrijp op bevel van een officier of de adjudant.

Bij de opgesloten leerlingen werden de bretellen en de schoenveters afgenomen. Ze werden gefouilleerd om na te gaan of ze geen verboden voorwerpen bij zich hadden zoals zakmessen, vulpennen, enz.

Ze kregen hun eten in de cel. Het vlees was op voorhand gesneden. De opgeslotene mocht geen mes, glas noch tas hebben. Water en koffie kregen ze toegediend in een blikken beker.

De opgesloten pupillen kregen bij hun opsluiting tot het wekken volgende slaapbehoeften :

- in de politiekamer, een strozak en één deken in de zomer, twee of drie dekens in de winter naargelang de temperatuur,
- in het cachot, één deken in de zomer en in de winter, een strozak en twee of drie dekens naargelang de temperatuur.

In geval van grote koude stelde de officier met weekdienst, met het akkoord van de dokter, maatregelen voor die hij nodig achtte om de gezondheid van de opgesloten leerlingen te vrijwaren. De pupillen die gedurende de week een straf met politiekamer of cachot ondergaan hadden en degenen die een verlofberoving gekregen hadden moesten op zondag op het verslag van de schoolcommandant verschijnen.

Wandelingen :

Op zondag en op donderdag werd er gewandeld.

Op het platteland mochten de gelederen verbroken worden. De leerlingen bleven gegroepeerd per peloton onder toezicht van hun onderofficieren. Tussen de pelotons kon er een afstand zijn van 30 à 40 passen. Om door een lokaliteit te stappen werd terug een colonne gevormd.

Gedurende de wandeling mochten de leerlingen niet communiceren met vreemden.

Vakanties en Verloven :

Het schooljaar begon aanvang oktober en eindigde eind augustus. September was dus de vakantiemaand. Er was ook een verlofperiode van acht dagen met Kerstmis en tien dagen met Pasen.

Bij hun vertrek kregen de pupillen een rapport met vermelding van het geldtegoed en de staat van hun particuliere rekening. Bij de terugkomst moesten ze dit rapport teruggeven, ondertekend door hun ouders, met vermelding van een eventuele geldsom die op de rekening gestort moest worden.

Verlofdagen (een tot acht dagen) konden toegekend worden in geval van nood.

6. CHRONOLOGISCH OVERZICHT VAN DE EVOLUTIE VAN DE PUPILLENSCHOOL

Op 30 september 1879 nam majoor SOYER het bevel over van luitenant-kolonel Verbrugghe. Hij had het bevel over de School als luitenant-kolonel en als kolonel. Op 19 februari 1888 werd hij vervangen door luitenant-kolonel Dopchie.

Na kolonel Dopchie hadden volgende personen het bevel over de School :

Kolonel Hannefstingels, als majoor en later als luitenant-kolonel van 4 januari 1889 tot 20 juli 1893,

Luitenant-kolonel jonkheer de Hollain, op 20 juli 1893.

Vooral kolonel Hannefstingels kon gebruik maken van vier jaar bevelvoering om het werk van zijn voorgangers te perfectioneren. Hij was bijgestaan door een toegewijde medewerker, kapitein Mory. Hij reglementeerde verscheidene diensten van de instelling en werkte methodes uit voor alle takken van het onderwijs die meer in overeenstemming waren met de gangbare praktijken in de middelbare scholen en de atheneea.

Op 1 mei 1893, stelde het Koninklijke besluit Nr 10646 het dagelijkse rantsoen aan vlees op 300 gram voor de pupillen van de 2e compagnie.

Op 14 juni 1894, verscheen een ministerieel rondschrijven met betrekking op de organisatie, als proef, voor een cursus paardrijden voor bepaalde leerlingen van de 2e compagnie van de School voor de Pupillen van het leger.

Deze cursus werd georganiseerd bij het 1e regiment Lansiers, te Namen en moest gevolgd worden door de 30 beste leerlingen die op de leeftijd van zestien jaar interesse getoond hadden om ingelijfd te worden in een bereden eenheid op het ogenblik dat ze overgingen naar het regiment.

De invoering van deze cursus had als doel er zich van te vergewissen dat de pupillen die vroegen om zich te voegen bij de cavalerie of bij de veldartillerie wel degelijk de vereiste vaardigheden hadden. De cursus moest beginnen op 1 mei en zou vier maanden duren. De lessen moesten gegeven worden, door een onderofficier aangeduid door de commandant van het 1ste regiment Lansiers en dit aan een ritme van één per week.

De aangeduide leerlingen mochten een rijbroek van het merk Lassalle krijgen. De rijbroek, die in gebruik was in het regiment van de Lansiers, was van grijsbruin kleur met een dubbele witte band met ertussen amaranten biesje.

Bij de reorganisatie van 1897, werd voor de pupillen deze cursus geschorst. Hij zal wel op het programma van de Cadettenschool van Namen staan van 1897 tot 1914.

Overwegend dat de pupillen van de 1^e compagnie gelijkaardige fysieke oefeningen ondergingen als de pupillen van de 2^e compagnie, bracht het koninklijke besluit nr. 11580 van 29 november 1895 eveneens het vleesrantsoen van de pupillen van de 1^e compagnie op 300 gram, dit vanaf 1 januari 1896.

De School heeft aan talrijke wapenschouwingen in de hoofdstad deelgenomen. Ze heeft ook aan verscheidene tentoonstellingen haar medewerking verleend en heeft daarbij meerdere onderscheidingen verkregen.

Onder ander verkreeg ze : ⁹

- in 1884, te Londen, het erediploma voor de opleiding,
- in 1885, te Antwerpen, de gouden medaille voor het onderwijs,
- in 1888, te Brussel, de zilveren medaille voor het onderwijs en het erediploma voor het militaire gedeelte.

7. BESCHOUWINGEN OVER DE TOESTAND VAN DE PUPILLES IN 1894

Zoals reeds vermeld verscheen in 1894, een publicatie met de titel « *L'École des Pupilles de l'armée, son historique et son organisation* », van de hand van luitenant VIATOUR. De publicatie werd verspreid in een groot aantal exemplaren zowel in het leger als onder de burgers. Deze

⁹ VIATOUR Gustave, werk geciteerd, Blz. 17.

brochure beschreef zeer gedetailleerd het regime en de opvoeding van de pupillen tot 1894. Vanuit een historisch oogpunt is deze brochure belangrijk omdat zij meerdere reacties heeft uitgelokt, bijvoorbeeld in « *La Belgique Militaire* » van 29 mei en 23 juni 1895, waar bepaalde typische aspecten van de organisatie van de Pupillenschool van het leger bekritiseerd werden. Er werden bepaalde wijzigingen aan de organisatie voorgesteld.

Zo verheugde men zich dat de leerlingen beter werden gevoed.

Majoor VANDEN BOGAERDE, die het bevel over de School had van 1868 tot 1876, was erin geslaagd een vierde maaltijd te geven. Het was veeleer een lichte maaltijd of een collatie dat bestond uit een snede brood en een tas thee om de lange tijd te overbruggen tussen het middagmaal en het avondmaal.

Majoor VERBRUGGHE, die hem opvolgde bracht belangrijke verbeteringen aan inzake de voeding van de leerlingen. Hij slaagde er onder andere in bier te laten schenken tijdens het middagmaal in plaats van het platte water, dat ze altijd gekregen hadden, op uitzondering van speciale dagen. Hij bracht ook meer verscheidenheid in de maaltijden.

De leerlingen werden ook beter gekleed, beter gehuisvest (behalve in Aalst waar de gebouwen vervallen waren), en beter behandeld (het disciplinaire regime was minder zwaar). Echter was ongelukkig genoeg het niveau van het wetenschappelijke onderricht nog beperkt door de organieke reglementen van 1876 en van 1889 die van toepassing waren op het ogenblik van het verschijnen van de voornoemde brochure.

De auteur van het artikel dat verscheen in « *La Belgique Militaire* » van 29 mei 1895, betreurt de hervorming van dit vormingsprogramma en herinnerde aan het volgende : « *vroeger konden meerdere pupillen na het 4^e jaar zich aanbieden voor de toelatingsexamens van de Militaire School, ofwel in hetzelfde jaar ofwel het jaar daarna (zie de promoties van 1876 tot 1888). Meerdere oud-pupillen, promotiechefs, zijn tegenwoordige adjunct in de Generale Staf of leerling aan de Krijgsschool (momenteel volgen er tien de cursussen)* ».

Luitenant VIATOUR vermeldt inderdaad in zijn brochure dat « *sinds de oprichting van de Pupillenschool werden er 504 officieren aan het leger geleverd waarvan er nog 279 actief zijn in 1894* ».

« *Onder deze laatsten zijn er 12 afkomstig van de Krijgsschool met het brevet van adjunct van de Generale Staf en in het burgermilieu bezetten veel oud-leerlingen belangrijke posten.* »

In de hoofdstukken III en IV van het eerste gedeelte van zijn brochure citeert luitenant VIATOUR namen, graden en regimenten van oud-pupillen die officier geworden zijn. De verdeling van deze oud-pupillen wordt in volgende tabel weergegeven. In dezelfde brochure citeert de auteur eveneens de namen van een twintigtal officieren, oud-pupillen die dienst doen in de Onafhankelijke Staat Kongo.

De auteur van het artikel dat verscheen in « *La Belgique Militaire* » van 23 juni 1895, erkende dat het niveau van opleiding in de Pupillenschool beperkt was. Hij liet echter opmerken dat de leerstof van 1895, zowel vanuit wetenschappelijk als militair oogpunt een belangrijke kennis vertegenwoordigde en dat diegenen die ze bezat uitstekende onderofficieren werden, die achteraf, na in deze functie dienst gedaan te hebben in het leger, in het algemeen zeer goede officieren werden.

Hij voegde eraan toe : « *indien we de studieprogramma's van de Pupillenschool onderzoeken, stellen we vast dat ze nagenoeg op enkele details na gelijkwaardig zijn aan die van de regimentscholen.*

De cursus rekenkunde bevat bovendien de reeksen en de logaritmes, het programma algemene geschiedenis is er meer ontwikkeld dan dit van de hogere sectie van de regimentscholen, de cursus aardrijkskunde is eveneens meer uitgebreid, niet alleen over België en Europa, maar ook over de vijf werelddelen.

Echter wordt er niet onderwezen in de domeinen van de topografie, de artillerie, fysica en scheikunde. Deze leerstof staat op het programma van het 2^e peloton (2de jaar) van de regimentscholen. Dit is blijkbaar een lacune waarop we menen de aandacht van de 1^e Directie van het ministerie van Oorlog te moeten vestigen. »

Wat de organisatie van de Pupillenschool van het Leger betreft hadden de kritieken betrekking op het feit dat deze instelling bestond uit twee compagnies. De 1ste (Aalst) voor de jongere leerlingen (van 11 tot 14 jaar), de 2de (Namen) had de leerlingen van 14 tot 16 jaar. De commandant van de instelling, een hoger officier, verbleef bij de eerste compagnie, terwijl de 2de compagnie bevolen werd door een kapitein-commandant.

De auteur van het artikel vervolgt : *« naar ons oordeel moest de commandant van de instelling in Namen gevestigd zijn met de oudste leerlingen die het moeilijkst te besturen waren, met hen die hun opleiding beëindigden en op het punt stonden over te gaan naar verscheidene korpsen van het leger.*

Er bestaat ons inziens geen gelijkaardige situatie aan deze van de Pupillenschool : een hoger officier beveelt leerlingen in een opleidingsinstituut die naderhand, op zijn bevel gezonden worden naar een afdeling waar ze hun wetenschappelijke en militaire opleiding moeten vervolmaken onder het bevel van een kapitein-commandant.

En dit terwijl de commandant van de School de verantwoordelijkheid heeft over de discipline, de opvoeding en het onderricht van de pupillen op het ogenblik van hun vertrek naar het regiment. Hij kan zich onvoldoende vergewissen over de verkregen resultaten, daar hij slechts over schriftelijke rapporten beschikt en over een eenmalig jaarlijks bezoek gedurende drie dagen in Namen. Dit lijkt ons een tekortkoming in de organisatie die moet verdwijnen.

Met zijn verblijfplaats in Namen zou de Schoolcommandant niet alleen in staat zijn beter te oordelen over de leerlingen die van de 1^e Compagnie uit Aalst overkomen, inzake hun discipline, hun opleiding en hun houding. Bovendien zou zijn autoriteit en het prestige van zijn rang doeltreffender zijn in Namen dan in Aalst waar de leerlingen veel jonger zijn en relatief gemakkelijker te bevelen zijn.

Overigens drongen de auteurs van de artikels in bijzonder aan op de toestand van het opleidingskader, officieren en onderofficieren, over hun werklast en de gevolgen voor hun loopbaan. Ze stelden vast dat, ondanks de beste bedoelingen, de jonge onderofficieren niet de voldoende rijpheid hadden om een echte morele superioriteit te hebben over de pupillen; bovendien hadden zij niet een voldoende karaktersterkte om hun autoriteit vast te leggen. De auteurs waren het eens om hervormingen voor te stellen betreffende hun statuut.

Niettegenstaande hun opmerkingen die hierboven samengevat werden, gingen de auteurs van de artikels gepubliceerd in « *La Belgique Militaire* » akkoord met luitenant Viatour om het nut van de School en de vooruitgang gerealiseerd in de laatste jaren te onderstrepen, dit zowel op het gebied van de algemene opleiding als in verband met de inwendige reglementering.

**Statistische gegevens over de leerlingen van de Pupillenschool van het leger,
die officier werden (afgesloten in 1894)**

		Korps van de Generale Staf	Intendance en officiëren administra- tie van het korps	Administratief batalion	Plaatscommandanten	Sedentaire Compagnies	Infanterie	Cavalerie	Artillerie	Trein	Genie	Gendarmerie	Militaire School	Totaal
Generaals	Actief	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Met pensioen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Overleden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ontslagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Geschrapt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kolonels	Actief	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3
	Met pensioen	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	5
	Overleden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ontslagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Geschrapt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luitenant- kolonels	Actief	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	4
	Met pensioen	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
	Overleden	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Ontslagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Geschrapt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Majors	Actief	-	2	-	-	-	20	1	1	-	1	-	-	25
	Met pensioen	-	-	1	-	-	14	-	-	-	1	1	-	17
	Overleden	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	6
	Ontslagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Geschrapt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapiteins- commanda- nten	Actief	2	11	4	2	1	54	3	6	1	1	2	-	87
	Met pensioen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Overleden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ontslagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Geschrapt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapiteins	Actief	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Met pensioen	-	3	6	-	1	23	1	1	1	-	-	-	36
	Overleden	-	7	-	-	-	26	-	2	-	-	-	-	35
	Ontslagen	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2
	Geschrapt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tweede kapiteins	Actief	1	-	3	1	-	34	2	1	1	1	-	-	44
	Met pensioen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Overleden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ontslagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Geschrapt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Luitenants	Actief	-	-	4	-	-	40	2	4	-	-	1	-	51
	Met pensioen	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	3
	Overleden	-	-	-	1	-	25	-	-	-	1	-	-	27
	Ontslagen	-	-	-	-	-	18	-	3	-	-	-	-	21
	Geschrapt	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Onderluitenants	Actief	-	2	4	1	1	51	2	3	-	-	2	-	66
	Met pensioen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Overleden	-	2	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	22
	Ontslagen	-	2	-	-	-	33	-	1	-	-	-	1	37
	Geschrapt	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	4
		3	36	23	6	3	381	13	24	3	5(*)	6	1	504

(*) plus 7 wachten van de genie.

HOOFDSTUK III

DE PUPILLENSCHOOL

VAN 1897 TOT 1914

1. DE REORGANISATIE VAN DE PUPILLENSCHOOL IN 1898

Zoals wij zullen zien in het volgende hoofdstuk, richt de regering, bij Koninklijke besluit nr. 12231 van 28 juli 1897, een « Cadettenschool » op. Hetzelfde Koninklijke besluit schaft, op datum van 31 juli, de tweede compagnie van de Pupillenschool van het leger, gevestigd te Namen, af, en beperkt de getalsterkte van de Pupillenschool tot 450 leerlingen. Hierdoor drong een reorganisatie van de School zich op; deze werd beslist door het Koninklijke besluit Nr 12496 van 18 maart 1898.

1.1 Doel van de Pupillenschool

Het eerste artikel van het koninklijke besluit over de reorganisatie van de Pupillenschool, houdt in dat de Pupillenschool van het Leger tot doel heeft om aan de wettelijke zonen van militairen, of functionarissen van een administratie, afhankelijk van het Ministerie van Oorlog, een militaire opvoeding en een voldoende opleiding te bezorgen die hen zal toelaten mee te dingen bij de rekrutering voor de lagere kaders van het leger.

Dus niets nieuws voor de Pupillen : het onderricht is er op gericht om jonge mensen op te leiden voor de lagere kaders van het leger.

1.2 Organisatie

De Pupillenschool is een korpseenheid van het leger en behoort tot de infanterie; zij bestaat uit één compagnie waarvan de getalsterkte niet groter mag zijn dan 450 leerlingen.

Zij wordt gevestigd te Aalst. De Pupillen zijn dus opnieuw verzameld op een plaats en onder één commando.

Wat het onderwijs betreft, omvat de gereorganiseerde Pupillenschool vier studiejaren. Daarenboven wordt een voorbereidende cursus ingericht, om, indien nodig, de leerlingen met een onvoldoende opleiding toe te laten de lessen van het eerste leerjaar te volgen.

De leerlingen van elk der leerjaren werden onderverdeeld in pelotons die maximum 45 leerlingen mochten tellen. Voor redenen van inwendige dienst waren deze pelotons van elkaar gescheiden, zoals de compagnies van een bataljon.

Het personeel van de School bestond uit :

Een hoger officier, commandant,

Een kapitein-commandant, compagniecommandant,

Een bataljonsgeneesheer,

Een aalmoezenier,

Een officier betaalmeester,

Het nodige aantal luitenanten en onderluitenanten, voor de functies van onderrichter en pelotons-commandant,

Maximum drie leraars Nederlands,

Een muzikchef,

Een sergeant-majoor,

Drie onderofficieren in de pelotons van de voorbereidende cursus en van het 1^e jaar,

Twee onderofficieren – monitors per peloton voor het 2^e, 3^e en 4^e jaar,

Drie onderofficieren voor de functies van wapenmeester, gymnastiekmeester en huishoudmeester, evenals deze van sectiechef van het kaderpeloton,

Een conciërge,

Een onderofficier van het administratiebataljon,

Twee sergeanten – kwartiermeester,
Een secretaris – bibliothecaris,
Het nodige aantal korporaals, klaroenblazers en lagere bedienden voor de verschillende diensten.

Aan het personeel werden vergoedingen en aanvullende soldij toegekend.

Ten overstaan van de vroegere organisatie van de Pupillenschool werd de functie van adjudant-onderofficier geschrapt, de functies van sergeant-majoor, hoofdmonitor en eerste sergeantmonitor konden slechts ingevuld worden door onderofficierenmonitors die hun functie met ijver en bekwaamheid hadden uitgevoerd, respectievelijk gedurende twee en één jaar, en op voorwaarde dat zij geslaagd waren voor de voorbereidende proeven van het examen A. Deze functies werden toegewezen door de commandant van de School, die er het ministerie van Oorlog van op de hoogte bracht.

De soldij van de Pupillen was vastgelegd als volgt :

Dagelijkse soldij :	Fr	0,36
Kledijvergoeding :	Fr	<u>0,15</u>
Totaal :	Fr	0,51.

1.3 Onderwijs

Het lessenprogramma omvatte de leerstof die onderricht werd in de eerste vier afdelingen van de cursussen en regimentsscholen van de infanterie, d.w.z. dat de meest gevorderde Pupillen een wetenschappelijke opleiding genoten die overeenkwam met deze van het derde leerjaar van het middelbare staatsonderwijs.

Het programma van de praktische beroepsopleiding omvatte :

- 1° Leerschool van de soldaat, bajonetgevecht,
- 2° Leerschool van de Compagnie : functies van jalonneur, gids, sectiechef en pelotonschef,
- 3° Leerschool van het bataljon : zoals de leerschool van de compagnie, met bovendien de functie van vaandeldrager,
- 4° Praktische oefeningen over het gevecht op niveau compagnie en bataljon,
- 5° Veldwerken : loopgraven, schuilplaatsen, legerkampwerken,
- 6° Velddienst : kleine toepassingsoefeningen over de compagnie en het bataljon in stationeringzone, in de voorposten en in mars,
- 7° De wachtdienst in garnizoen,
- 8° Voorlopige reglementen over de opleiding van de infanterie :
Theorie over het schieten, voorbereidende schietoefeningen (alleszins werd het schieten in verkorte schietstand niet onderricht aan de Pupillen onder de 14 jaar), schatten van afstanden.
- 9° Kennis van de klaroen - en trommelsignalen in gebruik bij de infanterie,
- 10° Gymnastiek, boksen, zwemmen, schermen (florete, sabel en stok),
- 11° Lessen notenleer, zangles. De Pupillen leerling - klaroenblazer en deze die tot het muziekkorps behoren, evenals zij die gekozen hebben voor deze diensten, ontvangen daarenboven ook lessen in het muziekspelen.

Er zijn nog slechts twee examens per jaar : het eerste op het einde van februari, het tweede op het einde van het schooljaar. Er is geen sprake meer van speciale cursus. De militaire opleiding moet zodanig zijn dat, bij het verlaten van de School, de Pupil bekwaam is om de verschillende functies van onderofficier van de infanterie uit te voeren.

In onderstaande tabel vindt U het aantal lesuren per week gewijd aan de verschillende wetenschappelijke en beroepsvakken, evenals de tabel met de gewichtscoefficienten, toegekend aan de verschillende onderrichtvakken.

Aantal lesuren toegekend per week aan de verschillende wetenschappelijke en beroepsleervakken

VAKKEN	Vorbereidend jaar	1 ^e Leerjaar	2 ^e Leerjaar	3 ^e Leerjaar	4 ^e Leerjaar	OPMERKINGEN
Frans (1)	6	6	6	6	6	(1) In de voorbereidende cursus en in het eerste leerjaar worden de lessen « Lezen » samen met de lessen Frans en Schrijven gegeven.
Nederlands	4	4	4	4	4	
Aardrijkskunde	2	2	2	2	2	
Geschiedenis	-	1	2	2	2	
Wiskunde	2	3	2	3	4	
Natuurwetenschappen	-	-	1	1	1	
Hygiëne	1	1	1	1	1	
Tekenen	1	1	1	1	1	
Lezen, schrijven (1)	3	2	-	-	-	
Schrijven	-	-	1	1	-	
Totaal	19	20	21	21	21	
Tijd toegekend aan de studies	13 ½	13 ½	13 ½	13 ½	13 ½	
Administratie	-	1	1	1	1	
Theoretische beroepsopleiding	3	3	3	4	4	
Tijd voor godsdienstonderricht	1	1	1	1	1	
Tijd toegekend aan militaire oefeningen	9	9	9	9	9	
Tijd voor gymnastiek, schermlessen, muzieklessen, enz.	8	8	8	7	7	

Gewichtscoefficienten toegekend aan de verschillende onderrichtvakken

VAKKEN	Vorbereidend jaar	1 ^e leerjaar	2 ^e leerjaar	3 ^e leerjaar	4 ^e leerjaar	OPMERKINGEN
Godsdienst	6	5	5	5	5	(1) in de voorbereidende cursus en het eerste leerjaar, wordt het « Lezen » gequoteerd samen met het « Schrijven » naar rato van ½ voor elk vak.
Gedrag en netheid	6	5	5	5	5	
Franse taal (1)	12	10	10	10	11	
Nederlandse taal	12	10	10	10	11	
Aardrijkskunde	9	8	8	8	8	
Geschiedenis	-	9	9	9	9	
Wiskunde	10	9	9	9	9	
Natuurwetenschappen	-	-	4	4	4	
Hygiëne	5	4	3	3	3	
Tekenen	5	4	3	2	2	
Lezen, schrijven (1)	7	6	-	-	-	
Schrijven	-	-	3	2	-	
Administratie	-	3	3	4	4	
Theoretische beroepsopleiding	8	8	9	10	10	
Praktische beroepsopleiding	10	10	10	11	11	
Gymnastiek	6	5	4	3	3	
Schermen	2	2	3	4	4	
Muziek	2	2	3	1	1	
Totaal	100	100	100	100	100	

De nodige boeken,chriften en klassieke uitrusting worden door de School gratis ter beschikking gesteld van de leerlingen. De ouders moeten dus niet langer betalen of een volledige uitrusting meegeven aan hun kinderen, wel is het toegelaten bepaalde zaken mee te geven, die voorkwamen in een vooraf toegestuurde lijst.

1.4 Tucht

Het tuchtregime was niet zeer veranderd. Er werd speciaal aanbevolen te streven om minder en minder te straffen, en om de leerlingen er aan te wennen zich te laten leiden door hun plichtsbesef en hun persoonlijke waardigheid, eerder dan door de vrees voor een straf, van welke aard ook.

1.5 Kledij van de Pupillen

Door de reorganisatie bevonden zich alle Pupillen te Aalst, waar zij gegroepeerd zullen blijven tot augustus 1914. Op het tenue droegen allen nu de scharlaken boordjes, tot dan toe gereserveerd voor de leerlingen van de 2^e Compagnie.

Een ander gevolg van de hergroepering was het toekennen van een vaandel.¹ Dit vaandel vertoonde de nationale driekleur : zwart (aan de vaandelstok), geel en rood, aan drie zijden afgezoomd met een galon en goudfranjies, zonder opschrift. De houten vaandelstok was in het zwart geschilderd, en droeg boven op een rechthoekige, vergulde sokkel uit messing een Leeuw, onderaan was de vaandelstok voorzien van een draaghuls uit messing. Aan weerszijden van de leeuwensokkel was de Franstalige leuze « *L'Union fait la Force* » (Eendracht maakt Macht) aangebracht.

Tijdens wapenschouwingen werd dit vaandel gedragen door de sergeant-majoor, hoofdmonitor. Hij had geen koppelgordel, en droeg tijdens de defilés het vaandel op zijn schouder, in het midden van de formatie. De Commandant van de School gaf aan dit vaandel dezelfde eerbetuigingen als aan een regimentsvaandel.

In bijlage R.4 vindt men een gedetailleerde nota over de vaandels van de Pupillen - en Cadettenscholen.

1.6 Verplichtingen tegenover de Staat

De leerlingen van de Pupillenschool moesten tot hun vierentwintig jaar in het leger dienen. Hiertoe dienden zij, met de toestemming van hun ouders of voogd, twee verbintenissen aan te gaan :

De eerste verbintenis, ondertekend te Aalst op het ogenblik van de definitieve aanvaarding van hun kandidatuur, bond hen tot de leeftijd van zestien jaar.

De tweede verbintenis, voor een duur van acht jaar, werd ondertekend de dag van hun toetreding tot de School, na het voorlezen van de militaire wetten, zij werd van kracht bij het aflopen van de eerste verbintenis.

Men kan opmerken dat de nieuwe organisatie van de School op vele punten rekening hield met de kritiek en aanbevelingen verschenen in 1895, naar aanleiding van het publiceren van de brochure van G. VIATOUR.

2. WIJZIGINGEN VAN DE TENUE DER PUPILLEN (1902)

In zijn Algemene Richtlijn Nr 212 van 29 augustus 1902 legde de Minister van Oorlog wijzigingen vast voor de tenue van de leerlingen van de Pupillenschool.

¹ BALACE Francis, geciteerd artikel I-8, Blz. 245.

De gewijzigde tenue omvatte : ²

- 1° Een kapotjas zoals bij de infanterie ³, maar met twee rijen van vijf goudbronzen knopen en een omplooid brede kraag,
- 2° Een flanellen vest ⁴ met rechte kraag, voorzien van twee borstzakken met klep, twee middelkleppen, twee koperen haken, versterkingsstukken in leder en opleggers in cretonne binnenin om de aansluiting vast te hechten,
- 3° Een wollen kiel, donkerblauw met 5 halfronde messing knopen,
- 4° Een halskraag in wolachtige stof,
- 5° Een paar overschoenen,
- 6° Een rugzak, nieuw voor de leerlingen van het regiment, en oud voor zij die niet tot het regiment behoren,
- 7° Een schermvest,
- 8° Een gymnastiekgordel,
- 9° Een paar turnsandalen,
- 10° Een schermhandschoen.

Opmerking : de (wijde) regenmantel, hoewel officieel afgeschaft, bestond nog in de School, en bij strenge weersomstandigheden, trokken de Pupillen van het laatste jaar, die belast waren met het toezicht tijdens de lessen, deze regenmantel aan over hun kapotjas heen.

Bijlage F geeft de beschrijving van de uitzet van de Pupillen.

3. WIJZIGINGEN AAN HET ORGANIEK REGLEMENT VAN DE SCHOOL (1902)

In hetzelfde jaar 1902 wijzigde de Belgische regering de militiewet. Als gevolg hiervan werden ook wijzigingen aangebracht aan het organieke reglement van de Pupillenschool van het Leger :
⁵

- Op het ogenblik van de definitieve aanvaarding van hun kandidatuur, moesten de Pupillen de belofte ondertekenen om, op de leeftijd van 16 jaar, zich te verbinden voor een militietermijn van acht jaar in het actieve leger, gevolgd door vijf jaar in de reserve.
- Tot de leeftijd van 16 jaar, heeft de Pupil geen enkele verplichting tegenover de Staat.
- De dag dat hij deze leeftijd bereikt, verbindt hij zich, met de toestemming van zijn ouders of voogd, tot het hierboven beschreven contract.
- De Pupil die niet aanvaard wordt heeft de mogelijkheid :
 - a) Indien hij ongeschikt werd verklaard voor de dienst, kan hij een herziening aanvragen bij de commissie opgericht bij Koninklijke besluit Nr 9449 van 20 december 1889,
 - b) Indien hij niet aanvaard werd voor een andere reden, kan hij een beroep aantekenen bij de Minister van Oorlog. Zijn beroep, aangevuld met de nodige voorstellen en adviezen, wordt overgemaakt door de Commandant van de School aan de Minister.

4. DE REORGANISATIE VAN 1911

In 1911 zag een diepgaande reorganisatie het licht. Het koninklijke besluit N° 660 van 20 juni, legt in zijn eerste artikel het *doel* van de Pupillenschool van het Leger vast : « Aan de zonen van militairen of functionarissen van een administratie, afhankelijk van het Ministerie van

² BALACE Francis, geciteerd artikel I-8, Blz. 245.

³ De kapotjas werd afgeschaft op 14 november 1848, want het was het duurste deel van het uniform (BALACE Francis, geciteerde artikel I-6).

⁴ Feitelijk betrof het een korte jas in donkerblauw laken, met knopen onder de kraag.

⁵ Koninklijke besluit van 21 september 1903, Nr 14612.

Oorlog, een militaire opvoeding en een voldoende opleiding te bezorgen die hen zal toelaten mee te dingen bij de rekrutering voor de lagere kaders van het Leger. »

4.1 Toelatingsvoorwaarden

De toelatingsvoorwaarden voor de leerlingen werden niet gewijzigd, behalve wat de vrijwillige verbintenis betreft.

Bij zijn aanvaarding, wordt de Pupil niet meer verplicht een dienstverbintenis tot de leeftijd van 24 jaar aan te gaan, maar moet hij een belofte ondertekenen om vanaf zijn 16 jaar een dienstplicht te vervullen, die bepaald is in artikels 2 en 3 van de militiewet van 1902 (Koninklijke besluit Nr 14353 van 24 november). Gezien de duur van deze dienstplicht acht jaar in actieve dienst bedroeg, gevolgd door vijf jaar in de reserve, kenden deze voorschriften nagenoeg hetzelfde resultaat, behalve dat de vrijwillige dienstneming, in deze tijd, een einde nam op de leeftijd van 21 jaar.

Diegene die, op zijn aanvraag, de School mocht verlaten voor de leeftijd van 16 jaar, moest de toelagen, die hem betaald waren tijdens zijn verblijf in de School, terugbetalen.

4.2 Organisatie

De School is een korpseenheid van het leger en behoort tot de infanterie; zij vormt een compagnie waarvan de getalsterkte de 450 leerlingen niet mag overschrijden.

Het wetenschappelijk gedeelte is strikt gescheiden van het militaire.

Wat het wetenschappelijke gedeelte aangaat, zijn er vier leerjaren in de School. Daarenboven is er een voorbereidende cursus voorzien, die, indien nodig, de leerlingen met een mindere opleiding moet toelaten de cursussen van het 1^e leerjaar te volgen. Indien nodig, wordt de voorbereidende cursus in een Vlaamse en een Waalse sectie gesplitst. Als een klas meer dan 45 leerlingen telt, wordt ze in principe ontubdeld in twee parallelklassen. Eventueel wordt er een speciale cursus georganiseerd, om de zeer verdienstelijke leerlingen, die met vrucht de cursussen van het vierde jaar hebben afgewerkt, toe te laten hun studies verder te zetten. Op die wijze zijn zij bekwaam de voorbereidende proef van het examen A, die kort na het verlaten van de School plaatsgrijpt, te ondergaan. (Dit is nieuw en kadert in de sociale promotie).

Qua militaire opleiding zijn de leerlingen van de School ingedeeld in zes pelotons. Qua inwendige dienst worden deze pelotons beschouwd zoals de compagnies van een bataljon : elk peloton wordt verdeeld in twee secties, die elk op hun beurt verdeeld zijn in twee ploegen.

4.3 Personeel

De School wordt bevolen door een hoger officier. Als personeel vindt men :

a) *Militaire deel :*

Een kapitein, compagniecommandant,
Zes luitenanten of onderluitenanten als onderrichters,
Een sergeant-majoor,
Twee sergeanten voor de functie van kwartiermeester,
Twee onderofficieren, hulp – onderrichters,
Drie onderofficieren voor de functie van wapenmeester en gymnastiekmeester.

b) *Wetenschappelijke deel :*

Een kapitein, studiedirecteur,

Zes luitenants of onderluitenants als leraars,
Maximum vier burgerleraars van de Vlaamse taalrol,
Acht onderofficieren als monitoren.

c) *Diverse diensten :*

Een bataljonsgeneesheer,
Een officier - betaalmeester,
Een aalmoezenier,
Een kapelmeester,
Een secretaris - bibliothecaris,
Een sergeant - wapenmaker,
Een onderofficier van het administratieve bataljon,
Een magazijnier - archivaris,
Een huishoudmeester,
Een conciërge,
Het nodige aantal korporaals, klaroenblazers, verplegers en lager personeel,
Drie zusters verpleegsters voor de infirmerie,
De onderofficieren die niet specifiek aan een peloton Pupillen zijn toegewezen, en de korporaals, klaroenblazers en soldaten die deel uitmaken van de instelling, vormen het kaderpeloton.

Men kan opmerken dat, in de nieuwe organisatie, het wetenschappelijke onderricht wordt toevertrouwd aan gespecialiseerde officieren of aan burgerprofessoren, komende uit de normaalschool voor leerlingen of regenten, of zelfs met een universiteitsdiploma, en die slechts belast zijn met een of twee cursussen.

Voor het militaire gedeelte worden de leerlingen onderverdeeld in verschillende eenheden naargelang hun leeftijd (In 1913, telde men 12 pelotons, zes Franstalige en zes Nederlandstalige).

De studiedirecteur is verantwoordelijk voor de coördinatie van het wetenschappelijke onderricht.

4.4 Onderwijs – wetenschappelijk gedeelte

Aantal uren toegekend aan het wetenschappelijk onderwijs

VAKKEN	Voorberei- dende cursus	1 ^e leerjaar	2 ^e leerjaar	3 ^e leerjaar	4 ^e leerjaar	Speciale cursus	OPMERKINGEN
Godsdienst	1	1	1	1	1	1	(1) In de voorberei- dende cursus en in het eerste leerjaar worden de lessen in lezen ge- geven samen met deze in het schrijven en in het Frans.
Franse taal	6	6	6	6	6	6	
Nederlandse taal	4	4	4	4	4	4	
Aardrijkskunde	2	2	2	2	2	2	
Geschiedenis	-	1	2	2	2	2	
Wiskunde	2	3	3	3	4	2	
Natuurwetenschappen	-	-	1	1	1	1	
Hygiëne	1	1	1	1	1	1	
Tekenen	1	1	1	1	1	1	
Lezen - Schrijven(1)	3	2	-	-	-	-	
Schrijven	-	-	1	1	-	-	
Fysica	-	-	-	-	-	1	
Scheikunde	-	-	-	-	-	1	
Totaal	20	21	22	22	22	26	

Het programma wordt beperkt tot de lagere en middelbare graad. Hoewel in het 1ste artikel van het nieuwe reglement vermeld is dat de School tot doel heeft van « bij te dragen tot de rekrutering van de lagere kaders van het leger », schrijft het organieke reglement van 1911 de oprichting voor van een speciale cursus voor de beste leerlingen, die hoopten op een officiers-loopbaan.

Voor de lessen "Vlaamse taal" worden alle leerlingen van de verschillende leerjaren onderverdeeld in twee cursussen (lagere cursus en hogere cursus) elk onderverdeeld in twee secties (lagere sectie en hogere sectie).

Hieronder vindt men een tabel met een overzicht van het aantal uren per week toegekend aan de verschillende wetenschappelijke lesvakken, zoals voorzien in het koninklijke besluit van 17 november 1911.

4.5 Onderwijs – militair gedeelte

Van bij hun aankomst in de School, krijgen de Pupillen een theoretische en praktische militaire opleiding, die hen de kennis en bekwaamheden moeten verstrekken, nodig om de verschillende functies van korporaal en onderofficier van de infanterie uit te oefenen.

Deze opleiding behelst een theoretisch en praktisch beroepsonderricht, in de domeinen van administratie, gymnastiek, schermen en zwemmen, daarenboven krijgen zij ook muziekonder-richt.

Hieronder vindt men de gewichtscoefficiënten van de verschillende leervakken.

Gewichtscoefficiënten toegekend aan de verschillende leervakken

Wetenschappelijk onderricht							Beroepsonderricht				
VAKKEN	Voorberei- dende cursus	1 ^e leerjaar	2 ^e leerjaar	3 ^e leerjaar	4 ^e leerjaar	Speciale cursus	VAKKEN	PELOTONS			
								1 ^e en 2 ^e	3 ^e en 4 ^e	5 ^e	6 ^e
Godsdienst	8	6	6	6	6	5	Theoretisch				
Franse taal	20	20	20	20	20	20	Beroepsonderricht	50	40	40	30
Nederlandse taal	20	20	20	20	20	10	Praktisch Beroepsonderricht				
Aardrijkskunde	15	10	10	10	10	10		25	40	40	30
Geschiedenis	-	10	10	10	10	10	Gymnastiek oefeningen				
Wiskunde	15	15	15	15	18	30 (2)	Scheren	25	20	10	10
Natuurwetenschappen	-	-	5	5	6	-	Administratie	-	-	10	10
Hygiëne	6	5	5	5	6	-	Zwemmen(3)	-	-	-	20
Tekenen	6	4	4	4	4	2	Muziek (3)	-	-	-	-
Lezen - Schrijven (1)	10	10	-	-	-	-		-	-	-	-
Schrijven	-	-	-	-	-	-					
Fysica	-	-	-	-	-	7					
Scheikunde	-	-	-	-	-	6					
Totaal	100	100	100	100	100	100	Totaal	100	100	100	100

- Opmerkingen :** (1) In de voorbereidende cursus en in het eerste leerjaar wordt het lezen onderricht samen met de lessen in schrijven en Frans,
(2) De 30 punten voor Wiskunde zijn als volgt verdeeld :
Rekenkunde : 10, Meetkunde 10, Algebra 7, Driehoeksmeting 3,
(3) De numerieke punten worden vervangen door de vermeldingen zeer goed, goed, enz... .

4.6 Beloningen

Op het einde van het leerjaar, bij het opmaken van het klasement, kende de Commandant van de School zilveren palmen toe aan de leerlingen met een goed gedrag, die bovendien een algemeen gemiddelde van 14 behaald hadden in het wetenschappelijke en het militaire gedeelte.

Vierentwintig van deze leerlingen kregen een supplement van 4 centiemen boven op hun soldij, die voor de Pupillen was vastgelegd op 3 centiemen per dag.

De palmen werden toegekend voor één jaar, zij konden afgenomen worden :

- 1° Bij een leerling met een slecht gedrag,
- 2° Die op het einde van het eerste semester geen definitief gemiddelde van minstens 12 kon voorleggen, hetzij in het wetenschappelijke gedeelte, hetzij in het militaire gedeelte, tenzij deze leerling zijn studies had moeten onderbreken wegens zware ziekte gedurende een tamelijk lange periode.

De leerlingen met een goed gedrag en goede studieresultaten konden zich voegen bij het regiment van hun keuze met de graad van korporaal of brigadier.

4.7 Cursussen voor onderofficieren ⁶

De cursussen, die gegeven werden aan de onderofficieren, hadden tot doel :

- a) Hen de nodige principes van de methodologie bij te brengen, om de functie van monitor met takt en gezag uit te oefenen.
- b) Hen toe te laten de nodige kennis te verwerven om de graad van onderluitenant bij de infanterie te behalen. Deze cursussen omvatten :
 - 1° Praktische lessen in de methodologie,
 - 2° Gymnastiek- en schermlessen,
 - 3° Theorie over de diverse militaire reglementen,
 - 4° Een cursus met het volledige programma van de voorbereidende proef tot het examen A voor de infanterie,
 - 5° Een cursus Vlaamse taal voor de onderofficieren die niet bekwaam zijn om zich in deze taal uit te drukken.

4.8 Tucht

Het tuchtregime was eveneens gewijzigd. De tucht werd meer huisvaderlijk. De ministeriële richtlijn over de uitvoering van het koninklijke besluit voorzag in de artikels over de straffen :

Art. 127. – De Commandant van de School zal erover waken dat de straffen zoveel mogelijk gradueel zullen worden toegepast, met een volgorde zoals beschreven in het volgende artikel 128, zodat de zwaarste straffen slechts gegeven zouden worden aan die Pupillen, die al verschillende lichtere straffen hebben opgelopen en geen beterschap hebben getoond.

De straffen moeten proportioneel zijn met de leeftijd en met het normale gedrag van de Pupil, en met zijn bewustzijn over de noodzaak van de militaire tucht.

De chefs moeten er naar streven fouten te vermijden, vooraleer te straffen moeten zij nauwgezet de omstandigheden nagaan waarin het vergrijp werd gepleegd, zij moeten luisteren naar de verdediging van de beklaagde.

⁶ Onderofficieren van het kader

Het wordt ten zeerste aanbevolen om zo weinig mogelijk te straffen, en om de leerling eraan te wennen zich te laten leiden door plichtsbesef en persoonlijke waardigheid, eerder dan uit schrik voor eender welke straf.

Art. 128. – Volgende straffen kunnen worden uitgesproken. Voor de lichte fouten worden zij in het algemeen voorafgegaan door de vermaning :

- a) Strafstudie tijdens een deel van de vrije tijd. Deze straf wordt gegeven aan leerlingen voor het niet of onvoldoende kennen van de lessen, de duur mag niet meer bedragen dan één uur per dag, a rato van een half uur na het middagmaal en een half uur na het vieruurtje,
- b) De vertrouwelijke vermaning of berisping,
- c) De vermaning, geregistreerd in het dagverslag,
- d) Het intrekken van gunstvergunningen (maximum 2),
- e) De openbare berisping in aanwezigheid van de verzamelde leerlingen,
- f) Het intrekken van een halve dag tot twee dagen vakantieverlof. De maximum duur van ingetrokken verlofdagen mag nooit de helft van het totale verlof overschrijden,
- g) Cachotstraf van één tot vier dagen met normale voeding. Deze straf mag wel uitgesproken worden, maar wordt niet toegepast voor leerlingen onder de vijftien jaar, voor dezen wordt elke dag cachot vervangen door de intrekking van twee dagen verlof.
De Pupillen met cachotstraf nemen hun leerboeken en het klassieke schoolmateriaal mee naar het cachot teneinde de taken te kunnen uitvoeren, die opgelegd worden door de leraar of de pelotonscommandant.
- h) Het verlies van de palmen,
- i) Het verlies van de keuze van het regiment,
- j) De vermaning geregistreerd op de dagorde van de School,
- k) De uitsluiting uit de School.

In zware gevallen, kan de Commandant van de School de hechtenis bevelen van de Pupillen, ongeacht hun leeftijd.

De straffen worden uitgesproken door de hiërarchische chefs, binnen de volgende limieten :

Zware straffen voor misdrijven van de Pupillen worden doorverwezen naar de Minister van Oorlog. Het is ook de Minister die beslist over de wegzending uit de School. De andere straffen worden uitgesproken door de hiërarchische chefs, binnen volgende limieten :

- De officieren- leraars en onderrichters, evenals de burgerleraars, voor de eenvoudige vermaningen en de straffen beschreven in bovenstaande alinea's a, b, c en d.
- De compagniecommandant en de studiedirecteur voor de straffen beschreven in bovenstaande alinea's a, b, c, d, e en f.
- Enkel de Commandant van de School is bevoegd voor de straffen beschreven in alinea's g, h, i en j.

4.9 Eigenlijke opvoeding

Zoals beschreven in artikel 136 van de ministeriële richtlijn, nemen de Pupillen periodiek deel aan conferenties van morele aard met betrekking tot de militaire kwaliteiten, evenals tot de burgerlijke en vaderlandslievende deugden.

Deze conferenties gaan over de leerstof van volgende onderwerpen :

- a) De tucht,
Het eergevoel,
De korpsgeest,
De vaderlandsliefde (het Vaandel),

De eerbied tegenover de Koning, de Koninklijke familie en de wetten van het land,
De wilskracht,
De koelbloedigheid en de vastberadenheid,
De tegenwoordigheid van geest,
De militaire geest.

- b) Het karakter,
De plicht,
De voorzichtigheid - Moderatie - Geduld – Eenvoud,
De waakzaamheid en Activiteit.
- c) De eerlijkheid - rechtschapenheid – integriteit,
De loyaliteit - eerlijkheid - openhartigheid,
De welwillendheid,
De zelfverloochening - edelmoedigheid - grootmoedigheid - zelfopoffering.

Men brengt de leerlingen de regels van wellevendheid en beleefdheid bij, men went hen eraan deze principes overal en altijd toe te passen.

4.10 Kledij, kleine uitrusting en uitzet van de leerlingen

Het detail van de kledij, schoenen, kleine uitrusting en uitzet voor de leerlingen, zoals beschreven in paragraaf 2, is ongewijzigd, behalve wat volgende artikels aangaat :

Bijvoegen - een politiemuts in donkerblauwe stof ⁷ - een paar hoge laarzen (in de mate van beschikbaarheid werden deze laarzen geleverd aan de leerlingen-wezen of aan deze die minder begoeed waren, en dit schoeisel niet hadden meegekregen van hun ouders of voogd) - twee schorten in ruw linnen.

De rugzakken werden aan de School geleverd in functie van het aantal leerlingen adjunct-secretarissen gehecht aan de commissies van de remonte (jaarlijkse aanvulling van paarden).

Van de twee gordels met uitrustingsplaatjes is er een bestemd voor de oefeningen, de andere in glanzend leder is bestemd voor de uitgangstenu.

De kentekens voor “eerste leerling” (gele galons) werden afgeschaft rond 1910 en vervangen door enkelvoudige of dubbele palmen in scharlaken borduurdraad, die al in gebruik waren in de Cadettenschool van Namen.

4.11 Bewapening

De Pupillen met de leeftijd van 11 en 12 jaar droegen geen wapens, deze van 13 en 14 jaar werden uitgerust met het musket Albini, en deze van 15 en 16 jaar met het geweer Mauser model 1889, met bajonet. De te jonge of te zwakke leerlingen werden uitgerust met de karabijn model 1889.

4.12 De School in geval van mobilisatie (Art. 194)

Eens de mobilisatie dreigend blijkt, wordt de School ontbonden. De leerlingen boven de 16 jaar voegen zich bij een regiment van hun keuze.

⁷ De muts was aan de zijden versierd met een leren bies of een scharlaken garneerband die vooraan in een punt eindigde en met bovenaan een A (in Romeinse hoofdletters). Zie BALACE Francis, geciteerd artikel.

De niet-militaire Pupillen kunnen op hun wens, en mits toestemming van hun ouders of voogd, dienst nemen in een afdeling van het Leger. De overigen worden teruggestuurd naar hun familie; deze die niet opgeëist worden door hun familie, evenals de wezen, gaan naar het weeshuis van de stad Gent.

De reorganisatie van 1911 is zeker een belangrijke verbetering in dit domein.

5. DE REORGANISATIE VAN 1913

Op 2 juli 1913 publiceert de Regering de wet over het gebruik der talen in het Leger. 8 Drie artikelen van deze wet waren van belang voor de Scholen belast met de vorming van de lagere kaders van het Leger. Artikel 11 was van belang voor de Pupillen en schreef voor :

Art. 11. – Een gelijk aantal scholen met Vlaamstalig regime en Franstalig regime zullen worden opgericht, die respectievelijk de Vlaamse taal en de Franse taal als voertaal zullen hebben. In al deze scholen zal de tweede landstaal op een grondige wijze aangeleerd worden.

Deze belangrijke wet zou zorgen voor een nieuwe wijziging in de organisatie van de Pupillenschool van het Leger. Het Koninklijke besluit Nr 1732 van 26 augustus 1913 over deze reorganisatie, voorzag :

Zullen aanvaard worden als kandidaat-pupillen, niet enkel de zonen van militairen, maar ook de zonen van functionarissen en bedienden van een gouvernementele administratie, evenals de zonen van families met meer dan zes kinderen.

5.1 Organisatie

Er is geen sprake meer van één Pupillenschool, maar van Scholen die een korpseenheid zijn en waarvan het aantal Pupillen kleiner moet zijn dan :

- Scholen van de lagere graad : 250 leerlingen,
- Scholen van de middelbare graad : 400 leerlingen.

Elke School van de middelbare graad mag korporaals-pupillen hebben.

5.2 Personeel

Het personeel werd aangepast aan de nieuwe organisatie :

Scholen van de lagere graad :

- a) Commando : Een kapitein of kapitein-commandant,
- b) Militair gedeelte : het nodige aantal luitenants voor de functies van adjunct-onderrichter, pelotonchef,
Een sergeant-majoor,
Een sergeant kwartiermeester of een sergeant die deze functie kan uitvoeren,
Een onderofficier voor de functie van secretaris van de Commandant van de School en van bibliothecaris,
Twee onderofficieren wapenmeester en gymnastiekmeester,
Het nodige aantal onderofficieren voor de functies van hulponderrichter, sectiechef,
- c) Wetenschappelijk gedeelte : een studiedirecteur, die ook les mag geven, het nodige aantal leraars en onderwijzers voor de opleiding te verzorgen,
- d) Divers : een aangenomen geneesheer,

⁸ Zie JMO, 1913, Blz. 663.

Een aalmoezenier,
Een onderofficier van het administratiebataljon, dienst doende als huishoudmeester,
Een conciërge,
Burgerwerklieden en -bedienden : naargelang van het effectief van de School,
Drie zusters verpleegsters.

Scholen van de middelbare graad :

- a) Commando : Een hoger officier,
Een luitenant-adjunct.
- b) Militair gedeelte : een of twee kapiteins of kapiteins-commandanten,
Het nodige aantal luitenants voor de functies van adjunct-onderrichter, pelotonchef,
Een sergeant-majoor,
Een sergeant kwartiermeester of een sergeant die deze functie kan uitvoeren,
Een onderofficier voor de functie van secretaris van de Commandant van de School en
van bibliothecaris (tenzij deze functie door een burgerbediende werden uitgevoerd),
Twee à vier onderofficieren wapenmeester en gymnastiekmeester,
Het nodige aantal onderofficieren voor de functies van hulponderrichter, sectiechef,
Vier à acht korporaals,
Twee à vier klaroenblazers.
- c) Wetenschappelijk gedeelte : een studiedirecteur, het nodige aantal leraars om de wetenschappelijke vorming te verzorgen.
- d) Divers : Een bataljonsgeneesheer,
Een officier-betaelmeester,
Een aalmoezenier,
Een muziekchef,
Een wapenmaker,
Een onderofficier van het administratiebataljon,
Een conciërge,
Verplegers, burgerwerklieden en -bedienden : aantal afhankelijk van het effectief van de School,
Drie zusters verpleegsters.

5.3 Rekrutering en toelatingsvoorwaarden

Om toegelaten te worden tot de Pupillenschool, moeten de kandidaten voldoen aan volgende voorwaarden :

- 1° Wettige of erkende zoon zijn van een militair, of van een functionaris of bediende van een gouvernementele administratie, of behoren tot een familie met minstens zes kinderen;
- 2° Voor de Scholen van de lagere graad, tenminste elf jaar oud zijn op het ogenblik van de toelating, en geen veertien jaar worden tijdens het schooljaar. Voor de Scholen van de middelbare graad, tenminste veertien jaar oud zijn op het ogenblik van de toelating, en geen zestien jaar worden tijdens het schooljaar.
De leerlingen die de katholieke godsdienst belijden, moeten hun eerste communie hebben gedaan.
- 3° De nodige fysische kwaliteiten bezitten om geschikt bevonden te worden voor de militaire dienst en, meer bijzonder :
 - Op elf jaar, 1,33 m groot zijn,
 - Op twaalf jaar, 1,37 m groot zijn,
 - Op dertien jaar, 1,42 m groot zijn,
 - Op veertien jaar, 1,46 m groot zijn,
 - Op vijftien jaar, 1,50 m groot zijn.

Niettemin kunnen de kinderen die deze groottes niet bezitten op 2 centimeter na, toch ingeschreven worden als kandidaat-pupil.

4° De volgende kennis bezitten :

- a) Van elf tot dertien jaar, vlot kunnen lezen en schrijven, de gebruikelijke woordspelling beheersen, en de vier hoofdbewerkingen van het rekenen met gehele getallen in de praktijk kunnen uitvoeren,
- b) Van dertien tot vijftien jaar, de nodige kennis hebben om toegelaten te worden in een studiejaar, te bepalen in een bijzondere instructie van de Minister van Oorlog, ten gevolge van de reorganisatie van de Pupillenschool,

5° Op het ogenblik van de definitieve aanvaarding van hun kandidatuur, de belofte ondertekenen om zich, op de leeftijd van zestien jaar, te verbinden tot een militietermijn zoals bepaald in de militiewet,

6° Indien het aantal aanvragen groter is dan het aantal beschikbare plaatsen, zullen de aanvaardingen bepaald worden op basis van de best gerangschikten tengevolge van een wedstrijd.

Op te merken valt dat het de eerste maal is dat er gesproken wordt van een wedstrijd voor de toelating van de Pupillen.

5.4 Onderwijs

Het wetenschappelijke onderricht is, in principe, dit dat overeenstemt met de graad van de school. Voor iedere graad, zullen er evenveel scholen zijn met een Vlaamstalig regime als met een Franstalig regime; deze scholen hebben respectievelijk de Vlaamse taal en de Franse taal als voertaal, in alle scholen zal de tweede landstaal op een grondige wijze worden aangeleerd.

Voor de militaire opleiding, zijn de leerlingen onderverdeeld :

- a) In de scholen van de lagere graad, in pelotons.
- b) In de scholen van de middelbare graad, in drie compagnies van drie à vier pelotons.

Deze pelotons zijn, voor de inwendige dienst, van elkaar gescheiden zoals de compagnies van een bataljon. Elk peloton wordt, in principe, onderverdeeld in twee secties, die uit twee ploegen bestaan.

De overgang van een school van de lagere graad naar een school van de middelbare graad gebeurt bij het terugkeren uit de grote vakantie voor de pupillen van veertien jaar, en voor diegenen die de veertien jaar zullen bereiken voor het einde van het jaar. De leerlingen die de lessen in een school van de lagere graad hebben gevolgd in een bepaald taalregime, zullen overgaan naar een school van de middelbare graad van datzelfde taalregime.

5.5 Verplichtingen van de Pupillen tegenover de Staat

Deze verplichtingen zijn onveranderd. Niettemin voorziet het koninklijke besluit in het artikel vijftien :

In de loop van het jaar dat zij de leeftijd van zeventien jaar bereiken, zullen de Pupillen-vrijwilligers zich voegen bij het regiment van hun keuze met het diploma van sergeant (wachtmeester), de graad van korporaal (brigadier) of van soldaat, naargelang van hun verdiensten.

De jongelui met het diploma van sergeant (wachtmeester) zullen benoemd worden tot sergeant (wachtmeester) binnen de vijf maand (zes maand voor de ruitery) in zoverre zij zich waardig hebben getoond qua gedrag en hun wijze van dienen.

De Minister van Oorlog zal jaarlijks het aantal zeer verdienstelijke leerlingen bepalen, die met grote vrucht de hogere cursussen van de Scholen van de middelbare graad hebben gevolgd, en die, op voorstel van de Commandanten van de School, toegelaten worden om hun studies voort te zetten in de Cadettenschool, dit in zoverre zij de nodige kwaliteiten qua opvoeding en onderricht bezitten, die hen waardig maken om mee te dingen tot een rekrutering in het officierenkader.

Dit voorstel was al geformuleerd vanaf 1899 en meermaals herhaald; er werd echter nooit gevolg aan gegeven onder het voorwendsel dat de Cadettenschool slechts rekruteerde onder de officierszonen.

Het koninklijke besluit moest van kracht worden op 15 september 1913. Niettemin, en als overgangsmaatregel, bleven in het jaar 1913, de toelatingsvoorwaarden tot de Scholen en de opneming in een regiment dezelfde als voor dit koninklijke besluit.

5.6 Wijziging van het tuchtregime

Een ministerieel rondschrĳven van 10 november 1913⁹, gericht aan de Commandant van de Pupillenschool schreef volgende wijzigingen voor :

Art. 128. d) – « het intrekken van alle gunstvergunningen » werd vervangen door « het intrekken van één of twee vergunningen »;

f) – « het intrekken van een halve dag tot twee dagen vakantieverlof... » wordt vervangen door « het intrekken van drie tot zes vergunningen ».

Bijvoegen van Art. 128 bis – De tuchtmaatregelen zijn : het intrekken van een halve dag tot twee dagen vakantieverlof, volgend op de straffen van intrekking van drie tot zes vergunningen of in vervanging van dagen cachot. De maximum duur van het aantal ingetrokken verlofdagen mag de helft van het totale aantal vakantiedagen niet overschrijden.

Het intrekken van verlofdagen kon in een zekere mate worden herzien in het voordeel van de Pupil, indien deze laatste tijdens de rest van het trimester blijk gaf van verbetering. De studiedirecteurs en de compagniecommandanten (in de middelbare scholen) konden eventueel, binnen hun bevoegdheidsdomein, de nodige voorstellen doen aan de Schoolcommandant die de uiteindelijke beslissing nam.

Artikel 130 wordt : de wegzending uit de School wordt beslist door de Minister van Oorlog, op voorstel van de Commandant van de School, door middel van een omstandig verslag.

In afwachting van de beslissing van de Minister, wordt de betrokken leerling met verlof gestuurd. De Commandant van de School waarschuwt hiervan de ouders of voogd, en zal de leerling enkel aan die welbepaalde personen toevertrouwen.

6. TOELATINGSVOORWAARDEN VOOR DE LEERLINGEN VOOR 1914

Op 20 februari publiceerde de Minister van Oorlog een rondschrĳven over de toelatingsvoorwaarden voor de leerlingen van de Pupillenscholen van het Leger, voorschriften die onmiddellĳk van kracht werden.

De inschrijvingsaanvragen moesten vermelden of de aanvrager wenste deel te nemen aan de toelatingwedstrijd in het Frans of in het Nederlands.

⁹ Richtlijn (1e Direction générale - Nr 36/94) van 10 november 1913, JMO, 1913, deel II, Blz 1507).

Onder de stukken die de kandidaten moesten bezorgen moest een certificaat voorkomen van het hoofd van de onderrichtinstelling waar de kandidaat had les gevolgd, met de vermelding van de klas die hij had doorlopen, evenals een bewijs van goed gedrag.

Gezien het effectief van de Scholen beperkt was, werd gekozen voor de meest geschikte kandidaten. Niettemin werd volgende voorrangsorte gevolgd, op voorwaarde dat de kandidaten geschikt waren voor aanvaarding :

- 1° De kinderen waarvan de vader was gestorven in militaire dienst of op rust werd gesteld of gereformeerd wegens gebreken opgelopen door de dienst,
- 2° De zonen van militairen, waarvan vader en moeder zijn overleden,
- 3° De zonen van militairen, waarvan één der ouders is overleden.

Deze kandidaten worden vooraan de lijst geplaatst, indien hun behaald gemiddelde op de toelatingswedstrijd hoger is dan 12 punten op 20.

De toelatingsexamens moeten plaatsgrijpen in de tweede helft van de maand juli, in volgende lokaliteiten : voor de kandidaten wonende in Oost-Vlaanderen : te Aalst voor de kandidaten wonende in de andere provincies, in de hoofdstad van de provincie. Zij moeten opgeroepen worden door de Commandant van de School van de middelbare studies.

Op de dag van het examen, zullen 's morgens de kandidaten worden onderzocht door twee militaire geneesheren, aangeduid door de Plaatscommandant Zij moeten erover waken dat de kandidaten groot genoeg zijn en de nodige fysische kwaliteiten bezitten zoals voorgeschreven in het organiek Koninklijke besluit.

Het ministeriële rondschrijven vermeldt de leeftijdsvoorwaarden en de examenstof voor de verschillende leerjaren, evenals de gewichtscoefficienten toegekend aan de verschillende vakken, hernomen in volgende tabel :

Gewichtscoefficienten voor de verschillende vakken

	1e lager	2e lager	1 ^e mid-delbare	2e mid-delbaar	3e mid-delbaar
Moedertaal	45	40	40	30	25
Tweede landstaal	-	-	-	20	25
Aardrijkskunde	-	5	5	5	5
Geschiedenis	-	5	5	5	5
Wiskunde	45	40	40	30	30
Natuurwetenschappen	-	-	-	5	5
Schrijven	10	10	10	5	5
Totaal	100	100	100	100	100

De nieuwe leerlingen kwamen in de School bij de het begin van het schooljaar. Geen enkele leerling kon in de loop van een schooljaar worden aanvaard.

Deze nieuwe richtlijnen konden nochtans niet worden toegepast, daar wegens het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, de Pupillenscholen en de Cadettenschool werden ontbonden.

7. ENKELE BESCHOUWINGEN OVER DE EVOLUTIE VAN DE PUPILLENSCHOOL

In een artikel van « Journal de Bruxelles » dat overgenomen werd door Militair België van 23 oktober 1887, werd vermeld ¹⁰ : «Niets kan beter het succes van de Pupillenschool aantonen

¹⁰ *La Belgique Militaire*, 1887, Blz. 453-454.

dan het groeiende aantal kandidaten, dat 175 bedroeg in 1880 en dit jaar 307, evenals het stijgende aantal aanvaarding, dat, van 105 in 1880 gestegen is tot 174 dit jaar. Vandaag telt de School 600 leerlingen ... »

Tot in 1894 bestond de Pupillenschool uit 17 pelotons (8 in Namen en 9 in Aalst) van 40 tot 50 leerlingen. In 1895 waren er nog slechts 14 met elk ongeveer 50 leerlingen, waarbij het effectief van de School 700 leerlingen bedroeg, ongeveer gelijkmatig verdeeld over de twee compagnies. Deze verhoging van het aantal leerlingen per peloton gaf aanleiding tot kritiek, omdat door de verhoging van de getalsterkte van de pelotons, de taak van de onderofficieren zwaarder werd; deze hadden, over het algemeen, al genoeg problemen om de orde te bewaren tijdens de studies of theorielessen in klassen met minder leerlingen. De auteurs van deze kritiek vonden dat 40 à 45 leerlingen per peloton een niet te overschrijden maximum moest zijn.

De wet van 1913 over het taalgebruik in het Leger heeft een historische transformatie gebracht in de school van de Pupillenschool. Tot dan werd het wetenschappelijke onderricht enkel gegeven in het Frans door de officieren en onderofficieren. Vanaf 1913 werd in de Vlaamse sectie het onderricht in het Vlaams gegeven. Bovendien werden de officieren en onderofficieren, die zich bewonderenswaardig hadden gekweten van hun opleidingstaak, progressief vervangen door burgerleraars.

Hoewel de Pupillenschool verder zou gaan met haar rol van sociale promotie, door het mogelijk te maken voor kinderen van nederige afkomst om een vorming en opleiding op lager middelbaar niveau te volgen, zou de oprichting van de Cadettenschool, die een volledige middelbare opleiding verstrekke, en rechtstreeks een voorbereiding was op de toelatingsexamens van de Militaire School, een volledige wijziging betekenen; temeer daar, door de uitbreiding van het onderwijs, meer en meer kinderen het lager middelbare niveau te boven gingen. Anderzijds was het gekend dat de Militaire School een voordeel betekende voor de militaire loopbaan; het is dan ook niet verwonderlijk dat er druk werd uitgeoefend om verdienstelijke Pupillen aan te zetten deel te nemen aan de toelatingsexamens voor de laatste drie jaren van de Cadettenschool te Namen. Men moest echter wachten tot 1913 totdat deze mogelijkheid werd verwezenlijkt in wetteksten, en tot 1919 waar de wens werd waargemaakt.

HOOFDSTUK IV

DE CADETTENSCHOOL

VAN 1897 TOT 1914

1. OPRICHTING VAN DE CADETTENSCHOOL

In het kader van de algemene uitbreiding van het leger werd geoordeeld dat het nuttig zou zijn een Cadettenschool op te richten met het doel een middelbare studierichting, gekoppeld aan een militaire opleiding, aan de zonen van officieren en, uitzonderlijk, aan hun kleinzonen te geven. Deze zouden zich kunnen voorbereiden op een militaire carrière, eventueel als militaire arts, apotheker of dierenarts. De regering, op voorstel van de minister van Oorlog luitenant-generaal Brassine legde op 29 juli 1897 het arrest 12231 aan koning Leopold II voor.

Volgens dit koninklijke besluit moest deze Cadettenschool opgericht zijn op 1 augustus 1897 en beschouwd worden als een korps van het leger toebehorende aan de infanterie. De getalsterkte mocht niet groter zijn dan 450 leerlingen; dit omvatte een aantal burgerleerlingen, 50 soldaten cadetten, en 50 korporaals cadetten. De kandidaten moesten voldoen zowel aan de toelatingsvereisten hieronder vermeld als aan de vereisten van het organieke reglement. Het koninklijke besluit legde de jaarlijkse vergoedingen vast die aan het personeel werden toegekend, de vergoedingen voor administratieve kosten en de wedden van de burgerleraars.

Voor de cadetten werd de dagelijkse soldij als volgt bepaald :

Korporaal cadet : 0,84 frank,

Soldaat cadet : 0,60 frank.

Deze soldij net als de overeenkomstige vergoeding voor brood en vlees was toegekend gedurende de tijd dat de cadet in school verbleef, verlof en ziektedagen inbegrepen.

Ook konden vijftientig studiebeurzen van 300 frank verdeelbaar in halve beurzen toegekend worden bij beslissing van de minister van Oorlog. Cadetten onder de 16 jaar waarvan de ouders niet in staat waren de studiekosten te betalen kwamen hiervoor in aanmerking.

Het voorlopige reglement van de Cadettenschool werd op 3 augustus 1897 gepubliceerd (Richtlijn Nr 35/4, 1^e Directie van Ministerie van Oorlog) en bepaalde het volgende :

1.1 Organisatie

De Cadettenschool wordt in Namen (Namur) geïnstalleerd¹. Ze is een compagnie waarvan de getalsterkte niet hoger mag zijn dan 240 leerlingen (in plaats van de initieel voorziene 450).

De cadetten worden onderverdeeld, volgens hun leeftijd, in vier pelotons die gescheiden worden, wat de inwendige dienst betreft, zoals de compagnies van een bataljon. Het eerste peloton bestaat uit de leerlingen van de eerste en de tweede klassen van het middelbaar onderwijs. Het tweede peloton bestaat uit de leerlingen ouder dan zestien jaar, van de derde en vierde klassen waaronder de militaire cadetten en ook de leerlingen die in dit schooljaar deze leeftijd zullen bereiken. Deze beide pelotons zijn militaire pelotons. De leerlingen ervan worden uitgerust met een geweer met bajonet om op oefening te gaan.

Het derde en het vierde peloton zijn burgerpelotons. Het vierde peloton heeft in zijn rangen enkel de leerlingen van het zesde en zevende leerjaar. Te noteren valt dat de cadetten niet noodzakelijk via het zevende leerjaar naar de middelbare studies moesten overstappen. Deze konden begonnen worden na het zesde leerjaar maar slechts weinigen stapten in dit zesde jaar op elfjarige leeftijd.

¹ In de gebouwen die vrij kwamen na de afschaffing van de tweede compagnie van de Pupillenschool.

1.2 Personeel

Het personeel van de Cadettenschool bestaat uit :

Een hoger officier, indien mogelijk van het korps van de generale staf, commandant ²,
Een kader van officieren en onderofficieren belast met de militaire opleiding,
Een lerarenkorps,
Lager personeel voor de diverse diensten van de instelling.

Het kader van de officieren en onderofficieren belast met de militaire opleiding bestaat uit :

Een kapitein-commandant, instructeur, commandant van de compagnie,
Vier luitenanten of onderluitenanten, adjunct instructeurs, pelotonoversten,
Een adjudant onderofficier,
Een sergeant-majoor of eerste wachtmeester,
Acht sergeanten of wachtmeesters, hulpinstructeurs, sectiechefs,
Een onderofficier, gymnastiekmeester,
Een onderofficier, schermmeester.

Het lerarenkorps is gemengd. Het bestaat uit officieren en burgerleraars. Aan het hoofd staat een kapitein-commandant, studiedirecteur. Het aantal leraren is maximum vijftien, waaronder maximum zes burgerleraars ³.

De militaire leraars zijn, zoveel mogelijk, luitenant of tweede kapitein. Bijlage G geeft de samenstelling van het onderwijzende personeel van de Cadettenschool in 1897 en bijlage H de samenstelling van het militaire kader van de Cadettenschool van 1897 tot 1914.

Het personeel voor diverse diensten van de instelling bestaat uit :

Een officier betaalmeester,
Een onderofficier, secretaris archivaris,
Een sergeant, hoofd van de menage,
Een korporaal van karweidienst,
Een schrijnwerker,
Twee ziekenverplegers,
Twee klaroenblazers,
Het aantal soldaten nodig voor het uitvoeren van de reinigingswerken en de karweien (maximum vierentwintig).

De geneeskundige dienst van de School is verzekerd door een arts van het garnizoen Namen. De aangeduide arts is vrijgesteld van het begeleiden van zijn regiment gedurende de schietperiodes.

1.3 Rekrutering van de cadetten

Om toegelaten te worden tot de Cadettenschool moeten de kandidaten voldoen aan volgende voorwaarden :

1° Zoon of, in bepaalde uitzonderlijke gevallen, kleinzoon zijn van een legerofficier in actieve dienst, of gestorven tijdens de dienst, gepensioneerd of gestorven in deze hoedanigheid. Echter geeft de hoedanigheid van zoon of kleinzoon van gepensioneerde (of gestorven) officier enkel recht op inschrijving indien het huwelijk aangegaan is, ofwel terwijl de officier in actieve

² De schoolcommandant, die ook de korpscommandant was, droeg een vederbos op de sjako of op de harenmuts (kolbak) in plaats van een pluim.

³ De burgerleraren waren die van Grieks, Latijn, handelswetenschappen, muziek en tekenen.

dienst was ofwel door toepassing van artikel 5 van het Koninklijke besluit van 18 juni 1870, Nr 1685, in overeenstemming met de statuten van de kassa der weduwen en wezen van de legerofficieren.

2° Minstens elf jaar oud zijn of maximum zestien jaar zijn op het ogenblik van intreding.

De kandidaten die de katholieke godsdienst belijden moeten hun eerste communie gedaan hebben.

3° De nodige fysieke kwaliteiten bezitten om de militaire dienst te volbrengen, en onder ander minimum de volgende gestalte hebben :

op 11 jaar : 1 m 33 cm,

op 12 jaar : 1 m 37 cm,

op 13 jaar : 1 m 42 cm,

op 14 jaar : 1 m 46 cm,

op 15 jaar : 1 m 50 cm,

op 16 jaar : 1 m 55 cm,

4° Geslaagd zijn in een toelatingsexamen.

1.4 Aanvaarding van de cadetten

De toelatingsexamens hebben plaats in de Cadettenschool. De kandidaten worden opgeroepen tijdens de eerste dagen van september door de commandant van de School.

Bij hun aankomst worden de kandidaten onderworpen aan een medisch onderzoek voor een commissie samengesteld uit de arts van de geneeskundige dienst van de School en twee artsen van het garnizoen van Namen aangeduid voor dat doel door het ministerie van Oorlog.

Alleen de kandidaten die voldoen aan de voorwaarden van geschiktheid en de voorwaarden van gestalte mogen aan de proeven deelnemen.

De examens hebben zoveel mogelijk schriftelijk plaats.

Het toelatingsexamen van de 7^e klas gaat over de leerstof :

De elementen van de Franse grammatica,

Grammaticale analyse,

De elementen van de aardrijkskunde van België,

De vier fundamentele regels toegepast aan de gehele en decimale getallen, het systeem van maten en gewichten,

De kandidaat moet leesbaar en correct kunnen schrijven tijdens een dictee.

Het toelatingsexamen in een andere klas gaat over de leerstof van de onmiddellijk lagere klas. Echter kunnen leerlingen komende van een publieke onderwijsinstelling vrijgesteld worden van het examen bij voorlegging van een geldig certificaat.

Om geslaagd te zijn moeten de kandidaten de helft van de punten behalen toegekend aan het geheel van de vakken van het programma.

Daar de getalsterkte van de School beperkt is wordt de keuze van de kandidaten door volgende voorkeursorde geregeld :

1° De zonen van de officieren die gestorven zijn in actieve dienst en deze waarvan de vader gepensioneerd werd te wijten aan een handicap opgelopen tijdens en door de dienst,

2° De zonen van officieren, wezen van vader en moeder,

3° De zonen van officieren, wezen van vader of moeder,

4° De zonen van officieren in actieve dienst en de zonen van gepensioneerde officieren,

5° De kleinzonen van officieren.

Tijdens het schooljaar zelf kan geen leerling aangenomen worden.

1.5 Voorwaarden verbonden aan de cadetten die de leeftijd van zestien jaar bereiken

Tot de leeftijd van 16 jaar zijn de cadetten niet onderworpen aan een of andere verplichting ten opzichte van de Staat.

Op hun 16^e moeten deze die geschikt zijn voor de militaire dienst een vrijwilligerscontract voor acht jaar aangaan met de instemming van hun ouders of voogden. Deze verbintenis wordt ondertekend in de School na voorlezing van de militaire wetten. De cadetten die afgekeurd zijn voor de dienst of die niet de verbintenis willen aangaan worden terug gestuurd naar hun familie.

Als beloning worden vijftig militaire leerlingen van de retorica, het tweede leerjaar en eventueel het derde leerjaar benoemd tot korporaal. Deze onderscheiding wordt toegekend aan hen die zich waardig gedragen hebben, de nodige vlijt hebben getoond en hun militaire geschiktheid hebben bewezen.

1.6 Voorwaarden verbonden aan de cadetten bij het verlaten van de retorica of het tweede leerjaar als kandidaat voor de Militaire School

Bij het verlaten van de retorica kunnen de cadetten, op hun aanvraag :

- 1° Toetreden tot een regiment met de graad van onderofficier indien ze minstens zes maanden de graad van korporaal hebben,
- 2° Zich aanbieden voor het toelatingsexamen van de Militaire School,
- 3° Universitaire studies beginnen met het doel militaire arts, apotheker of dierenarts te worden,
- 4° Zich aanbieden aan het Hoger Instituut voor Handel te Antwerpen, om het diploma van licentiaat in commerciële en consulaire wetenschappen te verkrijgen om nadien tot de administratieve diensten van het leger toe te treden.

Leerlingen die geslaagd zijn in de tweede klas van de Latijnse humaniora kunnen de toelating krijgen om deel te nemen aan het toelatingsexamen van de Militaire School voor de afdeling infanterie en cavalerie.

De cadetten aanvaard tot de Militaire School worden benoemd tot de graad van sergeant indien ze minstens zes maanden de graad van korporaal hadden. Ze worden dan toegewezen aan een korps van het leger.

De leerlingen van de retorica die een eerste maal mislukken in de toelatingsexamens mogen, zelfs na de leeftijd van 19 jaar, een bijkomend jaar volgen in de Cadettenschool. Indien ze een tweede maal niet slagen worden ze toegewezen aan een regiment.

De cadetten die gekozen hebben voor universitaire studies zoals deze voor de School van Dierengeneeskunde of het Hoger Handelsinstituut van Antwerpen worden afgedeeld bij een universitaire compagnie volgens hun keuze. De militairen die hun studies beëindigd hebben aan de Cadettenschool worden eventueel vrijgesteld van bepaalde voorbereidende proeven en examens voor de wapenscholen voor onderluitnants, van de examens over het gemeenschappelijke gedeelte van deze proeven en van de vakken door de belanghebbenden gevolgd in deze instelling.

1.7 Verblijfkosten

De cadetten moeten bij hun intrede in de school een getuigschrift voorleggen dat hun ouders of voogden bereid zijn een jaarlijkse bijdrage voor hun verblijf van 300 frank te betalen.

De cadetten ingelijfd in het leger als vrijwilliger zijn vrijgesteld van deze verplichting vanaf de datum dat hun verbintenis ingaat. De toelagen waarop ze recht hebben worden integraal via de instelling op hun rekening gestort.

1.8 Studiebeurzen

Vijfentwintig beurzen van 300 frank, verdeelbaar in halve beurzen waarvoor de minister van Oorlog de bevoegdheid heeft, konden toegekend worden aan de cadetten onder de 16 jaar wiens ouders niet in de mogelijkheid zijn de pensionkosten te betalen. Deze gunst kon ook verder het volgende jaar doorgaan indien de cadet zich waardig gedroeg en zijn studie succesvol volbracht.

Op te merken valt dat de ouders (of voogden) ook instonden voor de kosten van het onderhoud van de uitzet, de kleding- en uitrustingsvoorwerpen, de aankoop van boeken en bureelbenodigdheden.

Het onderhouden van een leerling was dus kostelijk voor de ouders (of de voogden). De totale kost voor de kledij en uitrusting betekende een zware last voor een officier. Een beginnende onderluitenant had een jaarwedde van 2 500 frank. Een kapitein met twaalf jaar dienst had amper 3 700 frank per jaar. In deze tijd bestonden noch de verblijfsvergoeding, noch de kinderbijslag.

1.9 Tenue en uitrusting

De gangbare kledij van de cadet bestond uit een laken broek met rood biesje en een jas met rechte kraag waarop de spiegels met palmen gevestigd waren. De jas had twee rijen vergulde knopen, gemerkt met "École des Cadets". Men droeg bottines met veters en een kepie. In de warme maanden werd de stoffen broek vervangen door een gekeperde stoffen broek.

De uitgangstenue was eenvoudig maar elegant. De kledij werd vervaardigd uit stof voor de onderofficieren. Het geheel koste 209,93 franken.⁴ De heuplange uniformjas, met twee rijen vergulde knopen, had een rechte kraag met spiegels en had schouderpatten met een rood biesje. Onder de kraag was het verplicht een valse kraag van zwarte glanszijde met borststuk (0,46 frank) te dragen. Hij veroorzaakte soms een irritatie van de hals te wijten aan de paardenharen die hij bevatte. De broek had rode streken met elastieken souspied. Als schoenen droeg men laarsjes waarop sporen bevestigd konden worden, dit laatste voor de militaire cadetten. Rond de middel droeg men een riem in verlakt leder met een vergulde plaat die versierd was met de «Belgische leeuw» tussen palmen (2,43 frank). De mantel met twee rijen knopen was dichtgeknoopt tot aan de kraag. Hij was versierd met de spiegels met palmen. Het dragen van witte handschoenen was verplicht (wol in de winter, floretzijde in de zomer). De palmen waren rood, maar de leerlingen met een puntengemiddelde over het schooljaar boven 13 op 20 droegen zilveren palmen. De kepie met lederen stormband was versierd met een horizontaal rood boordseel en een omhooggaand boordseel voor de burgercadet. Bij de militaire cadet werd een tweede boordseel bijgevoegd en een tweede omhooggaand bij de korporaals.

De onderofficieren «hulpinstructeurs» (over het algemeen kandidaat officieren via het kader) droegen een kepie met vergulde stormband, twee horizontale rode galons en twee verticale galons (in groene stof en met gele galons voor de Jagers-te-voet) zoals op de kepie van de korporaals-cadetten. Ze hadden ook een sabel met schede in ziedend leder en koperen garneringen zoals bij de elite onderofficieren van de regimenten.

De tabel hieronder hervat de kledij en de uitrusting van de cadet :

⁴ De bedragen komen uit documenten behorende tot de persoonlijke archieven van BURETTE Eugène, cadet van 1908 tot 1914.

Kledingstukken, uitrusting en uitzet van de cadet

Aantal	VOORWERP	OPMERKING
	<i>Kledij</i>	
1	Een heuplange uniformjas	kledij, kleine uitrusting en schoenen werden in de school uitgedeeld.
1	Een wollen broek met stroken	
1	Een mantel	
2	Twee kepies	
2	Twee kragen	
2	Twee paar winterhandschoenen	
2	Twee paar zomerhandschoenen	
1	Een korte jas voor binnen	
1	Een broek voor binnen	
2	Twee broeken in blauw linnen	
	<i>Schoenen</i>	
1	Een paar rubbersandalen	
1	Een paar laarsjes	
1	Een paar laarzen met veters	
1	Een paar pantoffels	
	<i>Kleine uitrusting</i>	
1	Een lederen verniste riem met plaat	
1	Een kom	
1	Een kleebrorstel	
1	Een schoenborstel	
1	Een borstel voor vet	
1	Een knopenborstel	
1	Een knopenlatje	
1	Een tas voor borstels	
1	Een set naaibehoeften	
1	Een doos voor de kepie	
1	Een tripolifles	
1	Een koffer met hangslot	
	<i>Uitzet</i>	
4	Vier hemden	De uitzet werd door de ouders geleverd. Echter konden hemden, onderbroeken, zwembroek, handdoeken en kam in de School verkregen worden.
4	Vier flanellen colberts	
3	Drie onderbroeken	
1	Een zwembroek	
6	Zes paar kousen	
12	Twaalf zakdoeken	
6	Zes handdoeken	
1	Een paar bretellen (facultatief)	
1	Een kam	
1	Een haarborstel	
1	Een bestek in nieuwzilver	
1	Een servetring in nieuwzilver	

Bij hun aankomst in de School moesten de cadetten in het bezit zijn van hun uitzet.

De kledij en de schoenen van de cadetten werden op maat gemaakt en hersteld door een meesterkleermaker en meesterschoenmaker van het korps waaraan de School administratief gehecht was.

Zoals hoger vermeld waren de kosten voor de aankoop en het onderhoud van de uitzet, de kledij en de uitrusting, de aankoop van klassieke boeken en bureelbehoeften van de cadetten ten laste van de ouders. Ze werden verwacht de uitgaven, uitgevoerd op voorhand door de School, per trimester af te betalen.

De cadetten mochten een weinig zakgeld bezitten, 1,50 frank per maand. De cadetten die soldaat of korporaal waren, verkregen respectievelijk een soldij ⁵ van 5 en 10 centimes per dag aanwezigheid in de school. De conciërge verkocht het nodige voor de briefwisseling :

⁵ Het betreft hier het deel van de soldij van de cadetten.

postkaarten (vijf centimes), postzegels (tien centimes). Op donderdag en zondag tijdens de wandelingen mocht de cadet «een soda » (tien centimes) drinken, of zich een "reep chocolade" van tien of vijftien centimes aanschaffen. Een pakje sigaretten koste twintig centimes en de gummi bal om op de koer te voetballen tien centimes ⁶.

1.10 Huishouding van de cadetten

De cadetten nemen hun maaltijd samen. Gewoonlijk zijn er vijf maaltijden per dag :

- 1° Een collatie, onmiddellijk na het opstaan,
- 2° Het ontbijt (koffie met melk, brood met boter),
- 3° Het middagmaal (soep, vlees, aardappelen, groenten, brood en bier),
- 4° Het vieruurtje (koffie en melk, brood met boter),
- 5° Het avondmaal (vlees, aardappelen, groenten, brood, bier).

1.11 Onderricht

De Cadettenschool is onderverdeeld in twee secties ⁷, namelijk :

- Grieks-Latijnse humaniora,
- Latijnse humaniora.

Het volledige onderrichtprogramma in iedere sectie is zeven schooljaren. Het schooljaar begint de 1^e oktober en eindigt op 31 juli. Er zijn drie vakanties per jaar : 15 dagen rond Pasen, 8 dagen rond kerstdag, de 2 maanden augustus en september.

Het programma van de Grieks-Latijnse humaniora bevat de volgende leerstof :

Godsdienst – Latijn – Grieks – Frans – Vlaams – Duits – Engels – geschiedenis – aardrijkskunde – begrippen over de constitutionele en administratieve instellingen van België – wiskunde – natuurwetenschappen – tekenen – schoonschrift – muziek – gymnastiek – schermen – zwemmen – paardrijden.

Het programma van de Latijnse humaniora bevat de commerciële wetenschappen en de hierboven vermelde vakken behalve het Grieks.

In een overgangsperiode had de School in 1897 een sectie moderne humaniora. De uitgangsexamens van deze sectie moesten gaan over de leerstof van het derde en tweede leerjaar en de retorica.

Het geheel van de programma's, de te volgen boeken en werken, de examens, de waardeschalen, de lesuren en de verdeling ervan per week en per vak werden door het Ministerie van Oorlog geregeld.

In bijlage I, is er een tabel van de verdeling van de lesuren per week en in bijlage J, een tabel met de waardecoëfficiënten.

1.12 Lichamelijke oefeningen en professionele vorming

Het voorlopige reglement beschreef voor ieder peloton het gedetailleerde programma van de lessen lichamelijke opvoeding, schermen en zwemmen voor de leerlingen.

Vanaf de 1e oktober van het schooljaar waarin ze 16 jaar werden, kregen de cadetten een militaire opleiding over de kennis die in het algemeen van de onderofficieren vereist werd.

⁶ Ref. : BURETTE Eugène, persoonlijke archieven

⁷ Het is de toestand bij de oprichting van de School bepaald in het reglement

Dit had als gevolg dat het programma van enkele lichamelijke oefeningen verschilden naargelang ze bestemd waren voor burgercadetten of militaire cadetten. Als voorbeeld wordt hieronder het programma van de oefeningen, genoemd «oefeningen van tactisch niveau», gegeven :

4^e peloton (11 tot 13 jaar) :

Open de rangen - sluit de rangen - voorwaarts mars - schuine mars – halt - omkeer bij halt - gekeerd naar het tweede gelid - terugmars in lijn - in lijn zijnde, het gelid afbreken bij halt of al marcherend - omkeren al marcherend - de pelotons ontbinden - de pelotons vormen - de colonne rechts of links uitlijnen.

3^e en 2^e pelotons (13 tot 16 jaar) :

Plooien in colonne - tegenmars - pelotons vormen bij halt - de colonne in massa samenhouden - afstand nemen - van richting veranderen op de flank - wegcolonne - de colonnes op rechts, op links, in lijn vormen - de colonne ontplooien - vierkant vormen - het vierkant afbreken.

1^e peloton (leerlingen onder militair regime) :

Alle bewegingen van de schoolopleidingen compagnie en bataljon.

De leerlingen van de militaire pelotons kregen, naast de fysieke opleiding (gymnastiek, schermen en zwemmen), theoretische militaire opleiding (schoolopleiding van de soldaat en militaire reglementen) en praktijk (gewapende oefeningen). Deze leerlingen volgden ook lessen in het paardrijden gegeven in de manege van het 1ste regiment van de Lansiers, door een officier van het regiment. Het rijkostuum (rijbroek, getten en sporen) waren ten laste van de ouders.

Alle leerlingen werden onderricht in het schieten op korte baan, geïnstalleerd in de kelders van een vleugel van de centrale blok van de School. Ieder jaar werd een schietwedstrijd gehouden met een «prijs van de School » (een voor de militairen en een voor de burgers) en twee prijzen per peloton. Een cadet schoot echter nooit met oorlogsmunitie.

De lessen van lichamelijke opvoeding werden in een afzonderlijk gebouw gehouden. Er was een kleedkamer en iedere leerling beschikte over zijn eigen reglementaire uitrusting (sandalen en zwarte jersey). Een lokaal van de oostelijke vleugel was bestemd voor de schermlessen. De School leverde de borstslappen, floretten, sabels en zwaarden. De ouders moesten wel de maskers en de speciale handschoenen betalen (3,57 frank en 1,74 frank).

De lessen werden door twee elite onderofficieren gegeven, wapenmeesters gediplomeerd door "l'Ecole Normale de Gymnastique et d'Escrime". Het waren altijd artilleristen.⁸

Het zwemmen gebeurde in de Maas in de loop van het derde trimester, in een afgesloten bekken. De kleedhokjes bevonden zich op een ponton naast de Brug van Jambes.

Behalve de training om de fysieke tests voor te bereiden die voorzien waren in het kader van de toelatingsproeven van de Militaire School, zoals de 1 500 m, werd er weinig sport beoefend in de Cadettenschool.

Hieronder is er een tabel met coëfficiënten die de belangrijkheid bepalen van de lichamelijke oefeningen en het professionele onderricht.

VAKKEN	BURGER CADETTEN	MILITAIRE CADETTEN
<i>a) Lichamelijke oefeningen :</i>		
Lichamelijke opvoeding	50	25
Schermen	40	20
Zwemmen	10	5
<i>b) Beroepsopleiding :</i>		
Praktijk	-	25
Theorie	-	25
Totaal	100	100

⁸ Ref. BURETTE Eugène, persoonlijke archieven.

Wat de eigenlijke opvoeding betreft werden een of meerdere officieren aangeduid door de Schoolcommandant om op periodieke tijdstippen aan de cadetten conferenties te verstrekken van morele aard, in verband met militaire kwaliteiten, of civiele en patriottische deugden (zie de voorziene conferenties voor de pupillen van het leger). Men leerde hen ook de regels van welvoeglijkheid en beleefdheid aan die onontbeerlijk zijn voor iedere mens en men drong aan dat zij die regels zouden toepassen op iedere plaats en op ieder moment.

1.13 Tucht

Volgende straffen kunnen opgelegd worden aan de cadetten :

- a) Buitengewone studie gedurende de vrije tijd. De duur van deze studie mag niet groter zijn dan één uur per dag,
- b) Afnemen van de gunst van uitgang gedurende 8 à 15 dagen,
- c) Particuliere blaam of confidentiële berisping,
- d) Publieke blaam in aanwezigheid van de verzamelde leerlingen,
- e) Beroving van een of meerdere vakantiedagen (de totale duur van de afgenomen dagen mag niet groter zijn dan de helft van de vakantie),
- f) Cachot (celstraf) van een tot vier dagen met gewoon voedsel. Deze straf behoudt de deelname aan alle diensten net als aan de buitengewone studie,
- g) Het verlies van de korporaaltrepen,
- h) De wegzending.

Deze laatste twee straffen gaan gepaard met een celstraf voor de laatst begane overtreding. De celstraf bestond erin, tijdens de week, de nacht door te brengen op planken, met een deken, in een lokaal dat zich tussen de slaapkamers op de tweede verdieping van de centrale blok bevond. 's Zondags moest de met cachot gestrafte cadet de hele dag in dit lokaal verblijven.

De hiërarchische chefs en de leraars kunnen de hieronder vermelde straffen uitspreken, met de hieronder vermelde beperkingen :

De leraars (burger of militair) en de hulpinstructeurs, de straffen *a* en *b*;

De studiedirecteur en de instructeur, de straffen *a*, *b*, *c*, *d*, *e*;

De schoolcommandant, de straffen *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f* en *g*.

Een cadet onder de 16 jaar, weggestuurd van de School, werd niet meer toegelaten als vrijwilliger in het leger zonder speciale toelating van de minister.

Een oudere cadet echter, werd als soldaat overgeplaatst naar een regiment zonder recht op gunst en bevordering gedurende een bepaalde periode. Indien het vergrijp zodanig was dat het onwaardig zou zijn dat de cadet in het leger zou blijven werd hij weggestuurd door toepassing van artikel 31 van het tuchtreglement.

1.14 Het verlof

Buiten de vakantiedagen voorzien in het reglement waren de cadetten niet verwend op het gebied van verlofdagen : twee dagen met Allerheiligen en twee met Pinksteren. (Daar de generaal inspectie hield enkel dagen vooraf met een automatische opschorting van de straffen voor goed gedrag waren er heel weinig cadetten die beroofd waren van dit verlof).

1.15 De dagelijkse dienst⁹

De dagen van de cadetten waren goed gevuld. Van 1 maart tot 1 november werd het weksignaal gegeven door de klaroenblazer van dienst¹⁰ om 5 uur, van 1 november tot einde februari, om 5u30. Er waren drie appels per dag voorzien : het 1^e na het wakken, het 2^e 's namiddags, het 3^e bij het slapen gaan.

De hulpinstructeurs hadden een kamer naast de slaapzaal. Vanaf deze kamer hadden ze kijk op de slaapzaal door een kijkgat. Om 5u30 (of 6 uur) deden ze de leerlingen in gelid afdalen naar de koer om hun behoefte te doen, daarna kon men uit de hand een kleine collatie eten (koffie met melk en een broodje). Vervolgens begaven de cadetten zich naar de studiezaal (er waren twee studiezalen : een voor de militairen en een voor de burgers). Een onderofficier had het toezicht vanuit een verheven stoel geplaatst in het midden van de zaal. De officier met wachtdienst had overzicht over alles vanuit een klein lokaal tussen beide zalen.

Om 7 uur werd het ontbijt door de klaroen aangekondigd. Dit bestond uit een kwart wit brood, een schijfje boter en koffie met melk. Bij de aanvang van iedere maaltijd gaf de officier opzichter een belsignaal, dit was het teken voor het gebed dat door de leerling, aangeduid voor het gehele schooljaar, werd opgezegd. Alleen dan mochten de leerlingen zich neerzetten en beginnen te eten. Het was verboden ander voedsel mee te brengen. Na het ontbijt was er vrije tijd tot 8 uur. Om 7u30 gaf de klaroen het signaal voor het "verslag van de dokter". De cadetten die zich ziek voelden konden naar het onderzoek gaan. Wanneer de ziekte bepaalde zorgen vereiste, schreef de dokter een verzorging in de infirmerie voor.

Om 8 uur, na de verzameling en de inspectie, begonnen de vier wetenschappelijke lessen van de voormiddag. Na de tweede les was er een onderbreking van een half uur. Dan werd de post uitgedeeld. Het ochtendprogramma eindigde om 13 uur. Iedere klas had zijn eigen lokaal waar de algemene lessen onderricht werden : Frans, Nederlands, wiskunde, enz. Echter hadden bepaalde leraars hun eigen lokaal. Het betrof Latijn, Grieks, geschiedenis, aardrijkskunde, natuurkunde, en tekenen. De overstap van het ene lokaal naar het andere werd uitgevoerd met een klaroensignaal. Na de lessen werden de leerlingen verzameld in de koer om te luisteren naar de lezing van de dagelijkse orders, met eventueel, de aankondiging van de opgelegde straffen (iedere keer werd het strafblad met de reden naar de ouders gestuurd).

Om 13 uur werd het middagmaal opgediend in de enige refter van de gehele School. Aan tafel zaten zestien cadetten, verdeeld in groepen van acht onder leiding van een tafelhoofd die verantwoordelijk was voor de goede orde. De leerlingen van het laatste jaar (retorica) waren belast met deze verantwoordelijkheid. Na het gebed opende de onderofficier, hoofd van de huishouding, de deuren van de keuken voor de opdienaars (burger werklui) gekleed in een grijsblauw uniform met jas en witte handschoenen.

Er was vrije tijd tot om 14 uur het klaroengeschal de verzameling inluidde. Te noteren valt dat in de grote koer van de School de militaire cadetten en de burgercadetten gescheiden waren door een fictieve lijn die in het midden van de koer liep.

Twee onderofficieren hadden toezicht op ieder deel van de koer, terwijl de officier met wachtdienst deze scheidingslijn in het oog hield. Enkel de militaire cadetten mochten roken. De burgercadetten werden streng in het oog gehouden.

⁹ De hier volgende inlichtingen komen uit de notities van de persoonlijke archieven van BURETTE Eugène.

¹⁰ Twee klaroenblazers hadden dienst, ieder had om beurt een weekdienst.

In de koer speelden de cadetten voetbal met een gummibal en soms maar zelden met een echte voetbal. De meer vlijtige leerlingen studeerden nog hun lessen gezeten op de stevige banken onder de platanen.

De namiddag werd gewijd aan de militaire opleiding. Oefeningen te voet, met wapens voor de militairen, werden uitgevoerd op het Sint-Nicolaasplein. De cadetten gingen er heen begeleid door de tonen van twee klaroenen. Om beurt kreeg ieder peloton schermlessen of lichamelijke opvoeding. Op donderdag, terwijl de militaire cadetten gingen paardrijden, deden de burgercadetten een wandeling.

Om 16 uur werd een vieruurtje opgediend. Van 16u30 tot 17u30 waren er nog lessen, ofwel godsdienst ofwel militaire reglementen, ofwel schieten op korte dracht, schermen of lichamelijke opvoeding. Op donderdag werd gedurende dit uur een conferentie gegeven door een leraar over een patriottisch onderwerp of een dokter over een medisch thema. De zaterdagnamiddag werd gewijd aan het onderhoud van de slaapzalen waar de meesterschoenmaker en de meesterkleermaker de schoenen en de kleren die hersteld moesten worden kwamen ophalen. Ieder peloton daalde om beurt af naar de "spoeizaal" waar zich de douches bevonden.

Van 17u30 tot 20 uur was er studie. Daarna blies de klaroen het avondmaalsignaal.

Om 20u30, na de verzameling, gingen de leerlingen naar de slaapzalen waar iedere cadet, in tegenstelling met de Pupillenschool, een slaappleats had, afgeschermd door een gordijn ¹¹. Het kastje moest gesloten zijn met een hangslot, anders hing er een straf aan vast, en de koffer met slot en hangslot stond achter het bed. Deze koffer bevatte het ondergoed en de persoonlijke bezittingen van de cadet. De kleren waren opgehangen achter een groen gordijn en op het plankje van de hangkast stond de "kepiedoos".

Om 21 uur blies de klaroen "doven der lichten". De onderofficier liep daarna langs de slaappleatsen om na te gaan of de leerlingen in bed lagen en om te zien of de gordijnen half open waren. Daarna ging hij in zijn eigen kamer en werd vervangen door een werkmans, nachtwaker.

Op zondag, na de morgenstudie en het ontbijt, woonden de cadetten de mis bij die door de aalmoezenier gecelebreerd werd in de kapel van de School.

Om 10 uur mochten de cadetten wiens ouders in Namen woonden afgehaald worden om naar huis te gaan. Ze moesten voor 20 uur teruggebracht worden. Op donderdag was het eveneens mogelijk voor de Naamse cadetten om tussen 14 uur en 16 uur de School te verlaten.

Er was een wandeling voorzien op zondagnamiddag tussen 14 uur en 16 uur. Het einde ervan was gewoonlijk de donjon van de citadel, en een café in La Plante, Beez, Lives of Belgrade. De bevoorrechten van zondag waren de leden van de voetbalclub ¹². Als het weer slecht was werden de wandelingen van donderdag en zondag vervangen door een verblijf in de speelzaal. Er was echter altijd een scheiding tussen de militairen en de burgercadetten.

Aan het einde van het schooljaar was er een uitstap. Dit werd ten eerste geapprecieerd door de cadetten. De reizen waren destijds een voorrecht van de goeie burgers.

¹¹ Zie illustraties (foto uit het archief BURETTE).

¹² Na 1905 werden sportclubs geleidelijk gevormd in de provincie Namen : eerst in Namen zelf, vervolgens in Andenne, Tamines, Auvclais en Gembloux. De cadettenschool had ook een ploeg die zich vaak onderscheidde op de velden van deze gemeenten. In 1910 tijdens het kampioenschap van het leger, met een trofee als inzet, was er een wedstrijd tussen de cadettenschool en de Pupillenschool (voor de goede orde mochten de spelers niet ouder zijn dan 16 jaar). In 1913 won de cadettenschool het kampioenschap van de provincie Namen door in de finale C.S. Andenne te verslaan. De (niet gestrafte) leerlingen mochten deze wedstrijd bijwonen.

Volgens de herinneringen van cadet Eugène BURETTE, was het doel van deze uitstap onder andere de grotten van Han, de abdij van Aulne, of Spa langs de vallei van de Ninglinspo. In 1910, had de jaarlijkse uitstap de wereldtentoonstelling van Brussel als doel.¹³

Het leven in de Cadettenschool was doordrongen van een geest naar orde, discipline en vaderlandsliefde. De constante zorg van de onderrichters en de leraren was de jongelui te bezielen van de grootse daden van de Belgen in de loop van de geschiedenis, de liefde voor de Koning en voor het Vaderland.

Met deze geestesgesteldheid zijn de oud-cadetten - ondertussen officier geworden -, en de leerling-cadetten van de lichting 1914 geconfronteerd geweest met de oorlog. Ze waren bereid te dienen tot een roemrijke dood.

1.16 Inspectie van de School

Het reglement voorzag dat de School periodieke inspecties kreeg door een generaal aangeduid door het Ministerie van Oorlog. Bovendien was het ook voorzien dat een inspecteur, speciaal aangeduid, de instelling kon bezoeken om te oordelen over bepaalde aspecten van het onderwijs.

1.17 Opmerkingen in verband met de rekrutering in 1897

Voor de eerste promotie van de Cadettenschool was het uiteraard nodig de kinderen die al een vrijwillige verbintenis of al een graad hadden te aanvaarden.

Cadet DE ROUBAIX René was in dat geval. Hij was in de Pupillenschool toegetreden op 15 juli 1890, overgegaan naar het 14e Linieregiment op 5 augustus 1895 en toegelaten tot de Cadettenschool op 5 oktober 1897, sergeant zijnde.

Evenzo MORTENNE Joseph, ingetreden in het 3e Linieregiment op 6 april 1895, werd toegelaten als cadet op 1 oktober 1897, al sergeant zijnde. Ook MÜLLER Emmanuel die op 29 april 1897 zich gevoegd had bij het regiment van de Carabiniers werd cadet op 2 oktober 1897 met de graad van korporaal.¹⁴

2. WIJZIGINGEN AAN HET REGLEMENT IN 1908

Op 13 november 1908 verscheen het koninklijke besluit nr. 16383, dat het besluit van 29 juli 1897 voor de oprichting van de Cadettenschool wijzigde in verband met de toekenning van studiebeurzen. Tengevolge daarvan, bracht een ministeriële richtlijn¹⁵ van 19 november wijzigingen aan het voorlopige reglement van de Cadettenschool.

2.1 Wijze van rekrutering

Om toegelaten te worden tot de Cadettenschool moeten de kandidaten voldoen aan volgende voorwaarden :

¹³ Noteren we dat de Cadettenschool, over een stand beschikte in de militaire sectie van de Tentoonstelling, naast die van het Militair Cartografisch Instituut. Men kon er een kopie zien van de eretabel van de School, waarop details voorkwamen van, per jaar, het aantal toelatingen voor de Militaire School en voor de universiteiten. 25 foto's voorgesteld in 5 mooie kaders, toonden verscheidene lokalen van de school en groepen leerlingen. Er was ook een kopie van het uurrooster van de wetenschappelijke cursussen; een reproductie van het schieten op korte afstand en een pop in cadettenkledij.

¹⁴ BURETTE Eugène, persoonlijke archief.

¹⁵ Richtlijn 1e Generale Directie, Nr 35 / 35 van 19 november 1908.

1° Zoon zijn van een officier van het actieve kader van het leger, in dienst, of gestorven tijdens de dienst, gepensioneerd of overleden in deze toestand. Echter geeft de hoedanigheid als zoon van een gepensioneerde officier (of overleden in deze toestand) enkel recht op inschrijving indien het huwelijk aangegaan was, ofwel tijdens de actieve dienst, ofwel door toepassing van artikel 5 van het koninklijke besluit met betrekking op de statuten van de kas van weduwen en wezen van de officieren van het leger.

2° Zoon zijn van een officier van het reservekader van het leger of overleden in deze toestand. Echter, de hoedanigheid van zoon van een officier van het reservekader geeft enkel recht op inschrijving indien het huwelijk aangegaan is conform met de voorschriften van de koninklijke besluiten met betrekking op de staat en de toestand van de reserveofficieren

Echter worden de cadetten onder de 16 jaar terug naar de familie gestuurd aan het einde van het schooljaar in het geval dat hun vader eventueel ondertussen zijn graad zou verloren hebben.

2.2 Voorkeursorde

Daar de getalsterkte van School beperkt was, werden volgende prioriteiten aangenomen bij de keuze van de kandidaten :

- 1° De zonen van de officieren van het leger van het actieve kader of van het reservekader waarvan de vader overleden is of gehandicapt is te wijten aan de dienst,
- 2° De zonen van de officieren van het actieve kader of het reservekader van het leger of gepensioneerd, wezen van vader en moeder,
- 3° De zonen van de officieren van het actieve kader of het reservekader van het leger of gepensioneerd, wezen enkel van vader of van moeder,
- 4° De zonen van de officieren van het actieve kader waarvan de vader in actieve dienst is of gepensioneerd,
- 5° De zonen van de officieren van het reservekader, waarvan de vader overleden is in deze toestand en die tezelfdertijd wezen zijn van moederszijde,
- 6° De zonen van de officieren van het reservekader, waarvan de vader overleden is in deze toestand of wezen zijn van moederszijde,
- 7° De zonen van officieren behorende tot het reservekader van het leger.

2.3 Studiebeurzen

De minister van Oorlog kan toekennen :

- 1° Vijfentwintig beurzen aan cadetten waarvan de vader in actieve dienst is, overleden tijdens de dienst, gepensioneerd of overleden in deze toestand;
- 2° Een aantal beurzen (1 à 5) aan cadetten waarvan de vader behoort tot het reservekader of overleden is in deze toestand. Het aantal wordt bepaald rekening houdend met de getalsterkte van deze categorie cadetten.

Deze beurzen met waarde van 300 franken, zijn verdeelbaar in halve beurzen. Enkel de cadetten onder de zestien jaar, waarvan de ouders in de onmogelijkheid zijn het verblijf te betalen kunnen ervan genieten.

Men spreekt dus niet meer over de kleinzonen van officieren maar daarentegen wordt de rekrutering uitgebreid met de zonen van reserveofficieren.

3. BESCHOUWINGEN OVER DE CADETTENSCHOOL

De beschikkingen van het koninklijke besluit van 1897 waren zodanig dat ze aanleiding gaven tot de creatie van een kaste. Dit aspect werd vlug het voorwerp van kritiek. De hoofdzorg van de Cadettenschool was ongetwijfeld de leerlingen voor te bereiden voor het toelatingsexamen van de Militaire School om de toegang tot de officiersloopbaan te vergemakkelijken. Om die reden werd er geopperd een aantal plaatsen open te stellen voor de meest verdienstelijke pupillen. Men moest echter wachten tot de vooravond van de oorlog om deze openstelling te verkrijgen.

Zoals hoger vermeld, verbreedt het koninklijke besluit van 26 augustus 1913 in artikel 15 de jaarlijkse aanwerving van cadetten tot « een bepaald aantal zeer verdienstelijke pupillen, die met grote vrucht de hogere lessen van de middelbare scholen hebben gevolgd, ze kunnen op voorstel van de schoolcommandanten toegelaten worden hun studies verder te zetten in de Cadettenschool indien ze de vereiste kwaliteiten op het gebied van opvoeding en opleiding bezitten om waardig mee te dingen in de aanwerving van officieren ».

Wat betreft het onderricht, hoewel dit afhing van de minister van Oorlog, streefde de Cadettenschool er naar om de organisatie van de wetenschappelijk lessen en de programma's af te stemmen op deze van de koninklijke athenea.

In de loop van de jaren kon men vaststellen dat meer en meer de studies gericht werden naar de moderne humaniora. Deze trend blijkt zijn toppunt in 1902 bereikt te hebben. Vanaf dit jaar zette zich een beweging in tegenovergestelde zin in om ongeveer een numeriek evenwicht te bereiken in 1912.

De Cadettenschool kon beschouwd worden als een volwaardig militaire atheneum waarvan het getuigschrift van middelbare studies overigens gehomologeerd werd door de regering, zodat de cadetten dezelfde rechten hadden als de leerlingen van de Koninklijke athenea wat betreft de toelating tot de hogere scholen en de universiteiten.

Heeft de School haar opdracht volbracht?

Deze vraag kan positief beantwoord worden.

Van de zeshonderd leerlingen die deze instelling tussen 1897 en 1914 verlieten, zijn zo'n 212 cadetten officier geworden door onmiddellijk over te gaan naar de Militaire School. Ongeveer tweehonderd hebben hun graad behaald ofwel door deel te nemen aan het toelatingsexamen na hun overgang naar een regiment, ofwel langs "het kader". De bevordering langs het kader was relatief traag.

Men moest zes tot zeven jaar rekenen om tot onderluitenant benoemd te worden. Echter werden in de loop der jaren de normen voor bevordering gewijzigd.

Na het "Agadir-incident" en de invoering van de militaire dienstplicht moesten de kaders opgevuld worden.

Bovendien werd in 1913 in de Militaire School een toegevoegde sectie opgericht met het oog op een vlugge vorming van officieren. Onder hen werden oud-cadetten benoemd tot onderluitenant op 31 juli 1914.

Ten slotte werden meerdere cadetten hulponderluitenant tijdens de oorlog.

Anderzijds betrokken oud-cadetten ook belangrijke posten in de industrie en in de kolonie.

HOOFDSTUK V

PUPILLEN EN CADETTEN

TIJDENS

DE EERSTE WERELDOORLOG

1. DE PUPILLEN EN DE OORLOG 1914 - 1918

In 1914 eindigde het schooljaar voor de pupillen officieel op 31 juli. Zoals de vorige jaren werd het afgesloten met een plechtige ceremonie, waaraan het volledige personeel van de school deelnam en tijdens dewelke de « beloningen » werden uitgedeeld (erekaarten, studiegetuigschriften voor de vierdejaars die met succes voor het eindexamen van dat jaar waren geslaagd) en het voorlezen van de namen van die leerlingen die palmen hadden behaald.

Na afloop van deze plechtigheid mochten de burgerlijke leerlingen (die nog geen 16 jaar waren), hetzij de grote meerderheid onder hen, de School verlaten voor de grote vakantie. Echter werden de leerlingen die 16 jaar of meer waren, en die dus beroepsvrijwilligers waren binnen de School gehouden. Hun ouders ontvingen een laconiek bericht van de School, dat als volgt was opgesteld :

Mijnheer,

Ik heb de eer u te melden dat, gezien uw zoon 16 jaar oud is, de kolonel Schoolcommandant besloten heeft zijn vertrek met vakantie uit te stellen tot nadere beslissing.

Aalst, 28 juli 1914

(get) FLEMAL

Op 28 juli immers, rekening houdend met de internationale toestand, plaatste de regering het leger op versterkte vredesvoet, wat het oproepen inhield van de jongste drie militieklassen. Door deze beslissing zou een groot gedeelte van de kaders zich bij de eenheden voegen.

In de Pupillenschool ging men over tot de evacuatie naar de gymnastiekzaal en de wapenzaal van al het meubilair van de klassen, slaapzalen en eetzaal.

Op 1 augustus 1914, bij de mobilisatie, werden de pupillen beroepsvrijwilligers om 9 uur verzameld op het schoolplein. Kolonel Delvaux de Fenffe, schoolcommandant, legde in zijn toespraak uit wat mobilisatie was en spoorde de pupillen aan hun plicht te vervullen.

Op het einde van zijn toespraak las de kolonel een schoolorder waarbij een twintigtal leerlingen (onder de oudsten), rekening houdend met hun resultaten in het wetenschappelijk onderwijs en in het militaire onderricht, tot korporaal werden benoemd.

Anderzijds werden een veertigtal pupillen aangeduid als klerk of secretaris, om zich bij de commissies van remonte te voegen voor de opeising van de paarden.

Vanaf 3 augustus vertrokken de pupillen beroepsvrijwilligers op veldtocht, met hun pupillenuniform, en ontvingen in de Legerdepot : beenstukken, kogeltassen, rugzak, enz. (indien die er al waren!) De oudsten moesten zich bij hun regiment voegen. De anderen moesten naar Gent gaan, waar de vrijwilligersregimenten samengesteld werden. Sommigen onder hen werden aangeduid om onderricht te geven aan de dienstplichtigen van 1914, die onder de wapens waren geroepen en naar de Opleidingscentra gestuurd. Die centra werden tamelijk snel naar Frankrijk overgebracht.

De jonge pupillen, die teruggestuurd waren naar hun familie en naar het burgerleven, werden tijdens de oorlog aan hun lot overgelaten. Sommigen zullen zich nochtans bij het leger te velde voegen als oorlogsvrijwilligers ¹.

¹ Vernoemde details komen voort uit een artikel dat verschenen is in het bulletin Nr 9, oktober 1969, van de “Koninklijke Vereniging der Oud-Troepskinderen, Pupillen, en Cadetten van het Leger”.

Velen, trouw aan hun ideaal, hebben hun leven geofferd voor de verdediging van het Vaderland. Bijlage K bevat de lijst van de pupillen, gestorven voor het Vaderland.

2. DE CADETTEN IN AUGUSTUS 1914

Op 29 juli 1914² had, zoals ieder jaar in de Cadettenschool van Namen de plechtigheid plaats gehad van de "uitdeling der beloningen". Maar omdat dit keer de oorlog in de lucht hing³, sprak schoolcommandant majoor MASSART een pathetische rede uit, die hij afsloot met een collectieve eed van trouw aan de vlag. Na deze plechtigheid vertrokken de burgerlijke cadetten, dit wil zeggen zij die minder dan 16 jaar waren, met vakantie naar huis. De militaire cadetten moesten voorlopig in de School blijven. Onder hen waren er de kandidaten voor het ingangsexamen aan de Militaire School, leerlingen van het eerste en het tweedejaar, maar ook van het derde en zelfs van het vierde jaar. Bij het ondertekenen van hun aansluiting bij het leger hadden de leerlingen, in volgorde van voorkeur, drie regimenten aangeduid bij dewelke zij zich wilden voegen in geval van mobilisatie. In tegenstelling met wat gebeurde bij de pupillen, werd geen enkele cadet bij een eenheid ingelijfd. Allen bleven voorlopig in de school.

In de namiddag van 29 juli vertrokken de kandidaat-leerlingen van de Militaire School naar Brussel, waar de fysische proeven begonnen op 30 juli. Deze proeven verliepen over drie dagen, de kandidaten legden ze af in alfabetische orde.

De groep die deze proeven aflegde op 31 juli kwam terug naar Namen, tamelijk laat in de avond, meldend dat de algemene mobilisatie was afgekondigd. Van dan af, gezien de meeste officieren en onderofficieren onderrichters zich bij hun eenheid hadden gevoegd, bleven er in de School slechts 56 cadetten⁴, onder het bevel van kanunnik LE GRAND, aalmoezenier, adjudant DEDEISTER, al redelijk oud en sergeant-majoor secretaris DEBAUCHE. Enkele burgerarbeiders verzekerden het gewone onderhoud en de keukendienst. Iedere cadet kreeg een geweer, een bajonet, een gordel met kogeltassen en vijftien kogels. Lokalen en klassen werden vrijgemaakt van schoolmeubilair en de leerlingen installeerden zich in de ruime eetzaal

Geleidelijk werden enkele cadetten gelast zendingen bij de staf uit te voeren : plantons, telefonisten, secretarissen. Een wachtpost van drie cadetten werd geplaatst aan de schoolingang, gezien de conciërge gemobiliseerd was. In werkelijkheid was de grote meerderheid van de cadetten werkloos.

Op 10 augustus, in de voormiddag, arriveerden luitenant-generaal Michel en zijn vleugeladjudant. De generaal deed de cadetten om beurten bewegingen opleggen uit de soldatenopleiding. Dezelfde avond kwam aalmoezenier Le Grand aankondigen dat 11 cadetten tot sergeant waren benoemd en dat zij de volgende dag moesten vertrekken naar de 2^e brigade vrijwilligers, die in Gent werd samengesteld. Deze brigade bestond uit het 3e en het 4e Korps Vrijwilligers⁵.

Deze 11 cadetten kwamen aan in Gent, zonder problemen, op 11 augustus en werden meteen verdeeld over de kaders van de 2e brigade vrijwilligers. Als gewaardeerde onderrichters kweten zij zich voluit van hun nieuwe taak⁶.

² BURETTE Eugène, «*Souvenirs de la Guerre 1914-18* », M.R.A., Nr Au 17310 en Dg 2351.

³ Vanaf 28 juli 1914 hadden enkele officieren-leraars evenals enkele onderofficieren-instructeurs hun eenheden vervoegd.

⁴ In dat getal komen twee burgerlijke cadetten van 15 jaar oud voor, die een verbintenis hadden aangegaan om ter beschikking te blijven van het Leger in geval van mobilisatie.

⁵ Het Korps Vrijwilligers bestond uit 2 bataljons van 6 compagnies.

⁶ Deze elf cadetten werden tot adjudant benoemd op 16 september. Op 13 oktober 1914, werd het Korps Vrijwilligers ontbonden. De manschappen werden verspreid over de regimenten en de adjudanten werden overgeplaatst naar Frankrijk in de opleidingscentra.

Op 11 augustus werd het verminderde effectief onderworpen aan een intense militaire opleiding (wapenbehandeling, bevelvoering, studie van de reglementen).

Op 20 augustus, na een nieuw examen, werden 14 cadetten van korporaal tot sergeant bevorderd. Zij moesten de volgende dag naar Gent vertrekken. Ze stapten dus, met hun bagage, in een voorstedentrein naar Charleroi, waar ze een andere trein naar Gent namen. Door de gebeurtenissen werd de trein geblokkeerd in Moustier-sur-Sambre.

Sergeant-cadet ENGELS G.⁷ eiste een boerenkar met gespan op en vertrok met de bagages. Hij alleen bereikte Gent. De andere cadetten trachtten tevergeefs hun weg verder te zetten naar Charleroi. Uiteindelijk moesten ze zich terugplooiën in Moustier-sur-Sambre, van waaruit ze teruggestuurd werden naar Namen om zich terug in de school te melden.

Tijdens de dag van 22 augustus werd er gewacht op orders. Het gevecht greep nu plaats in de buurt van Marcheviette en van Cognelée. In de vroege uren van 23 augustus en bij beslissing van luitenant-generaal MICHEL, moesten de resterende sergeant-cadetten⁸ zich melden bij het hoofdkwartier van de 4de Artillerie Divisie. De anderen (een twintigtal) konden beschikken. De aalmoezenier bleef in Namen en kreeg als opdracht ze bezig te houden.⁹

De kleine groep sergeant-cadetten bereikte onder de leiding van sergeant-majoor DEBAUCHE het hoofdkwartier, maar de Duitsers waren toen al doorgestoten tot de verdedigingslinies van Namen, waar het garnizoen de aftocht moest blazen. Verlaten, zonder levensmiddelen, zonder instructies, probeerde de kleine groep cadetten luitenant-generaal MICHEL te bereiken. De cadetten slaagden er in Denée te bereiken. In de kerk werd de witte vlag gehesen. Ze begrepen dat ze de overgave riskeerden, beslisten naar Namen te gaan in burgerkledij en in groepjes van drie om nadien te proberen Gent te bereiken. Van deze twaalf cadetten konden er acht Antwerpen bereiken¹⁰. Twee anderen hadden zich gevoegd bij een Frans detachement, dat zich uit Yvoir terug trok. Ze gingen mee naar Frankrijk en konden op 31 augustus Gent bereiken, via Arras, Lille en Kortrijk.

Onder de 25 tot sergeant benoemde cadetten vielen er zeven aan het front (DERMUL Fernand, VAN HOOBROUCK D'ASPRE Jean, BERGER Raymond, BOUTFEU Louis, ENGELS Guillaume, RAHIER Maurice en VAN DE PUTTE Georges).

De op 23 augustus 1914 ontslagen militaire cadetten hebben hun plan moeten trekken om zich bij het Leger te voegen. Sommigen slaagden daar in voor de val van Antwerpen, anderen gingen over de grens. De burgercadetten van 1914 waagden hun kans om in de loop van de volgende jaren hun land te verdedigen. Sommigen sneuvelden toen ze nog soldaat waren.

Niet alle burgercadetten aanwezig in de school in 1914 hebben gedurende de oorlog de ouderdom van 16 jaar bereikt. Sommigen hebben carrière kunnen maken in het Leger na de Wapenstilstand van 11 november. Anderen hebben gewacht tot ze opgeroepen werden als dienstplichtigen of zijn rechtstreeks togetreden tot de Militaire School.

Als hulde aan deze helden, cadetten, leraars en instructeurs van de Cadettenschool (1897-1914) gevallen op het Veld van Eer gedurende de Grote Oorlog, werden twee monumenten opgericht in de jaren 1920 in het complex van de Cadettenschool van Namen.

Het eerste van deze monumenten bevat 48 namen van oud-cadetten en van schoolpersoneel gevallen voor het Vaderland. Het wordt afgebeeld op Fig. 25 (bijlage L 2).

⁷ Hij sneuvelde aan de IJzer

⁸ Ze waren met twaalf. ENGELS G. slaagde er in Gent te bereiken, VAN DE PUTTE G. werd bij zijn aankomst in Namen overgebracht naar het militaire hospitaal gezien zijn benen ernstig gewond raakten.

⁹ Hij bezorgde hen burgerkledij, bracht ze onder bij bevriende families en slaagde er in van de Kommandantur een vrijgeleide te bekomen.

¹⁰ Ze maakten deel uit van de 12.000 man van het garnizoen Namen, die Antwerpen wisten te bereiken via Le Havre

Het tweede monument is exclusief gewijd aan de cadetten gevallen voor het Vaderland. Het stelt een naar beneden gericht zwaard voor, omringd door een gelauwerde kroon in de vorm van een acht, het geheel omkaderd door twee zuilen met in het totaal 72 namen van oud-cadetten (bijlage M). Dit monument werd gedeeltelijk vernield tijdens de bombardementen van de tweede wereldoorlog. Het werd in 1950 zoals het origineel heropgebouwd en bevindt zich aan de buitenzijde van de oude school, voor het oude gebouw van de commandant van de school, aan de Maaszijde.

Er dient tevens melding te worden gemaakt van een « Boek der Helden », uitgegeven ter ere van de cadetten, leraars en instructeurs van de Cadettenschool (1897-1914), die vielen op het Veld van Eer gedurende de Grote Oorlog met de titel :

« AAN DE DAPPEREN VAN DE CADETTENSCHOOL, HELDHAFTIG GEVALLEN VOOR DE VERDEDIGING VAN DE HAARDEN EN DE EER VAN HET BELGISCHE VOLK - 1914 – 1918 »

Dit boek maakte deel uit van het patrimonium van de Cadettenschool van Namen en werd na de tweede wereldoorlog teruggevonden. Het werd gerestaureerd en door de Historische Dienst van het Leger overhandigd aan de Commandant van de Cadettenschool van Laken, waar het zich bevond in de traditiezaal gewijd aan de cadetten, die zich bevindt in de Sint-Anna kazerne ¹¹.

Dit schitterende document, uitgegeven rond 1920, bevat een mozaïekband ontworpen door René LAURENT, in 4°, vol bruin marokijnleer, rug met 5 ribben, versierd met decoratieve mozaïeken bloemenmotieven. Het kaft draagt het schild van de stad Namen. Het zijn perkamenten bladzijden en iedere held heeft zijn persoonlijke bladzijde. Het boek bevat 56 bladzijden, waarvan 44 met betrekking tot de oud-leerlingen. Men mag er van uitgaan dat de auteur niet alle documentatie met betrekking tot alle leerlingen heeft kunnen terugvinden (zie bijlage L 1).

In 1970 heeft de Koninklijke Vaderlandse Vereniging van de Oud Troepenkinden, Pupillen en Cadetten van het Leger beslist het dodenmonument te Laken te vervolledigen. Bij die gelegenheid werden er vaak moeizame opzoeken gedaan om de lijst der cadetten gesneuveld voor het Vaderland tussen 1897 en 1914 opnieuw op te stellen. In bijlage M vindt men de volledige lijst van deze cadetten. De oude lijsten omvatten de namen van sommige gesneuvelde leraars of instructeurs van de school.

¹¹ Nota 2008 : het kwartier Sint-Anna sloot zijn poorten in 2006. De traditiezaal der cadetten werd toen overgeplaatst naar de Koninklijke Militaire School.

HOOFDSTUK VI

DE VERSCHILLENDE SCHOLEN

VAN 1919 TOT 1940

1. DE HISTORISCHE CONTEXT

Het verdrag van Versailles, getekend op 28 juni 1919, bevrijdde België van de neutraliteit, opgelegd door de protocollen van 1831 en 1839. Men mocht dus hopen op een zekere vrede en dat het spookbeeld van een nieuwe invasie verdwenen was.

Jammer genoeg zou de weigering van de Amerikaanse Senaat om het verdrag van Versailles te ratificeren, België de hoop ontnemen te genieten van het bijstandsverdrag, dat samen met het verdrag van Versailles getekend werd. België dacht daarom steviger en meer concrete garanties te moeten zoeken; daarom probeerde de regering vanaf 1920 een akkoord te sluiten met Engeland en Frankrijk

De onderhandelingen met Frankrijk werden afgerond op 7 september 1920. De gesprekken met Engeland mislukten en België moest dus wel alleen rekenen op Frankrijk, wat deed besluiten met dat land samen te werken in de bezetting van het Ruhrland, teneinde Duitsland te verplichten zijn verplichtingen betreffende herstelbetalingen na te leven.

De Franse bezetting van de Ruhr begon op 12 augustus 1919, ze was voorzien om 15 jaar te duren.

Op 30 juli 1919 was het Belgische leger op vredesvoet gesteld, de demobilisatie van onze strijdkrachten was afgewerkt op 30 september.

In 1923 werd het leger gereorganiseerd door de militiewet, die voorzag in de bezetting van de Ruhr.

In 1925 sloot België aan bij het Pact van Locarno dat de grenzen tussen Duitsland, België en Frankrijk garandeerde. Dit pact liet een tijdperk van vrede verwachten en Duitsland zou inderdaad snel toetreden tot de Volkerenbond (september 1926). Anderzijds waren, rond deze tijd, de schatkistreserves op hun laagst. De socialisten bleven aandringen op een vermindering van de dienstdienst tot zes maanden, die een vermindering van de getalsterkte en een gedeeltelijke ontruiming van de Ruhr meebracht.

In 1928 verscheen de taalwet van 7 november, welke oplegde dat de volledige opleiding van de soldaat in zijn moedertaal moest gebeuren. Te dien einde moesten de soldaten gegroepeerd worden in taaleenheden, waarvan de sterkte niet kleiner was dan de compagnie of overeenstemmende eenheid. Deze eenheden moesten dan weer deel uitmaken van een bataljon of van een overeenstemmende groep van hetzelfde taalregime, zodra hun aantal dit toeliet.

Deze wet werd van toepassing voor de militieklass van 1930. Het rondschrjven van 2 mei 1930 verdeelde de eenheden in Vlaamse, Franstalige en gemengde eenheden en er werd gestart met de vertaling van de reglementen naar het Nederlands.

Op 30 september 1929 hadden onze eenheden de definitieve evacuatie uit de Ruhr beëindigd.

Het aan de macht komen van Hitler in 1933, en zijn aanstelling tot president bij de dood van kanselier Hindenburg zou definitief een einde stellen aan de euforie die gevolgd was op de wapenstilstand.

7 februari 1933 zag de oprichting van de Verdedigingsstroepen van Luxemburg en Namen (TDLN), op 10 maart 1933 die van de Ardense Jagers en de eenheden van de grenscyclisten.

Op 26 augustus 1936 voerde Hitler de verplichte dienstdienst weer in. Hetzelfde jaar, in overtreding van de verdragen van Versailles en van Locarno, zullen de Duitse troepen het Rijnland weer bezetten.

Op 5 december 1936 stemt de regering de militiewet, die een actieve dienstdienst van 12 maanden oplegt en de duur van de militaire verplichtingen verlengt.

In september 1938 kondigt de regering de « Versterkte oorlogsvoet » van het leger af, die eindigt op 1 oktober.

Door de verslechtering van de internationale toestand kondigt de regering de mobilisatie af op 25 augustus 1939.

Op 1 september 1939 vallen de Duitse legers Polen binnen. Engeland, gevolgd door Frankrijk, verklaart Duitsland de oorlog.

Vanaf 11 november 1939 volgen voortdurende alarmen vanuit Duitsland elkaar op. De toestand wordt nog meer gespannen op 10 januari 1940, nadat het neerstorten van een Duits vliegtuig in Mechelen-aan-de-Maas de Belgische generale staf een operatieplan in handen speelde waarvan alleen de uitvoeringsdatum onzeker bleef. Bijgevolg werd de verdedigingsopstelling aan de Franse grens, die onze neutraliteit ons had opgelegd, opgeheven.

Slechts op 9 mei, ten gevolge van inlichtingen verschaft door de Belgische militaire attaché in Berlijn en na het bericht van troepenverplaatsingen aan de grens, werd om 23 uur algemeen alarm afgekondigd. De volgende dag, om 9 uur 's morgens, vielen de Duitse troepen ons grondgebied binnen.

2. DE REORGANISATIE VAN DE SCHOLEN IN 1919

Vooraleer de nieuwe organisatie te bespreken van de Pupillenschool en Cadettenschool na de oorlog 1914-1918 opgericht, halen wij enkele algemene bemerkingen aan betreffende het oude regime.

Van bij zijn indiensttreding bond de pupil zich tot zijn 24 jaar. Wie op 24 jaar het leger verliet had een opleiding gekregen, overeenstemmend met het lager middelbaar, wat hem in die tijd toeliet voor een betrekking van klerk te postuleren. Indien hij echter een beroep wilde uitoefenen begon hij noodgedwongen als beginneling of leerjongen.

Eertijds was het disciplinaire regime overdreven streng en onaangepast aan de leeftijd van de leerlingen. In sommige periodes hadden de officieren en onderofficieren absolute macht, sommigen hebben daar misbruik van gemaakt.

Van het beroeps- en militair onderricht zeggen sommige critici dat er een overdreven belang werd aan gehecht in vergelijking met het wetenschappelijk onderwijs.

Tot in 1911 werden alle wetenschappelijke lessen en de reglementen, in iedere klas, gegeven door dezelfde militaire onderrichter.

De oprichting, in 1897, van de Cadettenschool, voorbehouden aan officierszonen, leidde tot een kastengeest.

Zeker zouden de Koninklijke besluiten van 1913 belangrijke verbeteringen meebrengen. Jammer genoeg belette de opening van de vijandelijkheden de toepassing van deze hervormingen.

Bij de triomfantelijke terugkeer van het leger in het land, na vier en een half jaar afwezigheid, kon men de scholen van Pupillen en Cadetten als onbestaande beschouwen. Een vraag onder vele andere : moesten deze scholen weer opgericht worden en zo ja, hoe dat aanpakken?

Er bestond geen twijfel over de nood aan deze scholen. Dergelijke militaire instellingen hebben altijd bestaan, het leger heeft altijd kaders nodig en de jonge mensen die het zelf vormt zullen altijd het beste voorbereid zijn.

Anderzijds waren vele families van oud-strijders in een benarde toestand. Het was passend hun doeltreffend bij te staan in de opleiding van hun kinderen.

De basisprincipes bij deze reorganisatie waren de volgende :

1° De dankbaarheid van het land betuigen aan deze strijders en aan de burgerslachtoffers van de grote oorlog door het verzekeren van een gratis lichamelijke en intellectuele opleiding van hun kinderen vanaf de leeftijd van 10 jaar.

2° Geen onderscheid in kaste, klasse of partij en de organisatie democratiseren.

3° De jonge man volledig vrij laten, tot zijn 16 jaar, in de keuze van zijn loopbaan.

De theoretische verwezenlijking van deze principes is vervat in het Koninklijke besluit van 15 juli 1919, betreffende de reorganisatie van de Pupillenscholen van het Leger, en waarvan artikel 1 de doelstelling vastlegt, namelijk :

Binnen de voorwaarden en de beperkingen vastgelegd in de artikelen 14, 15 en 16 van het besluit, aan de kinderen en de broers van de militairen ¹, aan de zonen van de burgerslachtoffers van de oorlog, aan zonen van ambtenaren of bedienden van openbare instellingen, en aan zonen van families met meer dan zes kinderen, het onderricht en de opleiding geven die hen geschikt maken om eventueel deel te nemen aan rekrutering voor de legerkaders.

Gezien het grote aantal kinderen dat aan deze voorwaarden voldeed, in het bijzonder dat van de oorlogswezen, overwoog de regering de oprichting van zes scholen.

2.1 Organisatie

Er zijn zes Pupillenscholen, waarvan

Twee basisscholen met een effectief van 225 leerlingen per school :

- een Vlaamse school in Saffraanberg (Sint-Truiden), in een voormalige Ursulinenklooster, onder sekwestering geplaatst na de oorlog en opgekocht door de Staat,
- een Franse school in Bouillon, ²

Twee middelbare scholen met een effectief van 450 leerlingen per school :

- een Vlaamse school in Aalst, in de lokalen van de vroegere Pupillenschool,
- een Franse school in Marneffe, bij Hoei, in een vroegere Jezuïetencollege, gelegen op de hoogtes van de rechteroever van de Meuse, in een uitgestrekt domein verworven door de Staat,

En twee scholen voor hoger middelbaar onderwijs (Cadettenscholen genoemd) met een totaal effectief van 600 leerlingen :

Een Vlaamse en een Franse school, beide in Namen. Elk van deze scholen kon cadetten tellen met de graden van korporaal en sergeant.

¹ Zijn gelijkgesteld met militairen:

- de magistraten, ambtenaren, bedienden en burgeragenten die bij het mobilisatieleger werden gevoegd,
- de Belgen die tijdens de oorlog deel hebben uitgemaakt van een inlichtingendienst en die er moeilijke en gevaarlijke opdrachten hebben uitgevoerd.

² Vóór de oorlog 1914-1918, waren de kazernes van Bouillon toegewezen aan de regimentscholen van de 9^e en 12^e Linierregimenten. In 1927, toen de Pupillenscholen werden gehergroepeerd, werden zij bezet door de Rijkswacht. Zie BODARD Pierre: « *Histoire des casernes - Bouillon* », *revue de la Gendarmerie* n° 15, Blz. 21-24, september 1964.

2.2 Personeel

Zijn voorzien :

- Voor het geheel der scholen : een schoolinspectie.
- Voor iedere school, het personeel bepaald door de organieke tabel hieronder :

Personeel organiek verbonden aan de Pupillenscholen

	Off (j)	Troep	Off (j)	Troep	Off (j)	Troep	
GRADEN	Per Lagere school		Per Middelbare School		Voor het geheel van de Cadettenscholen		BEMERKINGEN
Bevel van de Scholen							
Hoger officier (commandant van de School)	--	--	1	1	2	2	
Kapitein of Kapitein-commandant (commandant van de school)	1	--	--	--	--	--	
Luitenants of onderluitenants adjuncten	1	--	1	--	2	--	
Onderofficier secretaris (en bibliothecaris)	--	1	--	1	--	2	
Onderricht van het militaire gedeelte							
Hoger officier (instructeur)	--	--	1	1	--	--	
Kapitein of commandant (instructeur)	1	--	3	--	3	--	
Luitenants of onderluitenants instructeurs adjuncten pelotonchefs	5	--	9	--	12	--	
Luitenants of onderluitenants, leraren gymnastiek en schermen	1	--	1	--	2	--	
Adjutant pelotonschefs	--	1	--	3	--	3	
Sergeant-majoor	--	1	--	1	--	2	
Sergeant kwartiermeester	--	1	--	1	--	2	
Onderofficier wapenmeester en gymnastiek	--	2	--	3	--	6	
Sectiechefs	--	5	--	8	--	12	
Korporaals	--	5	--	8	--	12	
Klaroenblazers	--	2	--	4	--	6	
Voor het wetenschappelijk onderwijs							
Studiedirecteur (a) (g)	1	--	1	--	1	--	
Professoren (h)	--	--	(a)-(b)	--	--	--	
Regenten en onderwijzers (h)	(a)-(b)	--	(a)-(b)	--	--	--	
Voor de algemene diensten							
Dokter	1 (c)	--	1 (i)	--	1(i)	--	
Officier betaalmeester	--	--	1	--	1	--	
Aalmoezenier	1	--	1	--	1	--	
Wapenmaker	--	1	--	1	--	1	
Onderofficier v administratie keukenmeester	--	1	--	1	--	1	
Conciërge (g)	--	1	--	1	--	1	
Bedienden en werklieden (h)	--	(e)	--	(e)	--	(e)	
Verplegers (d)	--	--	--	(e)	--	(e)	
Hospitaalzusters of lekenverpleegsters	--	3	--	3	--	3	

(a) p.m.,
(b) aantal nodig om
het onderricht te
verzekeren,
(c) erkend burgerarts
(d) burgers of mili--
tairen,
(e) aantal evenredig
met leerlingenaantal
(g) militair of burger,
(h) mogen militairen
zijn,
(i) militaire dokter,
(j) officier.

De Inspecteur van de Pupillenscholen is een hoger officier ³ of generaal. Hij heeft de bevoegdheid van korpscommandant en van een brigadecommandant, is verantwoordelijk voor de politie, de tucht, de kledij, de bewapening en de administratie van deze Scholen. Hij leidt en controleert de wetenschappelijke en professionele opleiding van het kader van de Scholen en van de pupillen. Hij heeft bijzondere controle over de Cadettenscholen. Hij heeft speciale aandacht voor de methodische uitvoering van de programma's, zowel als voor het behoud van de harmonie en de overeenstemming tussen de verscheidene onderdelen van de opleiding. .

De inspecteur van de Scholen correspondeert rechtstreeks met de Minister van Oorlog. Hij wordt bijgestaan door een of twee officieren adjunct, een of twee stafsecretarissen.

³ De eerste inspecteur was luitenant-kolonel RIESZ.

In een eerste fase verblijft de Inspecteur in Namen. De Schoolinspectie werd overgeplaatst naar Brussel, Sint-Michielslaan te Etterbeek op 1 november 1919.

2.3 Onderricht

Het wetenschappelijke onderricht is :

- voor de lagere scholen, dat van de lagere staatsscholen en van het 7^e van de Koninklijke athenea,
- voor de middelbare scholen, dat van de 6^e, 5^e en 4^e van de Koninklijke athenea,
- voor de Cadettenscholen, dat van de 3^e, 2^e en 1^e van de Koninklijke athenea.

In alle scholen zal de tweede landstaal intensief onderricht worden.

Voor het militaire onderricht worden de leerlingen verdeeld :

- in iedere lagere school, in pelotons,
- in iedere middelbare school, in drie compagnies van drie pelotons,
- in iedere Cadettenschool, in drie compagnies van vier pelotons.

Ieder peloton, in principe, is verdeeld in twee secties, elk daarvan in twee groepen. Ingang of overgang van de leerlingen in de Pupillenscholen zal afhangen van de graad van opleiding. Leerlingen die in een lagere school de lessen hebben gevolgd in een taalstelsel, zullen naar een middelbare school van hetzelfde taalstelsel overgaan.

2.4 Aanwerving en toelatingsvoorwaarden

Om toegelaten te worden tot de Pupillenscholen moeten kandidaten aan volgende voorwaarden voldoen :

- 1° Wettig of gewettigd zoon zijn van een militair ⁴, broer van militair, zoon van burgerslachtoffers van de oorlog, van ambtenaren of bedienden van openbare diensten of van een familie met minstens zes kinderen,
- 2° Voor de kinderen van de lagere school, minstens tien jaar oud zijn op de dag van toelating en geen dertien jaar oud worden in de loop van het jaar. Voor de middelbare scholen, elf jaar oud zijn bij toelating en geen 15 jaar bereiken in de loop van het jaar. Voor de Cadettenscholen, geen achttien jaar oud worden in de loop van het jaar. Zij die de katholieke godsdienst belijden moeten hun eerste communie gedaan hebben.
- 3° Over de fysieke kwaliteiten beschikken om geschikt te zijn voor de militaire dienst, en onder meer een voldoende gestalte,
- 4° Om in de lagere Pupillenschool binnen te gaan, kunnen vlot lezen en schrijven, met kennis van de gebruikelijke schrijfwijze en van de praktijk van de vier hoofdregels van de rekenkunde, toegepast op gehele getallen. Om in de middelbare Pupillenschool binnen te gaan, de nodige kennis bezitten om de lessen te volgen van het zesde jaar van de Koninklijke athenea. Voor de school van hoger niveau, met succes de lessen gevolgd te hebben van een middelbare school of van het vierde jaar van de Koninklijke athenea.
- 5° Waar het aantal aanvragen groter is dan het aantal beschikbare plaatsen in de lagere of middelbare scholen, zal de voorrangsorte de volgende zijn :

⁴ Zijn gelijkgesteld met militairen:

- de magistraten, ambtenaren, bedienden en burgeragenten die bij het mobilisatieleger werden gevoegd,
- de Belgen die tijdens de oorlog deel hebben uitgemaakt van een inlichtingendienst en die er moeilijke en gevaarlijke opdrachten hebben uitgevoerd.

- a) Zonen van militairen, gesneuveld of bezweken aan hun verwondingen, zonen van burgers gedood door de vijand of bezweken aan verwondingen toegebracht door de vijand,
- b) Zonen van militairen in actieve dienst, gestorven aan ziekte tijdens de oorlog,
- c) Zonen van oorlogsinvaliden (al dan niet onder de wapens) in zoverre de invaliditeit minstens 30 % bedraagt; zonen van burgers invalide geworden door toedoen van de vijand, in zoverre de invaliditeit minstens 60 % bedraagt,
- d) Broers van militairen, gedood of bezweken aan hun verwondingen en die geen zoon nalaten,
- e) Zonen van militairen in actieve dienst met minstens een jaar veldtocht, zonen van oorlogsinvaliden (al dan niet onder de wapens) met minstens 30 % invaliditeit, zonen van burgers invalide geworden door toedoen van de vijand met een invaliditeit tussen 30 en 60 %,
- f) Zonen van militairen weer in actieve dienst, zonen van oud-militairen met minstens een jaar veldtocht, zonen van burgers, van hun vrijheid beroofd voor patriottische redenen gedurende minstens een jaar, zonen van magistraten, ambtenaren of agenten ontslagen voor vaderlandslievende redenen.
- g) Zonen uit families met minstens zes kinderen ⁵, zonen van ambtenaren en bedienden van het openbare ambt.

De rekrutering van de Cadettenscholen gebeurt door een wedstrijd.

2.5 Verplichtingen van de pupillen tegenover de Staat

Tot de leeftijd van zestien jaar zijn Pupillen aan geen enkele verplichting tegenover de Staat onderworpen, met uitzondering van :

- zonen van militairen die geen veldtocht hebben gedaan en van burgers die niet als oorlogsslachtoffer kunnen beschouwd worden,
- leerlingen van de Cadettenscholen,

Dezen van de eerste categorie ondertekenen, op het ogenblik van toelating, een belofte van verbintenis vanaf de leeftijd van zestien jaar.

De dag nadat hij zestien jaar geworden is :

- de pupil van een middelbare school, die dat wenst of die door een verbintenisbelofte gebonden is kan toegelaten worden om, mits toelating van de wettelijke bevoegde personen, een verbintenis te tekenen als beroepsvrijwilliger,
- de pupil, leerling in de Cadettenscholen, tekent bovenvermelde verbintenis.

De pupillen, toegelaten tot het sluiten van een verbintenis ondergaan een medisch onderzoek, dat hun geschiktheid voor de verschillende wapens en diensten moet vaststellen. Indien zij deel uitmaken van een Cadettenschool moeten ze geschikt zijn voor de infanterie. Indien ze ongeschikt voor de dienst worden bevonden, worden ze teruggestuurd naar het burgerleven.

Keren ook terug naar het burgerleven, de pupillen die bij het bereiken van de leeftijd van zestien jaar niet wensen bij het leger te gaan.

De pupillen vrijwilligers die niet wensen naar een Cadettenschool te gaan, voegen zich, op het einde van de lessen in de middelbare school, bij het regiment van hun keuze, als korporaal of soldaat naargelang hun verdiensten.

De militaire opleiding van de pupillen en de cadetten is tot een minimum beperkt. Ze mag het normale studieverloop niet in de weg staan.

⁵ Per familie mochten maximum twee zonen deelnemen.

2.6 Toelatingsformaliteiten voor het jaar 1919

Door zijn richtlijn Nr A. 1418/21E van 14 augustus 1919 heeft de minister van Oorlog instructies verschaft betreffende de toelatingsformaliteiten in de Pupillenscholen van het Leger voor het jaar 1919.

Het aantal toelatingen was als volgt vastgelegd :

- in de Cadettenscholen :
 - 200 leerlingen in totaal voor het eerste jaar,
 - 200 leerlingen in totaal voor het tweede jaar,
 - 200 leerlingen in totaal voor het derde jaar,
- in iedere middelbare Pupillenschool :
 - 150 leerlingen in de vierdes,
 - 150 leerlingen in de vijfdes,
 - 150 leerlingen in de zesdes,
- in iedere lagere Pupillenschool :
 - 75 leerlingen in de zevendes,
 - 75 leerlingen in het eerste lager,
 - 75 leerlingen in het tweede lager.

In totaal werden er dus 1950 jongens toegelaten in 1919, een bijzonder hoog aantal dat rekening hield met de bijzondere toestand bij het einde van de oorlog.

Het ministeriële rondschrijven legde de bijzondere modaliteiten vast voor de toelating tot de lagere en middelbare Pupillenscholen. Het toelatingsexamen ging over de volgende punten :

Lagere scholen

Moedertaal : elementaire spraakkunst, vervoegingen, spraakkundige ontleding, gebruikelijke schrijfwijze. Rekenen : praktijk van de vier hoofdbewerkingen op gehele en decimale getallen, beginselen van het metriek stelsel, eenvoudige toepassingsvraagstukken. Vloeiend schrijven. Voor het toelatingsexamen van de verschillende klassen waren de vragen zo opgesteld dat kon bepaald worden of de kandidaten in staat waren met vrucht de lessen te volgen van de klas naar dewelke ze wensten over te gaan.

Middelbare scholen

De examens droegen :

- voor de zesdes : op het programma van de zevendes van de Koninklijke athenea,
- voor de vijfdes : op het programma van de zesdes van de Koninklijke athenea,
- voor de vierdes : op het programma van de vijfdes van de Koninklijke athenea.

De kandidaten konden slechts meedingen voor één enkele klas en in die klas voor één enkele afdeling. Ieder vak kreeg een maximum van 20 punten toegekend. Het resultaat van de kandidaat werd vermenigvuldigd met een wegingcoëfficiënt van het vak (zie tabel), de som van deze producten werd gedeeld door 100. Om toelaatbaar te zijn moest de leerling een resultaat van minstens 10 op 20 hebben behaald.

Wegingcoëfficiënten

VAKKEN	Tweede lager	Eerste lager en zevende
Moedertaal	45	40
Aardrijkskunde	--	5
Wiskunde	45	45
Schrift	10	10
Geschiedenis	--	--
Totalen	100	100

De ministeriele richtlijnen legde eveneens de modaliteiten vast van de toelatingswedstrijd bij de Cadettenscholen. Inderdaad, waar voor de toelating tot de Pupillenscholen de kandidaten moesten bewijzen dat hun opleiding voldoende was om de lessen te volgen, ging het bij de kandidaten cadetten over een wedstrijd.

De wedstrijd omvatte drie reeksen proeven :

Een fysische proef,

Litteraire- en

Wiskundige proeven.

Het programma van de fysische proef was vastgelegd als volgt :

100 m afleggen in 15 seconden op vlak horizontaal en voldoende stevig terrein,

1 000 meter afleggen in vier en een halve minuut (zelfde terreinvoorwaarden),

Hoogspringen met aanloop : meer dan 1m10,

Verspringen zonder aanloop : 2 meter,

Klimmen op een verticaal koord, ongeveer 12 cm omtrek, met behulp van armen en benen, hierbij een hoogte bereiken van 4 meter boven de eerste handpositie.

N.B. De kandidaten mochten de springproeven eenmaal overdoen, het beste resultaat telde. De kandidaat die de vier proeven volbracht in de opgelegde voorwaarden kreeg de helft van de punten. Wie niet slaagde of beter deed verminderde of verhoogde zijn punten volgens een vooraf vastgelegde schaal. Deze schaal werd bepaald door een officier, belast met het sportonderricht en goedgekeurd door de *Inspecteur van de Pupillenscholen*. Werd uitgesloten de kandidaat die, op het geheel der proeven geen 6/20, 8/20 of 10/20 had behaald naargelang hij minder dan 15 jaar was, tussen 15 en 17 jaar of dat hij ouder dan 17 was.

De *litteraire proeven* gingen over de talenkennis, geschiedenis, aardrijkskunde, natuurwetenschappen en tekenen.

Het examen over de kennis van de Franse en de Vlaamse taal bestond uit twee zittingen per taal. Voor elk van deze zittingen konden de kandidaten vijf uur tijd krijgen. Beide proeven hadden dezelfde wegingcoëfficiënt.

De proeven over de andere vakken bestonden uit minstens een schriftelijk examen per vak. De duur van elke proef werd bepaald door de voorzitter van de jury. Deze duur was in principe minstens drie uur.

De *wiskundige proeven* omvatten drie zittingen van schriftelijke examens over rekenkunde, algebra en meetkunde, en een mondelinge proef bestaande uit twee zittingen van 15 minuten.

Het mondelinge examen ging alleen over algebra en meetkunde.

Het programma van de literaire en wiskundige proeven was gebaseerd op de verworvenheden na de vierdes van de Koninklijke athenea. Voor de schriftelijke examens was telkens minstens drie uur voorzien.

De wegingcoëfficiënten van de verschillende vakken van de toelatingsproeven worden in de tabel hieronder weergegeven.

Wegingcoëfficiënten

	Kandidaten voor de afdeling						
	Grieks-Latijnse			Latijn-Wiskunde van de Cadettenschool			Wetenschap
	Frans <i>Afleggende, buiten Frans, ook Latijn en Grieks</i>		Vlaams	Frans <i>Afleggende, naast het Frans, Latijn</i>		Vlaams	Frans en Vlaams
	Vlaams	Duits		Vlaams	Duits		
Fysische proef	10	10	10	10	10	10	10
Latijn	13	18	12	13	20	11	–
Grieks	6	8	5	–	–	–	--
Frans	13	13	13	13	13	13	13
Vlaams	13	--	13	13	--	13	13
Duits	--	6	–	–	6	–	6
Duits of Engels	--	--	2	--	–	2	–
Geschiedenis	8	8	8	8	8	8	8
Aardrijkskunde	7	7	7	7	7	7	7
Natuurwetenschappen	5	5	5	5	5	5	5
Tekenen	3	3	3	3	3	3	3
<i>Wiskunde</i>							
Schriftelijk Examen	12	12	12	16	16	16	20
Mondeling Examen	10	10	10	12	12	12	15
TOTAAL	100	100	100	100	100	100	100

Nota's betreffende moderne talen :

De officiële programma's van de Koninklijke athenea vermelden als tweede verplichte moderne taal in het Waalse landsgedeelte het Vlaams of het Duits voor de leerlingen van de Grieks-Latijnse of de Latijns-Wiskundige. In wat voorafgaat werd hiermee rekening gehouden.

Bijgevolg leggen alle kandidaten het examen Frans af, en daarenboven, wie wil gaan naar de :

- Franse Cadettenschool	{	afdeling Latijn-Grieks ook Vlaams <i>of</i> Duits,
afdeling Latijn-Wiskunde, ook Vlaams <i>of</i> Duits,
afdeling Wetenschappen ook Vlaams <i>en</i> Duits,
- Vlaamse cadettenschool	{	afdeling Latijn-Grieks, ook Vlaams en Engels <i>of</i> Duits,
afdeling Latijn-Wiskunde, ook Vlaams en Engels <i>of</i> Duits,
wetenschappelijke, ook Vlaams <i>en</i> Duits.

Vanaf 1921, aangezien conform de wettelijke voorschriften over het taalgebruik in het Leger, worden de onderwijsprogramma's van de talen eenvormig gemaakt; alle kandidaten moeten zowel het examen Frans als het examen Vlaams afleggen, waarbij beide talen op dezelfde voet geplaatst worden. Daarenboven zal Duits *of* Engels verplicht worden voor elke kandidaat.

Uitsluitingscijfers

Voor de fysische proeven werden de uitsluitingscijfers al gegeven.

Voor de literaire en wiskundige proeven is het uitsluitingcijfer gelijk aan :

- de helft van het maximum van de punten voor de kennis van de Franse en de Vlaamse taal en voor de wiskundige,
- 2/5 van het maximum van de punten voor alle andere vakken.

Nochtans moet het algemeen gemiddelde minimum 10/20 bedragen.

Als overgangsmaatregel, voor het jaar 1919 :

- geen uitsluitingscijfer voor Duits, Engels, natuurwetenschappen en tekenen,

- gezien er in 1919 zowel toelating is in het derde, tweede en eerste jaar zal er voor ieder jaar een wedstrijd zijn. De wegingcoëfficiënten blijven dezelfde.
- ieder kandidaat mag slechts meedingen voor één enkele klas en in die klas voor één enkele afdeling.

In 1920, voor de laatste keer, zullen de toelatingsprogramma's integraal deze van de Koninklijke athenea zijn.

De programma's voor 1921 moesten ter kennis van belangstellenden gebracht worden voor 31 december 1919.

2.7 Toelatingsformaliteiten voor 1920

Op 29 april 1920 publiceerde de Legerstaf een nieuwe richtlijn betreffende de toelatingsmodaliteiten in de Pupillenscholen van het Leger. Deze hernam in grote lijnen de modaliteiten van het vorige jaar, uitgenomen in wat betraf de wegingcoëfficiënten van de verschillende vakken voor de examens in de middelbare scholen, hieronder weergegeven.

Middelbare scholen : wegingcoëfficiënten in 1920

Vakken	ZESDE		VIJFDE			VIERDE		
	Oude	Moderne	Grieks-Latijnse	Latijn-Wiskunde	Wetenschap-pelijke	Grieks-Latijnse	Latijn-Wiskunde	Wetenschap-pelijke
Latijn	25	--	25	25	--	20	20	--
Grieks	--	--	--	--	--	15	--	--
Vlaams	25	30	25	20	25	20	25	25
Frans	25	30	25	20	25	20	20	25
Engels	--	--	--	--	15	--	--	10
Geschiedenis	5	5	5	5	5	5	5	5
Aardrijkskunde	5	5	5	5	5	5	5	5
Wiskunde	15	30	15	25	25	15	25	25
Natuurwetenschap	--	--	--	--	--	--	--	5
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100

Merk op dat er geen coëfficiënt meer is voor de fysieke proeven.

Daarenboven was, als overgangsmaatregel voor het jaar 1920, voorzien dat kandidaten die vijftien jaar oud werden tijdens het kalenderjaar, mochten deelnemen aan de examens voor de verschillende klassen van de school.

Voor de Cadettenschool bleven de maatregelen voorzien in 1919 voor de toelatingwedstrijd van toepassing, de wegingcoëfficiënten bleven dezelfde.

Voor het jaar 1921 voorzag de richtlijn dat de toelatingsprogramma's in de verschillende klassen zouden afgestemd worden op de onderwijsprogramma's van de Koninklijke athenea, aangepast aan het feit dat de tweede landstaal intenser zou onderwezen worden, dit in overeenstemming met de wet van 27 juli 1913 betreffende het taalgebruik in het Leger.

Kandidaten voor derdes, tweedes en eerstes mochten nog geen achttien, negentien respectievelijk twintig jaar oud zijn of dat worden tijdens het kalenderjaar.

De richtlijn bepaalde eveneens het aantal toelatingen voor 1920.

Beschikbare plaatsen in 1920

	Vlaamse school	Franse school
<i>Cadettenschool</i>		
Eerste : ongeveer	160	160
Tweede : id.	70	70
Derde : id.	200	200
<i>Middelbaar :</i>		
Vierde : ongeveer	100	--
Vijfde : id.	20	--
Zesde : id.	75	75
<i>Lagere school :</i>		
Zevende : ongeveer	--	--
Eerste lager : id.	--	--
Tweede lager : id.	75	75

Voor het schooljaar 1921-1923 waren de beschikbare plaatsen als volgt :

Beschikbare plaatsen (1921-1923)

	Vlaamse school	Franse school
<i>Cadettenschool</i>		
Eerste : ongeveer	30	30
Tweede : id.	70	70
Derde : id.	100	100
<i>Middelbaar</i>		
Vierde : ongeveer	70	--
Vijfde : id.	28	10
Zesde : id.	75	75
<i>Lagere school</i>		
Zevende : ongeveer	--	--
Eerste lager : id.	--	--
Tweede lager : id.	75	75

De oproep tot kandidaten preciseerde volgende regels :

Mochten er na de wedstrijd vacante plaatsen blijven in één van beide scholen, dan kunnen die eventueel opgevuld worden door het aanvaarden van hetzelfde aantal in de andere School, zodat het aantal van 200 leerlingen per klas voor het geheel van beide regimes wordt bereikt.

Er werd aan herinnerd dat, volgens het reglement, niet-geslaagde kandidaten voor de 6^e, 5^e, 4^e, 3^e, 2^e en 1^e, ook niet in de direct lagere klas kunnen aanvaard worden.

2.8 Soldij van Pupillen en Cadetten

Het koninklijke besluit nr. 6146 van 18 september 1919 bepaalde de soldij van niet militaire pupillen en cadetten op 0,10 Fr/dag, de Staat nam thans op zich de leefkosten die vroeger van de soldij werden afgetrokken.

De soldij van militaire pupillen en cadetten werd die van de militairen van hun graad en categorie (beginsoldij) :

Soldaat	0,20 Fr,
Korporaal	0,40 Fr,
Sergeant	1,50 Fr.

Het Koninklijke besluit Nr 6893 van 10 maart 1920 bracht de beginsoldij op :

Soldaat	0,30 Fr,
Korporaal	0,50 Fr,
Sergeant	2,00 Fr.

2.9 Kledij van Pupillen en Cadetten

Omdat uit de oorlogservaring bleek dat het uniform van de troepen te velde zo praktisch en zo weinig opvallend mogelijk moest zijn, en gezien de tijdens de oorlog uitgeprobeerde uniformen aan deze behoeften voldeden besloot de Minister van Landsverdediging dat het uniform van alle wapens en diensten van het leger (behalve de Rijkswacht, de compagnie torpedo's en het detachement torpedo's en mariniers) van kaki kleur zou zijn en gelijkend op dat gebruikt tijdens de oorlog ⁶.

Het uniform van de leerlingen, zowel pupillen als cadetten, was dus kaki. De uitgangskledij, op maat gemaakt, was die van de onderofficieren :

Jas met rechte kraag met koningsblauw schildje met geborduurde palm in scharlakenrood voor de Cadettenschool, strogeel voor de middelbare pupillen, groen voor de pupillen van de lagere school. De bies was scharlaken rood voor allen. De schouderpatten waren omzoomd met een scharlakenrode bies en zonder kenteken.

Kapotjas waarvan de kraag met schildjes in kaki laken, met scharlakenrood geborduurde palm voor de cadetten, strogeel voor de pupillen van het middelbaar, groen voor de pupillen van het lager. De schouderpatten waren omzoomd met een scharlakenrode bies en zonder kenteken.

Broek zonder bies

Hoofddeksel : Vouwbaar politiemuts, afgeboord met rode bies en koningsblauwe kwast De sergeant-cadetten worden toegelaten de sergeantskepie te dragen bij de uitgangskledij.

Gordelriem in leder

Distinctief kenteken : de palm, 35mm lang en 15 mm breed werd horizontaal op de jaskraag gedragen en verticaal op de kraag van de kapotjas. De sergeant-cadetten droegen een palm in wit metaal. Cadetten die een algemeen gemiddelde van 14/20 hadden behaald in tegelijk het wetenschappelijke en het militaire gedeelte droegen dubbele palmen. Dezelfde palm, 2 cm op 8 mm werd verticaal op de politiemuts gedragen.

Graden : Korporaal-cadetten droegen twee strepen in rode wol op elke mouw van jas en kapotjas. Deze strepen van 10 cm lang en 2 cm breed waren gescheiden door een interval van 5mm en schuin "en sardine" geplaatst. Ze vormden een hoek van 30° met de verticale; het laagste punt van de onderste streep kwam op 1cm van de bovenrand van de opslag van de mouw. Sergeant-cadetten droegen een streep, in bruine garneerband, in de vorm van een knoop met drie ovalen. Deze streep in garneerband wordt in 1923 vervangen door de zilveren streep ⁷.

⁶ Koninklijke Besluit N° 7287bis, van 8 mei 1920, betreffende het uniform en de tenues van het leger.

⁷ Kledij onderrichtingen van 11 november 1923.

2.10 Bemerkingen

De reorganisatie van 1919 betekent een echte revolutie in het bestaan van de Pupillenscholen, namelijk in wat betreft :

- a) de grote aandacht voor lichamelijke opvoeding, dagelijks onderwezen,
- b) de voortdurende bezorgdheid voor het ontwikkelen bij de jongeren van vaderlandslievende geest, liefde voor Koning en Vaderland, gehechtheid aan de nationale instellingen : groet aan de vlag, spreuken uit de oorlog, vaderlandse liederen, gebouwen, lokalen en klassen worden genoemd naar grote heldentochten of herinneren aan pupillen die glorieus gevallen waren in het zicht van de vijand, enz . . .
- c) de perfecte organisatie van de wetenschappelijke lessen, de School is een modelatheneum. De lessen worden grotendeels gegeven door burgerprofessoren gekozen door de minister van Landsverdediging,
- d) eerder werden de militaire oefeningen en theorielessen herhaald gedurende 3, 4 of 5 jaar, plus 1 of 2 jaar in het regiment voor het bereiken van de graad van onderofficier; vandaar zeker tijdverlies. Voortaan wordt nog slechts een beperkte tijd besteed aan deze opleiding. Dit regime wordt trouwens toegepast om de leerling volledig vrij te laten in de keuze van zijn loopbaan tot de leeftijd van 16 jaar,
- e) het tuchtstelsel wordt volledig veranderd. Volgende straffen kunnen toegepast worden : het consigne, het uitgaansverbod, het afnemen van maximum twee vakantiedagen tenzij zware gevallen, het naar huis sturen voor vier dagen tot een maand, het wegsturen uit de School. Straffen als politiekamer of cachot mogen slechts aan leerlingen ouder dan 16 jaar worden gegeven,
- f) briefwisseling met ouders of voogd wordt niet meer gecensureerd,
- g) waar vóór de oorlog de meeste lessen in het Frans werden gegeven zijn er nu afzonderlijke taalstelsels. Daarbij is er versterkt onderricht in de tweede landstaal.

Daarenboven bepaalt een voorschrift van 28 augustus 1920 dat leerlingen beroepsvrijwilligers, bij het verlaten van de Pupillenscholen in normale omstandigheden, en de leerlingen van de Cadettenscholen die niet voor de Militaire School slaagden, of niet mochten overgaan naar het hogere jaar, naar een school voor onderofficieren zouden gestuurd worden van bij hun aankomst in hun Korps.

Bij het verlaten van hun School worden pupillen en cadetten niet langer aan hun lot overgelaten, hun korpsoversten moeten hen voortaan naar de S.O.O.⁸ sturen om hen toe te laten zonder verwijl hun loopbaan verder te zetten.

3. OPRICHTING VAN EEN CENTRALE WETENSCHAPPELIJKE SCHOOL (1919)

Vóór de oorlog kon een vrijwilliger, die bij het leger was gekomen zonder zijn volledige middelbare studies te hebben afgemaakt, mits het volgen van avondlessen in de regimenten of in regimentsscholen, proberen te slagen voor het ingangsexamen van de Militaire School of de voorbereidende proef van het Examen A voor het onderluitenantchap.

Deze avondlessen en deze in de regimentsscholen leidden in het algemeen tot middelmatige resultaten, terwijl ze zware inspanningen vroegen van de daarmee belaste officieren.

De minister besliste om, in de regimenten en scholen voor onderofficieren, deze avondlessen te herleiden tot wat strikt onmisbaar was om de jonge vrijwilligers de absoluut nodige vorming te verschaffen voor kandidaten korporaal en onderofficier. De algemene vorming van diegenen die officier wilden worden zou in een speciale school gebeuren.

⁸ School voor Onderofficieren.

Overwegend dat beroepsmilitairen zich passend moesten kunnen voorbereiden op de toelatingsexamens van de Militaire School, besloot de regering tot het oprichten van een Centrale Wetenschappelijke School, voorbereidend op de Militaire School (Koninklijke besluit van 19 juli 1919 Nr 5940 bis).

Deze school moest aan de Cadettenschool gehecht worden en omvatte de derde, tweede en eerstes van de moderne wetenschappelijke humaniora.

Het Koninklijke besluit voorzag jaarlijks

dertig plaatsen in de derde,

zestig plaatsen in de tweede en

zestig plaatsen in de eerste.

De plaatsen werden toegewezen na een wedstrijd.

Om toegelaten te worden tot de wedstrijd moesten de onderofficieren :

- de algemene voorwaarden vervullen om toegelaten te worden tot de Militaire School,
- minstens 22, 23 of 24 jaar oud zijn per 1 juli van het jaar van toelating, naargelang zij zich meldden voor de derde, tweede of eerste klas humaniora,
- de kennis bezitten van de klas voorafgaande aan die waar ze wilden binnenkomen,
- een jaar dienst hebben.

Deze dienst telde slechts vanaf de leeftijd van zestien jaar.

Militairen, houder van een diploma van volledige humaniora, konden naar de School worden afgedeeld gedurende de vijf maand die de toelatingsexamens bij de Militaire School voorafgingen.

Deze gunst kon slechts eenmaal verleend worden, en enkel aan militairen die minstens een jaar en maximum twee jaar dienst hadden.

In een eerste fase, in afwachting van de opening van de School, werd een Centrale Wetenschappelijke Cursus georganiseerd in Namen, ter voorbereiding van de Militaire School.

Op 6 september 1919 verscheen een voorschrift ⁹ dat onderscheid maakte tussen de twee volgende categorieën kandidaten :

Onderofficieren met minstens een jaar dienst

Militairen, houder van een diploma van volledige humaniora.

De bijzondere voorwaarden voor de kandidaten van de eerste categorie waren :

- onderofficier zijn,
- de leeftijd van 22 of 23 jaar hebben per 1 juli van het toelatingsjaar, naargelang zij zich meldden voor de derde of tweede wetenschappelijke,
- het programma beheersen, onderwezen in het jaar voorafgaand aan het jaar voor hetwelk ze kandidaat waren,
- gunstig geplaatst zijn na de proeven van de toelatingwedstrijd.

⁹ Kabinet Nr A 1655 / 23 E Van 06 september 1919.

Jaarlijks worden in de wedstrijd dertig plaatsen toegekend in de derde en ongeveer dertig in de tweede.

De bijzondere voorwaarden voor de kandidaten van de tweede categorie waren :

- minstens een en minder dan twee jaar dienst hebben,
- drager zijn van een terdege bekrachtigd diploma van volledige humaniora,
- in de leeftijdsvoorwaarden zijn voor toelating tot de Militaire School.

Deze militairen werden afgedeeld bij de School gedurende de vijf maanden, voorafgaand aan de toelatingsexamens tot de Militaire School. Deze gunst kon slechts eenmaal verleend worden.

De voorwaarden voor de wedstrijd waren dezelfde als voor de toelating tot de Cadettenschool. De leerlingen van de derde van de Centrale Wetenschappelijke Cursus waren niet onderworpen aan de wedstrijd voor toegang tot de tweede.

Het totale aantal toelatingen voor 1919 was voorlopig 150, hetzij 30 leerlingen voor het 3^e wetenschappelijke, 60 voor het 2^e en 60 voor het 1^e. Het begin van de lessen werd bepaald op 15 december 1919.

Vanaf 1920 moesten de toelatingen beperkt worden tot de aantallen, nodig om de hierboven vermelde aantallen vol te maken.

Een ministerieel rondschriften van 11 september 1919 ¹⁰ bracht zowel de cursus zelf als de Centrale Wetenschappelijke School onder het gezag van de Inspecteur van de Pupillenscholen, die toen in Namen verbleef in afwachting van zijn installatie in Brussel, voorzien voor 1 november. ¹¹

4. DE REORGANISATIE VAN DE SCHOLEN VAN 1923

We zagen al dat initieel voor de Scholen een effectief van 1950 leerlingen was voorzien. Dit voorziene effectief werd nooit bereikt, in het bijzonder in de Vlaamse scholen. Aldus werd het totaal herleid tot 1470 in 1922, zonder dat nochtans de vooropgestelde aantallen zouden bereikt worden. In afwachting was toch het kader, voorzien voor 1950 leerlingen, aangehouden. Het was aangewezen de situatie te herzien.

Op 5 oktober 1923 verscheen het Koninklijke besluit Nr 16470, houdende reorganisatie van de Pupillenscholen van het Leger; reorganisatie die vooral gedicteerd was door budgettaire overwegingen en waarvan we hieronder de motivering hernemen :

Overwegend dat de vermindering van de leerlingenaantallen beantwoordt aan de absolute noodzaak om de uitgaven in alle domeinen tot een strikt minimum te herleiden en het budget van Landsverdediging te beperken tot enkel de uitgaven werkelijk nodig voor het Leger, terwijl toch de liefdadigheid voldoende wordt in acht genomen,

Overwegend dat het toekennen van de graad van sergeant aan sommige Cadetten in strijd is met de onderrichtingen die stellen dat niemand onderofficier kan benoemd worden zonder de lessen te hebben gevolgd in een school voor onderofficieren, anderzijds dat de gelijkstelling met de graad van korporaal en van sergeant het dubbele voordeel heeft het budget van de Scholen te verminderen en toch bij de leerlingen, toekomstige bevorderden, de aantrekkelijkheid van de graden te behouden,

Overwegend dat de maximale leeftijdsgrenzen voor toelating tot de Scholen van verschillend niveau zodanig moeten bepaald worden dat een pupil, die aan die maximum toelaatbare leeftijd

¹⁰ Kabinet Nr 1693 / 24 E van 11 september 1919.

¹¹ 1^e Generale Directie Nr 4 / 966 van 01 november 1919.

in een School komt, normaal alle daaropvolgende klassen van de Pupillenscholen kan volgen zonder daarbij op een leeftijdsgrens te stoten,

Overwegend dat het enerzijds rechtvaardig is, de pupillen die zestien jaar worden, en die genoten hebben van een gratis opleiding, te verplichten tot militaire dienstneming voor een duur zodanig dat ze het Leger kunnen dienen als onderofficieren, en anderzijds, de belangen van de Staat te vrijwaren door het deponeren van een waarborg te eisen, die zou opgegeven worden in het geval dat de pupil geen vrijwillige dienstneming zou aangaan aan de leeftijd van 16 jaar.

Hebben Wij besloten en besluiten Wij.

4.1 Organisatie

Niets verandert wat betreft het aantal Scholen. Daarentegen worden de leerlingenaantallen verminderd, en mogen niet meer zijn dan :

Lagere Scholen :	150 leerlingen per school,
Middelbare Scholen :	300 leerlingen per school,
Cadettenscholen :	240 leerlingen totaal.

Elk van de Cadettenscholen mag cadetten hebben die *gelijkgesteld* zijn met de rang van korporaal en van sergeant.

Elk van de middelbare scholen mag leerlingen tellen die *gelijkgesteld* zijn met de rang van korporaal.

4.2 Onderwijs

Volgens het nieuwe besluit omvat het wetenschappelijk onderwijs nog enkel de afdelingen Wetenschappelijke en Latijn-wiskunde.

De leerlingen van de Cadettenscholen krijgen een militaire opleiding. Deze opleiding wordt georganiseerd zodanig dat ze het regelmatige verloop van de studies niet hindert.

De leerlingen van de lagere en middelbare scholen krijgen een *voorbereiding* op de militaire dienst. Diegenen die een vrijwilligersverbintenis aangingen krijgen een militaire opleiding in dezelfde voorwaarden als de Cadetten.

Voor de militaire opleiding of voor de voorbereiding op de militaire dienst worden de leerlingen ingedeeld :

- in iedere lagere School, in een compagnie van drie pelotons,
- in iedere middelbare School, in een compagnie van zes pelotons,
- in iedere Cadettenschool, in een compagnie van drie pelotons.

Elk peloton is in principe verdeeld in twee secties.

Lichamelijke opvoeding heeft een belangrijke plaats in het geheel van de programma's.

4.3 Personeel

Hoewel in grote lijnen het personeel, organiek afgedeeld bij de Pupillenscholen en Cadettenscholen grotendeels hetzelfde is als voorzien bij het Koninklijke besluit van 1919, zullen veranderingen die voortkomen uit de ervaring opgedaan tijdens de eerste werkingsjaren en uit de vermindering van de leerlingenaantallen in de Scholen, ingevoerd worden door het nieuwe besluit :

Het *Hoger Bevel* van de Scholen voor pupillen en cadetten wordt gevoerd door een hoger officier van de infanterie, met de graad van kolonel.

Ten opzichte van het personeel van de Scholen heeft hij de attributen van korpscommandant en van commandant Infanteriedivisie. Hij heeft de hoge leiding over de wetenschappelijke en professionele opleiding van het kader van de Scholen voor pupillen en cadetten.

Hij geeft bijzondere aandacht voor de methodische uitvoering van de programma's, alsook voor het behoud van de harmonie tussen de verschillende onderdelen van het onderricht.

Hij wordt bijgestaan door twee lagere officieren adjuncten en een officier betaalmeester, die schatbewaarder is. Drie stafonderofficieren secretaris, twee secretarissen van de betaalmeester en een planton staan te zijner beschikking.

Hieronder vindt men de nieuwe tabel van het organieke personeel.

Personeel organiek afgedeeld bij de Pupillenscholen

GRADEN	Per lagere school		Per middelbare school		Voor het geheel van de Cadettenscholen	
	Off(r)	Troep	Off (r)	Troep	Off (r)	Troep
Commando						
Luitenant-kolonel of majoor	-	-	-	-	2	-
(Commandant van de School),	-	-	-	-	-	-
Majoor (Commandant van de School),	-	-	1	-	-	-
Kapitein (Commandant van de School),	1	-	-	-	-	-
Luitenant of onderluitenant adjunct, (a)	1	-	1	-	2	-
Onderofficier stafsecretaris,	-	1	-	1	-	2
Militair onderricht						
Kapitein-instructeur,	1	-	1	-	2	-
Luitenant of onderluitenant pelotonsoverste,	2	-	4	-	4	-
Lager officier leraar lichamelijke opvoeding, (a)	1	-	1	-	1	-
Adjudanten,	-	1	-	2	-	2
Adjutant of sergeant-majoor,	-	1 (b)	-	1 (b)	-	2 (b)
Sergeant-kwartiermeester,	-	1	-	1	-	2
Onderofficier gymnastiekleraars, (a)	-	1 (c)	-	2 (d)	-	2 (d)
Onderofficier sportmeesters, (a)	-	-	-	1(e)	-	2 (e)
Onderofficier 1 ^e meester of schermmeester, (a)	-	-	-	-	-	1 (f)
1 ^e sergeant-majours, 1 ^e sergeanten of sergeanten instructeurs,	-	6 (g)	-	12 (h)	-	12 (h)
Korporaals	-	3	-	6	-	6
Klaroenblazers,	-	2	-	2	-	3
Wetenschappelijk onderricht						
Studiedirecteur,	(i)	-	1 (j)	-	2(j)	-
Professoren, (k)	-	-	(l)	-	(l)	-
Leraars (k) en onderwijzers, (m)	(l)	-	(l)	-	-	-
Algemene diensten						
Dokter,	1 (n)	-	1	-	1	-
Officier betaalmeester,	1	-	1	-	1	-
Militaire aalmoezenier,	1	-	1	-	1	-
Conciërge, (o)	-	1	-	1	-	1
Bedienden en arbeiders, (o)	-	(p)	-	(p)	-	(p)
Verplegers,	-	2 (q)	-	3 (q)	-	3 (q)
Hospitaalzusters of lekenverpleegsters.	-	3	-	3	-	3

Opmerkingen bij vorige tabel

- (a) Ook belast met algemene diensten,
- (b) Drie kunnen adjudant zijn voor het geheel der Scholen,
- (c) Een van beiden kan adjudant zijn,
- (e) Een van de vier sportmeesters kan adjudant zijn en een 1^e sergeant,
- (f) Kan adjudant zijn indien 1^e meester en 1^e sergeant indien meester,
- (g) Een kan 1^e sergeant-majoor en twee kunnen 1^e sergeant zijn,

- (h) Twee kunnen 1^e sergeant-majoor en vier 1^e sergeant zijn,
- (i) Deze functie kunnen door de commandant van de lagere School vervuld worden,
- (j) Officier met de graad van majoor of kapitein; deze functies kunnen door de schoolcommandant vervuld worden,
- (k) De functies van professors en regenten zijn uitgeoefend hetzij door officieren, hetzij door burgers,
- (l) Aantal nodig om het onderwijs te verzekeren; vastgelegd door de minister van Landsverdediging,
- (m) Burgers,
- (n) Militair of erkend dokter,
- (o) Militair of burger,
- (p) Effectief evenredig met aantal leerlingen; vastgelegd door minister van Landsverdediging,
- (q) Waarvan een korporaal,
- (r) Officier.

De onderofficieren onderrichters kwamen normaal in het kader van de Scholen met de graad van sergeant. Volgens de onderrichtingen over bevordering konden zij bevorderd worden tot sergeant-kwartiermeester, 1^e sergeant, sergeant-majoor, 1^e sergeant-majoor en adjudant, binnen de grenzen van de organieke tabel hiervoor.

De onderofficieren die definitief het kader van een School verlieten, konden, indien zij dat door hun gedrag en hun wijze van dienen hadden verdiend, naar hun regiment terugkeren met de graad die zij in de School zouden hebben bereikt, in zoverre de organieke aantallen in deze graad niet al waren bereikt.

Dit betekende een verbetering in vergelijking met de toestand van voor de oorlog.

4.4 Aanwerving en toelatingsvoorwaarden van de Pupillen

Het nieuwe besluit wijzigt de toelatingsvoorwaarden van de pupillen, in het bijzonder door het uitbreiden van de nationaliteitsvoorwaarden en door het wijzigen van de invaliditeitsgraad die voorzien waren in het koninklijke besluit van 1919.

Om aanvaard te worden moeten de kandidaten aan volgende voorwaarden voldoen :

- 1° Voldoen aan de nationaliteitsvoorwaarden, voorzien door de wet of door de besluiten van kracht betreffende vrijwillige verbintenissen, of zoon zijn van vreemdelingen die tijdens de oorlog in het Belgische leger gediend hebben, en aan de voorwaarden voldoen om de hoedanigheid van Belg te bekomen,
- 2° Tot een van de volgende categorieën behoren, hieronder opgesomd in orde van voorrang :
 - A. Zoon van militair, gedood, bezwiken aan verwondingen of aan ziekte in oorlogstijd en te wijten aan de oorlog; zoon van burgers dood te wijten aan de oorlog,
 - B. Broer van militair, gedood of aan verwondingen bezwiken of overleden door ziekte, tijdens de oorlog en te wijten aan de oorlog, die geen zoon heeft (tot hoogstens twee broers per militair gesneuveld of aan verwondingen bezwiken),
 - C. Zonen van militairen gesneuveld of bezwiken aan hun verwondingen in bevolen dienst, gestorven aan ziektes opgelopen in dienst en door de dienst,
 - D. Zonen van oorlogsinvaliden of van burgerinvaliden door de oorlog, met een definitieve invaliditeitsgraad van minstens 50%,
Zonen van militairen, invalide geworden tijdens de dienst en door de dienst, met een invaliditeitsgraad van minstens 50%.
 - E. Zonen van oorlogsinvaliden of van burgerinvaliden te wijten aan de oorlog, met een definitieve invaliditeitsgraad van minder dan 50%,
Zonen van militairen of oud-militairen van alle categorieën met minstens een jaar veldtocht,
Zonen van militairen, invalide geworden tijdens de dienst en door de dienst, met een definitieve invaliditeitsgraad van minder dan 50%,
Zonen van burgers die om vaderlandslievende redenen een vrijheidsberoving van minstens een jaar hebben ondergaan,

Zonen van magistraten, ambtenaren en agenten afgedankt voor vaderlandslievende reden.

F. Zonen van militairen of oud-militairen, beroepsvrijwilligers of wederingelijfden, zonen van gepensioneerde militairen.

G. Zonen van oud-militairen,

Zonen uit families met minstens zes kinderen in leven (maximum 2 toelatingen per familie),

Zonen van magistraten, ambtenaren, bedienden en agenten van het openbare ambt.

I. In de categorieën *D, E, F, G*, hebben wezen voorrang.

II. Zijn gelijkgesteld met militairen :

a) de magistraten, ambtenaren, bedienden en burgeragenten die bij het mobilisatieleger werden gevoegd,

b) de Belgen die tijdens de oorlog deel hebben uitgemaakt van een officiële inlichtingendienst.

III. Vreemdelingen, oud-strijders van de geallieerde landen en die in België verblijven, kunnen onder zekere voorwaarden en bij beslissing van de Minister van Landsverdediging, toetreding voor hun kinderen bekomen in een Pupillenschool, als zij de voorwaarden vervullen om de Belgische nationaliteit te verkrijgen.

3° Voor de scholen van de lagere graad, volle 10 jaar oud zijn en er geen 12 zijn per 1 oktober van het jaar van toelating.

Voor de scholen van middelbare graad, volle 11 jaar oud zijn en er geen 15 zijn per 1 oktober van het jaar van toelating.

Voor de Cadettenscholen, geen achttien jaar zijn per 1 oktober van het jaar van toelating.

4° Voor alle scholen, de lichamelijke fysische kenmerken bezitten om geschikt te worden voor de militaire dienst, en namelijk :

Criteria van lichamelijke geschiktheid

Ouderdom	GROOTTE	GEWICHT	Longinhoud
10 jaar	1m30	26 kg	1 liter 640
11 jaar	1m33	27 kg	1 liter 730
12 jaar	1m37	29 kg	1 liter 860
13 jaar	1m42	33 kg	2 liter 060
14 jaar	1m46	36 kg	2 liter 294
15 jaar	1m50	40 kg	2 liter 430

Nochtans kunnen kinderen, niet meer dan 2 cm te klein, maar met een gewicht en longinhoud in verhouding tot hun gestalte, voorlopig toegelaten worden.

Merk op dat het Koninklijke besluit van 1919 slechts melding maakte van de vereisten over grootte, die dezelfde waren als deze van voor de oorlog 1914-1918 voor de rekrutering van pupillen en cadetten. Vanaf 1923 werden meer realistische normen ingevoerd.

Voor de toelatingsexamens van de scholen van lagere en middelbare graad werden de kinderen opgeroepen in volgorde van de voorrangscategorieën hierboven. Als het aantal kinderen van de laatst opgeroepen categorie groter was dan het aantal nog beschikbare plaatsen was er een wedstrijd tussen de kinderen van deze categorie.

Om binnen te treden in een Cadettenschool moest men met succes een lagere middelbare school beëindigd hebben, de vierde van een Koninklijke atheneum of een middelbare Pupillenschool.

Toelating tot een Cadettenschool gebeurde enkel door wedstrijd, zonder voorrangsorte zoals hierboven vermeld.

1. De kandidaten waarvan de inschrijving was aanvaard werden opgeroepen, per aangetekend schrijven, door de betrokken schoolcommandanten, om de toelatingsproeven te ondergaan. Deze hadden in principe plaats in elke school, omstreeks 15 juli.
De kandidaten ondergingen eerst een *medisch onderzoek*. Wie *geschikt* verklaard was nam deel aan de toelatingsproeven, de *ongeschikten* werden onmiddellijk naar hun familie teruggestuurd.
2. *De toelatingsproeven van het 4^e jaar lagere school* gingen over het programma van moedertaal en rekenen van het derde lagere studiejaar. De kandidaten moesten namelijk kunnen vlot lezen en schrijven, de gewone schrijfwijze beheersen en de praktijk van de vier hoofdbewerkingen, toegepast op gehele getallen, beheersen.
De wegingcoëfficiënten waren 60 voor de moedertaal en 40 voor rekenen.
Na deze proeven werden de kandidaten, met minstens de helft van de punten als algemeen gemiddelde, gerangschikt, in ieder voorrangscategorie, volgens verdienste.
3. *De toelatingsproeven, voor de zesde van de middelbare School*, sloegen op de leerstof van het programma van moedertaal en rekenen van het 6^e voorbereidend jaar van de Koninklijke athenea, of van het zesde leerjaar van de lagere scholen van de Staat.
Voor alle afdelingen omvatten de proeven, alle schriftelijk :
 - moedertaal : een dictee, een stijloefening, een logische ontleding en een spraakkundige ontleding.
 - rekenen : een theoretisch en een praktisch werk (vraagstukken, toepassing, oefening, enz.).
 De wegingcoëfficiënten waren 60 voor de moedertaal en 40 voor het rekenen. Na deze proeven werden de kandidaten, met minstens de helft als algemeen gemiddelde, gerangschikt, in iedere voorrangscategorie, volgens verdienste.
4. *Voor de lagere en middelbare scholen, wat betreft toelating, en bij uitzondering*, voor de klassen andere dan de lagere klas, werden eventueel beschikbare plaatsen opengesteld via een wedstrijd voor alle ingeschreven kandidaten van een bepaalde klas, zonder rekening te houden met voorrangsorte van de categorieën.
5. Voor toelating tot de Cadettenscholen konden de pupillen van het 4^e van de middelbare Pupillenscholen, gunstig geplaatst om naar de Cadetten over te gaan, eveneens deelnemen aan de wedstrijd. De toelatingsproeven bestonden uit :
 - a) *De proef van lichamelijke geschiktheid*, die volgende elementaire oefeningen bevatte :

Proeven van lichamelijke geschiktheid

	LEEFTIJD		
	15 jaar	15 tot 17 j.	17 jaar en meer
- een afstand van 1 000 meter lopen op vlak, horizontaal en voldoende vast terrein in	17 seconden	16 seconden	15 ½ seconden
- hoogspringen met aanloop	0,80 meter	0,85 meter	0,90 meter
- verspringen zonder aanloop	1,30 meter	1,40 meter	1,70 meter

Opmerkingen

1. De sprongen mochten twee maal herbegonnen worden, alleen het beste resultaat van de drie telde. De sprongen werden uitgevoerd zonder springplank.
2. Elk van bovenstaande oefeningen, exact uitgevoerd in de opgelegde voorwaarden, gaf de kandidaten een quotering van 10 op 20. De resultaten van de proef hadden geen invloed op het klassement, maar dienden ter uitsluiting van de kandidaten die, op het geheel der oefeningen, geen algemeen gemiddelde van 6 op 20 behaalden.
3. Alleen de geslaagde kandidaten, of zij die toegelaten werden om later deze proeven uit te voeren, konden verder aan de toelatingsproeven deelnemen.

b) *De schriftelijke proeven, die betrekking hadden op volgende vakken :*

- afdeling latijn-wiskunde : Latijn, Frans, Vlaams, geschiedenis, aardrijkskunde, natuurwetenschappen, tekenen, wiskunde (rekenen, algebra en meetkunde),
- wetenschappelijke afdeling : Frans, Vlaams, Engels of Duits, geschiedenis, aardrijkskunde, natuurwetenschappen, tekenen, wiskunde (rekenen, algebra en meetkunde).

c) *De mondelinge proeven, met betrekking op algebra en meetkunde.*

De *wegingcoëfficiënten* voor de schriftelijke en mondelinge proeven waren :

Wegingcoëfficiënten

VAKKEN	Wetenschappelijke Afdeling	Afdeling Latijn- Wiskunde
Latijn	--	10
Eerste taal	18	18
Tweede taal	12	12
Engels of Duits	6	--
Geschiedenis	13	13
Aardrijkskunde	12	12
Natuurwetenschappen	11	11
Tekenen	3	3
Wiskunde schriftelijk	15	11
idem mondeling	10	10
TOTAAL	100	100

Voor deze proeven was het *uitsluitingcijfer* :

- in de vakken : eerste taal, tweede taal en wiskunde, de helft van de punten aan deze vakken toegekend,
- in de andere vakken (tekenen uitgezonderd), twee vijfde van de punten toegekend aan deze vakken.

Na afleggen van deze schriftelijke en mondelinge proeven werden de kandidaten, waarvan het algemene gemiddelde minstens de helft van de punten was, en die geen enkel uitsluitingcijfer hadden, geklasseerd volgens verdienste. In dit klassement werd geen rekening gehouden met voorrang van categorieën.

Toelating en overgang van de leerlingen in de Scholen van verschillend niveau gebeurden normaal via de klas van lagere graad.

Indien nochtans het voorziene effectief van iedere klas niet bereikt werd kon uitzonderlijk toetreding gebeuren via iedere klas.

Het was kandidaten verboden zich hetzelfde jaar aan te bieden voor een school van het Vlaamse taalstelsel en voor een school van het Franse taalstelsel.

Leerlingen die de lessen hadden gevolgd van een school van een taalstelsel mochten niet overgaan naar een school van hogere graad van het andere taalstelsel, tenzij op uitdrukkelijke aanvraag van het gezinshoofd.

4.5 Verplichtingen van de Pupillen tegenover de Staat

In tegenstelling met de beschikkingen van 1919, die voorzagen dat, tot de leeftijd van 16 jaar, de pupillen geen enkele verplichting hadden tegenover de Staat, moesten vanaf 1923 de ouders of voogden er zich schriftelijk toe verbinden, bij het ogenblik van inschrijving der kandidaten, jaarlijks een bedrag van 300 frank te storten, als waarborg voor de verbintenis die de pupillen zullen moeten tekenen zodra ze 16 jaar geworden zijn.

Het bedrag van de waarborgen, zo gestort tijdens het verblijf van de pupillen in de Scholen, bleef verworven door de Staat indien de pupil aan de leeftijd van 16 jaar geen verbintenis aanging of indien, voor redenen afhankelijk van de wil van ouders of voogden, hij voor die leeftijd naar het burgerleven terugkeerde.

Werd de vereiste waarborg niet gestort binnen de eerste vijftien dagen van ieder schooljaar, dan werd de pupil naar het burgerleven teruggestuurd en bleef het volledige bedrag van de al gestorte waarborgen verworven door de Staat.

Echter werd het volledige bedrag van de gestorte waarborgen integraal terugbetaald, drie maanden nadat de pupil de voorziene verbintenis had ondertekend, indien deze verbintenis niet was opgezegd en indien ondertussen de betrokkene niet was weggestuurd uit het leger.

De dag nadat ze 16 jaar waren geworden ondergingen de pupillen een medisch onderzoek om hun geschiktheid voor de militaire dienst te onderzoeken.

Wie ongeschikt voor de dienst werd verklaard ging terug naar het burgerleven. In dat geval nochtans kon hen toegelaten worden de lessen van het lopende schooljaar af te maken, op aanvraag van de ouders of voogden, en mits betaling door deze van de kosten voor voeding voortvloeiend uit hun aanwezigheid in de School.

Wie geschikt verklaard werd ging, met toestemming van de door de wet bevoegde personen, een vrijwillige dienstneming aan voor actieve dienst van negen jaar.

Nadat ze hetzij vier jaar hadden gediend, hetzij drie jaar in een Korps of Dienst, naargelang ze minder of meer dan 18 jaar oud waren op het ogenblik dat ze de school verlieten, konden de pupillen, op hun aanvraag, met verlof zonder wedde gestuurd worden, in de mate dat hun gedrag en wijze van dienen voldoeninggevend waren.

De pupillen vrijwilligers, die zich niet wensten aan te bieden voor de toelatingsproeven van een Cadettenschool, of die niet voor een van deze scholen toelaatbaar waren, hetzij omdat zij de betreffende leeftijdsgrens overschreden, of omdat ze in de toelatingsswedstrijd niet gunstig geklasseerd waren, voegden zich op het einde van het schooljaar bij het regiment van hun keuze.

De pupillen van minder dan 16 jaar nochtans, leerlingen van de Scholen van middelbare graad en die niet gunstig geplaatst waren in de toelatingsswedstrijden van de Cadettenscholen, konden tot hun 16 jaar in deze middelbare School blijven tot hun volle 16 jaar om hun opleiding af te maken. Ze gingen dan op 16 jaar de voorziene verbintenis aan en voegden zich onmiddellijk bij het regiment van hun keuze.

De militaire pupil, die weggestuurd werd uit de School wegens wangedrag, ging als soldaat naar een regiment waar hem verlof en bevordering ontzegd werd gedurende een tijd, bepaald door de hoofdbevelhebber van de Pupillenscholen.

Was de wandaad zodanig dat hij de pupil onwaardig maakte om verder van het leger deel uit te maken, dan werd hij voorgesteld voor wegzending uit het leger. Was hij minder dan 16 jaar oud, dan werd hij teruggestuurd naar zijn ouders of voogden, en kon hij niet meer als vrijwilliger bij het leger aanvaard worden zonder speciale toestemming van de minister van Landsverdediging. In dat geval werd het bedrag van de gestorte waarborgen niet terugbetaald.

Een pupil kon van de hoofdbevelhebber van de Pupillenscholen toelating krijgen om een jaar over te doen, indien hij wegens omstandigheden buiten zijn wil niet de helft van de punten had behaald (algemeen gemiddelde, militaire vakken niet meegerekend) bij het eindejaarsexamen. Deze gunst kon slechts eenmaal verleend worden.

Pupillen die zich merkbaar te weinig toelegden op hun studies, en diegenen die door te weinig werken bij de eindejaarsexamens niet de door de voorschriften opgelegde punten hadden behaald, konden voorgesteld worden om zich bij een regiment te voegen.

In dezelfde voorwaarden konden pupillen burgers voorgesteld worden om naar hun familie teruggestuurd te worden.

4.6 Het dagelijkse leven

De reorganisaties van 1919 en 1923 veranderden amper het dagelijkse programma van de pupillen, dat praktisch identiek was aan dat beschreven in punten 5.1 et 5.2 uit hoofdstuk II (blz. 48-49), tenzij dat het wekken door klaroenen vervangen was door elektrische bellen en dat elektriciteit de gasbekken Auer had vervangen.

Zoals voor de oorlog ging de gezamenlijke wandeling van de zondagnamiddag door onder leiding van onderofficieren. De pupillen, die vrij van straffen waren, mochten bezoek ontvangen van hun ouders of voogden. Deze moesten zich nochtans bij de School aanbieden vóór het vertrek op de wandeling indien zij hun zoon wensten mee te nemen.

Een nieuwigheid werd ingevoerd voor de zondagavond, de filmvertoning! De School beschikte over een projectieapparaat. De films waren stom en in zwart-wit. Het was de periode van Tom Mix, Harold Lloyd ... Bij deze vertoningen zette een leerling zich aan de piano voor muzikale begeleiding. De gestraften moesten wachten buiten de projectiezaal, op een bank in de hal.¹²

5. HERGROEPERING VAN DE PUPILLENSCHOLEN (1926)

Zoals hoger vermeld was de budgettaire toestand van België in 1926 weinig schitterend. Landsverdediging moest zijn budget verminderen en de uitgaven beperken. Dit had gevolgen voor de toestand van de Pupillenscholen van het leger.

Al in 1924 hadden senatoren de regering geïnterpelleerd om de afschaffing van de Pupillenscholen te eisen, aanhalende dat, zonder rekening te houden met de kosten voor onderhoud van pupillen en gebouwen, de Scholen al meer dan 3 miljoen frank kostten; dat de Scholen voor pupillen en cadetten instellingen van een ander tijdperk waren, onverdedigbaar uit pedagogisch standpunt : " men specialiseert geen kinderen vanaf hun prille leeftijd ".¹³

Op 6 april 1926 verscheen het Koninklijke besluit nr. 21247, houdende :

- 1° Verhoging van de waarborg, te storten door ouders of voogden van de leerlingen van de Pupillenscholen,
- 2° Tussenkost van de soldij- en weddetrekkende militaire leerlingen van deze Scholen in hun onderhoudskosten, rekening houdend met de militaire toelagen waarvan zij genoten.

¹² Wanneer de Pupillenschool in Saffraanberg werd opgeheven, werden deze cinemavoorstellingen uiteraard ook afgeschaft.

¹³ *Maandelijks Blad van de vaderlandslievende en Filantropische vereniging van Oud Troepskinderen, Pupillen van het Leger* Nr 9, Blz. 2, 1924.

In september van hetzelfde jaar besloot de Generale Staf van het leger sommige Pupillenscholen te hergroeperen ¹⁴. Zo werd de Franse lagere School overgebracht van Bouillon naar Saffraanberg (Sint-Truiden), waar de lessen op 1 oktober hervat werden, anderzijds moest eveneens de Franse middelbare School overgebracht worden van Marneffe naar Saffraanberg na het schooljaar 1926-1927, waar de lessen zouden hervatten op 1 oktober 1927.

De Vlaamse Pupillenschool van middelbaar niveau bleef in Aalst.

Zo werden dus, om economische redenen, alle Pupillenscholen gehergroepeerd.

De « Aanvraag tot inschrijving » ¹⁵ van een kind als kandidaat pupil of cadet in 1926 licht ons in over de te vervullen formaliteiten en de toelatingsproeven van deze tijd.

Ouders of voogden, in toepassing van een nieuw Koninklijke besluit ¹⁶ verbonden er zich toe tussen te komen in de onderhoudskosten van de kandidaat, zolang deze burgerleerling zou zijn, voor een jaarlijks bedrag van 120, 150 of 180 Fr, naargelang hij leerling was in een lagere Pupillenschool, middelbare Pupillenschool of Cadettenschool.

Anderzijds verbonden ouders of voogden er zich toe om jaarlijks, volgens vastgelegde voorwaarden en tot de kandidaat 16 jaar oud werd, het bedrag van 400 Fr te storten, als waarborg van de verbintenis voorzien voor pupillen en cadetten.

Het totale aantal leerlingen werd in 1926 beperkt tot :

- 150 per lagere Pupillenschool,
- 300 per middelbare Pupillenschool,
- 120 per Cadettenschool.

Normaal gebeurden de inschrijvingen, in iedere school, in de laagste klas. Het aantal leerlingen dat zo in iedere School jaarlijks kon aangenomen worden was dus in principe :

- 50 in de 4^e lager van elke lagere Pupillenschool,
- 100 in de 6^e van elke middelbare Pupillenschool,
(nochtans werden ongeveer 50 plaatsen gereserveerd voor *pupillen*, leerlingen van het zesde lager, die de voorwaarden vervulden om naar de middelbare Pupillenschool over te gaan),
- 40 in de 3^e van elke Cadettenschool.

Uitzonderlijk konden toelatingen gebeuren voor andere klassen dan de laagste in iedere school, wanneer het aantal leerlingen voorzien voor elk van deze klassen niet bereikt werd.

Toelatingsproeven

De toelatingsvoorwaarden bleven dezelfde als die, vernoemd in de reorganisatie van 1923. Noteren we toch dat de toelatingwedstrijd voor de Cadettenschool van 1926 alleen voorzien was voor de afdelingen Latijn-Wiskunde en wetenschappelijke.

Ter inlichting vindt men, in Bijlage N.1, kopie van een toelatingsbrief van een leerling als pupil.

¹⁴ Richtlijn Legerstaf, sectie A Nr XII A / 27973 van 11 september 1926.

¹⁵ K.L.M. Nr Am - I - 112.

¹⁶ Koninklijke besluit Nr 22018, van 20 oktober 1926, houdende de waarborg en de onderhoudskosten van de leerlingen van de Pupillenscholen.

6. HET EINDE VAN DE PUPILLENSCHOLEN (1933)

Ten gevolge van de economische crisis van de jaren 1930 kon het leger overgaan tot het rekruteren van competent personeel, voorzien van een stevige schoolbagage. Daarenboven toonden statistieken sinds 1919 aan dat 56 % van de pupillen, om diverse redenen, de school verlaten hadden vooraleer 16 jaar te worden, en dus vooraleer een verbintenis te tekenen, wat voor de Staat zware kosten en een zuiver verlies betekende ¹⁷. Anderzijds overwegend dat het absoluut noodzakelijk was het budget van Landsverdediging te beperken tot de werkelijk noodzakelijke uitgaven, besloot de regering, bij Koninklijke besluit Nr 34429 van 26 maart 1933, tot de afschaffing van de Pupillenscholen.

Hetzelfde besluit voorzag, als compensatie, in de toekenning van studiebeurzen aan de jongeren die normaal hadden kunnen genieten van het onderwijs in de afgeschafte instellingen.

Verder, als bijkomende besparing voor de Staat, werd voorzien in een hogere bijdrage door ouders of voogden in de onderhoudskosten van de leerlingen jonger dan 16 jaar, en in een hoger waarborgbedrag betreffende de latere verbintenis van de cadet.

Tenslotte, overwegend dat het niet langer aan het leger toekwam om de vorming van het hoger middelbaar niveau van de militairen in dienst af te maken via de Centrale Wetenschappelijke School, werd beslist deze laatste af te schaffen.

Na afloop van het schooljaar 1932-1933 :

De leerlingen van de lagere Scholen werden afgedankt, ze kregen een jaarlijkse toelage van 500 Fr en dit tot het ogenblik waarop zij normaal de 4^e klas van de middelbare Pupillenschool zouden beëindigd hebben,

De leerlingen van de 5^e en 6^e klassen van de middelbare Pupillenscholen zouden, als overgangsmaatregel, twee speciale klassen vormen, toegevoegd aan de Cadettenschool, om er hun lager middelbare studies af te maken.

Wat betreft de *studiebeurzen* voorzien ter compensatie van de afschaffing van de lagere en middelbare scholen, konden elk jaar, per taalregime en voor zowel de lagere als de middelbare graad, 50 studiebeurzen van 500 Fr toegekend worden aan kinderen van volgende categorieën :

- zoon van militair of oud-militair,
- broer van militair, gesneuveld of overleden aan verwondingen opgelopen tijdens en door de dienst en die geen zonen naliet.

Konden gelijkgesteld worden met oud-militairen :

- magistraten, ambtenaren, bedienden of burgeragenten toegevoegd aan het mobilisatieleger,
- Belgen die tijdens de oorlog deel uitmaakten van een officiële inlichtingendienst;
- leden van de burgerwacht die deelgenomen hadden aan de veldtocht,
- burgers, gestorven of invalide geworden te wijten aan de oorlog of beroofd van hun vrijheid om patriottische redenen gedurende minstens een jaar tijdens de oorlog.

Deze beurzen konden aan de begunstigden niet langer verleend worden dan zes of drie jaar, naargelang ze bekomen werden in de lagere of middelbare graad.

De scholen van de lagere sloten onmiddellijk hun deuren, de middelbare slechts progressief. De pupillen in vorming konden hun studies afmaken, maar geen enkele verdere rekrutering

¹⁷ *Le Courrier de l'Armée*, 15 april 1933, Blz. 1250.

mocht nog plaats hebben. In 1935 moesten deze scholen ophouden te bestaan. Vanaf dan bleef alleen de Cadettenschool nog over.

Het was het einde van de Pupillen!

Op 15 juli 1933 bracht de « *Courrier de l'Armée* »¹⁸ verslag uit van een ontroerende plechtigheid die plaats had op 9 juli in het Koninklijk Legermuseum. De officiële vlag van de Pupillenscholen werd overhandigd aan M. LECONTE, hoofdconservator. De vlag kreeg zijn plaats in de reliekenkamer tussen de vlaggen en standaarden van de veldtocht 1914-1918.

7. TOESTAND VAN DE CADETTEN IN 1932

We hebben gezien dat de reorganisatie in 1919 van de Cadettenschool voornamelijk tot doel had het onderricht en de vorming te geven, die toeliet aan jongelui zich aan te bieden voor de toelatingsexamens aan de Militaire School en aan het examen A.

De tabel hieronder¹⁹ geeft een globaal overzicht voor de periode 1919-1932, gedurende dewelke de twee afdelingen, Franse en Vlaamse samenwoonden in Namen.

Een interessant aspect van de tabel is het aantal plaatsen beschikbaar voor de toelatingswedstrijd aan de Militaire School. Van de 70 open plaatsen in de eerste jaren na de oorlog gaat men, vanaf 1924, naar ongeveer de helft van dit aantal. Dit moet gezien worden in de historische context en volgens de kaderbehoeften van het leger.

JAAR	Toelatingswedstrijd van de Militaire School								“Aanvaardbaar “ voor de universiteiten	“Aanvaardbaar “ voor de Koloniale universiteit
	Aantal openge- stelde plaatsen		AANTAL LEERLINGEN							
			Aangemeld bij de examens	Geslaagd voor de eerste reeks proeven	Aanvaard in de Militaire School		Totaal	Certificaat « Aanvaardbaar »		
					A.G.	I.C.				
1919	--	--	2	2	2	--	2	--	--	--
1920	70	55	91	71	11	50	61	--	1	--
1921	70	25	79	61	11	21	32	--	7	2
1922	70	20	94	72	26	15	41	--	15	3
1923	70	20	113	75	27	19	46	3	14	8
1924	35	15	88	72	19	14	33	30	10	9
1925	50	15	79	69	34	14	48	14	5	9
1926	50	15	64	50	23	14	37	12	1	7
1927	40	35	63	50	23	27	50	6	5	--
1928	30	45	62	47	15	31	46	3	3	1
1929	40	45	72	57	14	34	48	1	--	1
1930	35	50	66	61	18	34	52	--	--	1
1931	40	50	67	52	15	30	45	2	--	--
1932	50	40	69	47	23	23	46	--	--	--

Bemerkingen

233 oud-leerlingen, die de Centrale Wetenschappelijke Cursus hadden gevolgd in 1919, zijn officier geworden na hun toelating tot de CISLA.

Eind 1931 zijn 91 oud-cadetten en « centralisten » officier geworden langs het kader.

¹⁸ *Le Courrier de l'Armée*, 15 juli 1933, Blz. 1321.

¹⁹ Zie Guldenboek van de Cadettenschool.

Zoals hierboven aangehaald, werden, na de eerste Wereldoorlog, Franstalige en Nederlandstalige leerlingen onmiddellijk ondergebracht in gescheiden afdelingen, op hun beurt zelf onderverdeeld volgens de gekozen richtingen (Latijn-Grieks ²⁰, Latijn-Wiskunde en Wetenschappelijke).

Vanaf 1921 zagen de Franstaligen zich verplicht de lessen tweede taal te volgen in het Nederlands. Want, hoewel het Frans lange tijd de voorkeurstaal van de militaire kringen bleef, bestonden nergens anders dan in de onderwijsinstellingen van het leger zo strenge normen voor Franstaligen, wat betreft de kennis van de tweede taal.

Gedurende een tiental jaren bleven het effectief van de Nederlandstalige afdeling ver onder de voorziene aantallen, zodanig dat de toelatingen tot de Militaire School weinig talrijk waren. Men zal moeten wachten tot de jaren 1930-1933 om een duidelijke verbetering van het aantal kandidaten te zien. Toch zal ook dan de Vlaamse afdeling nog niet de resultaten van de oudere Franse afdeling bereikt hebben.

8. DE REORGANISATIE VAN DE CADETTENSCHOLEN IN 1933

Met de wet van 7 november 1928, inhoudend het gebruik van de talen in het leger, kondigde de regering af dat de volledige opleiding van de soldaat in zijn moedertaal zou gebeuren. Daarom moesten de soldaten gegroepeerd worden per taaleenheid waarvan de belangrijkheid niet lager mocht zijn dan een compagnie of overeenstemmende eenheid. Die eenheden moesten verenigd worden in het bataljonskader of in de overeenstemmende groep van een zelfde taalregime, telkens hun aantal het zou toelaten. Deze wet moest toegepast worden voor de militieklass van 1930. Door een richtlijn van 2 mei 1930, werden de eenheden onderverdeeld in Vlaamse, Franstalige en gemengde eenheden en er werd overgegaan tot de vertaling van de reglementen in het Nederlands.

In 1932 verscheen een nieuwe wet met betrekking tot het gebruik van de taal in het onderwijs. Gezien deze wet het gebruik van de streektaal van de onderwijsinstelling in de onderwezen lessen oplegde, bleek het noodzakelijk een oplossing te vinden om de Nederlandstalige afdeling van de Cadettenschool over te hevelen naar de Vlaamse regio. Verschillende oplossingen werden overwogen. De eerste weerhouden oplossing was de overbrenging naar Aalst.

Op 26 maart 1933, verscheen een Koninklijke besluit ²¹ dat de reorganisatie van de Cadettenscholen van het leger inhield. Het doel van de school is steeds het verstrekken van de opvoeding en de opleiding aan bepaalde jongeren om ze bekwaam te maken mee te doen aan de aanwerving voor het kader van de officieren van het leger (in het bijzonder voor de Militaire School).

De Cadettenscholen van het leger moesten een Franstalige school omvatten gevestigd in Namen en een Nederlandstalige school gevestigd in Aalst ²². In beide scholen moest de tweede landstaal op grondige wijze onderwezen worden.

Het wetenschappelijk onderwijs was dat van de 3^e, 2^e en 1^e van de Koninklijke athenea en omvatte de wetenschappelijke en latijn-wiskunde afdelingen.

De leerlingen van de Cadettenscholen ontvingen een militaire opleiding, zodanig georganiseerd dat het normale verloop van de studies niet werd belemmerd. Voor de militaire

²⁰ In 1923 werden de Grieks-Latijnse klassen afgeschaft, die richting zou terug ingevoerd worden in 1933.

²¹ Koninklijke besluit Nr 34429 van 26 maart 1933.

²² De overbrenging van de Nederlandstalige afdeling naar Aalst werd niet doorgevoerd. Een meer aangepaste oplossing werd gezocht.

opleiding werden de leerlingen in elke School onderverdeeld in een compagnie met elk vier pelotons; ieder peloton werd onderverdeeld in twee secties.

In de onderwijsprogramma's nam de lichamelijke opvoeding een belangrijke plaats in.

Het maximale aantal leerlingen per School werd vastgelegd op 135. De Cadettenscholen konden cadetten omvatten gelijkgesteld met de rang van korporaal en sergeant.

8.1 Aanwerving en toelatingsvoorwaarden van de cadetten

De toelating tot de Cadettenscholen van het leger werd georganiseerd via een vergelijkend examen. De kandidaten moesten, zoals vroeger, tot bepaalde categorieën behoren, maar meer nog, zij *moesten* Belg zijn.

Een nieuwigheid werd echter voorzien door de artikelen 21 en 22 van het Koninklijke besluit, te weten :

“ De militairen in actieve dienst die zich wensen voor te bereiden op het toelatingsexamen van de Militaire School en op de voorbereidende proef van de examens A en die aan bepaalde voorwaarden voldoen vastgelegd door de minister van Landsverdediging, worden toegelaten om vanaf 1 maart de lessen van de laatste maanden van het 1^e wetenschappelijk leerjaar van de Cadettenschool te volgen”.

Om van deze maatregel te kunnen genieten moesten de kandidaten voldoen aan een wetenschappelijk examen met het oog op het vaststellen dat hun voorbereidingsgraad hen toeliet met vrucht het onderwijs van dat leerjaar te volgen.

Het aantal dat van deze maatregel konden genieten was niet beperkt.

De militairen die de lessen van de Cadettenschool mochten volgen kwamen tussen in hun onderhoud voor een aandeel dat 180 frank bedroeg.

De leerlingen van de 3^e en 2^e leerjaren van de Wetenschappelijke Centrale School (die afgeschaft was) mochten hun middelbare studies afmaken tot aan het einde van het eerste leerjaar.

Wat de samenstelling van de examencommissie betreft, veranderde de reorganisatie van 1933 niets aan de bepalingen van bijlage I van de richtlijnen van 20 april :

De toelatingsexamens gaan door voor een examencommissie samengesteld zoals volgt voor elke School :

- voorzitter : de Commandant van de School,
- gewone leden : vijf leraars van de School,
- plaatsvervangende leden : vijf leraars van de School,
(aangeduid door de Inspecteur van de Scholen).

Bij de aanvang van de wedstrijden, zullen de leden van de commissie die de lijst van de kandidaten hebben gekregen, elk te kennen geven of ze enig motief hebben om zich te onthouden examens af te nemen van een of meerdere bepaalde kandidaten.

Volgende examinatoren moeten zich wraken :

- zij die op een of andere manier deel genomen hebben aan de voorbereiding van bepaalde kandidaten,
- ouders van kandidaten, tot in de derde graad inclus.

Het commissielid dat zich gewraakt heeft mag de geïnteresseerde kandidaten niet ondervragen.

Wat de schriftelijke examens betreft, zullen de aan de kandidaat gegeven beoordelingen vanwege een examinerator die zich had gewraakt, door de voorzitter van de commissie geschrapt worden.

De wegingcoëfficiënten voor de toelatingsexamens werden gewijzigd. We geven hieronder de tabellen voor 1936 en 1938 :

Wegingcoëfficiënten voor de toelatingsexamens voor de Cadettenscholen in 1936

Vakken	KANDIDATEN VOOR DE AFDELING								
	Grieks-latijn			Latijn-wiskunde			Wetenschappelijke		
	3 ^e	2 ^e	1 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e
Latijn	10	10	10	10	10	10	--	--	--
Grieks	9	9	9	-	-	-	--	--	--
Frans	15	15	15	18	18	18	18	18	18
Vlaams	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Duits of Engels	--	--	--	--	--	--	6	6	6
Geschiedenis	11	11	11	13	13	13	13	13	13
Aardrijkskunde	10	10	10	12	12	12	12	12	12
Natuurwetenschappen	10	10	10	11	11	11	11	11	11
Tekenen	3	3	3	3	3	3	3	3	3
<i>Wiskunde :</i>									
Schriftelijk examen	10	10	10	11	11	11	15	15	15
Mondeling examen	10	10	10	10	10	10	10	10	10
TOTAAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Wegingcoëfficiënten voor de toelatingsexamens voor de Cadettenscholen in 1938

Vakken	KANDIDATEN VOOR DE AFDELING								
	Grieks-latijn			Latijn-wiskunde			Wetenschappelijke		
	3 ^e	2 ^e	1 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e
Latijn	10	10	10	8	8	8	--	--	--
Grieks	8	8	8	-	-	-	--	--	--
Frans	20	20	20	20	20	20	20	20	20
Vlaams	13	13	13	13	13	13	13	13	13
Duits of Engels	--	--	--	--	--	--	6	6	6
Geschiedenis	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Aardrijkskunde	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Natuurwetenschappen	8	8	8	8	8	8	10	10	10
<i>Wiskunde :</i>									
Schriftelijk examen	25	15	15	35	20	20	35	20	20
Mondeling examen	--	10	10	--	15	15	--	15	15
TOTAAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100

De lectuur van deze tabellen geeft aanleiding tot volgende opmerkingen :

De bekomen cijfers voor de fysische tests worden niet in acht genomen bij de berekening van de door de kandidaat bekomen resultaten en het vak tekenen verdwijnt vlug uit de tabellen.

Rekening houdend met de toevloed van de kandidaturen voor de ingangsexamen voor het derde jaar, worden de mondelinge examens afgeschaft.

Men stelt ook het groeiende belang van Wiskunde en van de eerste landstaal vast.

8.2 Verplichtingen van de cadetten tegenover de Staat

Tot aan de leeftijd van zestien jaar waren de cadetten aan geen enkele verplichting tegenover de Staat onderworpen. De ouders of voogden moesten zich, op het ogenblik van de inschrijving van de kandidaat, schriftelijk er toe verbinden een jaarlijkse som van 600 frank te storten als waarborg voor de verbintenis, die de cadet moest ondertekenen eens hij zestien jaar was.

De gestorte sommen werden toevertrouwd aan de Algemene Spaarkas en genereerden een interest aan de van kracht zijnde rentevoet van die Kas.

Het totale bedrag van de waarborgen werd integraal terugbetaald drie maand nadat de cadet de voorziene aanwerving had afgesloten, op voorwaarde dat de aanwerving niet was opgezegd en dat de betrokkene ondertussen niet van het Leger was weggestuurd. Als de cadet geen aanwerving afsloot of als, omwille van een reden afhankelijk van zijn wil of van de wil van zijn ouders of voogd, hij ter beschikking van zijn familie werd gesteld, bleef het totale bedrag van de waarborgen in het bezit van de Staat.

De ouders of voogden moesten eveneens tussenkomen in de onderhoudskosten van hun kinderen, zolang ze burgerleerlingen waren, voor een jaarlijkse tussenkomst van 600 frank.

De dag, volgend op hun zestiende verjaardag, ondergingen de cadetten een medisch onderzoek met het oog op het vaststellen of ze geschikt waren om vrijwillig in dienst te treden. Deze indienstneming gold voor een termijn van negen jaar.

De cadetten die zich bij een korps of dienst voegden, konden op hun aanvraag, vervroegd in onbepaald verlof gezonden worden op voorwaarde dat ze vijf, vier of drie jaar werkelijke dienst hadden vervuld, naargelang ze zestien à zeventien, zeventien à achttien of achttien jaar en meer waren op het ogenblik dat ze de Cadettenschool verlieten.

De vrijwillige cadetten die speciaal blijk gaven van gebrek aan ijver tijdens hun studies, alsook zij die wegens gebrek aan studie voor de eindejaarsexamens niet de vereiste punten bewaarden, die vastgelegd waren in de in voege zijnde onderrichtingen, moesten zich bij het regiment van hun keuze voegen.

In dezelfde omstandigheden werden de niet militaire cadetten naar hun familie teruggestuurd en het bedrag van de gestorte waarborgen werd niet terugbetaald.

8.3 Tucht

Het disciplinaire systeem van de cadetten leek sterk op dat toegepast in de Cadettenschool vóór de oorlog, namelijk :

- a) De buitengewone studie gedurende de uren speeltijd. De duur van deze studie mag één uur per dag niet overschrijden,
- b) Uitgangsverbod gedurende 8 tot 15 dagen,
- c) De bijzondere blaam of de vertrouwelijke terechtwijzing,
- d) De openbare blaam die uitgevoerd word vóór de verzamelde leerlingen,
- e) Het verlies van één of meerdere vakantiedagen (de totale duur van het toegepaste gemis mag de helft van de vakantiedagen niet overschrijden),
- f) Cachot van één tot vier dagen met dagelijkse kost, deze straf houdt de deelname in aan alle diensten alsook aan de buitengewone studies,
- g) Het verlies van de korporaalsstrepen,
- h) De wegzending.

De laatste twee straffen worden vergezeld van een cachotstraf voor de laatst bedreven fout.

Men moet opmerken dat de buitengewone studie, die door het reglement voorzien werd, moeilijk toe te passen was. Deze straf werd zeer vlug vervangen door “consignes”. Acht consignes werden omgevormd in een uitgangsverbod. In hetzelfde systeem werden vier uitgangsverboden omgezet in één dag vakantieverlies.

De hiërarchische meerderen en de leraars konden deze voorziene straffen uitdelen binnen volgende limieten :

De leraars (burgers of militairen) en de hulpinstructeurs : straffen *a* en *b*,

De studiedirecteur en de instructeur : straffen *a*, *b*, *c*, *d*, *e*,

De commandant van de School, straffen *a, b, c, d, e, f* en *g*.

8.4 Beloningen

Bij zijn intrede in de School droeg de cadet gewone palmen. Na de examens van het eerste semester werden hem dubbele palmen toegekend voor zoverre het gemiddelde van de bekomen punten hoger lag dan 14 op 20. Er moet worden opgemerkt dat de beoordelingen bijzonder streng waren en dat de dubbele palmen niet definitief verworven waren, een gemiddelde lager dan 12 voor de examens van het eerstvolgende semester bracht de terugkeer naar gewone palmen met zich mee.

Een gemiddelde hoger dan 13 op 20, bekomen voor de wetenschappelijke en voor de militaire vakken, op het einde van het eerste semester van het derde jaar, bracht de gelijkstelling met de graad van korporaal met zich mee en een gemiddelde hoger dan 14, op het einde van het tweede jaar, bracht de gelijkstelling met de graad van sergeant met zich mee.

9. VERPLAATSING VAN DE VLAAMSE CADETTENSCHOOL NAAR SAFFRAANBERG

We hebben gezien dat door toepassing van de taalwetten, de Vlaamse divisie van de Cadettenschool overgebracht moest worden naar het Vlaamse gewest. De keuze viel uiteindelijk op Saffraanberg (Sint-Truiden) waar passende installaties vrijgemaakt waren door de afschaffing van de Pupillenschool. Deze keuze werd geratificeerd door het koninklijke besluit van 16 juni 1934.

De Vlaamse Cadettenschool werd overgebracht van Namen naar Saffraanberg in september 1933, voor de opening van de lessen van het academische jaar 1933-1934.

Commandant DE VIJVER, kort daarop bevorderd tot majoor, nam het bevel waar van de School. Deze officier had gedurende vele jaren de functie uitgeoefend van leraar in de natuurwetenschappen en het Frans in de Vlaamse afdeling van Namen ²³.

Andere leraren uit de Vlaamse afdeling van Namen, vergezelden hem, het gaat o.a. over de heren VAN PEE (rekenkunde), VAN HAMEL (Nederlands), VANDER HAEGER (geschiedenis en aardrijkskunde), DE WINTER (natuurwetenschappen) en SYMONS (Engels en Nederlands).

Op die manier dus konden de tradities van de oude Cadettenschool overgedragen worden naar de nieuwe Cadettenschool. Anderzijds had deze verhuis ook een gelukkige invloed op de aanwerving van de Vlaamse leerlingen : het aantal kandidaten verhoogde op opvallende manier. In 1938 meldden zich 350 jongeren als kandidaat voor het ingangsexamen van het derde jaar; dit evenaarde praktisch het aantal kandidaturen voor de Franse School.

De vriendschappelijke betrekkingen tussen de twee scholen werden in stand gehouden. Bezoeken werden georganiseerd tussen de twee scholen, alsook sportieve wedstrijden. In het bijzonder werd de “Afscheidsceremonie van de geslaagden voor de Militaire School” van de twee Cadettenscholen, van de Franse en van de Vlaamse, beurtelings in de ene of andere school gehouden. Vermelden we ook de doopceremonies van de promotie DUYCK die in Sint-Truiden plaatsgrepen.

10. OPRICHTING VAN DE “CADETTEN IN OVERTAL”

Men stelde zeer vlug vast dat de afschaffing van de Pupillenscholen van het Leger ernstige problemen met zich mee bracht voor de kinderen van de beroepsmilitairen in actieve dienst, onder andere door het feit van de garnizoensveranderingen. Bepaalde garnizoenen beschikten

²³ Zie aanhangsel O: « Bevel over de Cadettenscholen ».

inderdaad niet over atheneum of atheneum-afdelingen die overeenstemden met het initieel gekozen type onderwijs in het begin van de middelbare graad, soms vond men er geen atheneum of atheneumafdeling van het vereiste taalregime. De studiebeurzen voorzien door het Koninklijke besluit van 26 maart 1933 losten het probleem niet op.

Op 16 juni 1934 verscheen het Koninklijke besluit Nr 311 dat de organisatie van de Cadettenscholen wijzigde om aan de zonen van militairen in actieve dienst, die aan bepaalde voorwaarden voldeden, toe te laten om als leerlingen "*in overtal*" toegelaten te worden teneinde in een zelfde instelling middelbare studies aan te vangen of ze te vervolledigen, ongeacht de garnizoensveranderingen.

Anderzijds werden de studiebeurzen die voorzien waren voor de eerste graad afgeschaft wegens de kosteloosheid van het lager onderwijs en omwille van budgettaire beperkingen. Daartegenover bleven de maatregelen, die de toekenning van studiebeurzen voorzagen als compensatie voor het afschaffen van de Pupillenscholen, van toepassing voor de uitvoering van middelbare studies van de lagere graad, behalve voor de oud-pupillen die overtallig werden aanvaard in de 6^e, 5^e en 4^e leerjaren van de Cadettenscholen.

10.1 Organisatie

Niets is veranderd voor de cadetten. Voor de *overtallige* leerlingen omvatten de Cadettenscholen bovendien de zesde, de vijfde en de vierde leerjaren van de middelbare graad.

Het maximum aantal reguliere leerlingen (cadetten) wordt bepaald op 135 per school; voor de overtallige leerlingen van de drie hogere leerjaren is dit 45 en voor het geheel van de drie lagere leerjaren is dit 90 leerlingen.

Wat betreft de overtallige 45 leerlingen voor de hogere leerjaren is de onderverdeling als volgt :

Ten hoogste 20 in het derde,
Ten hoogste 15 in het tweede,
Ten hoogste 10 in het eerste.

Herinneren we eraan dat de toelating tot de Cadettenscholen gebeurde langs een vergelijkend examen en dat het leerlingenbestand beperkt was per studiejaar; diensgevolge moesten de "overtallige" kandidaten zich ook in nuttige orde rangschikken voor het examen.

Voor de lagere leerjaren is de onderverdeling van de overtallige 90 leerlingen de volgende :

35 in het zesde,
30 in het vijfde en
25 in het vierde.

10.2 Aanwerving en toelatingsvoorwaarden

Kunnen "*in overtal*" toegelaten worden tot de Cadettenscholen :

1° De zonen van beroepsmilitairen in actieve dienst die tot een garnizoen behoren zonder atheneum of atheneumafdeling of waar geen atheneum of atheneumafdeling bestaat van het vereiste taalregime.

Daar het toegelaten aantal leerlingen beperkt is, zal volgende voorkeursorde in acht genomen worden bij de aanwijzing van de kandidaten :

- a) Zonen van beroepsmilitairen in actieve dienst die deel uitmaken van de grenseenheden,
- b) Zonen van beroepsmilitairen in actieve dienst die deel uitmaken van de eenheden van de troepenkorpsen
- c) Zonen van de overige beroepsmilitairen in actieve dienst.

2° De kandidaten moeten bovendien aan volgende voorwaarden voldoen :

a) Op 1 oktober van het toelatingsjaar :

Jonger zijn dan 14 jaar om tot het 6^e leerjaar toegelaten te worden,

Jonger zijn dan 15 jaar om tot het 5^e leerjaar toegelaten te worden,

Jonger zijn dan 16 jaar om tot het 4^e leerjaar toegelaten te worden.

b) Een goede gezondheid bezitten,

c) Met welslagen de leergangen beëindigd hebben die overeenstemmen met :

Het 6^e studiejaar van de lagere scholen om tot het 6^e leerjaar toegelaten te worden,

Het 6^e studiejaar van de koninklijke athenea of het 1e leerjaar van de middelbare scholen om tot het 5e leerjaar toegelaten te worden,

Het 5e studiejaar van de koninklijke athenea of het 2e leerjaar van de middelbare scholen om tot het 4e leerjaar toegelaten te worden.

De kandidaten mogen zich slechts voor één enkel leerjaar inschrijven.

Om toegelaten verklaard te worden moeten de kandidaten voldoen aan een examen of er van vrijgesteld zijn onder de voorwaarden te bepalen door de Minister van Landsverdediging.

Het valt op te merken dat de Grieks-latijn afdeling voor de overtalligen weer ingevoerd werd en dat de tabel der wegingcoëfficiënten voor de toelatingsexamens de waarden hernam gegeven in paragraaf 2.7 voor de middelbare scholen in 1920.

10.3 Verplichtingen van de “overtallige leerlingen” tegenover de Staat

De overtallige leerlingen moesten geen vrijwillige overeenkomst afsluiten op 16 jarige leeftijd. Zij ontvingen geen enkele toelage.

Op het ogenblik van de inschrijving van de kandidaten verbonden de ouders er zich schriftelijk toe een jaarlijkse bijdrage van 1.275 frank te storten. Deze som moest bij voorbaat in derden gestort worden, op 15 september, op 1 januari en op 1 april, ten voordele van de Commandant van de belanghebbende school. Hij stortte dan aan de huishouding van de school het haar toekomstige deel, de rest werd aan de Staatskas overgemaakt.

Als de leerling de school verliet wegens een reden afhankelijk van zijn wil of van de wil van zijn ouders (ontzetting of aanvraag tot ontslag) bleven de bij voorbaat gestorte sommen eigendom van de Schatkist, na afhouding van het gedeelte dat de huishouding toekwam.

De ouders moesten daarenboven de kosten vergoeden voor de hernieuwing en de herstelling van de kledij alsook de aankoop van boeken en het gebruikelijk geleverde materiaal van hun kinderen.

Leerlingen werden naar hun ouders teruggestuurd indien de ouders de bedragen waarvan hierboven sprake niet vereffend hadden in de tijdspanne van vijftien dagen nadat hen de kennisgeving ervan werd gegeven.

10.4 Uitbreiding van de categorie "overtallige leerlingen"

Door het koninklijke besluit van 10 september 1935, werd de categorie van overtallige leerlingen van de Cadettenschool uitgebreid tot zonen van beroepsmilitairen overleden tijdens de dienst. In de voorkeursorde bevonden deze kandidaten zich op de laatste plaats.

10.5 Overgangsmaatregelen

De leerlingen van het lager onderwijs ontslagen op het einde van het schooljaar 1932-1933 blijven hun toegekende jaarlijkse toelage van 500 frank ontvangen tot op het moment dat ze op

een normale manier het 4^e leerjaar van de middelbare graad van de Pupillenschool hebben beëindigd.

Op het einde van het schooljaar 1933-1934 :

De leerlingen van het 5^e leerjaar van elk van de middelbare Pupillenscholen zullen als overgangsmaatregel een speciaal leerjaar uitmaken dat aan de overeenkomende Cadettenschool bijgevoegd wordt om er hun middelbare lagere studies af te maken.

Omdat het Koninklijke besluit Nr 311 pas in de maand juni was verschenen, waren de eerste overtallige cadetten voor het schooljaar 1934-1935 hoofdzakelijk leerlingen van het 5^e leerjaar van elk van de oude Pupillenscholen van de middelbare graad, die van de voorziene overgangsmaatregelen konden genieten. Bij het begin van het schooljaar in oktober bleven een zeker aantal plaatsen beschikbaar.

Een bijkomende aanwerving werd voorzien voor het begin van de maand december, aanwerving die de toelating voorzag - naar evenredigheid van de vrij gebleven plaatsen door de kandidaten beoogd door het Koninklijke besluit - van de zonen van alle in actieve dienst zijnde militairen ²⁴.

Het programma van deze uitzonderlijke sessie van toelatingsexamens had betrekking op het programma van het vorige jaar van de Koninklijke athenea en van het eerste kwartaal van het jaar waarvoor de kandidaten zich aanmeldde. De leerlingen afkomstig van middelbare Staatsinstellingen of van een instelling door de Staat gesubsidieerd met dezelfde programma's en met dezelfde organisatie als de Koninklijke athenea werden hiervan echter vrijgesteld, mits voorlegging van een getuigschrift dat hun toelaatbaarheid bevestigde.

Voor de Franse Cadettenschool van Namen werd aan de ouders van de kandidaten herinnerd dat de klassengrootte per leerjaar van de overtallige leerlingen vastgelegd was als volgt : 25 in het 6^e , 30 in het 5^e, 35 in het 4^e, 20 in het 3^e, 15 in het 2^e en 10 in het 1^e. De aandacht werd gevestigd op het feit dat deze aantallen regressief waren vanaf het 3^e leerjaar en dat de overtallige leerling zich bijgevolg ieder jaar ongeveer in de eerste helft moesten rangschikken vanaf zijn overgang naar het 3^e leerjaar, zoniet zou hij misschien de school moeten verlaten.

Men vindt in bijlage N 2 een exemplaar van de brief door de Commandant van de Cadettenschool van Namen gericht aan de ouders van een kandidaat om hen de toelating van hun kind als overtallige cadet te bevestigen.

11. OPRICHTING VAN DE « TOEGEVOEGDE AFDELING »

Het koninklijke besluit van 16 juni 1934 voorzag ook dat de militairen in actieve dienst die zich wensten voor te bereiden tot het toelatingsexamen van de Militaire School alsook tot de voorbereidende proef van de examens A en die de voorwaarden vervulden die vastgesteld waren door de minister van Landsverdediging, toegelaten werden om vanaf 1 maart de laatste maanden van de lessen van het 1^e wetenschappelijke van de Cadettenschool te volgen. Deze bijzondere categorie van leerlingen van de Cadettenschool werd omschreven als de « Toegevoegde afdeling ».

Om van deze maatregel te genieten moesten de kandidaten voldoen aan een wetenschappelijke proef bedoeld om vast te stellen dat hun graad van voorbereiding hen toeliet met vrucht het onderwijs van dit leerjaar te volgen.

Het aantal militairen dat van deze maatregel kon genieten was niet beperkt. Ze moesten echter tussenkomen in de kosten van hun onderhoud voor een bedrag van 180 frank.

²⁴ Deze schikking werd uitgebreid tot alle verdere aanwervingen van overtallige cadetten door het Koninklijke besluit Nr 643 van 10 september 1935.

12. HET DAGELIJKSE PROGRAMMA VAN DE CADETTEN

Het dagelijkse programma van de Cadettenscholen na de oorlog, was sterk vergelijkbaar op wat we beschreven hebben voor de periode 1897-1914.

De werkdag van de cadetten bevatte weinig onbenutte tijd :

Ontwaken om 6 uur, aangekondigd door een elektrische bel ²⁵ en door middel van het bevel “opstaan!” uitgebracht door de onderofficier met wachtdienst. Vanaf het opstaan liep de tijd om : zich te wassen in de wasplaats ²⁶, schoenen te poetsen, de dienstkleiding aan te trekken, het opvouwen van de matras en het reglementair plooien van lakens en dekens, het plaatsen van de koffer, met daarop het tweede paar schoenen, op de spiraalmatras aan het voeteinde van het bed. Vervolgens, onder leiding van de onderofficier met wachtdienst, verzameling op de koer, vooraleer zich naar de eetzaal te begeven voor de lichte maaltijd.

Tussen het ontwaken en het ontbijt, was er een vrije periode die de cadetten konden benutten om de mis bij te wonen die iedere dag opgedragen werd door de aalmoezenier in de kapel van de school, ofwel voor studie in de studiezaal. Het was tevens het moment van het “doktersbezoek” voor de leerlingen die zich ziek voelden.

Ontbijt om 7u30, gevolgd door de verzameling van al de leerjaren op de koer van de school, onder het bevel van de cadetten klassenhoofden en van de cadet pelotonschef ²⁷, gevolgd van de inspectie door de officier met wachtdienst.

De voormiddag werd besteed aan de wetenschappelijke lessen : vier uur les, onderbroken door een korte pauze gedurende dewelke de cadetten naar de kantine konden gaan (een klein lokaaltje met een luikje, dat zich op de koer bevond en waar de kantinehouder/ster dienst deed). De leerlingen konden er schoenveters, schoenpoets, postkaarten, wafels, chocolade, enz. kopen met uitsluiting van drank.

Elke klas had zijn eigen lokaal, nochtans hadden bepaalde lessen (geschiedenis, aardrijkskunde, natuurwetenschappen, fysica, chemie) hun eigen lokaal. De leerlingen verplaatsten zich van het ene naar het andere lokaal, onder leiding van de klassenchef. Ze stelden zich op in de gang en bij het aankomen van de leraar beval de klassenchef het “Geef acht!” In het klaslokaal had iedere leerling een welbepaalde plaats. Hij wachtte rechtopstaand op de toelating om neer te zitten, gegeven door de leraar.

Het middagmaal (zoals alle eetmalen) werd opgediend in een enorme eetzaal. De cadetten zaten aan weerszijden van lange tafels, op het uiteinde voorgezeten door een “tafelchef” ²⁸. De maaltijd werd in de gaten gehouden door de officier met wachtdienst en door onderofficieren. De leerlingen verlieten slechts de tafel nadat zij er de toelating voor gekregen hadden.

Na het middagmaal was er een lange rustperiode gevolgd door een reeks activiteiten : theorie over de bewapening, over de organisatie van het leger, gymnastiek of oefening met wapens ²⁹. Vervolgens was er een uur wetenschappelijke les gevolgd door het vieruurtje.

Het vieruurtje was gevolgd door twee uur studie in een grote zaal (één per schooljaar), gedomineerd door een hoog podium waarop zich de onderofficier opzichter bevond. Iedere

²⁵ De klaroenen, nog in gebruik in de kazernes, waren uit de School verdwenen.

²⁶ Sommige wasplaatsen werden gemoderniseerd. In plaats van lange tafels, nog in gebruik in andere wasplaatsen, beschikten de cadetten over individuele wasbakken. Er bevonden zich in de wasplaatsen ook voetbadjes.

²⁷ Voor ieder van de promoties, waren er drie klassenhoofden, één per divisie (wetenschappelijke, latijn-wiskunde, latijn-grieks) en voor het laatste jaar (den «blok» genoemd), was er bovendien een onderverdeling tussen de kandidaten voor I.C. (Infanterie, Cavalerie) en A.G. (Artillerie, Genie).

²⁸ De tafelchefs werden aangeduid onder de cadetten die sergeant en korporaal van « den blok » waren.

²⁹ Er waren geen lessen paardrijden meer voorzien. Wat het schermen betreft waren de lessen facultatief en voorbehouden aan een beperkt aantal leerlingen.

leerling zat op een taboeret vóór een lessenaar waarin hij zijn boeken en schriften bewaarde. Op twee muren van de studiezaal konden de leerlingen beschikken over schoolborden die ze mits toelating van de opzichter konden gebruiken. Gedurende de studie was stilte opgelegd. Tijdens periodes van spanning kwam het soms voor dat de opzichter moest tussenkomen om de kalmte te herstellen. Dan werd er op de koer verzameld en werden oefeningen met het wapen uitgevoerd alvorens zich terug naar de studiezaal te begeven.

De studie eindigde iets voor het avondeten. Het avondmaal was gevolgd door één uur studie. Na dit studie-uur was de studiezaal in principe niet meer toegankelijk.

De laatste studieperiode werd gevolgd door vrije tijd. De leerlingen konden zich naar de speelzaal begeven of op de koer blijven onder toezicht van de onderofficieren.

Vervolgens kwam de terugkeer naar de slaapzaal en het naar bed gaan. Gedurende de ganse nacht bleven de slaapzalen verlicht door middel van een nachtlampje; een «nachtwaker»³⁰⁾ liep rond tussen de rijen bedden. Er was geen sprake van lezen in bed. Wanneer de cadetten naar het toilet moesten gedurende de nacht, moesten ze zich inschrijven in een boek. Het was verboden met meer dan één leerling tegelijk de slaapzaal te verlaten.

Op donderdagnamiddag werd het lesuur vervangen door een bijeenkomst in de slaapzaal om het linnengoed binnen te brengen, om kleine herstellingen en werkjes uit te voeren. Het was ook de dag van het wekelijkse bad, waarvoor de cadetten zich in rang naar de kelderverdiepingen moesten begeven waar de nodige installaties zich bevonden (stortbaden).

De zaterdagmorgen verliep zoals de andere dagen van de week, namelijk vier uur wetenschappelijke lessen. Na het middagmaal was er vrije tijd waarin de gelukkige verlofgangers zich voorbereidden tot het vertrek en van het compagniebureel hun vergunningskaart en hun treinkaartjes ontvingen³¹⁾.

Om 13u30, begaven de leerlingen zich naar een lokaal om een conferentie bij te wonen gegeven door één of andere leraar. De leerlingen die de keuzevakken volgden waren van de conferentie ontslagen (tekenen, muziek).

Om 14u30, begaven de verlofgangers zich in rang naar het station onder leiding van een onderofficier, de anderen gingen naar de studiezalen tot aan het vieruurtje.

Op zondag werd de wekker een half uur later gesteld. Na het ontbijt, begaven de cadetten zich naar de kapel om de mis bij te wonen. Daarna was er studie tot 's middags.

Van 14 tot 16 uur was er de wandeling, gevolgd door het vieruurtje.

In Namen werden de dagen na de eindejaarsexamens, dus rond 15 juni, besteed aan sportieve activiteiten en aan de militaire vorming. Wanneer het weer en de temperatuur van het water het toelieten begaven de cadetten zich 's morgens naar een afgesloten bekken met badhokjes ingericht op een ponton dicht bij de brug van Jambes om in de Maas te baden. Het was ook gedurende deze periode dat de cadetten naar de schietstanden van het garnizoen trokken om met oorlogsmunitie te vuren (5 patronen).

Het dagverloop van de “overtalligen” van de lagere leerjaren leek sprekend op dit van hun “anciens”. Hoewel ze in dezelfde school woonden, waren deze overtalligen volledig afgescheiden van de cadetten van de hogere leerjaren. Een denkbeeldige lijn op de koer van de school mocht tijdens de vrije tijd niet overschreden worden. De overtalligen beschikten over een eigen speelzaal. De wandelingen gebeurden gescheiden.

³⁰⁾ Deze functie werd uitgeoefend door een militaire arbeider.

³¹⁾ De cadetten hadden recht op twee gratis retourtjes per maand. De rechthebbenden op bijkomende vergunningen moesten de bijkomende verplaatsingen betalen (zie verder de paragraaf *Verloven*).

Voor de overtalligen waren de straffen minder streng. De oefeningen werden uitgevoerd zonder wapen.

Toen de Vlaamse cadetten in 1933 Namen voor Saffraanberg verlieten, bleef hun dagprogramma erg gelijk aan datgene dat ze in Namen gekend hadden en dat we hierboven beschreven hebben. De verschillen vloeiden hoofdzakelijk voort uit de plaatselijke omstandigheden en de beschikbare ruimtes in de gebouwen :

De *slaapzalen*, in principe bezet door de leerlingen van één schooljaar, dus ongeveer een veertigtal bedden ³², waren in Namen gerangschikt op twee rijen met 50 cm tussenafstand. Boven elk bed bevond zich een soort cassette die links een kastje bevatte waarin de cadetten hun toiletgerief en enkele kleine persoonlijke spullen opborgen (zelfs versnaperingen) en rechts een ruimte, voorbehouden voor het opbergen van het uitgangsuniform en van de kapotjas. Die kledij moest op een welbepaalde reglementaire manier opgeplooid worden op straffe van een sanctie. Verder beschikte iedere cadet over een koffer met slot waarin hij zijn linnen en zijn persoonlijke spullen opborg.

In Saffraanberg waren de bedden op vijf rijen geplaatst (zie de illustratie) en dit wegens de beschikbare plaats in de slaapzalen. De cassettes waren smaller en dienden enkel tot het opbergen van de kledij. Aan een haak die op de cassette was aangebracht hing de borstelzak. De rest van de uitzet en in het bijzonder het linnen, werd in de koffer geplaatst die zich zoals in Namen aan de voet van het bed bevond.

Eetzalen : in Namen, waren de tafels voor zestien personen op één lange rij geplaatst, in Saffraanberg echter waren de tafels (voor tien leerlingen) in twee rijen geplaatst waartussen de tafelbediendes rond liepen.

De «*stortbaden*» waren in Namen in de kelderverdieping gevestigd; ze waren van elkaar gescheiden en ieder stortbad was voorafgegaan door een paar smalle cabines voor het uit- en het aankleden van de leerlingen. Een metalen schuifdeur scheidde de kleedcabines van de stortbaden, om toe te laten dat slechts één leerling tegelijk in het stortbad binnen kon. Het besturen van de schuifdeuren gebeurde op het bevel «*veranderen !* » van de onderofficier met dienst die van buiten uit de positie van de schuifdeuren kon kennen!

In tegenstelling tot die van Namen, waren de «*stortbaden* » van Saffraanberg voorafgegaan door één enkele kleedcabine. De Vlaamse cadetten uit die tijd herinneren zich nog de opvolging van de bevelen van de onderofficier met dienst : «*uitkleden ! inzepen ! afspoelen ! afdrogen ! aankleden ! vervangen !* ». De bediening van de stortbaden werd toevertrouwd aan een militaire werkmans en volgde de bevelen “*inzepen!*” en “*afdrogen!*” van de onderofficier.

In Saffraanberg bevatte het domein van 9,5 hectaren, aangekocht door de Belgische Staat van de zusters Ursulinen in 1919, behalve de gebouwen van het oude klooster (een vierkant met 150 meter zijde), een hoeve, tuinen (2 hectaren), boomgaarden en parken (voor meer dan 3 hectaren). Gezien ze over de producten van de boerderij, van de moestuinen en van de boomgaarden beschikten, genoten de leerlingen, ten opzichte van hun Franstalige kameraden, van een niet te verwaarlozen bijdrage van verse producten die hun dagelijkse kost verbeterden.

De uitgestrektheid van het domein had eveneens toegelaten een tennisterrein (voorbehouden aan het kader van de school) te bouwen aan de buitenkant van de gebouwen en een terrein dat voldoende uitgestrekt was om er op te voetballen ³³. In Namen daarentegen, was de ruimte beperkt en het aankomen van de overtalligen in 1935 en van de School voor kandidaat Onderluitenant in 1937, had de vrijgemaakte ruimte door het vertrek van de Vlaamse afdeling

³² De kamertjes van de vooroorlogse cadetten waren verdwenen om rekening te houden met het aantal leerlingen per schooljaar en om het nachtoezicht te vergemakkelijken.

³³ Dit terrein was ongelukkigig genoeg bedekt met sintels!

van de cadetten, opgevuld. Er kon dus geen sprake zijn van tennisterrein noch van voetbalterrein in de Franse Cadettenschool.

Als de Vlaamse cadetten zich naar het ziekenhuis moesten begeven voor speciale onderzoeken, moesten ze, onder leiding van een onderofficier per tram naar het militaire hospitaal van Luik gaan.

13. NOTA OVER DE VERLOVEN EN DE VERGUNNINGEN

We hebben gezien dat de cadetten van twee maanden vakantie genoten na afloop van het schooljaar. De voorziene datums hiervoor hebben in de tijd gevarieerd : in het begin van de jaren 20, spreidden ze zich uit vanaf 1 augustus tot 30 september, de lessen werden hervat op 1 oktober. Later situeerden ze zich tussen 15 juli en 15 september. Na de reorganisatie van 1933 begon de grote vakantie op 1 juli om te eindigen eind augustus.

Wat de vergunningen betreft : in de jaren 20 waren ze beperkt tot één vergunning per trimester. Door de reorganisatie van 1933 werd het stelsel van de vergunningen uitgebreid. Om de twee weken, voor zoverre ze geen straffen hadden opgelopen, konden de leerlingen naar huis keren vanaf zaterdagmiddag tot zondag 20 h. Voor die reglementaire vergunningen kregen de leerlingen een gratis spoorkaartje van de compagnie. Voor de vergunningen bekomen ten gevolge van bonificaties moesten zij hun vervoer zelf betalen.

Er bestond inderdaad een systeem van bonificatiesysteem : voor een 14, verkregen gedurende een ondervraging of voor een schriftelijke test, één bonificatiepunt; voor een cijfer hoger dan 16, twee bonificatiepunten. Die bonificatiepunten konden dienen om ofwel consignes teniet te doen, ofwel om een toelating te bekomen tot een bijkomende vergunning van zaterdag tot zondag (volgens een tarifiering opgesteld door de commandant van de School).

Spijtig genoeg konden niet alle leerlingen van het vergunningsregime genieten. Namen, garnizoensstad gelegen op een belangrijk spoorwegkruispunt, bood aan talrijke Franstalige cadetten de mogelijkheid om van de halfmaandelijke vergunningen te genieten voorzien door het reglement van de School; voor hun kameraden van Saffraanberg, waarvan de school op enkele kilometers van het station van Sint-Truiden verwijderd lag (men had moeten een speciale tram voorzien op de uren van vertrek en aankomst van de cadetten) kwamen bij de lengte van de reisweg via het spoor nog de communicatiemoeilijkheden bij die een terugkeer naar huis voor een weekeinde weinig aantrekkelijk maakten. Daarom, meer nog dan voor de cadetten van Namen, keerden talrijke leerlingen van Saffraanberg slechts naar huis terug ter gelegenheid van de officiële verloven.

14. CHRONOLOGIE VAN DE GEBEURTENISSEN TUSSEN 1919 EN 1940

Op 15 juli 1919 wordt majoor A.E.M. VANDER VEKEN benoemd tot commandant van de Franse afdeling en commandant van de Cadettenschool. Majoor MARTIN wordt benoemd tot commandant van de Vlaamse afdeling.

Op 23 juli 1923, feestelijke opening in Aalst, in aanwezigheid van Z.K.H. Prins Leopold, vergezeld door generaal DU ROY DE BLICQUY en van de Franse commandant PLÉE, zijn gouverneur, van het Monument voor de oude Troepskinderen en Pupillen, gevallen voor het Vaderland (zie nota over het monument, in bijlage R4).

Op 25 september 1925, bezoek aan de School door de minister van Landsverdediging (Luitenant-generaal KESTENS).

Op 28 oktober 1928, bezoek van de Koning en de Koningin, vergezeld door de Koninklijke Prinsen.

Op 26 juni 1929, wordt kolonel SBH VANDER VEKEN aangewezen om het bevel over het 11^e Linierement te voeren. Majoor SBH KIEFFER volgt hem op als commandant van de School.

In februari 1932, eerste viering van de herdenkingsplechtigheid van de "fasten" van de School in aanwezigheid van luitenant-generaal VERHAVER, bevelvoerder over het militaire district. Deze plechtigheid zal ieder jaar plaatsgrijpen in februari.

Op 25 juni 1932, bezoek aan de School door M. CROKAERT, minister van Landsverdediging.

Op 15 september 1932, overbrenging van de Vlaamse afdeling naar Saffraanberg.

Op 16 september 1932, wordt majoor SBH KIEFFER aangeduid om het 15de Linierement te vervoegen. Majoor TRIEST wordt benoemd tot commandant van de Franse Cadettenschool.

Het schooljaar 1933-34 begint in Saffraanberg onder het bevel van commandant DE VIJVER, weldra benoemd tot majoor.

Op 2 maart 1935, viering van de fasten en afscheid van kolonel MARTIN, opperbevelhebber van de Cadettenscholen, in deze functie vervangen door kolonel BRUYERE, oud korpscommandant van het 2^e regiment jagers te voet.

Op 30 september 1937, wordt kolonel BRUYERE, buiten dienst gesteld, vervangen als Opperbevelhebber van de Cadettenscholen, door kolonel VAN BUYLAERE, oud korpscommandant van het 3^e regiment jagers te voet.

Op 17 november 1937, bezoek van minister van Landsverdediging (Luitenant-generaal DENIS) ter gelegenheid van de opening van de leergangen van de School voor kandidaat Onderluitenant (SKOL), die zich gevestigd had in een deel van de lokalen van de Cadettenschool van Namen ³⁴.

Op 27 november 1937, eerste « Afscheidsplichtigheid van de cadetten toegelaten tot de Militaire School ». De plechtigheid greep plaats te Namen voor de cadetten van beide scholen.

Op 26 november 1938, afscheidsplichtigheid van diegenen die toegelaten werden tot de Militaire School, van de twee Cadettenscholen en doop van de promotie PANQUIN onder het voorzitterschap van luitenant-generaal MICHEM, districtscommandant.

Op 18 juni 1939, doop van de promotie DUYCK van de Franstalige en de Vlaamse cadetten, kandidaten voor de Militaire School. De plechtigheid greep plaats in Sint-Truiden en was gevolgd door een receptie in de Vlaamse school van Saffraanberg.

Op 26 augustus 1939 : mobilisatie. De militaire leerlingen worden teruggeroepen uit verlof per staatstelegram. Sommigen onder hen werden als secretaris naar de remonte- of vorderingscommissies gezonden. Ze voegden zich vervolgens bij de eenheden van het gemobiliseerde leger.

Op 15 september 1939 besluit de Generale Staf de Scholen te heropenen. De militaire leerlingen worden teruggeroepen naar de Cadettenschool die zijn lessen hervat.

De zalen voor lichamelijke opvoeding en schermen worden bezet door de opgeroepen van de lichte 1921. De vergunningen worden tijdelijk opgeschort. De militaire uitrusting van de cadetten wordt aangevuld : ransel, patroontassen, bajonethouder, helm, gasmasker. De wapenrekken worden vanuit het "wapenmagazijn" naar de slaapzalen overgeplaatst

Op 25 november 1939, afscheidsplichtigheid in Sint-Truiden van de cadetten van de promotie DUYCK, toegelaten tot de Militaire School, onder het voorzitterschap van kolonel VAN BUYLAERE.

³⁴ De leerlingen van de « SKOL » waren volledig afgescheiden van de cadetten en betrokken de rechtervleugel van de instelling. Een muur, die de afscheiding materialiseerde, was opgericht in de koer van de school.

Op 12 januari 1940, terugkeer van luitenant geneesheer GALER en de officieren leraars BELLENS, CANTILLON, HUBERT en RIVIÈRE (deze officieren hadden zich bij hun eenheden moeten voegen onder de mobilisatie).

Op 14 januari 1940 wordt fase D afgekondigd. De Generale Staf deelt mee dat de lessen aan de Scholen voortgezet zullen worden tot aan de fase E.

Op 9 februari 1940 : viering van de fasten van de School van Saffraanberg.

Op 10 februari 1940 : viering van de fasten van de School van Namen onder het voorzitterschap van generaal-majoor LESAFFRE, die de 8^e I.D. beveelt.

Op 6 april 1940 : inspectie van de School van Namen door kolonel VAN BUYLAERE.

Op 10 mei 1940 : om 6u22 ontvangt de Inspecteur van de Scholen de brief die de Fase E afkondigt.

Dezelfde dag, om 16u00, mededeling van de Generale Staf : de Cadettenscholen en het opperbevel van de Scholen worden ontbonden om 17u00.

15. ENKELE OPMERKINGEN

De Cadettenschool was een model in zijn soort. In Namen was de School met meesterhand bestuurd door majoor TRIEST. De School telde in haar lerarenkorps eliteprofessoren, onder wie we de grammaticus Maurice GREVISSE citeren, auteur van « Bon Usage », een werk zowel in België als in Frankrijk vermaard, professor HORWART, auteur van een hoorcollege over de rekenkunde, professor HERBIET, auteur van een cursus algebra en een cursus driehoeksmeting.

De officieren en onderofficieren die het kader uitmaakten waren zorgvuldig uitgekozen.

Zeker, men hield zich weinig bezig met de persoonlijkheid van de leerlingen. Men leerde er “dienen” en niet “kiezen” zoals men het meermaals heeft moeten doen tijdens de oorlog en erna. De Cadettenschool was in principe maar een voorbereidingsschool tot de Militaire School. Maar wat voor een School!

De leerlingen werden aanvankelijk geselecteerd door een vergelijkend examen . De resultaten van deze selectie waren bijzonder voelbaar na 1935. De reputatie van de kwaliteit van het onderwijs bracht een belangrijke vermeerdering van kandidaten tot toelating met zich mee. In 1938 waren ze met meer dan vierhonderd om zich in te schrijven voor het derde jaar en een tiental voor de twee plaatsen voorzien voor het eerste jaar in de School van Namen. Voor het derde jaar van Saffraanberg naderden ze de 350. De leraren waren verantwoordelijk tegenover de Commandant van de School voor de resultaten bekomen door de leerlingen voor het toetreden tot de Militaire School. Daarom toonde het lerarenkorps zich uiterst streng in verband met de uitgebrachte beoordelingen. De “plattes” of de onvoldoende cijfers waren niet zeldzaam. Drie spelfouten maakten een verhandeling van vier bladzijden op « ministerpapier » ongedaan.

Professor HORWART verdiende goed zijn bijnaam « Moloch », maar zijn onderwijs heeft bijgedragen tot het inprenten van striktheid en logica bij zijn leerlingen. Een algemeen gemiddelde van veertien op twintig was een uitstekend gemiddelde.

Discipline was het dagelijkse brood van de cadetten. De officier pelotonschef aanhoorde elke dag het verslag en legde consignes, huisarresten of verliezen van verlof op.

De directie van de School was eveneens bezorgd om de moraliteit van de leerlingen. De bijzondere vriendschappen maakten de voornaamste obsessie uit van de opvoeders. De slaapzalen waren verlicht 's nachts en de nachtwakers hielden toezicht op de leerlingen. Alle deuren waren uitgerust met een kijkgaatje. Formeel verbod om elkaar « spiernaakt » te zien.

Dat neemt niet weg dat diegenen die de Cadettenschool doorliepen, van die jaren de onvergetelijke herinnering hebben overgehouden van kameraadschap in een evenwichtige context van intellectuele en fysieke vorming, beantwoordend aan het adagio van Juvénal "mens sana in corpore sano".

Resultaten van de Cadettenscholen

Jaar	Franse School (Namen)		Vlaamse School (Saffraanberg)	
	A / G	I / C	A / G	I / C
1933	16	19	1	4
1934	15	17	1	5
1935	9	15	2	6
1936	16	13	3	4
1937	18	23	7	14
1938	20	15	3	8
1939	20	14	9	11

De bekomen resultaten, in het bijzonder voor de School van Namen, voor de toelating tot de Militaire School tussen 1933 en 1939, zijn evenredig aan de uitgevoerde inspanningen, zoals de tabel hierboven laat zien.

HOOFDSTUK VII

DE CADETTEN EN DE OORLOG

1940 - 1945

1. DE DAG VAN 10 MEI 1940

1.1 In de Vlaamse School van Saffraanberg ¹

Zeer vroeg in de morgen van 10 mei 1940, was er een ongewone beweging van vliegtuigen over Saffraanberg. Het merendeel van de cadetten, nog in pyjama, keek door de ramen en hoorde zelfs schoten. Niemand begreep eigenlijk waarom zich zoveel activiteit in de lucht voordeed. De morgeninspectie en het eerste lesuur verliepen normaal.

Rond acht uur, gedurende het ontbijt, kwam de kolonel, Commandant van de School, de eetzaal binnen om aan te kondigen dat de oorlog uitgebarsten was en dat de Duitsers 's morgens het land waren binnengedrongen. Het bevel werd gegeven om de boeken en het schoolmateriaal in te pakken om het naar huis te verzenden. Ze zijn daar nooit toegekomen.

De mobilisatiekledij werd aangetrokken. Er was voorzien dat de militaire leerlingen zich moesten voegen bij de vormingscentra, terwijl de andere naar huis zouden gaan.

Om 13 uur werden de cadetten per tram naar Sint-Truiden gebracht. Maar in de omgeving van Brustem stopte de streektram in paniek : het vliegveld werd door de Stukas gebombardeerd. Uiteindelijk bereikte het konvooi zonder verdere problemen het station.

1.2 In de Franse School van Namen

Tijdens de nacht van 10 mei 1940, werden de leerlingen gewekt door de alarmsirene. Allen werden verzocht zich naar de kelders te begeven waar ze gedurende ongeveer een uur bleven alvorens naar de slaapzalen terug te keren.

Om 6 uur, kwam een onderofficier in de slaapzaal melden dat België in oorlog was en dat de individuele bepakking in de ransels en de «blauwe zakken » moest voorbereid worden. Wat niet meegenomen werd zou in de valiezen gestopt worden. Valiezen en blauwe zakken moesten opgestapeld worden in een lokaal vlak bij de slaapzaal.

Na het ontbijt begaven de leerlingen zich naar de studiezalen om hun persoonlijke bezittingen op te halen en in de valiezen te stoppen, de boeken, schriften en andere zaken bleven in de lessenaars. De leerlingen circuleerden zo tussen studiezaal en slaapzaal tot ongeveer 10 uur.

Op de koer van de School, kregen de cadetten hun marsbevelen en namen ze afscheid van de aanwezige leraars, officieren en onderofficieren. Sommigen onder hen konden moeilijk hun emotie bedwingen. De aalmoezenier, een reservist die de opgeroepen hoofdaalmoezenier had vervangen, had zijn rode en imposante baard geschoren, gedurende zijn afscheid herhaalde hij : *“Onze oorlog is een rechtvaardige oorlog.”*

Rond 11 uur, hield kolonel TRIEST, Commandant van de School, een toespraak waarin hij alle cadetten aanmaande hun plicht te vervullen.

Na het middagmaal, vertrokken de cadetten in rang naar het station om in kleine groepjes op de overvolle trein te stappen die hen naar de op hun marsbevelen vermelde eenheden moest brengen. Wat de “overtalligen” betrof, die naar hun woonplaatsen moesten terugkeren, deze werden aan de burgerleraren toevertrouwd. Sommigen vergezelden hen op een gedeelte van hun terugreis.

¹ Het relaas van de gebeurtenissen van 10 mei in Saffraanberg komt uit de brochure *“Saffraanberg - de Koninklijke Technische School van de Luchtmacht”*, die gepubliceerd werd naar aanleiding van het 50-jarig jubileum van de Luchtmacht.

2. DE CADETTEN TIJDENS WERELDOORLOG II

In de schooleskadrons en de schoolcompagnies, vonden de cadetten van Saffraanberg van de promoties 1937, 1938 en 1939 meestal hun jaarsgenoten van Namen terug. De cadetten, die naar het zuiden van Frankrijk werden geëvacueerd, zetten hun militaire vorming verder tot aan de capitulatie van Frankrijk. In september vonden het grootste gedeelte van de leerlingen van de twee Cadettenscholen (Saffraanberg en Namen) elkaar terug in het gevangenkamp Stalag II te Hammerstein in Pommeren. In december 1940, zullen ze bevrijd worden. Verschillende onder hen zetten hun studies verder eens terug in België. Sommigen konden Engeland bereiken en zich aanmonsteren bij de Belgische Strijdkrachten of bij de R.A.F. Nog anderen maakten deel uit van de weerstandsbewegingen of van de geallieerde inlichtingsorganisaties en betaalden hun liefde voor het Vaderland en hun getrouwheid aan de onderwezen waarden op school met hun leven.

Zo onderscheidde zich een groot aantal oud-pupillen en oud-cadetten gedurende de tweede wereldoorlog, het voorbeeld van hun anciens navolgend. Eenenveertig oud-pupillen en negenentachtig oud-cadetten sneuvelden voor de verdediging van de vrijheid tussen 1940 en 1945.

In september 1944, richtte de regering de vrijwilligersbataljons op. Wegens de indienstneming van negen jaar, aangegaan vóór de oorlog, voegden de cadetten die in België verbleven, zich bij de nieuw opgerichte eenheden. Op 25 januari 1946 echter, verscheen een richtlijn² met betrekking tot de bevrijding van de cadetten en de beroepsvrijwilligers, die een aanwerving hadden aangegaan vóór 1945. Daarin werd hen toegelaten om naar huis teruggestuurd te worden, zelfs indien hun aanwerving nog niet afgelopen was. Een zeker aantal cadetten verzaakte aan de militaire loopbaan.

Het monument voor de cadetten gevallen voor het Vaderland in Namen, dat beschadigd werd gedurende het bombardement van de school in 1940, werd vervangen door een nieuw monument met de namen van de cadetten, gedood tijdens de eerste wereldoorlog, waaraan de namen van de acht oud-cadetten toegelaten tussen 1897 en 1914 en gevallen gedurende de tweede oorlog, werden toegevoegd³.

Op de koer van de Sint-Anna kazerne te Laken⁴, die de naoorlogse cadetten onthaalde, draagt een dodenmonument de namen van de meeste oud-pupillen en cadetten, gesneuveld voor het Vaderland, dit zijn er 230 gedurende de eerste oorlog en 110 voor de tweede oorlog.

² Richtlijn van 25 januari 1946 (Dienst van de Adjudant Generaal Nr DGPM/II-3/Versch./122).

³ Het betreft luitenant-generaal DEFFONTAINE Georges, kolonel SBH ADAM Armand, kolonel SBH DESCHEPPER Robert, kolonel SBH VAN DEN HEEDE Alexandre, reserve-kolonel SIRON Brutus, majoor SBH VAN DRIESSCHE Fernand, ere-majoor LEVAQUE Maurice en commandant MOULART Albert.

⁴ Zie nota 11 op Blz. 95.

HOOFDSTUK VIII

OVERWEGINGEN OVER DE SCHOLEN

1. DE PUPILLENSCHOLEN

Zoals we geprobeerd hebben het aan te tonen in deze studie, werd het Belgische leger geconfronteerd, vanaf zijn oprichting in 1830, met het probleem van de vorming van zijn kader en, meer in het bijzondere, van zijn lager kader.

Het Leger heeft zeer vroeg scholen opgericht binnen de regimenten en de depots om de ongeletterde korporaals, brigadiers en onderofficieren de basiselementen bij te brengen van het lezen, het schrijven en het rekenen, om hen zo toe te laten hun beroep op correcte wijze uit te voeren. Bovendien werden bijzondere scholen opgericht waarin de jongeren een intellectuele en morele vorming ontvingen, met het oog op de verbetering van de kwaliteit van de aanwerving van zijn onderofficieren.

De exclusieve reden van het Leger was zijn nood aan goede onderofficieren, zijn ruggengraat. Er was maar één uitzondering : de hulp aan de wezen van militairen waartegenover het zich gebonden voelde door een fundamentele militaire waarde : “de kameraadschap”.

Zonder deze scholen zou het Leger zijn onderofficieren uitsluitend hebben moeten kiezen uit de troep. Deze manier van doen was bevredigend gedurende de oorlogstijd waarin de omstandigheden toelieten de aandacht te vestigen op talent. Dat was ze niet in vreedstijd in een troep die in de XIXe eeuw samengesteld was uit arme manschappen die meestal niet in staat waren hun dagelijks brood te verdienen en waarvan het intellectuele niveau zeer laag was. Het Leger kon aan zij die “de middelbare school hadden doorlopen” geen beroep aanbieden met een bevredigende bezoldiging en levensvoorwaarden; deze personen waren ten andere niet talrijk en sprongen meestal voort uit de middenstand (kleine burgerij).

Het is om die reden dat de organisatie en het studieprogramma uitgedacht werden in functie van de nagestreefde objectieven van het Leger. De scholen werden niet opgevat als een onderwijsnet dat parallel was aan het burgeronderwijs maar voorbehouden aan de families van de militairen. De inhoud van de programma's van de lessen van intellectuele vorming was gelijkwaardig aan deze van het openbaar onderwijs, die op een goed en praktisch universeel niveau stonden. Maar het Leger voegde er aan toe wat het onontbeerlijk vond : een belangrijke plaats voor de gymnastiek en voor de militaire vorming, maar ook veel tijd voor het onderwijs van het Vlaams. Het toonde op die manier hoever het vooruit was op het politieke denken. Het had vastgesteld dat men aan het overgangspunt tussen troep en de officieren de taal moest kennen van de manschappen. Waren de aangebrachte middelen voldoende om het nagestreefde doel te bereiken? De vraag wordt vandaag nog gesteld met betrekking tot de taalopleiding op een manier die niet te kostelijk is.

Al het kaderpersoneel moest gekozen worden omwille van zijn morele waarde, opdat het tot voorbeeld zou dienen voor de leerlingen. We hebben het al gemeld, alles « verliep niet van een leien dakje » tussen een streng kaderlid en jongens in het midden van een puberteitscrisis die weinig contact hadden met hun familie. De zwaarte van de straffen is er een bewijs van.

In het begin beperkte de aanwerving van de leerlingen voor deze scholen zich tot de families van de militairen, om zich later, en tot vóór de oorlog 1914-1918, uit te breiden tot de families van ambtenaren.

De keuze van de families van militairen als aanwervingsterrein kan vandaag als een sociale afwijking voorkomen. Ze is te begrijpen wegens de psychologische afzondering van de legers in die tijd, zowel wegens het Leger zelf als wegens de bevolking, afzondering die, gepaard met het nederige inkomen van die families, een gunstig milieu voor de aanwerving van de leerlingen schiep. Die families waren eveneens de rechthebbenden van die instellingen die aan hun kinderen de opvoeding, de stabiliteit en de sociale promotie aanboden die de meeste onder hen niet in staat waren hun te verschaffen. De schitterendste toekomst was mogelijk voor de beste leerlingen ¹ die konden ambiëren om officier te worden. De goede leerlingen konden carrière maken in het leger. Op het einde van de verbintenisperiode konden ze het leger verlaten. Dank zij hun ontvangen opleiding, hun zin van bevelvoering, en hun aangeleerde striktheid bij de uitvoering van taken, dit te danken aan de speciale opleiding die ze in de School hadden ontvangen, konden ze toegang verkrijgen tot loopbanen in de Rijkswacht, de douanediens ten, de administratie van de spoorwegen, de politie of de Kolonie. Ze waren in staat functies te bekleden in de handel of de industrie.

De door het Leger nagestreefde doelstellingen door het oprichten van de Pupillenscholen werden bereikt. Het Leger profiteerde van uitgekozen onderofficieren na een observatieperiode van drie jaar. Hun intellectueel niveau en hun morele eigenschappen waren berekend op de taken die hen toevertrouwd zouden worden. De moeilijkste test zouden de oud-pupillen ondergaan gedurende de oorlog 1914-1918 toen velen onder hen officier werden nadat ze hun kwaliteiten getoond hadden gedurende de terugtocht van 1914 en aan de IJzer. De bewezen dienst door de oud-pupillen is onschatbaar geweest.

De in voege getreden hervormingen na de eerste wereldoorlog hebben de Pupillenscholen aanmerkelijk gewijzigd.

Het aanvankelijk objectief van de Scholen handhavend, heeft de wetgever er een middel van de erkenningpolitiek van gemaakt tegenover de oud-strijders en heeft op die manier op aanzienlijke manier het aanwervingveld van zijn kader uitgebreid. Het spoedeisende karakter, in het leven geroepen door de onmiddellijke naoorlogse periode heeft niet toegelaten om tijd te besteden aan beraad en experimenteren. De instelling moest een meer heterogene, een belangrijkere bevolking integreren op een moment van algemene mentaliteitsverandering. De Scholen hebben periodes van disciplinaire crises doorgemaakt. Vele jongeren aanvaardden de strengheid van een militair internaat niet meer. De motivaties waren gedeeltelijk verdwenen. Had men niet de laatste van de oorlogen meegemaakt? De Pupillen, aan geen enkele militaire verplichting meer onderworpen tot de leeftijd van zestien jaar, konden gemakkelijker naar hun familie terugkeren en velen onder de jongste verlieten de scholen.

Waren die Scholen « strafkolonies » zoals sommige oud-leerlingen het zeggen? Waarschijnlijk in sommige gevallen en op sommige momenten, in het bijzonder wanneer de leerling noch de school, noch het beroep had gekozen waartoe de school ze voorbereidde of wanneer het kaderlid

¹ Luitenant VIATOUR G., deelde in het « voorwoord » van zijn in 1894 verschenen brochure, de pupillen in drie categorieën in : de eerste categorie, de slimste die uit school kwamen op zestienjarige leeftijd en de volledige cyclus gevolgd hadden, daar inbegrepen het 4e jaar, telde ongeveer 40 % van de leerlingen. De tweede categorie, die ongeveer 50 à 55 % van de leerlingen telde, bestond uit jongelui die het derde jaar studie niet afgemaakt hadden met als enige ambitie goede onderofficieren te worden of het leger te verlaten op het einde van hun dienstneming. Wat de derde categorie betreft, of 5 à 10 % van de jongens die naar de school gezonden werden, ze bestond over het algemeen uit intellectuele misdeelden, waarop men zich niet mag baseren om de resultaten van een school te beoordelen.

niet met zorg uitgekozen en voorbereid werd om zulke jonge leerlingen te vormen. Anderzijds, waren de mentaliteiten zo erg veranderd!

A posteriori redenerend, moet men betreuren dat de Pupillenscholen hun opvoedingsmethodes niet grondig herzien hadden op het ogenblik dat de Staat het aanwervingsveld wijzigde. Het Leger had leidsmannen die psychologisch in staat waren zulke renovatie te verwezenlijken. Helaas waren de scholen afhankelijk van de programma's van het officieel onderwijs omdat dit aan de basis lag van de toelatingsvoorwaarden op het hogere niveau, dit van de Cadettenscholen.

Daarna kwamen de crisis- en de budgettaire probleemjaren die uiteindelijk de ontbinding van de Pupillenscholen met zich meebrachten.

2. DE EERSTE CADETTENSCHOOL (1897 – 1914)

De oprichting van de eerste Cadettenschool in 1897 plaatste zich in het geheel van een algemene versterking van het leger en zodus in een verhoogde nood aan officieren. Sinds haar begin wierf het Belgische leger zijn officierenkader aan uit twee bronnen ²

- enerzijds, het kader van de onderofficieren, want talrijk waren diegenen die meenden dat er voordeel lag in het aanwerven van lagere officieren uit het korps, de kennis van de reglementen waren op dit niveau belangrijker dan de tactiek,
- anderzijds de Militaire School.

De bevorderingen hingen in die tijd af van twee mechanismen :

- enerzijds de anciënniteit en
- anderzijds « de keuze van de Koning ».

Behalve het feit dat de onderofficieren meerdere jaren dienst moesten hebben (initieel tien jaar) vooraleer officier te kunnen worden, maakten verschillende wetten, uitgevaardigd vóór 1870, de benoemingen van kandidaten uit het kader moeilijk en beperkten die promoties tot de graad van kapitein.

De wet van 20 juni 1871 had de examens A en B in het leven geroepen. Door in het examen A te slagen konden de onderluitenanten gesproken uit het onderofficierenkader deelnemen aan de promoties « keuze van de Koning ». Het examen B was geldig voor de graad van kapitein.

In 1871 werd eveneens een « bijzondere School voor Onderofficieren » opgericht te Hasselt, die gedurende een jaar onderofficieren voorbereidde tot de toelatingsexamens van de Militaire School. Deze bijzondere school werd in 1882 vervangen door de “Centrale Cursus ter voorbereiding tot de Militaire School” en werd in Brussel onderwezen.

Het resultaat was dat er voor de oorlog 1914-1918 een zeker voordeel bestond om langs de Militaire School te passeren : niet alleen waren de promoties tot de graden van onderluitenant en kapitein vlugger, maar die weg opende ook de toegang tot de graden van hoger officier. Het probleem was dat de aanwerving voor de Militaire School moeilijk bleek in die tijd. In bepaalde jaren overschreed het aantal kandidaten het aantal vrije plaatsen niet.

² De basiselementen van de volgende lijnen spruiten voort uit een artikel van erekolonel GILS Robert, genaamd “*Het officierenkorps van weleer!*” verschenen in het bulletin van de *Koninklijke Vaderlandslievende en Filantropische Vereniging van de Oud-Troepskinderen, Pupillen en Cadetten van het leger*, 3^e trimester 1995 en volgende.

Men begrijpt dus dat de oprichting van een Cadettenschool die speciaal voorbereidde tot de toelatingsexamens van de Militaire School nuttig was, maar waarom ze enkel voorbehouden tot de kinderen en eventueel de kleinkinderen van officieren?

Dit « voorrecht » toegekend aan kinderen van officieren, vandaag de dag aanstoot gevend, beantwoordde waarschijnlijk aan een aristocratische visie van de officier, een verwarring van de waarden en de klassen die reeds achterstand had op de sociologische evolutie van het eind van de XIXe eeuw. Dit wordt geïllustreerd door volgende tekst die we gevonden hebben geschreven door een oud-cadet uit deze periode :

« Dit initiatief, gerechtvaardigd door verschillende beschouwingen van praktische aard, liet ook toe te vermoeden dat de goede ontwikkeling van de cultus van de beste tradities enkel ten goede kon komen bij die kinderen van die goede dienaars van het land; men gaf hen toen de karakteristieke, en zo vol van affectieve betekenis, benaming van « de grote militaire familie³²⁾ ».

Maar het is anderzijds nuttig te herinneren aan de moeilijkheden, toen de Cadettenschool nog niet bestond, die de officieren moesten overwinnen, wanneer zij hun kinderen de mogelijkheid wensten te geven zich kandidaat te stellen voor de toegangsexamens van de Militaire School, vooral als ze vaders van kroostrijke gezinnen waren, wat frequenter was dan vandaag.

Het garnizoen moest zich in een stad bevinden waar een goed atheneum of college bestond, zoniet moest een internaat gekozen worden.

Daar waar het collegegeld van het atheneum billijk was, was dat van het college merkkelijk hoger. Voor het internaat was het onbetaalbaar wanneer dit een bevredigend niveau had op het gebied van de kwaliteit van de studies. Nu was de wedde van de officieren laag, waren de garnizoenswisselingen frequent en hun vestiging niet gecoördineerd met het schoolnet.

Zoals vermeld in hoofdstuk III, zou, tengevolge van de geuite kritiek tegen de aanwerving, de reorganisatie van 1913 de Cadettenschool doen openen voor de verdienstelijke pupillen.

In de hoedanigheid van militaire instelling die zijn leerlingen voorbereidt tot de Militaire School, heeft de eerste Cadettenschool haar rol vervuld. Zij heeft eveneens de verdienste de cadetten de morele kwaliteiten, het plicht- en eerbeseft te hebben bijgebracht, die deze jongens ten toon hebben gespreid gedurende de zware gevechten van de eerste wereldoorlog.

3. DE CADETTENSCHOLEN TIJDENS HET INTERBELLUM

De herinrichting van de scholen in 1919 had het aanwervingsveld van de scholen enorm uitgebreid : niet alleen de kinderen van militairen en ambtenaren konden zich aanmelden als kandidaat, maar ook de kinderen van de oud-strijders en kinderen uit kroostrijke gezinnen.

Wat de Cadettenschool betrof, waarvan het onderwijs de drie laatste jaren van de humaniora omvatte, waarborgde de toelating via examen de volstrekte gelijkheid tussen de pupillen en de andere kandidaten. Er was geen sprake meer van “voorrecht”. Meer nog, de kwaliteit van het met zorg gekozen lerarenkorps en de bereikte goede resultaten voor de toelatingsexamens van de Militaire School, meer bepaald voor de speciale wapens, brachten de reputatie van de Cadettenscholen op zulk niveau dat de kandidaturen toestroomden : voor de jaren die de tweede

³ BURETTE Eugène, persoonlijke archieven, zie nota (1) op Blz. VI.

wereldoorlog voorafgingen lag het aantal kandidaten ver boven het aantal aangeboden plaatsen ⁴. Sommige kandidaten meldden zich opnieuw aan voor de examens van het 3e jaar na het vorige jaar “toelaatbaar” te zijn maar niet gunstig gerangschikt.

Men kan zich daarom voorstellen dat de eisen van het lerarenkorps in feite hoog konden liggen en ook zo waren opgevolgd, ook kan men zich inbeelden dat de sancties voor de mislukkingen eerder streng waren. Een zeer groot belang werd gehecht gedurende de intellectuele vorming van de cadetten aan twee fundamentele vakken (wiskunde en eerste landstaal).

Het Leger had een duidelijk objectief bepaald voor de Cadettenscholen : in drie jaar jongens vormen, volgens het officiële programma, die in staat waren voor het toelatingsexamen van de Militaire School te slagen. Drie jaar, daar waar de meerderheid van de andere kandidaten zich aanmeldde na vier jaar vorming ⁵). De uiterste striktheid was dus noodzakelijk.

Het leven op school voor de Cadetten verloopt op twee niveaus : dat van het onderwijs en dat van de kameraden, die kameraden hebben allen bovendien veel idealisme. Ze zijn allen vijftien à zestien jaar oud bij het binnenkomen in de school, de leeftijd van vervoering maar ook van de eerste impulsen van de kritische geest. Alles in de school is militair : het uniform, de slaapzalen, het kader, de discipline.

De fantasie, de discussie heeft maar toegang tot het vlak van de kameraden met wie de cadet zijn ideeën deelt, wanneer hij reageert op de militaire omgeving die hij beoordeelt in functie van het beeld dat hij er zich van gevormd had vooraleer in de school binnen te komen. Samen diepen ze dit beeld uit en ontdekken een gemeenschappelijke identiteit. Ze weten dat ze onderling verschillen wat betreft persoonlijkheid en talent maar ze voelen zich gelijken door de selectie, hun veeleisende opvatting van de officiersrol, hun vaderlandsliefde en vooral het werk. Het evenwicht tussen de intellectuele vorming en de fysieke opleiding, de eenvoud van de organisatie en de eisen van de school dragen bij tot de vorming van de mentaliteit. Hun identiteit wordt zó sterk dat ze de vorm aanneemt van exclusiviteit.

De vooringenomenheid was het resultaat van de keuze op het ogenblik van de toelating, van het gemeenschapsleven gedurende hetwelk groepsgedrag uitgewerkt werd, ingegeven door bepaalde waarden, in het bijzonder deze van integriteit en kameraadschap. Leugen en bedrog werden niet aanvaard. De verklikking zou de quarantaine met zich meegebracht hebben. De cadetten klassenchefs en pelotonchefs beschouwden het als een plicht de problemen op te lossen die onder hun verantwoordelijkheid vielen, zonder inmenging van de autoriteit. Het wederkerige opvoedingsproces dat eruit voortvloeide versterkte de vorming door de School verstrekt. De externe omstandigheden op de vooravond van de oorlog droegen bij tot de heldhaftige betekenis van de vorming van de Cadetten.

De vooringenomenheid van de leerlingen werd getemperd door de eenvoud op alle niveaus, een normaliteit zonder toegevingen. De spanning om die eenvoud te bereiken was reusachtig. De straf op faling was de uitstoting, zo eenvoudig was het!

Zo vond een ganse wederzijdse opvoeding plaats van de cadetten, sporen achterlatend voor gans het leven.

⁴ Als voorbeeld, voor de toelatingsexamens tot de Cadettenschool van Namen in 1938, waren er meer dan 400 kandidaten voor de 40 beschikbare plaatsen voor militaire cadetten voor het derde jaar, 40 kandidaten voor de 5 beschikbare plaatsen voor het 2de jaar en 10 kandidaten voor de enige plaats aangeboden voor het 1ste jaar.

⁵ Sommige colleges voorzagen een speciale klas ter voorbereiding tot de toegangsexamens van de Militaire School.

De oud-cadetten hebben van deze periode een ver doorgedreven zin voor gelijkheid en kameraadschap overgehouden.

Men kan niet verhinderen te denken dat deze opvoeding gevaarlijk had kunnen zijn moesten er geen tegengewichten geweest zijn.

Het eerste was de samenstelling van een promotie : de selectie werd alleen uitgevoerd op basis van de schoolkennis onder een bevolking met verschillende sociale en professionele herkomst (de cadetten waren eerder afkomstig uit bescheiden en gemiddelde milieus). In feite was er geen enkele selectie op basis van de persoonlijkheid.

Het tweede tegengewicht waren de kwajongensstreken en soms de geprikkelde reacties waardoor de (brute) natuur de overhand hernam op de cultuur. Daarbij kwam nog de humor van de liederen, gecomponeerd op populaire deuntjes, en de kleine scènes die gespeeld werden ter gelegenheid van feesten, waarbij de cadetten de manies van de leraren en van de instructeurs bespotten⁶.

Het derde en voornaamste tegengewicht was de School zelf. De controlemiddelen waren te belangrijk opdat zij de mentaliteit van de leerlingen niet zouden kennen. Bepaalde leden van het kader waren zelf cadet geweest⁷. De verdienste van de School - en haar scherpzinnigheid - was het kanaliseren van de uitbundigheid van de leerlingen. Zij liet verstaan, dit zonder grote redevoeringen, dat als het Leger behoefte heeft aan moedige en genereuze jongeren, het eveneens behoefte heeft aan jongens met zielskracht en intelligentie bekwaam om rondom hen het woord "eer" in haar mooiste betekenis - bestaande uit zelfverloochening en plicht - te laten uitstralen. Derhalve, om te dienen moest men eerst gehoorzamen en werken om de beste intellectuele en morele vorming te verkrijgen. De strengheid van de eerste selectie kon geen enkele latere verslapping rechtvaardigen. De laksheid was niet toelaatbaar.

De tegenstanders van de Cadettenschool, en zij die haar van elitisme beschuldigden, hernamen de argumenten van de tegenstanders van de Pupillenscholen uit 1926 :

1. De Cadetten werden aan een te jonge leeftijd naar een beroep geleid dat zij niet met volle kennis van zaken hadden kunnen kiezen,
2. De vorming had, om een gangbaar stopwoord te gebruiken, een "fascistisch" gevaarlijk karakter voor de leerling zelf, maar vooral voor het Leger,
3. Het regime was absurd gezien de eigentijdse pedagogische opvattingen.

Deze kritiek is te ernstig om ze te verzwijgen.

Werd men cadet tegen zijn zin, omdat papa het had gewild? Weliswaar hebben bepaalde kandidaten zich onder deze omstandigheden aangeboden voor het toelatingsexamen, maar is het geloofwaardig dat zij toegelaten werden terwijl, rekening houdend met het hoge aantal kandidaturen, het voor hen gemakkelijk was, zich ertoe te beperken voor de toelatingsexamens te slagen zonder te proberen zich in nuttige orde in te plaatsen en zich dus op "eervolle" manier aan de Cadettenschool te onttrekken? Echter lagen voor enkelen (een minderheid), de kennismaking met de verplichtingen van de militaire discipline en de opgelegde beperkingen aan hun vrijheid aan de basis van teleurstellingen.

⁶ De schimpscheuten werden getolereerd in zoverre ze binnen billijke grenzen bleven.

⁷ Dit was in het bijzonder het geval van luitenant-kolonel TRIEST, commandant van de School te Namen.

Alvorens aan de toelatingsproeven deel te nemen, hadden de kandidaten zich, volgens hun persoonlijkheid, een beeld gevormd van de officier die zij zouden willen worden. Zij wisten voor het merendeel niet wat het leven in de School was waarin zij een plaats solliciteerden. Het is pas na de intrede dat de cadetten ontdekten dat de School eerst en vooral een onderwijsinstelling en bijkomstig een kazerne was. Degenen die droomden om een ver doorgedreven militaire opleiding te vinden omwille van het uniform, werden teleurgesteld.

Maar men moet opmerken dat het probleem van de gegrondheid van een keuze onmogelijk is om op te lossen. Het probleem stelt zich ook, op een andere manier, voor priesters inzake seksualiteit, inzake huwelijk en inzake zoveel andere keuzes. Kan men beweren dat, omdat sommige van deze keuzes zich op latere leeftijd hebben gesteld, ze vrij werden genomen? Op welke leeftijd is een keuze het best gerechtvaardigd, in een samenleving die de mens van elke verplichting bevrijdt en waarin alleen maar op vrijwillige basis verbintenissen aangegaan worden?

Weliswaar was zestien jaar zeer vroeg om zich te engageren. Maar was het een definitieve keuze? Wanneer op de dag van hun zestien jaar, de cadetten hun aanwerving van negen jaar ondertekenden, geloofden allen het.

Wanneer zij uit de school werden verwijderd omwille van een mislukking of, na meerdere waarschuwingen, van een ernstige tuchtfout, werden zij naar een regiment van hun keuze gezonden om hun verbintenis af te maken.

In het meer morele ernstige geval van een cadet die beseftte dat hij zich van oriëntatie had vergist, was de enige uitweg te vragen om in vervroegd onbepaald verlof geplaatst te worden. Dit kon volgens de voorwaarden voorzien door het Koninklijke besluit van 26 maart 1933, te weten, ofwel vijf, vier of drie jaar werkelijke dienst vervuld hebben in een korps of dienst, al naar gelang hij respectievelijk tussen zestien en zeventien jaar, zeventien en achttien jaar, of achttien jaar en meer was op het ogenblik van het verlaten van de Cadettenschool. Al kan de sanctie overdreven lijken, haar bestaan moest een belemmering vormen voor de morele fraude het Leger te verlaten eens de studies beëindigd waren.⁸ Deze sanctie vormde eveneens een aansporing zonder weerga voor de leerlingen om te werken.

Zelfs wanneer critici de uitdrukking “naar fascisme zwemend” niet gebruikten, is de beschuldiging dat de school als het ware zijn leerlingen « robotiseerde » volkomen ongegrond. De militaire vorming was herleid tot zijn eenvoudigste uitdrukking : oefeningen in gesloten gelederen, twee of drie schietoefeningen per jaar met oorlogsmunitie, een of twee parades, gedisciplineerde verzamelingen en verplaatsingen, meer met de bedoeling een boodschap over te brengen of de orde te handhaven dan om automatismen te creëren.

Indoctrinatie? Kan men van indoctrinatie spreken als één of twee keer per jaar, de zaterdagse voordrachtgever een ander onderwerp gekozen had dan “de vierde dimensie”, een symfonie van Beethoven of een recente roman. Als er van indoctrinatie sprake was, was ze subtiel en buitengewoon ethisch : met zorg uitgekozen officieren en onderofficieren toonden wel het voorbeeld, in plaats van redevoeringen te houden.

Een absurd regime? Er waren in die tijd weinig instellingen waarin het evenwicht tussen de intellectuele en fysische vorming in acht genomen werd zoals in de Cadettenscholen. Dit verwijt was waarschijnlijk gebaseerd op het grote aantal geslaagden voor de toelatingsexamens van de

⁸ Men mag niet uit het oog verliezen dat in die tijd de hogere middelbare studies niet gratis waren.

Militaire School in vergelijking met de strenge beoordelingen die de cadetten kregen van hun leraren. De Cadettenschool was geen "verwarmingsdoos". Men onderwees er niets meer maar ook niets minder dan wat het officiële programma van de athenea voorschreef. De verplichte studie-uren waren beperkt. Het uur van naar bed gaan werd gewetensvol in acht genomen. Maar de kennis van de examenstof werd zeer vaak mondeling en schriftelijk gecontroleerd.

Alles was eenvoudig in deze School!

De morele en materiële investering die de oprichting van de Cadettenschool meebracht voor het Leger is nuttig geweest vanuit verschillende standpunten : zeer hoog percentage toegang tot het officierskader, via de Militaire School of het kader, pluralisme van de studentenbevolking, voor een groot deel motor van de sociale promotie. Beweren, zoals sommigen, dat de Cadettenschool een kastengeest onderhield, is blijk geven van gebrek aan kennis van de realiteit, van de identiteitsaard van de cadetten tijdens het Interbellum, van hun zin voor gelijkheid en kameraadschap. De veeleisendheid van de Cadettenscholen bekritisieren staat gelijk met het verkiezen van een meer laxistische vormingsaanpak. Maar het is aan zijn vruchten dat men een boom moet beoordelen.

BIJLAGEN

BIJLAGE A : HISTORIEK VAN DE SCHOLEN

- 1838 TROEPSKINDEREN :
Geregelde toelating in het leger in de hoedanigheid van Troepskind van de wettige kinderen van militairen in actieve dienst, overleden of gepensioneerd.
Toelating op de leeftijd van 8 jaar als de vader in het Korps aanwezig is of indien het een wees betreft.
Toelating op 10 jaar voor de anderen.
Op 14 jaar worden de Troepskinderen in de bataljons opgenomen als klaroenspeler, tamboer, trompettist of muzikant tot 18 jaar.
- 1847 COMPAGNIE VAN DE TROEPSKINDEREN :
Alle Troepskinderen worden ondergebracht in de COMPAGNIE onder bevel van een officier kapitein van de infanterie en gestationeerd te LIER.
- 1856 De COMPAGNIE wordt de SCHOOL VAN DE TROEPSKINDEREN onder bevel van een hoger officier.
- 1860 De SCHOOL VAN DE TROEPSKINDEREN wordt naar AALST overgebracht.
- 1883 Nieuwe benaming : SCHOOL VAN DE PUPILLEN VAN HET LEGER.
- 1886 De School wordt onderverdeeld in twee Compagnies :
AALST : Leerlingen onder de 14 jaar.
NAMUR : Leerlingen van 14 tot 16 jaar.
De bevelvoering is vanuit AALST.
- 1897 NAMEN (NAMUR) wordt de Cadettenschool exclusief gereserveerd voor de zonen van officieren.
AALST wordt de enige zetel van de PUPILLENSCHOOL. De toelating wordt bepaald op de leeftijd van 11 tot 16 jaar. Daarna worden de Pupillen ingelijfd in de eenheden met de graad van korporaal.
- 1914 De Scholen worden ontbonden. Officieren, leerkrachten en leerlingen die de vereiste leeftijd hebben voegen zich bij de strijdkrachten
- 1919 Oprichting van zes Scholen, drie Franstalig en drie Nederlandstalig :
BOUILLON en SAFFRAANBERG : Lagere graad van 11 tot 13 jaar,
MARNEFFE en AALST : Middelbare graad van 13 tot 16 jaar,
NAMUR : Hogere graad met een Franstalige en een Nederlandstalige sectie.
De lagere en middelbare graad worden de PUPILLENSCHOOL genoemd.
De hogere graad wordt de CADETTENSCHOOL genoemd.
- 1926 Hergroepering van de Pupillenscholen :
De Franstalige school van de lagere graad wordt overgebracht van BOUILLON naar SAFFRAANBERG.
De Franstalige school van middelbare graad wordt overgebracht van MARNEFFE naar SAFFRAANBERG.
De Nederlandstalige school van middelbare graad blijft in AALST.
- 1933/35 Afschaffing van de PUPILLENSCHOLEN. Sluiting van de lagere scholen in juni 1933, de middelbare scholen rekruteren niet meer en blijven bestaan tot in 1935.
- 1933 Als gevolg van de taalwetgeving :
- wordt de Vlaamse Cadettenschool overgebracht naar SAFFRAANBERG,
- hergroepering te NAMEN van de Franstalige Pupillenschool en de Cadettenschool,
- de Vlaamse Pupillenschool blijft te AALST.
- 1934 Uitbreiding van de Cadettenschool met de klassen van het 6de, 5de en 4de : Het zijn de Cadetten « in overtal ».
- 1935 Definitieve sluiting van de Pupillenscholen in juni.
- 1940 Tweede wereldoorlog : Ontbinding van de Scholen.
- 1947 Oprichting van de CADETTENSCHOOL te SEILLES (twee taalsecties).
- 1948 De CADETTENSCHOOL wordt overgebracht naar LAKEN [Sint-Annakazerne].
- 1955 Oprichting van een tweede Nederlandstalige sectie te LIER.
- 1991 Afschaffing van de CADETTENSCHOLEN.

BIJLAGE B : DE SCHOOL VAN DE TROEPSKINDEREN IN AALST (1879)

Dramaturgische avond, muziek en dans, opgevoerd door de leerlingen van de School van de Troepskinderen ten voordele van de armen van de stad en de werken voor de beschaving van Centraal Afrika.

PROGRAMMA

1ste DEEL

- 1° Ouverture, uitgevoerd door het orkest.
- 2° "*Honneur et fidélité*", drama in drie akten.
- 3° Komisch liedje.
- 4° Ballet.

2de DEEL

- 1° Ouverture, uitgevoerd door het orkest.
- 2° Optreden met danstippen, sabels, stokken, wandelstokken en boksen.
- 3° "*Joris, het soldatenkind van 't jaar 30*". Toneelspel met zang, in één bedrijf, door Jan Stappaert.
- 4° Ballet.
- 5° "*Le Drapeau belge*", patriottische zang.

BIJLAGE C : TAALCURSUS IN HET VLAAMS (1894)

	WALEN	VLAMINGEN
Vorbereidende Cursus	Luidop lezen en uitspraak Vervoegen van de werkwoorden <i>zijn</i> en <i>hebben</i> Kleine imitatiethema's luidop en geschreven.	Zelfde programma als in het eerste jaar
1 ^{ste} jaar	Luidop lezen en uitspraak Vertaling van zinnen en eenvoudige stukken Kleine imitatiethema's	Luidop lezen en vertaling in het Frans van de gekozen stukken - Geheugen oefeningen en voordracht - Thema's, lezingen en dictees. Verbuiging van de naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden en voornaamwoorden – Meervoudsvormen - Gebruik van de nominatief en de accusatief - Vervoeging van de hulpwerkwoorden en de regelmatige werkwoorden
2 ^{de} jaar	Luidop lezen en uitspraak - Vertaling van gekozen stukken. Gesprekken over de inwendige dienst met een geëigend vocabularium. Geheugen oefeningen en voordracht <i>Lexicografie.</i> Verbuiging van de bepalende naamwoorden, de naamwoorden, de voornaamwoorden en de bijvoeglijke naamwoorden – Meervoudsvormen – Regelmatige en onregelmatige werkwoorden - Vervoeging en vormen van de tijden.	Luidop lezen en vertaling van gekozen stukken - Analyse en uitleg van deze stukken- Mondelinge samenvattingen - Geheugen oefeningen en voordracht. <i>Lexicografie.</i> Herziening van het programma van het eerste jaar - Vormen van de tijden en de werkwoorden - Vervoeging van de onregelmatige werkwoorden - Gebruik van de verschillende gevallen - Dictees en analyses <i>Stijl.</i> Zelfde opstellen als in het Frans
3 ^{de} jaar	Luidop lezen van gekozen stukken - vertaling van deze stukken. Gesprekken met betrekking tot de inwendige dienst en de diensten van het garnizoen, de nomenclatuur, het demonteren en het ineenzetten van het wapen met geëigend vocabularium - Geheugen oefeningen. <i>Lexicografie.</i> De eerste twintig lessen van de grammatica van E. Van Driessche - Grammaticale analyse - Vertalingen, thema's, dictees, opstellen.	Lezingen en expressieve voordracht van gekozen stukken - Uitleg en analyse van deze stukken - mondelinge samenvattingen. Gesprekken over alle diensten van een onderofficier in de kazern <i>Lexicografie.</i> De volledige grammatica van Van Beers. Grammaticale analyse. <i>Stijl</i> Zelfde opstellen als in het Frans.
4 ^{de} jaar	Luidop lezen en uitspraak en vertaling van gekozen stukken. Gesprekken over alle kennis die de sergeant, belast met opleiding moet bezitten, dit met een geëigend vocabularium <i>Lexicografie.</i> herziening van de vorige cursus - Voortzetting van de cursus Van Driessche - Taaleigenaardigheid en spreekwoorden - Grammaticale en logische analyse - Vertalingen vanuit het Frans naar het Vlaams, thema's, dictees en opstellen	Luidop lezen en voordracht - vertaling en analyse van stukken - Causerie en gesprekken over voorbereide onderwerpen <i>Lexicografie et syntaxis.</i> Volledige herziening van de grammatica van Van Beers – Grammaticale et logische analyse <i>Stijl</i> Zelfde opstellen als in het Frans

BIJLAGE D : PUPILLENSCHOOL -- WINTERDIENST (1886-1897)

VOORMIDDAG					
Algemene diensten	Maandag	Dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag		Zaterdag	Zondag
05,30' Wekken 06,45'-07,30' Doktersbezoek 07,30' Ontbijt 08,00' Inspectie 12,10' Middagmaal	06,45'–07,30' Studie 08,00'–10,45' Opgelegde oefening per peloton (1) 11,00'–12,00 Klas (theorie) (2)	06,45'–07,30' Studie 08,15'–09,00' Klas 09,05'–09,50' Klas 09,55'–10,40' Klas 10,45'–12,00' Oefening (3)		06,45'–07,30' Studie 08,15'–09,00' Klas 09,05'–9,50' Klas 10,00' Verzameling en appel 10,05'–10,45' Voorbereiding van de inspectie en inspectie voor de sectiechefs; Inleveren van de vuile was. 10,45'–12,00' Inspectie door de pelotonscommandanten. 11,00 Inspectie van de lokalen door de compagniecommandant en de dokter.	06,00' Wekken 06,45' Sanitair bezoek 07,00' Ontbijt 07,30' Appel, inspectie en algemene sanitair bezoek 08,00' Religieuze plichtpleging 09,10'–10,00' Studie – In het net zetten van een taak 10,05'–11,05' Cartografie of tekenen 11,15' Godsdienstonderricht. De niet gestrafte leerlingen mogen daarna uitgaan tot het vieruurtje (a) 12,10' Middagmaal
NAMIDDAG					
Algemene diensten	Maandag, dinsdag, woensdag	Donderdag	Vrijdag	Zaterdag	Zondag
12,30'-1,30' Speeltijd 16,30' Vieruurtje 19,30' Avondmaal 20,00' Naar de slaapzaal 20,30' Appel	13,30'-14,30' Gym, schermen, prak- tische theorie, enz.. (4) (6) 14,35'-15,30' Klas 15,35'-16,30' Klas 17,00'-17,50' Muziek 17,15'-17,50' Wapenzaal, schermen, enz. 17,55'- 18,40' Studie 18,45'-19,30' Studie	13,00'-13,45' Studie voor de gestraften. Bijzondere vergadering; 14,00'–16,00 Wandeling (5) 16,15' Vieruurtje 17,05'-17,50' Studie 17,55'-18,40' Studie 18,45'-19,30' Religieuze conferentie	13,30'-14,30' Gym, etc. (4) (6) 14,35'-15,30' Voorbereiding van de inspectie van zaterdag. Teruggave van de was, verschonen van het linnen. 15,35'-16,30' Klas 17'00 –17,50' Muziek 17,15'-17,50' Wapenzaal, schermen, etc. 17,55'-18,40' Studie 18,45'-19,30' Studie	13,30'-14,30' Gym, etc. (4) (6) 14,35'- 16,00'Lichamelijke verzorging; douche en voetbaden 16,15' Vieruurtje 17,05'-17,50' Klas 17,55'-18,40' Studie 18,45'-19,30' Studie	12,45'–13,45' Bijzondere vergadering. Studie voor de gestraften (b) 14,15'–16,15' Wandeling (c) 16,30' Vieruurtje 17,30'–18,30' Briefwisseling met de familie. De leerlingen die 's morgens hun taak niet afgewerkt hebben mogen dit verder zetten. 18,30'–19,30' Speelzaal; ontspanning. 19,30' Avondmaal 20,00' Naar de slaapzaal 20,30' Appel

- (1) Bij slecht weer, wordt de oefening van de maandag opeenvolgend uitgesteld tot dinsdag, woensdag en vrijdagmorgen, en wordt de voorziene dienst van de voormiddag van die volgende dagen op maandag, dinsdag, woensdag en donderdag uitgevoerd. Indien het weer slecht blijft wordt er op vrijdagmorgen van 8h15 tot 10h40 les gegeven door de pelotonscommandanten (de lesstof wordt door hen gekozen), en van 10h45 tot 12h is er een oefening of theorieles. Dit brengt mede dat: 1° de oefening per peloton nooit op donderdagmorgen is. 2° de dienst in de namiddag niet gewijzigd wordt zelfs als deze van 's morgens gewijzigd werd.
- (2) Gedurende de eerste twee schooltrimesters wordt de theorieles door de officierenleraars gegeven en betreft de oefening die 's morgens onder hun leiding plaats vond.
- (3) In geval van slecht weer wordt de oefening vervangen door een theorieles of een detailoefening binnen de instelling.
- (4) Van 13h tot 13h30 wapenzaal voor de muzikanten en de klaroenspelers.
- (5) De niet gestrafte leerlingen mogen uitgaan met hun ouders van 12h30 tot 16h30.
- (6) De wachtparade heeft plaats op donderdag en zondag om 13h55 en op de andere dagen om 14h30.
 - (a) De muzikanten en de klaroenspelers mogen met hun ouders in de namiddag uitgaan van 16h30 tot 19h30.
 - (b) Onmiddellijk na deze studie worden de leerlingen naar de slaapkamer begeleid om zich aan te kleden voor de wandeling.
 - (c) Indien de wandeling niet plaats vindt wordt ze vervangen door een ontspanning waarbij de muzikanten enkele stukken kunnen spelen.

BIJLAGE E : PUPILLENSCHOOL – ZOMERDIENST (1886)

VOORMIDDAG					
Algemene diensten	Maandag	Dinsdag, woensdag, donderdag, vrijdag	Zaterdag	Zondag	
05,15' Wekken 06,30' Sanitair bezoek 07,15' Ontbijt 07,45' Inspectie 12,30' Middagmaal	06,15'- 07,15' Studie 08,00'-11,30' Oefening per peloton of opgelegde oefening (1)	06,15'-07,15' Studie 08,00'-08,50' Klas 08,55'-09,45' Klas 09,50'-10,40' Klas 10,45'-12,15' Oefening (2)	06,15'-07,15' Studie 08,00'- 08,50' Klas 08,55'-09,45' Klas 09,55' Verzameling en appel. 09,00'-11,00' Voorbereiding van de inspectie en inspectie voor de sectiechefs; inleveren van de vuile was. 11,00'-12,15' Inspectie voor de pelotonchefs 11,00' Inspectie van de lokalen door de compagniecommandant en de dokter	05,15' Wekken 06,15'-07,00' In het net zetten van een taak; Ontbijt. 07,30' Appel, inspectie en algemene sanitair bezoek 08,00' Religieuze plichtplegingen 09,15'-10,30' Studie, cartografie of tekenen en afwerken van het in het net zetten van een taak (mag duren tot 10,45'). 11,00' Godsdienstonderricht. 12,00' Uur van uitgang van de pupillen met hun ouders of correspondenten. 12,30' Middagmaal	
NAMIDDAG					
Algemene diensten	Maandag, dinsdag, woensdag, zaterdag	Donderdag	Vrijdag	Zondag	
13,00-13,30' Ontspanning 15,35' Wachtparade 16,45' Vieruurtje 20,15' Avondmaal Naar de slaapzaal. 21,15' Appel	13,00-13,30' Wapenzaal voor de muzikanten en de klaroenspelers. 13,30'-14,30' Klas 14,35'-15,30' Klas 15,40'-16,40' Schermen, zwemmen, (3) gym, zang (douche of voetbad op zaterdag) 17,30'-18,15' Wapenzaal, boksen, muziek, gevechtsgymnastiek. 18,20'-19,10' Studie 19,15'-20,05' Studie	13,30'-14,30' Studie 14,35'-15,30' Studie 15,45'-16,40' Bijzondere vergadering; Studie voor de gestraften. 17,30'-19,45' Wandeling	13,00-13,30' Zoals maandag 13,30'-14,30' Studie 14,35'-15,30' Studie 15,40'-16,40' Zoals op maandag 17,30'-18,15' Zoals op maandag 18,20'-19,20' Voorbereiding van de inspectie van zaterdag - Teruggave van de propere was. 19,20'-20,10' Religieuze conferentie.	14,00'-14,45' Bijzondere vergadering; Studie voor de gestraften 14,45' Lichamelijke reiniging in de waszaal 15,00'-16,00' Vrije studie [briefwisseling met de familie (a)] 16,05' Wachtparade 16,35' Vieruurtje 17,00' Binnenkomen van de pupillen-muzikanten die uitgegaan waren (b) 17,15'-20,00' Wandeling (c) (4) (5) 20,15' Avondmaal 21,00' Bezinning 21,15' Appel	

(1) Bij slecht weer, wordt de oefening van de maandag uitgesteld tot dinsdag en wordt op maandag de dienst voorzien op dinsdag uitgevoerd. Indien het weer slecht blijft op dinsdag wordt de oefening uitgesteld tot de woensdag en indien nodig tot vrijdag. Op dinsdag heeft dan de dienst van woensdag plaats en zo voort. Indien het weer op de vrijdag nog slecht is, is er op die dag van 8h tot 10h40 een oefening of een theorieles.

(2) In periodes van grote hitte kan de oefening plaats vinden van 8 tot 9h30 en de lessen van 9h45 tot 12h15. In geval van slecht weer wordt de oefening vervangen door een theorieles of een detailoefening binnen de school.

(3) Er is twee maal per week zwemmen. Op zaterdag en een dag gekozen door de compagniecommandant. De dag dat er zwemmen is wordt het vieruurtje 15 minuten uitgesteld. Op zaterdag verwisselen de leerlingen hun ondergoed in het zwembad. In geval van slecht weer op zaterdag wordt het zwemmen vervangen door een douche en een voetbad.

(4) De niet gestrafte leerlingen mogen met hun ouders in de namiddag uitgaan van 17h tot 20h 's avonds. Tot 15 mei eindigt de wandeling om 19h15 en het avondmaal en het order tot de slaapzaal hebben respectievelijk plaats om 19h30 en 20h15 's avonds op donderdag en zondag.

(5) Gedurende de maand april kan de wandeling plaats vinden op donderdag en zondagnamiddag van 14h tot 16h. Men zal dan het schema van de winterdienst volgen.

- (a) Na deze studie worden de pupillen naar de slaapzaal begeleid om zich aan te kleden voor de wandeling.
- (b) De muzikanten die een schriftelijke toelating van de muziekchef hebben, mogen in de stad blijven tot 20h 's avonds.
- (c) Als de wandeling niet doorgaat is er ontspanning van 17h tot 18h30 (er wordt muziek gespeeld in de binnenplaats). Van 18h30 tot 19h30 is er vrije studie.
- (d) De leerlingen die gestraft geweest zijn met cachot minder dan een maand geleden moeten binnenkomen voor 16h45. De namen van deze leerlingen worden aan de conciërge op zondagmorgen meegedeeld.

BIJLAGE F :KLEDIJ, SCHOENEN, KLEINE UITRUSTINGSVOORWERPEN EN UITZET TEN BEHOEVE VAN DE LEERLINGEN

(Bijlage aan de ministeriële omzendbrief van 29 augustus 1902)

Aantal	Voorwerpen	Opmerkingen
	<i>Kleding</i>	
1	Heuplange uniformjas (1)	1) versleten of te klein geworden heuplange uniformjassen kunnen tot korte uniformjas omgevormd worden. * naargelang de mogelijkheden en volgens het aantal leerlingen die tewerkgesteld kunnen worden in de daarvoor voorziene lokalen.
1	Stoffen broek	
1	Kapotjas	
1	Kepie	
1	Kraag	
2	Paar winterhandschoenen	
2	Paar zomerhandschoenen	
1	Flanellen ondervest	
2	Broeken voor de binnendienst	
1	Wollen korte uniformjas	
*	Schermvest	
*	Schermhandschoen	
*	Gymnastiek gordel	
*	Paar sandalen	
	<i>Schoenen</i>	
2	Paar bottines	De pupillen mogen uitrustingsstukken gebruiken die niet door de instelling ter beschikking gesteld worden. Naderhand mogen de ouders of voogden deze stukken zelf verschaffen; in dat geval zullen ze niet meer door de instelling uitgereikt worden.(art 101 van het reglement)
1	Paar vrijetijdsschoenen	
1	Paar klompschoenen	
	<i>Kleine uitrusting</i>	
1	Kledingborstel	
1	Schoenborstel	
1	Invetborstel	
1	Knopenborstel	
1	Knopenlatje	
1	Borsteltas	
1	Naaitas met toebehoren (vingerhoed, naaigaren, naaigarnituur)	
1	Doos voor Kepie	
1	Tripoliflesje	
	<i>Uitzet</i>	
3	Hemden	
2	Onderbroeken	
1	Zwembroek	
4	Paar sokken	
4	Zakdoeken	
4	Handdoeken	
2	Flanellen gordels	
1	Paar bretellen	
1	Kam	
1	Tandenborstel	
1	Haarborstel	
1	Spiegeltje	
1	Pluizige sjaal	
1	Paar mouwbeschermers uit glanszijde	
1	Gebedsboek	
1	Gordijn uit groene serge (2)	(2) op eigen kosten
1	Valies	(3) voor de kast (door de ouders te bezorgen)
1	Hangslot (3)	
**	Ransel met koppel en schouderriemen	** naargelang de mogelijkheden en de vereisten van de vorming
***	Ransel, oud, met koppel en schouderriemen	*** in geval van mobilisatie voor de leerlingen niet komende uit een regiment
2	Koppelriemen	(4) waarvan een oude vasthechtingsring, die vast blijft aan de patroontas en aan de bajonethouder.
1	Geweerriem	
2	Gespen	
1	Patroontas	
1	Bajonethouder met vasthechtingsring (4)	
1	Wapentas	
15	Oefenpatronen met drie laadplaatjes	

BIJLAGE G : KADER VAN DE CADETTENSCHOOL IN 1897

Commandant	Majoor AEM ¹ Pirot van de 2 ^e Linie
Studiedirecteur	Kapitein-commandant AEM Wittamer van de 2 ^{de} artillerie
Instructeur	Kapitein-commandant Delcourt van de 2 ^e Jagers
Leraars Latijn	M. Halkin, doctor in de filosofie en letteren (Mons)
	M. Weemaes, doctor in de filosofie en letteren (Leuven)
Leraar Grieks	M. Schwindt, doctor in de filosofie en letteren (Brussel)
Leraars Frans	M. Gérard, geaggregeerd leraar van het hoger middelbaar onderwijs voor de klassieke filologie, doctor in de filosofie en letteren (Charleroi)
	Luitenant Demarez, van de Karabiniers.
Leraars hogere wiskunde	Luitenant Henrard, van de 4 ^e Artillerie
	Luitenant Callens, van de 10 ^e Linie
Leraar lagere wiskunde	Luitenant Maréchal, van de 12 ^e Linie
Leraar geschiedenis	Luitenant Vidale, van de 3 ^e Jagers
Leraar aardrijkskunde	Onderluitenant Mahieu, van de 9 ^e Linie
Leraar Vlaams	Luitenant Van Gerven, van de 13 ^e Linie
Leraar Duits	Onderluitenant Brassel van de Karabiniers
Leraar Vlaams en Engels	Luitenant De Leenheer, van de 2 ^e Linie
Leraar natuurwetenschappen	M. Buisseret, doctor in natuurwetenschappen (koninklijk atheneum van Charleroi)
Adjunct Instructeurs	Luitenant Bolle, van de 8 ^e Linie
	Luitenant Berben, van de 5 ^e Linie
	Luitenant Tilot, van de 10 ^e Linie
	Onderluitenant Chabot, van de 3 ^e Linie.

¹ A.E.M. : Adjoint d'Etat-major; in het nederlands : "adjunct van de Staf", brevet uitgegeven door de Krijgsschool.

BIJLAGE H : LIJST VAN DE OFFICIEREN DIE EEN BEVELVOERING HEBBEN UITGEVOERD OF DIE DEEL HEBBEN UITGEMAAKT VAN HET LERARENKORPS

Cadettenschool van Namen (1897 – 1914)

Schoolcommandanten:

Majoor A.E.M.¹ PIROT A. van de 2^e linie (1897 – 1902)
Majoor A.E.M. ROBIN O. van de grenadiers (1902 – 1908)
Majoor A.E.M. DELMAERE C. van de karabiniers (1908 – 1913)
Majoor MASSART F. van de 1ste linie (1913 – 1914)

Studiedirecteurs:

WITTAMER Michel, kapitein-commandant A.E.M. van de 2^e artillerie (1897 – 1898)
BERGER A. tweede kapitein van de 8^e artillerie (1898 – 1902)
STERPIN A. kapitein-commandant A.E.M. van de grenadiers (1902 – 1910)²
PHILIPPE L. kapitein-commandant A.E.M. van de 5^e linie (1910 – 1914)

Instructeurs

DELCOURT Henri. kapitein-commandant van de 2^e Jagers (1897 – 1900)³
VERBIST Constant. kapitein-commandant van de 6^e linie (1900 – 1905)
MASSART F. kapitein-commandant van de 13^e linie (1905 – 1913)
SALMON E. kapitein-commandant van de 14^e linie (1913 – 1914)⁴

Adjunct-instructeurs

BOLLE E. luitenant van de 8^e linie
BERBEN G. luitenant van de 8^e linie
CHABOT E. onderluitenant van de 8^e linie
TILOT A. luitenant van de 10^e linie⁵
DESOMBIAUX T. onderluitenant van de 11^e linie
WAMBERSY D. luitenant van de 1ste linie
LARDINOIS E. luitenant van de 11^e linie
ROULING J. onderluitenant van de 1er linie
BILLEMONT L. onderluitenant van de 3^e Jagers
LECHEVALLIER H. luitenant van de 13^e linie
CORNIL P. luitenant van de grenadiers
DUMONT F. luitenant van de 1er Jagers
ABEL J. onderluitenant van de 7^e linie
MARTIN H. onderluitenant van de 7^e linie
TISSEYRE A. luitenant van de 12^e linie
HOUBA F. luitenant van de 1er linie
LEBAIGUE C. luitenant van de 3^e Jagers
SLUSE E. luitenant van de 10^e linie
MASSART A. luitenant van de 6^e linie
LATTEUR E. luitenant van de 6^e linie

Betaalmeesters

DE PAUW E. luitenant- betaalmeester van de 8^e linie
SOMVILLE L. luitenant- betaalmeester van de 1^e Jagers
VAN LANDEWIJCK J. luitenant- betaalmeester van de 1^e Jagers
DENIS L. onderluitenant- betaalmeester

Aalmoezeniers

Eerwaarde COUSOT M. (1897 – 1906)
Kanunnik Alfred LE GRAND A. (1906 – 1914)

¹ A.E.M. : Adjoint d'Etat-major; in het nederlands : "adjunct van de Staf", brevet uitgegeven door de Krijgsschool.

² Sneuvelde in Schoorbakke (IJzer) op 6 oktober 1914.

³ Werd gedood in Keyem (IJzer) op 19 oktober 1914.

⁴ Stierf tengevolge van een ziekte op 20 december 1916.

⁵ Sneuvelde in Ermeton-sur-Biert, op 24 augustus 1914.

Leraars wiskunde

HENRARD N. luitenant van de 4e artillerie
CALLENS A. luitenant van de 10e linie
MARECHAL L. luitenant van de 12e linie
DERZELLE C. luitenant van de 6e artillerie
ROUSSEAU O. luitenant van de 13e linie
COURTOIS E. luitenant van het A.F.Namen
JOUÉ L. luitenant van het A.F.Namen
WITRY P. luitenant A.E.M. van de karabiniers
VANDROMME J. luitenant van de 5e linie

Leraars Frans

DEMAREZ A. luitenant van de karabiniers
TILOT A. luitenant van de 10e linie (hoger vermeld)
CORNIL F. luitenant van de grenadiers (hoger vermeld)
LECHEVALLIER A. luitenant van de 13^e linie (hoger vermeld)
FRANCOT A. luitenant van de 9^e linie
DECOSTER A. luitenant van de 1er linie

Leraars geschiedenis

VIDALE J. luitenant van de 3^e Jagers
REMES J. luitenant van de 3^e linie
VANDER VEKEN A. luitenant A.E.M. van de 2^e Jagers

Leraars aardrijkskunde

MAHIEU C. onderluitenant van de 9^e linie⁶
SEELDRAYERS E. luitenant A.E.M. van de 2^e Jagers

Leraars Vlaams

VAN GERVEN luitenant van de 13^e linie
DE LEENHEER J. luitenant van de 2^e linie
NAUWELAERTS J. luitenant van de 6^e linie
DE ROO L. onderluitenant van de 11^e linie
SCHOOF J. luitenant A.E.M. van de 4^e linie⁷
HAYEN J. luitenant van de 14^e linie
VAN EECKHOUTTE M. luitenant van de 1ste linie⁸

Leraars Engels

DE LEENHEER J. luitenant van de 2^e linie (hoger vermeld)
TOMBEUR F. luitenant van de 9^e linie
DENHAERYNCK G. onderluitenant van de 11^e linie⁹
SPILLIAERT J. luitenant van de 11^e linie

Leraars Duits

BRASSEL A. luitenant van de karabiniers
HUARD E. luitenant van de 4^e linie
WILMES J. tweede kapitein van de 10^e linie

Leraars natuurwetenschappen

GOSSE F. luitenant A.E.M. van de 2^e Jagers
DE SMET G. luitenant van het A.F.Namen¹⁰

N.B. De burgerleraren zijn niet vermeld.

⁶ Gedood in Keyem (IJzer) op 19 oktober 1914.

⁷ Gedood in Boesinghe op 13 juli 1917, was majoor van 18^e linie.

⁸ Overleed tengevolge van kwetsuren aan de IJzer, op 29 oktober 1914.

⁹ Gedood bij Roeselare, op 2 oktober 1918, was majoor bij de 1ste Jagers.

¹⁰ A.F. : artillerie de forteresse de la place de Namur; in het nederlands : "fortenartillerie van de plaats Namen".

BIJLAGE I : TABEL DER UREN WEKELIJKS BESTEED AAN DE VERSCHILLENDE TAKKEN VAN HET ONDERWIJS

Voorlopig reglement van de Cadettenscholen (3 augustus 1897)

VAKKEN	Latijnse Humaniora							Totaal	Grieks-Latijnse Humaniora							Totaal	Moderne Humaniora (1)						Totaal
	7 ^e	6 ^e	5 ^e	4 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e		7 ^e	6 ^e	5 ^e	4 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e		6 ^e	5 ^e	4 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e	
Godsdienst	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(14)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(14)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(12)	
Latijn	6	5	5	5	5	5	5	36	6	5	5	5	5	5	36	-	-	-	-	-	-	-	
Grieks	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3	3	15	-	-	-	-	-	-	-	
Frans	6	6	4	4	3	3	4	30	6	6	4	4	3	3	26	6	4	4	3	3	4	24	
Vlaams	-	4	3	3	3	3	2	18	-	4	3	3	3	3	19	5	3	3	3	3	3	20	
Duits	-	-	-	1	1	1	1	4	-	-	-	1	1	1	4	2	3	3	2	2	2	14	
Engels	-	-	-	1	1	1	1	4	-	-	-	1	1	1	4	-	-	1	2	2	2	7	
Geschiedenis	2	2	2	2	2	2	2	14	2	2	2	2	2	2	14	2	2	2	2	2	2	12	
Aardrijkskunde	2	2	2	1	1	1	1	10	2	2	2	1	1	1	10	2	2	1	1	1	1	8	
Wiskunde	3	3	4	4	5	5	5	29	3	3	3	2	2	2	17	3	4	4	5	5	5	26	
Natuurwetenschappen	-	-	2	1	2	2	-	1	-	-	-	1	2	2	7	-	2	1	2	2	2(a)	9(a)	
Handelswetenschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	2	9(2)	
Schoonschrift	3	1	-	-	-	-	-	4	3	1	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	1	
Tekenen	1	1	1	1	1	1	1	7	1	1	1	1	1	1	7	1	1	1	1	1	1	6	
Totalen	23	24	23	23	24	24	22	163	23	24	23	24	24	24	164	22	22	22	23	23	22 24(a)	134 136(a)	

Opmerkingen : De lessen Godsdienst worden 's namiddags gegeven a rato van 2 uren per week, voor elke klas.

(1) Gedurende de overgangperiode :

De lessen lichamelijke opvoeding, schermen, alsook de militaire opleiding van de Cadetten worden 's namiddags gegeven volgens een tabel vastgelegd door de Commandant van de School.

De lessen muziek en zang hebben 's avonds plaats.

Alleen de Cadetten ouder dan 16 jaar mogen lessen paardrijden krijgen, *op aanvraag van de ouders of voogden.*

(a) Voor de leerlingen van de industriële en economische afdeling.

(2) Na de overgangperiode, zullen maatregelen getroffen worden om de jongeren voor te bereiden die wensen naar het hogere Handelsinstituut van Antwerpen te gaan.

BIJLAGE J : TABEL DER WEGINGCOËFFICIËNTEN TOEGEKEND AAN DE VERSCHILLENDE TAKKEN VAN HET ONDERWIJS

Voorlopig reglement van de Cadettenscholen (3 augustus 1897)

VAKKEN	Latijnse afdeling							Grieks-latijnse afdeling							Moderne afdeling (1) Wetenschappelijke afdeling						Moderne afdeling (1) Voor de leerlingen die naar het hogere Handelsinstituut van Antwerpen willen					
	7 ^e	6 ^e	5 ^e	4 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e	7 ^e	6 ^e	5 ^e	4 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e	6 ^e	5 ^e	4 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e	6 ^e	5 ^e	4 ^e	3 ^e	2 ^e	1 ^e
Godsdienst	10	8	8	8	8	8	8	10	8	8	8	8	8	8	9	8	8	8	8	8	9	8	8	8	8	8
Latijn	20	17	16	16	16	16	16	20	17	16	15	15	15	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grieks	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	8	8	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Frans	20	17	16	16	16	16	18	20	17	16	15	15	15	15	18	17	17	17	17	18	18	16	14	14	14	14
Vlaams	-	15	14	14	14	14	14	-	15	14	12	12	12	12	18	17	17	17	17	18	18	16	14	14	14	14
Duits	Facultatieve cursus							Facultatieve cursus							13	12	12	12	12	12	13	12	11	11	11	11
Engels	Facultatieve cursus							Facultatieve cursus							Facultatieve cursus						-	-	5	5	5	5
Geschiedenis	13	11	11	11	10	10	11	13	12	12	11	11	11	11	11	11	11	10	10	11	11	10	10	10	10	10
Aardrijkskunde	11	8	8	8	8	8	9	11	9	9	9	9	9	9	8	8	8	8	8	9	9	8	8	8	8	8
Wiskunde	18	18	18	18	19	19	22	18	16	14	12	12	12	12	18	18	18	19	19	22	16	15	15	15	15	15
Natuurwetenschappen	-	-	7	7	7	7	-	-	-	-	8	8	8	8	-	7	7	7	7	-	-	6	6	6	6	6
Handelswetenschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7	7	7	7
Schoonschrift	4	3	-	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Tekenen	4	3	2	2	2	2	2	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2
Totalen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Opmerkingen : (1) Gedurende de overgangperiode

In de berekening van het algemene gemiddelde van iedere leerling na de opstellen en examens, wordt er slechts rekening gehouden met de verkregen punten in de facultatieve cursussen als het gemiddelde over het geheel van de vermelde cursussen hoger is dan het gemiddelde verkregen voor het geheel der verplichte cursussen.

In dit geval is het algemene gemiddelde dat het nummer van de rangschikking bepaalt, gelijk aan het gemiddelde verkregen voor het geheel der verplichte cursussen vermeerderd met 1/10 van het verschil tussen de gemiddeldes verkregen voor het geheel der facultatieve cursussen en de verplichte cursussen.

Voor de bepaling van het gemiddelde verkregen voor het geheel van de facultatieve cursussen, wordt er, *eventueel*, een wegingcoëfficiënt toegekend van 2 aan het Duits, een wegingcoëfficiënt 1 aan het Engels.

**BIJLAGE K : TROEPSKINDEREN EN PUPILLEN GESTORVEN VOOR HET
VADERLAND - 1914-1918 (GEDENKSTEEN IN AALST EN MONUMENT IN BRUSSEL)**

BAECKELANDT H.	DE ROOVER L.	IVENS L.	REISDORFF J. ³
BASCOUR V.	DEURWAERDER E. ³	JACOB J.	REMY J. ³
BASTIAENS J. ¹	DEVILLERS E.	KEUKELEIRE J.	ROUSSEEUW C.
BAUWENS P.	DEVISCH R.	KUCK L.	RUQUOY J. ¹
BECKHAUS W.	DOCQUIER E.	LAEVENS G.	RUTH J. ^{2,3}
BELVAUX	DE VREESE J.	LALIEUX J.	SALMON A.
BEELENS J.	DE VULDER H.	LE BON G.	SAYE P.
BETERHAMS V.	DE VRIENDT F	LEBRUN L. ³	SCAUT H. ¹
BLAIRON L. ²	DE VUYST J.	LEGRAND G.	SCHIETTECATTE A. ¹
BLYKAERTS G. ³	DINANT L.	LEMAIRE J. ³	SCHNEIDER C.
BOEYKENS P.	DUBREUCQ R.	LEMAIRE J.	SMEKENS A.
BONTINGH J.	DUPUIS C	LEMOINE C. ³	SPELIER G
BOUCKAERT A. ³	DUQUENNE R.	LEONARD L. ³	STEENBERGHE C.
BOUCKAERT D. ¹	DURT H.	LEROY H.	STEENKISTE G.
BOUSARD A. ²	DUSSART G.	LETTE J.	STEKKE L.
BOUSSIN E.	DUYCK J.	LONCOL E. ²	STICKENS A.
BOUTE G.	ENGLEBERT R.	LOOZEN M.	THELIE E.
CAILLET R. ³	ERPELDING J. ⁴	MAECKELBERGH J.	THOUMSIN V. ²
CASSIERS J. ¹	EYMAEL A.	MAHIEU C. ³	TILMAN G.
CAUSSIN E. ³	FANARD J. ²	MANGELSCHOTZ E.	TIRIFAHY E.
CHARLES F.	FIGIL F. ¹	MATTHYS V.	TRANCHANT R.
CLAUS R.	FLAMANT L.	MICHEL F.	TYSEBAERT P.
COEMAN J.	FLEMAL A. ³	MICHIELS J.	VAN DAMME P.
COEVOET J.	FRAIPONT A.	MORLET E.	VAN DE MOORTELE F.
COLLIN B.	FRANCOIS L.	MOTZ N.	VAN DEN BROECK J. ^{1,3}
CRIPS L.	GAUTHIER R.	MUTTON L.	VAN DEN BRULE G.
CUMPS J.	GILISSEN A.	NELIS C. ⁵	VAN DER AUWERA A.
DARAS A.	GOEDHUYS Th.	NESTLER F. ³	VAN DER GHOTE A.
DE BAENE H.	GOETHALS A.	NOTTERDAM J.	VAN EECKHOUDT F.
DE BISSCHOP F.	GOEVAERTS A.	NYS F. ³	VAN ES G.
DECKMYN G.	GOFFAUX H.	OFFERGELT J. ³	VAN HEMELRYCK U. ^{2,3}
DE COEN A.	GOOSSENS J.	OSELAERE G. ^{1,3}	VAN HERREWEGHE E.
DE CUYPER J.	HAHN G.	PEETERMANS A.	VAN HOYE M.
DE KONINCK A.	GUFFENS U. ⁴	PERIGNON P. ²	VAN HULLE P.
DEFRANCE T.	HANNOFF J.	PETIT J.	VAN LOO A.
DEFRYN A.	HASTIR M.	PETTENS C.	VAN VEERDEGHEM J.
DEJASSE J.	HELLEMANS H.	PIRARD P. ³	VAN VLIERBERGHEN L.
DELFOSSSE E.	HULET A.	PIRE E.	VERACHTERT A.
DE KEERSMAEKER J. ²	HENROTIN J.	PONCHAU J. ³	VERSCHELDEN E.
DELBECQ E. ^{2,3}	HONGERLOOT M. ²	PUTZEIS G. ²	VERSCHELDEN C.
DE NEUMOUSTIER J. ²	HUTEREAU J.	RABAU C. ²	WALTENER F.
	HUYSMAN G.		WESTENDORP E.

¹ Op het monument als volgt gespeld : Bastiaans, Bouckaert J., Casiers, De Coninck, Figile, Osselaere, Rucquoy, Seaut, Schiettecat en Van den Brouck .

² Op de monumenten : geen initialen van voornaam.

³ Oud leraar of instructeur.

⁴ Op het monument : initiaal V.

⁵ Volledige naam en voornaam : NELIS Charles, François. Instructeur in de Cadettenschool in 1914, ingeschreven in het Heldenboek van deze school als NELIS François (Zie bijlagen L en M).

BIJLAGE L1 : BOEK DER HELDEN

**AAN DE DAPPEREN VAN DE CADETTENSCHOOL,
HELDHAFTIG GEVALLEN VOOR DE VERDEDIGING VAN DE HAARDEN
EN DE EER VAN HET BELGISCHE VOLK**

ARTAN DE SAINT-MARTIN	Albert	HARDY	Maurice
ARTAN DE SAINT-MARTIN	Armand	JACQUES	Lucien
ARTAN DE SAINT-MARTIN	Robert	LEVIEUX	Raoul
BERG	Honoré	LEBRUN	Augustin
BEERNAERTS	Fritz	MAHIEU	Charles
BERGER	Raymond	MARISSAL	Fernand
BIEBUYCK	Marcel	MASSART	Louis
BODENHORST	Léon	NÉLIS ¹	François
BOUTFEU	Louis	PIERART	Paul
BRABANT	André	PONCELET	Paul
CAMBRELIN	Paul	RAHIER	Maurice
CHALTIN	Marcel	REMY	Jacques
COENEN	Willy	RIGAUX	Pierre
COOMANS	Charles	RUCQUOY	Pierre
COPPEJANS	Marcel	SALMON	Émile
CRÊTEUR	René	SCHOOF	Jean
DE BRABANBERE	Raoul	SERVAIS	Ernest
DEFOIN ²	Léon	SOUMOY	Jules
DENHAERYNCK	Ghislain	STERPIN	Abel
DE HEUSCH	Alfred	THYS	Victor
DELPLACE	René	TILOT	Arthur
DEPPE	Charles	UBAGHS	Charles
ENGELS	Guillaume	VAN DEN ABEELE	Roger
ENGELS	Jean	VAN DE PUTTE	Georges
FOULON	René	VAN DE PUTTE	Marcel
GALÈRE	Raymond	VAN ECKHOUTTE	Maurice
GIROUL ²	Camille	VAN EGROO	Albert
HALLEMANS	Georges	VAN HOOBROUCK D'ASPRE	Jean

*Parmi les plus beaux noms,
leur nom est le plus beau . . .*

Victor Hugo

¹ Volledige naam en voornaam : NELIS Charles, François.

² Wordt op geen enkel monument vermeld.

BIJLAGE L2 : DODENMONUMENT VAN DE CADETTENSCHOOL VAN NAMEN

PRO PATRIA

OFFICIEREN ONDEROFFICIEREN EN OUD-LEERLINGEN VAN DE CADETTENSCHOOL ALS DAPPEREN GESNEUVELD VOOR DE VERDEDIGING VAN DE FAMILIES EN VOOR DE EER VAN HET BELGISCHE VOLK ¹

Majoor A.E.M. STERPIN, Abel ²	Onderluitenant ARTAN De ST MARTIN, Albert
Majoor A.E.M. SCHOOPS, Jean ³	Onderluitenant CRETEUR, René
Majoor DENHAERYNCK, Ghislain ³	Onderluitenant FOULON, René
Commandant MAHIEU, Charles ³	Onderluitenant MARISSAL, Fernand
Commandant SALMON, Emile ⁴	Onderluitenant RUCQUOY, Pierre
Commandant TILOT, Arthur ³	Onderluitenant SERVAIS, Ernest
Luitenant VAN EECKHOUTTE, Maurice ³	Onderluitenant VAN DE PUTTE, Georges
Kapitein BEERNAERTS, Fritz	Onderluitenant VAN DE PUTTE, Marcel
Luitenant ARTAN de St MARTIN, Robert	Adjudant ENGELS, Jean
Luitenant BERGER, Raymond	Adjudant de HEUSCH, Alfred
Luitenant BIEBUYCK, Marcel	Adjudant PONCELET, Paul
Luitenant BODENHORST, Léon	Sergeant CHALTIN, Marcel
Luitenant BOUTFEU, Louis	Sergeant DELPLACE, René
Luitenant CAMBRELIN, Paul	Sergeant ENGELS, Guillaume
Luitenant COOMANS, Charles	Sergeant LEVIEUX, Raoul
Luitenant COPPEJANS, Marcel	Sergeant MASSART, Louis
Luitenant DEPPE, Charles	Sergeant PIERART, Paul
Luitenant GALERE, Raymond	Sergeant RAHIER, Maurice
Luitenant HALLEMANS, Georges	Sergeant UBAGHS, Charles
Luitenant HOOBROUCK d'ASPRE, Jean	Sergeant VAN DEN ABEELE, Roger
Luitenant JACQUES, Lucien	Soldaat v.d.g. ARTAN de St MARTIN, Armand
Luitenant NELIS, François ^{4, 5}	Soldaat v.d.g. COENEN, Willy
Luitenant RIGAUX, Pierre	Soldaat v.d.g. HARDY, Maurice
Luitenant SOUMOY, Jules	Soldaat v.d.g. REMY, Jacques

6

1914 - 1918

¹ Al deze namen worden vermeld in het Boek der Helden.

² Studiedirecteur.

³ Leraar.

⁴ Instructeur.

⁵ Volledige naam en voornaam : NELIS Charles, François (zie bijlage K, nota 5).

⁶ Het boek der Helden bevat twee namen die op geen enkel monument prijken : DEFOIN Léon en GIROUL Camille, beiden instructeurs in de Cadettenschool.

BIJLAGE M : CADETTEN GESNEUVELD VOOR HET VADERLAND 1914 – 1918 (MONUMENTEN VAN DE CADETTEN IN NAMEN EN BRUSSEL)

ARTAN DE SAINT MARTIN	Albert	HALLEMANS ¹	Georges
ARTAN DE SAINT MARTIN	Armand	HALLEUX	Alexandre
ARTAN DE SAINT MARTIN	Robert	HALLEUX ¹	Fernand
BAGAGE ¹	Albert	HARDY	Auguste
BEERNAERTS	Fritz	HARDY	Maurice
BERG	Honoré	HENKART	Charles
BERGER	Raymond	JACQUES	Lucien
BEYLS	Achille	LEBRUN ²	Augustin
BIEBUYCK	Marcel	LEMAIRE	Maurice
BINAME ³	Jules	LEQUEU ³	M.
BIHIN ¹	Louis	LEVIEUX	Raoul
BODENHORST	Léon	MARISSAL	Fernand
BOUTFEU	Louis	MASSART	Louis
BRABANT	André	MORTIER	Julien
BRASSINE ⁴	Emile	NELIS ^{2, 5}	Charles, F.
CAMBRELIN	Paul	PANQUIN	Georges
CHALTIN	Georges	PIERART	Paul
CLERDENT ³	B., Th., Joseph	PONCELET	Paul
CLOOTEN ⁴	Théodore	RAHIER	Maurice
COENEN	Willy	REMY	Jacques
COOMANS	Charles	RIGAUX	Pierre
COPPEJANS	Marcel	RUQUOY	Pierre
CORNESSE	Joseph	SERVAIS ²	Ernest
COULON	Emile	SOUMOY	Jules
CRETEUR	René	STOOPS	Robert
de BRABANDERE (écuyer)	Raoul	THORN	Guy
DECRAENE	Maurice	THYS	Victor
DEPPE	Charles	UBAGHS	Charles
de HEUSCH	Alfred	VAN CALCK	Louis
DELPLACE	René	VAN DEN ABEELE	Roger
DERMUL	Fernand	van der BURCH (graaf)	Guillaume
DEVERCHIN ¹	René	VAN DE PUTTE	Georges
DE VOS ⁴	Richard	VAN DE PUTTE	Marcel
ENGELS	Guillaume	VAN EEGROO ⁶	Albert
ENGELS	Jean	van HOOBROUCK d'ASPRE	Jean
FOULON	René	VAN LOO	Emile
GALERE	Raymond	VANNIESBECQ ¹	André
GENS	Robert	VERHEYDEN ⁴	Léon

Legende op de gedenksteen van Namen :

AAN ONZE DODEN 1914 - 1918 DE OUD-CADETTEN AAN HUN KAMERADEN

¹ Niet vermeld op het monument in Brussel, want overleden na 1919.

² Niet vermeld op het monument in Brussel, want geen cadet, wel oud instructeur in de Cadettenschool.

³ Niet vermeld op het monument in Brussel, want verondersteld geen cadet te zijn.

⁴ Enkel vermeld op het monument in Brussel.

⁵ Volledige naam en voornaam : NELIS Charles, François ; oud-leerling van de Pupillenschool (zie bijlage K).

⁶ Als VAN EEGROO vermeld op de monumenten.

BIJLAGE N1 : TOELATINGSBRIEF VAN EEN LEERLING ALS PUPIL

**Franse Lagere School
der Pupillen**

Safraanberg (Sint-Truiden), september 1927

Toelatingsbrief

Ik heb de eer U ter kennis te brengen dat uw zoon toegelaten wordt tot het ... voorbereidende jaar van de Franstalige Lagere School der Pupillen van Safraanberg (St Truiden).

Uw kind moet zich in de School van Safraanberg (St Truiden) bevinden op 15 september ten laatste om 8 uur 's avonds.

In principe wordt een gratis uitzet verleend aan de leerlingen van de Pupillenscholen; het is toegestaan aan degenen die het wensen, geheel of gedeeltelijk, een eigen uitzet te gebruiken. Het is wenselijk dat de leerlingen bij hun aankomst over de volgende voorwerpen beschikken: A) 1 kleine valies of reistas; B) 2 hangsloten; C) 2 linnenzakken D) 1 paar winterhandschoenen; E) 1 paar klompschoenen met sloffen, F) 1 haarborstel, 1 tandenborstel en 1 kam.

De boeken en het lesmateriaal worden gratis aangeboden. De leerlingen zijn verplicht alle lessen van hun klas te volgen.

Er zijn 4 vakantieperiodes per jaar:

1) van 31 oktober tot 7 november inclusief 3) van Goede vrijdag tot Quasimodo inclusief

2) van 24 december tot 2 januari inclusief 4) van 15 juli tot 15 september inclusief

De toelating wordt verleend aan de niet gestrafte leerlingen om op zondag van 12 tot 18 uur de school te verlaten maar ze moeten begeleid zijn van de ouders, voogd of aangestelde personen. In het laatste geval moet, door de ouders of de voogd, een voorafgaande toelating gevraagd worden aan de Schoolcommandant. De ouders, voogd of aangestelde personen die met de pupillen de School op zondagnamiddag wensen te verlaten, zullen zich op de School aanmelden ten laatste om 13u.30, dus vóór het begin van de collectieve wandeling. De pupillen zullen hun ouders tijdig verwittigen dat ze gestraft zijn en niet buiten mogen teneinde hun familie de kosten van een verplaatsing naar St Truiden te besparen.

De niet gestrafte leerlingen mogen tijdens de speeltijd van 12u.30 tot 13u.30 - enkel van de hierboven vernoemde personen - bezoek ontvangen in de spreekzaal. De toegang tot de andere lokalen is verboden zonder de toestemming van de Schoolcommandant.

De lokalen van de infirmerie zijn toegankelijk voor de ouders van de opgenomen Pupillen van 12u.30 tot 13u.30 tijdens de week; van 11u. tot 12u. en van 13u. tot 14u. op zondag.

De leerlingen met een besmettelijke ziekte kunnen geen bezoek ontvangen tijdens de duur van hun opname tenzij met de toestemming van de behandelende geneesheer.

Het is de pupillen verboden volgende zaken in de School binnen te brengen:

A) dranken of voedingswaren;

B) romans, revues, dagbladen, publicaties, klassieke boeken andere dan deze voorzien door de Instelling. Een bibliotheek staat trouwens ter beschikking van de leerlingen. Prentkaarten, publicaties of boeken die naar de leerlingen verstuurd worden zonder voorafgaande toestemming, zullen op kosten van de ouders teruggestuurd worden.

De leerlingen is het verboden in het bezit te zijn van waardevolle voorwerpen of van zakgeld. De ouders of de voogd kunnen, indien ze het wensen, op de persoonlijke rekening van hun kind of pleegkind een zekere som storten bestemd om eventueel postzegels, vervoerbewijzen, enz ... te kopen.

Deze som wordt beheerd door de Schoolcommandant.

De ouders die bijkomende informatie wensen over het regime van de Instelling of ophelderingen willen over wel bepaalde feiten kunnen zich richten tot de Schoolcommandant. Aanvragen die gericht zouden zijn tot ieder ander officier of functionaris van de School zullen onbeantwoord blijven.

De Administratie van de School voorziet in alle materiële behoeften van de pupillen.

Gelieve het bijgevoegd formulier aangaande de mobilisatie in te vullen en het samen met de oproepingsbrief over te maken bij uw aankomst in de School.

De ouders of voogden die wensen dat hun kind of pleegkind de godsdienstlessen niet volgt, zullen vóór 1 september een aanvraag richten tot de Schoolcommandant.

Opmerking : de vrijstelling is maar een jaar geldig en, in principe, wordt geen vrijstelling verleend voor aanvragen ingediend gedurende het schooljaar.

Ik herinner eraan dat de waarborg van 400 frank gestort moet worden op de Postcheque Rekening n° 18234 van de Officier betaalmester van de Pupillenschool te St Truiden.

Gelieve een ontvangstbericht te sturen van deze brief en gelieve te aanvaarden, M. de verzekering van mijn bijzondere hoogachting.

Kapitein-commandant Wagner
Schoolcommandant
(getekend)

BIJLAGE N2 : TOELATINGSBRIEF VOOR EEN LEERLING IN OVERTAL

Franse Cadettenschool

Namen, december 1935

Mijnheer,

Ik heb de eer u mee te delen dat uw zoon toegelaten is tot de Franse Cadettenschool bij de categorie der overtallige leerlingen in de klas 4de *Wetenschappelijke*.

De lessen vangen aan op 6 januari 1936.

De jongeling moet zich bij de school voegen op 5 januari 1936 vóór 10 uur 's ochtends.

Hij zal de uitrusting n° 6-xxx krijgen.

x x x x x x

Te betalen bedragen.

Het bedrag van 1275 frank, jaarlijks geëist voor het kostgeld van de overtallige leerlingen moet vooraf gestort worden in derdes op 15 september, 21 januari en 1 april op postchequerekening n° 352.60 van de administratieofficier van de Franse Cadettenschool van Namen.

De ouders worden er bovendien aan gehouden driemaandelijks de kosten voor de hernieuwing en de herstelling van de kledij alsook de aankoop van boeken en benodigdheden voor de klas voor hun kinderen terug te betalen.

x x x x x x

De cadetten, die het wensen, zijn toegelaten - volledig of gedeeltelijk - hun eigen uitzet te gebruiken.

De cadetten moeten bij hun inkomst in de school echter het volgende bij te hebben:

3 middelgrote hangsloten (keelslot)

2 linnen zakken

1 paar turnpantoffels

Deze laatste twee voorwerpen moeten gemerkt zijn met het nummer van de uitrusting.

De onderrichtingen van de School betreffende het merken van het ondergoed schrijven het gebruik van naamlintjes voor. Deze worden door ons geleverd voor ongeveer 30 frank. U wordt gevraagd dit bedrag aan uw zoon te geven bij zijn inkomst in de school.

De schoolboeken worden geleverd door de instelling tegen een bon. De nieuwe leerlingen worden verzocht uitgerust te zijn met een schoolboekentas, een schoolagenda, een passer, een grote lei, elementaire woordenboeken Frans – Vlaams (eventueel Engels, Duits, Latijn of Grieks), een Franse spraakkunst, een pennenstok, pennen, potloden, liniaal, enz...

De kantine zal tegen ongeveer 5 frank een blikken doos leveren waarin de leerlingen toespijzen (boter, jam, enz.), die hun ouders zouden meegeven, kunnen in opbergen. Te noteren valt dat deze toespijzen niet noodzakelijk zijn daar de huishouding zorgt voor een gevarieerde en uitermate voldoende voeding.

De leerlingen zullen tegen betaling (4,10 frank) een geëmailleerde kom krijgen

De schriften worden geleverd tegen betaling door de kantine van de school. Er worden geen andere schriften toegelaten behalve deze met een voorblad zonder tekst en figuren.

Onze leerlingen zijn verplicht alle lessen van hun klas te volgen.

De cadetten kunnen de toelating krijgen van de Schoolcommandant om kunstlessen te volgen indien de ouder of voogd dit schriftelijk aanvraagt:

Tekenen	per trimester	40 frank	
Aquarelleren	id	40 frank	
Zang	per keer	6 frank	} inbegrepen: ½ uur les ½ uur oefening
Notenleer	id	6 frank	
Piano	id	6 frank	
Viool	id	6 frank	

De aanvraag moet uiterlijk op 3 januari gebeuren.

In principe kunnen om de veertien dagen de cadetten die van goed gedrag en vlijt getuigd hebben, een vergunning krijgen vanaf zaterdag rond 15 uur tot zondag 20:30 uur

Ook zullen bijkomende vergunningen gegeven worden aan de leerlingen die in het bijzonder uitblinken zowel op het gebied van de wetenschappelijke en militaire studies als door hun gedrag.

Er worden enkel vergunningen toegestaan voor de woonplaats waar de ouders of de voogden wonen.

Met het doel de morele gevaren, waaraan de jongeren die vrij in stad rondlopen blootgesteld zijn, te vermijden, zullen we de verlofgangers naar het station laten begeleiden door ons vast toezichtpersoneel. Dit personeel is ook verantwoordelijk voor het toezicht op het binnenkomen langs de boulevard tussen het station van Namen en de School.

Opdat het kind gebeurlijk van deze gunst zou kunnen genieten volstaat het dat de ouder (of de voogd) de verplichting ondertekent de zoon af te halen aan het perron.

De vader of de voogd wordt verzocht me uiterlijk op 3 januari het aantal reizen te melden dat hij voor zijn zoon of pupil verlangt per maand of per trimester (op voorwaarde dat de leerling niet beroofd is van deze gunst).

Het is mogelijk dat de niet gestrafte leerlingen de toelating krijgen om de school op zondag te verlaten tussen 10h30 en 20h30 op voorwaarde dat de ouders of voogden hen begeleiden.

De ouders of voogden die met hun niet gestrafte cadetten op zondagnamiddag wensen uit te gaan worden verzocht zich te melden aan de school ten laatste om 13h30, dit is vóór het uur van de gemeenschappelijke wandeling.

De cadetten moeten hun ouders op de hoogte brengen van de straffen die de toelating tot uitgang op zondag beletten om voor de families de soms hoge kosten van de reis naar Namen te besparen.

We vragen enkel aan de ouders om niet vóór de middag hun kinderen te komen afhalen op de dagen die niet samenvallen met de normale verlofdagen. Dit om de leerlingen nog van een volledige voormiddag studie te laten genieten.

De niet gestrafte leerlingen mogen ook nog het bezoek van hun ouders of voogden krijgen tijdens de speeltijd van 13h15 tot 13h50 in de spreekzaal. De toegang tot de andere lokalen van de instelling is, zonder de toestemming van de Schoolcommandant, verboden voor de bezoekers.

De lokalen van de infirmerie zijn enkel toegankelijk voor de ouders of de voogden van de cadetten die in behandeling zijn, tussen 13h30 en 15h30 op weekdays en tussen 11h00 en 12h00 uur en 13h30 en 15h30 op zondag.

Het is de cadetten verboden naar school mee te brengen of op school te ontvangen:

1. dranken of bederfbare voedingswaren;
2. romans, tijdschriften, allerlei publicaties, dagbladen of klassieke boeken andere dan deze toegelaten in de instelling.

De leerlingen mogen briefwisseling voeren met hun ouders of voogden evenals met andere leden van de familie waarvoor de ouders of voogden de toelating gegeven hebben. (De leden van de familie die onder hetzelfde dak wonen als de ouders of de voogden mogen enkel onder hun autoriteit briefwisseling voeren).

Briefwisseling van niet toegelaten personen wordt aan de ouders of voogden doorgestuurd.

We wensen ten volle dat deze maatregelen, al aangevraagd door vele ouders, uw goedkeuring kunnen krijgen. De samenwerking tussen de familie en de school is onontbeerlijk voor een goede opvoedingstaak der kinderen en, zonder de steun van de ouders, kan deze taak niet volledig uitgevoerd worden. Bijgevolg vragen we u ons de personen mee te delen die met uw zoon mogen corresponderen vóór 3 januari. De briefwisseling moet steeds de handtekening en het adres van de afzender dragen (voor controle).

De ouders of de voogden die inlichtingen wensen te ontvangen betreffende de leefregels in de instelling of uitleg willen over bijzondere punten kunnen zich daarvoor wenden tot de Schoolcommandant. Vragen, wat dat betreft, die gesteld worden aan gelijk welke andere officier of ambtenaar van de school zullen onbeantwoord blijven.

Het militaire linnen wordt gratis gewassen in de instelling. Doch de leerlingen die het wensen hebben de toelating hun was thuis te laten doen.

Ik vestig zeer ernstig de aandacht van de ouders of de voogden op het feit dat de administratie van de school in alle materiële noden van de cadetten voorziet. Het is bijgevolg niet nodig hun aan te zetten tot uitgaven door hen te veel geld op te sturen.

Majoor TRIEST
Commandant van de Franse Cadettenschool
(getekend)

N.B. - Programma van 5 januari 1936

- 10.00 h Appel van de nieuwe leerlingen;
- 10.00 tot 12.00 h Installatie in de slaapzaal;
- 10.15 h Ontvangst van de ouders in het amfitheater. Toespraak van de commandant van de School – Uitleg over het inwendige reglement – Aanbevelingen
- 11.00 h Bezoek van de School door de ouders onder begeleiding van de Schoolcommandant.
- 12.00 h Middagmaal. De ouders (vader, moeder, broers, zusters) kunnen er aan deelnemen (voorbehouden tafels) aan de prijs van 3,50 frank. per persoon op voorwaarde dit aangevraagd te hebben uiterlijk op 3 januari.
- 13.00 à 16.00 h Vrije tijd. – De leerlingen zullen met hun ouders naar de stad mogen gaan. – Georganiseerde wandeling voor de niet begeleide leerlingen.
- 16.00 h Vieruurtje (enkel voor de leerlingen)
- 16.30 tot 19.30 h Verder afwerken van de installatie (studiezaal, klassen, slaapzalen)
- 19.45 h Avondmaal
- 20.30 h Slaapzaal
- 21.00 h Appel en naar bed

.

BIJLAGE O : BEVELHEBBERS VAN DE CADETTENSCHOLEN

(1898 – 1940)

NAMEN	
1898 – 1902	Majoor PIROT
1902 – 1908	Majoor ROBIN
1909 – 1912	Majoor DELMAERE
1912 – 1914	Majoor MASSART
1914 – 1918	<i>Eerste wereldoorlog – Ontbinding van de School</i>

NAMEN		
	Franse school	Vlaamse school
1919	Majoor VANDERVEKEN	Majoor MARTIN
1929	Majoor KIEFFER	Majoor VERNIERS
1932	Majoor TRIEST	
1933		Commandant DE VIJVER

	NAMEN	SAFFRAANBERG
	Franse school	Vlaamse school
1933	Majoor TRIEST	Majoor DE VIJVER
1937	Luitenant-kolonel TRIEST	Luitenant-kolonel SCHARFF
1939		Luitenant-kolonel DE VIJVER

BIJLAGE P : KADER VAN DE CADETTENSCHOLEN IN 1938

Namen

Kader van de school:

Commandant van de school: luitenant-kolonel Triest
Adjunct : majoor R.P.B. François
Compagniecommandant: kapitein-commandant Renier
Secretaris : 1er sergeant-majoor Gerard
Officieren instructeurs:luitenant Delhay
luitenant Housiaux
luitenant Pairon
luitenant Pirson
luitenant Wautrecht
Onderofficieren:adjutant 1ste klas wapen- en schermmeester Brochet,
adjutant 1ste klas Colle
adjutant Bismortel
adjutant Defrenne
adjutant Six
adjutant Huet
adjutant De Rijcke
1e sergeant-majoor Hoppenbrouwers
1e sergeant-majoor Hubert
1e sergeant-majoor Thonart
1e sergeant Coeymans
1e sergeant Mathijs
1e sergeant Thirion
1e sergeant Toubreau
1e sergeant Raes

Lerarenkorps :

1 ^{ste} Taal	{ M. Grévisse
	{ M. De Coster (vervangen door M. Delaunoy)
2 ^{de} Taal	{ M. François
	{ M. Seyssens
3 ^d et 4 ^{de} Taal	M. Frauenberg
Latijn	Cdt Cantillon
Grieks	M. Remy
	{ M. Germy
	{ M. Herbiet
Wiskunde	{ M. Horwart
	{ M. Michel
	{ M. Virelles
Fysica en Scheikunde	M. Coppe
Geschiedenis	M. Malchair
Aardrijkskunde	Cdt Rivière
Tekenen	Cdt Brosius

Saffraanberg

Kader van de school :

Schoolcommandant: luitenant-kolonel Scharff

Adjunct: kapitein-commandant Maricaux

Compagniecommandant: kapitein-commandant Cremer

Secretaris:

Officieren instructeurs luitenant Dauré
luitenant De Bruyne
luitenant Palmaers
luitenant Van De Can

Onderofficieren :

Lerarenkorps :

1 ^{ste} Taal	{ Van Hamel Govaerts Ruppel
2 ^{de} Taal	{ Schoups Masson Ruppel kapitein Huys
Engels	Symons
Duits	{ Symons Govaerts
Latijn en Grieks	{ Schoups Van De Velde commandant Haerden
Wiskunde	{ Bellens Degreef Vereycken Van Pee
Fysica en Scheikunde	Dewinter
Geschiedenis	{ Vanderhaegen luitenant Sels
Aardrijkskunde	{ Vanderhaegen luitenant Van Reeth
Tekenen	luitenant Sels
Godsdienst	aalmoezenier Boelen
Zedenleer	Symons
Muziek	Heynen

BIJLAGE Q : PUPILLEN EN CADETTEEN GESNEUVELD VOOR HET VADERLAND

1940 - 1945

1	ADAM Armand ¹	C ²	58	HUYBRECHTS Albert ³	PC
2	ALLEMAN Raymond	PC	59	JANNE Paul ⁵	C
3	ANTONISSEN Jean	C	60	KUNNEN Jean	PC
4	BARMARIN Camille	C	61	LABYT Léon ⁵	C
5	BEAUSSART Albert	C	62	LAFABRE Victor	P
6	BIHIN Louis ⁴	C	63	LAMBERT Landry	C
7	BLANCKAERT René	C	64	LAMBRECHTS Renier ^{6,7}	C
8	BOBON Omer.	P	65	LAMEIRE Maurice	PC
9	BOLLEN Guy ⁵	C	66	LECLERCQ Alfred	P
10	BOSSERET René	C	67	LEMAIRE Alois	C
11	BOSMANS Gaston	PC	68	LENOIR Julien.	P
12	BOUCKENAERE Fernand.	P	69	LEVAQUE Maurice ³	C
13	BOUILLART Georges	C	70	LIPPERT Lucien	C
14	BRAIBANT Etienne	PC	71	LOUBRIS Josephus	P
15	BRASSEUR Alfred	PC	72	MASSART Marcel	C
16	BREYNE Georges ⁶	C	73	MASSET Gustave ⁵	C
17	BUISSERET Jules	PC	74	MATHIEU Jean	PC
18	BUTSTRAEN Willy	PC	75	MOMBERS Louis	PC
19	CALUWE François	C	76	MOULART Albert ¹	C
20	CARETTE Jules	P	77	NELISSEN Félix	C
21	CLASER Charley	C	78	NICOLAS Robert ⁵	C
22	COLAS Louis	PC	79	NOËL Adolphe.	P
23	COLLIN Roger	C	80	PAUWELS Fredericus.	P
24	CORTEN Walther	C	81	PEETERMANS Félix	PC
25	COUVREUR M.		82	PEETERS Frans	PC
26	DEFFONTAINE Georges ¹	C	83	PIEN Henri	C
27	DEFOICHE Remy ⁵	C	84	PIROTTE Hervé	PC
28	DEGREEF René	PC	85	PORREYE Albert	PC
29	DEHASSE Raymond	C	86	POTIER Dominique	C
30	DELHAYE Jean	C	87	QUINET Jean	C
31	DE PRYCKER Karel	C	88	ROUSSEAUX Joseph ⁴	P
32	DESCHEPPER Robert ¹	C	89	SCHARLEY Arthur	PC
33	DE SCHRYVER Jean-Baptiste	P	90	SIRON Brutus ¹	C
34	DETIEGE Georges	C	91	SPRUYT Henri	PC
35	DE VOGHELAERE Robert	P	92	STEELANDT Albert	C
36	DE VOS Maurice	PC	93	STEYLAERTS Lodewijk	C
37	DE VUYST Fernand	PC	94	STIEVENART Robert	C
38	DE WULF August	C	95	SURAY Emile	C
39	DIERICKX Karel ⁷ .	P	96	TASNIER Paul	C
40	DORMAL François	C	97	TASSIER Raymond	PC
41	DOUTREPONT Georges	C	98	THILL Léo	P
42	DREZE Louis	C	99	TIERENTYN Guillaume	C
43	DUCAMP Amaury	PC	100	VAN BOOM Joseph	P
44	DUPONT Albert	C	101	VAN DEN HEDE Alexandre ¹	C
45	DURY Jules	P	102	VAN DE PUTTE Maurice	P
46	FOSSAERT Hubert	P	103	VAN DE SYPE Armand	P
47	FOSSAERT Jacques	C	104	VAN DRIESSCHE Fernand ¹	C
48	FRANCKX Albert ¹	C	105	VAN DYCK Karel	P
49	GELENNE Paul.	P	106	VAN HECKE Albert	PC
50	GOESSENS Albert	PC	107	VAN HEULE Jules	P
51	GRAFF Albert	PC	108	VAN HOVE Marcel	C
52	GRUSEMEYER Joseph	P	109	VAN PETEGEM Antoine	C
53	HAMMEL Léo	C	110	VAN ROBAEYS Michel	C
54	HANSE Raoul	P	111	VAN SCHUERBEEK Jean ⁵	C
55	HENRY de la LINDI Paul	C	112	VERBIST Raoul. ³	P
56	HEUSCH Maurice	PC	113	VERLINDEN August	C
57	HONDEGHEM Marcel	PC	114	VILEYN Emiel	C
			115	VYT Constant	C

¹ Op de monumenten van Namen en Brussel (Cadetten van vóór 1914).

² P : Pupil ; C : Cadet.

³ Uitsluitend te Brussel (Cadetten van vóór 1914).

⁴ Enkel op de Gedenksteen te Namen.

⁵ Te Namen (gedenksteen) en te Brussel (Cadetten 1920-1940).

⁶ Op geen enkel van de monumenten vermeld.

⁷ Instructeur.

BIJLAGE R : AANVULLENDE NOTA'S

1. Nota over de kazernes Sion en Nazareth.

Gedurende de Hollandse bezettingsperiode beschikte Lier niet over een kazerne, daar het geen garnizoensstad was. Zo kwam het dat tijdens de revolutie van 1830 de voorbijtrekkende troepen bij de inwoners ingekwartierd werden.

Als gevolg van de menigvuldige klachten werd het schepencollege gedwongen lokalen te voorzien voor deze troepen. De keuze viel op het voormalige Sion klooster waarvan de lokalen laatst gebruikt werden door de spinnerij *De Heyder en Co.* Na de verhuis van de spinnerij naar Leiden (Nederlanden) waren de gebouwen gekocht door een inwoner maar niet gebruikt. Na onderhandelingen werd het voormalige klooster door de stad gehuurd om dienst te doen als kazerne.

Op 13 maart 1834 begaf een vertegenwoordiger van de stad zich naar de Koning. Hij deelde hem de wens van de stad mede om van Lier een garnizoensstad te maken en dit als compensatie voor de zware lasten die de bevolking gedragen had tijdens de revolutie.

Dit garnizoen moest, in principe, 800 man sterk zijn. Nochtans verminderde de getalsterkte van het "garnizoen" gestaag, na de verbouwingswerken van deze ruime kazerne, om in 1842 nog 74 man te bedragen.

Na vruchteloos gepleit te hebben voor een verhoging van de getalsterkte, mocht de stad Lier de zetel worden van de Compagnie der Troepskinderen. De stad zou de gebouwen en het meubilair ter beschikking stellen van de Compagnie met uitzondering van het beddengoed.

Op 1 mei 1847 verliet het garnizoen, dat nog 40 manschappen telde, en bestond uit een detachement infanterie en enkele artilleristen de kazerne Sion; het nam zijn intrek in het "Hof van Brabant" gelegen in de Mechelsestraat. De Compagnie, ongeveer 200 Troepskinderen sterk, trok wat later in de kazerne.

In 1848 had Lier, buiten de 300 Troepskinderen, geen garnizoen meer; maar daar het aantal snel was opgelopen tot 500 leerlingen (initieel waren 600 leerlingen voorzien) moest de stad Lier een tweede gebouw voorzien om de Compagnie te herbergen. Zo werd de "Refuge de Nazareth" waarvan de stad de gebouwen zelf voor 3.000 Fr huurde, kosteloos ter beschikking gesteld van de Compagnie. De gebouwen die tegen 1 mei 1849 moesten verbouwd zijn, werden door een gedeelte van de Compagnie in gebruik genomen op 1 oktober 1849.

Alhoewel de getalsterkte van de Compagnie, kader en leerlingen, in 1851 was teruggefallen tot 468 man en de Compagnie de kazerne Nazareth niet meer nodig had, werd ze tot in 1853 verder gebruikt.

Op 18 mei 1853 werd de kazerne Nazareth overgenomen door het depot van het 3^e Regiment Jagers te voet.

2. Nota over de kazerne van Aalst.

In 1612 verkochten Jan de la Quadra en Jan Coecke drie eigendommen aan de stad Aalst teneinde er een Kapucijnerklooster op te richten. Op aanbeveling van Albrecht en Isabella betrokken ze het op 3 mei 1614.

28 februari 1797: de monniken werden uit het klooster verdreven en de meeste onder hen werden verbannen naar het eiland Ré. Op 21 augustus 1806 kocht de stad de kloostergebouwen, waarvan de oppervlakte 1 ha 14 a 6 ca bedroeg, voor 28.235 frank. In 1811 diende het gebouw als opslagplaats voor brandweermaterieel en als vergaderruimte voor de "Rekruten".

Een militaire gevangenis bezette een deel van de gebouwen maar werd op 6 juli 1859 opgedoekt. In 1860 werd er een school voor kinderen van militairen in deze gebouwen ondergebracht. Troepskinderen en Pupillen van het Leger verbleven er tot 1933.

Eind 1940, tijdens de bezetting, herbergde de kazerne een Duits garnizoen met Franse, Engelse en Belgische gevangenen. Na de bevrijding van 1944 werden er incivieken geïnterneerd. Tenslotte werd ze de zetel van het Centrum voor de Opleiding van Brancardiers en van Verplegers.

In het voorstel van het budget van Landsverdediging van 1972 vermeldde de minister dat de oude kazerne aan de Graanmarkt te Aalst verlaten werd door de militaire diensten en overgemaakt werd aan het ministerie van Openbare Werken.

3. Nota over de regimentsscholen

Tijdens de organisatiefase van haar leger moest de jonge Belgische natie het hoofd bieden aan het probleem van de vorming van haar ondergeschikte kaders. Tal van korporaals of brigadiers waren ongeletterd. Hetzelfde gold voor enkele onderofficieren. Om aan deze toestand te verhelpen werden in de schoot van de regimenten zeer snel avondcursussen en zelfs scholen opgericht om aan bepaalde elementen een begin van opleiding te verstrekken.

In oktober 1938 verscheen het "Organieke reglement voor de regimentsscholen ¹". Deze omzendbrief richtte zich tot de scholen opgericht in de infanteriedepots alsook tot deze gevestigd op de staf van de cavalerie, van het regiment van de grenadiers en dat van de voltigeurs.

Men onderscheidde twee niveaus in de cursussen:

De eerste graad was bestemd voor de korporaals of brigadiers en de groep ongeletterde onderofficieren alsook voor leerlingen zonder onderscheid gehaald uit de groep soldaten en vrijwilligers en moest hen de basiselementen van rekenen, lezen en schrijven bij brengen.

De tweede graad richtte zich tot de onderofficieren die een minimum aan opleiding genoten hadden.

Onafhankelijk van deze "scholen" voorzag deze omzendbrief in de oprichting, in het korps of in een speciale school, van speciale lessen voor onderofficieren teneinde hen het opleidingsniveau te laten verkrijgen nodig om de graad van onderluitenant te bekomen.

In 1847 verscheen een nieuwe omzendbrief ² die de basis wijzigde van de opleiding in de regimentsscholen alsook nieuwe bepalingen bevatte voor de speciale cursussen voor onderofficieren:

De lessen moesten, in de mate van het mogelijke, gegeven worden door instructeurs die zelf gevormd waren in normaalscholen en volgens de methodes aangeleerd in deze scholen.

De lessen van de 1^e graad moesten handelen over:

- lezen, schrijven en de basiselementen van de rekenkunde, beperkt tot de toepassingen op de basisregels voor eenvoudige getallen;
- de school van de soldaat en van de ruiter;
- de taken van de soldaat en van de korporaal of brigadier.

De lessen van de tweede graad bevatten:

- elementaire noties van de spraakkunst zodat de leerling een militair verslag foutloos kan lezen en schrijven;

¹ Omzendbrief (Kabinet nr.4231 litt. S) van 2 oktober 1838 (JMO 1838 Blz.329).

² Omzendbrief (2de Divisie,nr. 24) van 7 april 1847 (JMO 1847 p.331).

- rekenkunde tot de breuken;
- eenvoudige meetkundige figuren, zeker wanneer ze gebruikt worden in militaire toepassingen;
- noties over de aardrijkskunde van het land;
- de administratie van de compagnies of van de eskadrons;
- de pelotonsschool en de verplichtingen van de onderofficier;
- de inwendige dienst, de garnizoensdienst, de mars- en velddienst.

De speciale cursussen voor de onderofficieren die ten minste beschikten over de kennis van de scholen van de 1ste en 2de graad en die door hun houding en gedrag de kans maakten bevorderd te worden tot de graad van onderluitenant, bevatten:

- de volledige rekenkunde;
- elementen van de meetkunde en van de eenvoudige driehoeksmeting;
- het gebruik van de logaritmetafels, van het kompas en van de vlakke meetkunde;
- elementaire opmetingen;
- de tijdelijke vestingwerken, de aanval en de verdediging van een veldwerk.

Deze leerlingen moesten ook nog noties bijgebracht worden over de topografische- en vestingschetsen, de aardrijkskunde en de geschiedenis van België alsook over de militaire wetgeving.

Het organieke reglement voor de regimentsscholen werd herzien in 1849³. Dit reglement maakte het onderscheid tussen de avondscholen bestemd om een basisopleiding te geven aan ongeletterde dienstplichtigen uit de verscheidene korpsen en de eigenlijke regimentsscholen opgericht om de vorming te verzekeren van korporaals of brigadiers en van onderofficieren.

Per regiment zou slechts één regimentsschool opgericht worden terwijl er één avondschool mocht bestaan per korps van bataljonsniveau of met een sterkte van twee eskadrons.

Het volgen van een avondschool was enkel verplicht voor de korporaals of brigadiers en de onderofficieren die niet over de opleidingsgraad beschikten voorzien voor hun graad.

Enkel vrijwilligers die nog minimum vier jaar moesten dienen en dienstplichtigen die bijgetekend hadden werden toegelaten in de regimentsscholen.

In 1871 werd een nieuw reglement van kracht voor de regimentsscholen en voor de speciale cursussen voor de onderofficieren⁴.

De *speciale cursussen* voor de onderofficieren moest aan enkelen onder hen de kans geven de opleidingsgraad te verwerven nodig om de graad van onderluitenant te bekomen.

Hierna volgt de lessenrooster van de speciale lessen bestemd voor de onderofficieren van de infanterie en van de cavalerie. De lessencyclus duurde twee jaar en was onderverdeeld in twee secties:

2de sectie – 1ste studiejaar

1° Vlaams en Frans opstel.

2° Rekenkunde – Trekken vierkants- en derdemachtswortels – Rekenkundige en meetkundige reeksen.

3° Algebra – Vergelijkingen van de eerste graad met meerdere onbekenden – Vraagstukken.

³ Organiek reglement van de regimentsscholen, daterend van 20 augustus 1849 (JMO 1849, Blz. 313-318).

⁴ Koninklijke besluit nr. 2177 van 18 april 1871 dat nieuwe reglementering invoert voor de regimentsscholen en voor de speciale cursussen voor onderofficieren (JMO 1871 p. 329-340).

- 4° Meetkunde – Boeken 3 en 4 en de meest nuttige stellingen uit de boeken 5 en 6 – Vraagstukken.
- 5° Noties over de algemene fysische aardrijkskunde – Aardrijkskunde van België..
- 6° Geschiedenis van oorlogen op Belgisch grondgebied vanaf de Franse revolutie tot de onafhankelijkheidsverklaring.
- 7° Praktische beginselen over tijdelijke versterkingen.
- 8° Tekenlessen op zicht.

2de sectie – 2de studiejaar

- 1° Vlaams en Frans opstel.
- 2° Algebra – Vergelijkingen van de tweede graad met één onbekende – Vraagstukken – Gebruik van de logaritmetafels.
- 3° Meetkunde – Boeken 5 en 6 – Nomenclatuur en meting van de meest voorkomende volumes – Vraagstukken.
- 4° Overzicht van de aardrijkskunde.
- 5° Geschiedenis van oorlogen op Belgisch grondgebied vanaf Lodewijk XIV tot 1790.
- 6° Verderzetting van de cursus tijdelijke versterkingen.
- 7° Secundaire operaties tijdens de oorlog.
- 8° Tekenlessen op zicht.

De onderofficieren die deze speciale cursussen volgden waren gehouden zich in de wapenzaal te bekwamen in het schermen.

In 1882 werd een verdere stap gezet door de oprichting van een centrale voorbereidingscursus in de Militaire School ⁵. De cursus duurde één jaar. De jongelui die geslaagd waren in het tweede jaar van de speciale cursus mochten zich kandidaat stellen voor de centrale voorbereidingscursus.

4. Monument voor de Troepskinderen en Pupillen gesneuveld voor het Vaderland (Aalst)

Ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van de oprichting van de School voor de Troepskinderen te Lier in 1847, had de "Koninklijke Patriottische en Filantropische Maatschappij van oud-Troepskinderen, Pupillen en Cadetten van het Leger" de idee een monument op te richten in Aalst om de oud-leerlingen te herdenken die zich geofferd hadden voor het Vaderland. Een budget van 50.000 Frank werd voorzien. De Maatschappij vroeg de financiële steun aan haar leden en organiseerde gala voorstellingen, diners en geldinzamelingen om de nodige fondsen te verzamelen. Het budget werd ruimschoots bereikt, de som van 80.000 frank werd bijeengebracht.

Het monument, verwezenlijkt door de architect Hendrickx en de beeldhouwer Rau, bestaat uit een zesvlak in witte steen met in het midden drie treden met centraal een groep in brons die het "onder de wapens roepen" symboliseert:

De vrouw met gevederde helm die een ontvouwde vlag draagt, stelt het vaderland voor die de kinderen van de Natie, voorgesteld in het voorplan, onder de wapens roept. Rechts ziet men een kind dat uit alle macht de vlag opricht terwijl links een ander kind, met de rechterhand op het gevest van een sabel, de eed aflegt zijn leven te willen opofferen voor de verdediging van het Vaderland.

⁵ Omzendbrief (1ste Directie nr. 31) van 28 oktober 1882 (JMO 1882 Blz.518).

5. Nota over de vaandels van de scholen.

School voor Pupillen te Saffraanberg

Beschrijving van het vaandel

Leeuw uit verguld brons op eveneens vergulde *sokkel*; gulden koord.

Sokkel grote zijden : "L'UNION FAIT LA FORCE"

kleine zijden : geen inschrijving

Vlaggenstok uit bamboe, zwart, uit twee delen verenigd door een koperen verbindingsmof.

Voorschoot uit zijde, gouden franjes, 48 x 50 cm.

Historiek

De exacte benaming van dit vaandel luidt: " Ecoles Primaires françaises et flamandes des Pupilles et Ecole Moyenne française des Pupilles (SAFFRAANBERG)" ⁶.

Tengevolge van de ontbinding van de Scholengroepering van Saffraanberg werd het vaandel, hoewel niet erkend als officieel symbool, met de toestemming van de Heer Hoofdconservator ⁷, geplaatst in het Koninklijk Legermuseum op 9 juli 1933.

In september 1933 werd de Vlaamse Cadettenschool van Namen verhuisd naar Saffraanberg en ontving ze dit vaandel op 29 september van hetzelfde jaar ⁸.

In mei 1940 werden de scholen ontbonden en het vaandel werd in bewaring gegeven in het Koninklijk Legermuseum waar het gedurende de volledige oorlog verstopt werd.

De Cadettenschool van Namen

Beschrijving van het vaandel

zie hierboven

Historiek

De exacte naam van het vaandel is " Ecole Centrale Scientifique et Ecoles française et flamande des Cadets (NAMUR)" ⁹

Dit vaandel werd aan de scholen toegekend door het koninklijke besluit nr. 21648 van 19 juli 1926. Het vaandel was "een replica van het vaandel van het Bataljon Wielrijders van de Genie van de lichte Divisie". Het artikel 2 van het besluit verleende de toelating aan de "Koninklijke Patriottische en Filantropische Vereniging van oud-Troepskinderen, Pupillen en Cadetten van het Leger" dit vaandel aan de voornoemde Scholen te schenken.

Het vaandel werd door luitenant-generaal du ROY de BLICQUY overgemaakt aan de Commandant van de Cadettenschool, majoor VANDERVEKEN tijdens een plechtigheid, gehouden te Aalst op 28 november 1926. Nochtans was het pas in 1947 dat het vaandel als officieel embleem erkend werd ¹⁰.

⁶ Vertaald : "Lagere Franse en Vlaamse scholen voor Pupillen en Middelbare Franse school voor Pupillen (SAFFRAANBERG)". Betreffende de toewijzing, overdracht en officiële erkenning van dit vaandel, zie naar de historiek van het vaandel van de Cadettenschool.

⁷ *Doc. Vexill.* Nota van 6 juli 1933.

⁸ *Doc. Vexill.* DM/SPM - 2de sectie, nr. 6KP2 van 2 oktober 1933.

⁹ Vertaald : "Centrale Wetenschappelijke School en Franse en Vlaamse Cadettenschool (NAMEN)".

¹⁰ *Doc. Vexill.* OM/SPM - 2de sectie, 6de bureau, nr. 1/1940/70 van 11 juli 1930 en MO/DGPM - 3de Directie - 6de Bureau, nr. CD/644/6 (606) van 10 november 1947.

6. Opmerkingen over het kader van de Pupillenscholen

Er bestaan weinig documenten over het kader van de Pupillenscholen. Nochtans zijn na de publicatie van de brochure "De Pupillenschool van het Leger, historiek en organisatie" in 1894 van de hand van luitenant Viatour - plaatsofficier, oud-onderofficier secretaris van de Commandant van de Pupillenschool – verscheidene artikels gepubliceerd in de revue "Belgique Militaire". Deze artikels geven waardevolle inlichtingen over de werkomstandigheden van de onderofficieren en de officieren afgedeeled voor de begeleiding en de opleiding van de leerlingen.

Voor de School zou het ideaal zijn geweest te kunnen beschikken over een model kader dat toegewijd en verstandig genoeg was om jongelui van alle afkomst tussen 11 en 16 jaar te kunnen leiden, opvoeden, onderrichten en vormen. Maar hoe was het in de werkelijkheid?

Denken we even terug aan de verschillende taken van de onderofficieren in de School:

We herinneren ons dat de organisatie van de Pupillenschool van 1883 voorzag in twee onderofficieren-monitor per peloton (klas) met als opdracht de leiding, opvoeding en opleiding van ongeveer 50 leerlingen zijnde - toentertijd - het effectief van een normale compagnie.

Het officiële reglement schreef voor dat de pelotons beheerd moesten worden als een compagnie: de twee monitoren waren dus tegelijkertijd monitor, instructeur, kwartiermeester en sergeant-majoor.

Er dient opgemerkt dat ze, behalve de algemene fondsenrekening, voor iedere pupil afzonderlijk de persoonlijke rekening moesten bijhouden die, zoals voor de fondsenrekeningen, ieder trimester moest afgesloten, nagezien en getekend worden. Men registreerde de ontvangsten, de uitgaven die niet hernomen werden in de kledijfondsen zoals: de soldij, geld ontvangen van de ouders, postzegels, aankoop van boeken en klas benodigdheden, reiskosten en andere kleine uitgaven eigen aan een leerling uit een college. Deze talrijke voorwerpen kosten toentertijd maar enkele centimes maar gaven aanleiding tot meerdere inschrijvingen en de opstelling van kwijtingen zowel voor de leveranciers als voor de pupillen.

Kwam daar nog bij: het houden van controles over de houding en de vooruitgang van de individuen, schriften waarin de verwantschap van de pupil opgetekend werd, de geboekte vooruitgang en de straffen; de trimestriële gedragsbulletins, de rangschikkinglijsten, enz.

De onderofficier-monitor was een week op de twee, met weekdienst. De onderofficier met weekdienst, een per peloton, begon de dienst om 5 uur tijdens de zomer, om 5u30 's winters; hij moest in de slaapzalen aanwezig zijn 10 minuten vóór het wekken van de leerlingen. Tot 9 uur 's avonds had hij, de tijd voor de maaltijden inclus, geen drie uur rust.

De pupillen mochten nooit zonder toezicht zijn, zowel tijdens de dag of 's nachts. In de klas had de onderofficier het toezicht over een vijftigtal leerlingen, was verantwoordelijk voor de orde, hielp de leerlingen met hun taken. Had daarbij, per dag, nog eens 5 uur toezicht in de klas en de studiezaal!

Tijdens de oefeningen (anderhalf uur per dag), de wandeling, de mis, de theorie lessen moest hij over een engelengeduld beschikken om te allen tijde de kalmte en de waardigheid te bewaren. Viel hij uit zijn rol, riskeerde hij een zware terechtwijzing of straf.

Om de 10 tot 12 dagen was de onderofficier met wachtdienst. De wachtdienst in de Pupillenschool betekende toezicht houden op zo'n 350 leerlingen tijdens de speeltijd, in de speelzalen, ruzies,

twisten, knokpartijen, ongevallen vermijden, overal en altijd de orde laten heersen terwijl de pupillen, zoals alle kinderen, soms zeer turbulent konden zijn.

's Nachts, moest de onderofficier met wachtdienst 4 à 5 rondes uitvoeren in de slaap-, de arrest-, de leszalen, enz.

De leerlingen kregen verlof maar het kader kon er maar gedeeltelijk van genieten: er waren de wezen, de leerlingen die van een deel van hun vakanties beroofd werden. Degenen die niet bij hun ouders of voogd konden verblijven, bleven op de school onder het toezicht van een deel van het kader. Anderzijds werden de ingangstests voor de kandidaat pupillen tijdens de grote vakantie georganiseerd. De officieren en onderofficieren begeleidden de schriftelijke en mondelinge examens, maakten het klasement op van de nieuwe pupillen, bereidden hun kledij voor, enz.

De taak van de onderofficieren was verpletterend!

De onderofficier-monitor kwam op school aan rond de leeftijd van 20 à 21 jaar (de minimum leeftijd was 18 jaar volgens het ministerieel rondschrijven). Sommige nieuwelingen waren kwartiermeester of eerste sergeant in hun regiment; ze werden gedegradeerd en werden sergeant (om te voldoen aan de organieke tabel), dus verlies van graad en van wedde voor de eerste sergeanten. De meeste onder hen werden voorgesteld, soms tegen hun zin, maar wanneer hun beurt kwam om kwartiermeester of eerste sergeant te worden in hun regiment, werden ze aanzien als "gedetacheerden"...

Een overzicht uit het jaar 1895 toont aan dat de helft van de monitoren minder dan twee jaar aanwezig waren in de school. Het kader was dus jong en bijgevolg onervaren. Hoewel ze met de beste voornemens bezielde waren, bezaten deze jonge onderofficieren niet altijd het opleidingsniveau nodig om een daadwerkelijke morele superioriteit over de pupillen te bezitten, noch de karaktersterkte om hun gezag te vestigen.

In die tijd was de Pupillenschool, voor de monitoren, een echte val waar ze soms vrijwillig naar toe kwamen maar waar men ze tegen hun zin behield, zelfs wanneer ze niet geschikt waren, uit schrik ze niet te kunnen vervangen.

Het waren meestal de kandidaat officieren die voor langere tijd in de school verbleven maar hun aantal slonk door de verlengde tijd die ze in de instelling moesten doorbrengen voor ze de officiersschouderstukken konden bekomen.

Eertijds bereikten ze de graad van onderluitenant na een aantal dienstjaren die ongeveer overeenkwam met hun vrienden in de regimenten; vanaf 1895 was dit niet meer het geval. De onderofficier-monitor kon slechts hopen onderluitenant te worden na 6 tot 9 jaar dienst, waarvan er 5 tot 7 doorgebracht werden in de school met steeds dezelfde graad en de wedde van sergeant. Niettegenstaande zijn anciënniteit werd hij, eens officier benoemd, bij de laatste van zijn promotie gerangschikt daar hij "slechts" sergeant was: zo was de wet!

Enkel de onderofficieren die in de school tewerkgesteld werden als wapen- of turnmeesters en muziekchef, vormden een werkelijk elitekader dat niet veel problemen kende.

Wat de officieren uit de school aanging stelde zich het bevorderingsprobleem niet, ze werden op dezelfde voet gezet als hun collega's uit de regimenten. Echter waren de taken opgelegd in de school veelvuldiger. Buiten de normale prestaties die ook opgelegd werden aan de officieren in de regimenten, moesten ze wekelijks eenentwintig uur les geven, deze voorbereiden en de taken

verbeteren. Zij namen wekelijks gedurende 4 tot 5 uur deel aan de oefeningen en hadden 2 uur theorie of conferenties, 2 uur inspecties, enz.

De officieren afgedeeld in andere militaire instellingen kregen een bijkomende vergoeding voor buitengewone prestaties, maar deze in de Pupillenschool vormden een uitzondering op de regel. In dergelijke omstandigheden werd hun rekrutering moeilijk.

Men kan zich dan ook gemakkelijk voorstellen dat er stemmen opgingen om de verantwoordelijken te wijzen op de situatie van het kader in de Pupillenschool. Verscheidene wijzigingen werden voorgesteld om zowel de werklast van het kader te verlichten, de promotievoorwaarden te verbeteren, en leraren en monitoren een gelijkwaardige behandeling te geven als deze in de andere instellingen door ze meer aantrekkelijke vergoedingen toe te kennen.

Bij de reorganisatie van de Pupillenschool in 1897, beantwoordde het koninklijke besluit gedeeltelijk aan de diverse geformuleerde kritieken. Zo voorzag het artikel 5 twee nieuwe speciale functies voor sergeant-majoor (of opperwachtmeester) en van twee speciale functies van eerste sergeant (of eerste wachtmeester) die toebedeeld konden worden aan onderofficieren onderrichters of aan wapen- en turnmeesters die hun taak met uitzonderlijke ijver uitgevoerd hadden gedurende, respectievelijk, twee en één jaar.

Wanneer deze onderofficieren met speciale functie, ophielden deel uit te maken van het kader van de Scholen en terugkeerden naar hun regiment, werden ze opnieuw sergeant (of wachtmeester).

Deze maatregel bood aan de beste elementen bevorderingskansen tijdens het verblijf in de scholen, doch het relatief voorlopig karakter van de maatregel loste het bevorderingsprobleem niet op bij hun terugkeer naar het regiment.

Het koninklijke besluit van 20 juni 1911 dat de Pupillenscholen reorganiseerde, behield de bepalingen over de bevordering van de onderofficieren. Wat de officieren betreft bracht de reorganisatie van 1911 een verbetering aan de situatie van het lesgevend personeel door hen maximaal twee cursussen ten laste te leggen en door ze grotendeels te onttrekken aan hun verplichtingen van inwendige dienst.

De naoorlogse reorganisaties bevestigden deze beschikkingen.

Slechts bij de reorganisatie van de Scholen in 1919 zal de situatie van de onderofficieren van het kader gewijzigd worden.

Het artikel 8 van het koninklijke besluit van 15 juli 1919 voorzag dat:

De onderofficieren sectiechef, wapen- of turnmeester en secretaris worden normaal opgenomen in het kader van de scholen met de graad van sergeant.

Voor de lagere scholen worden een speciale functie van eerste sergeant-majoor en twee speciale functies van eerste sergeant voorzien. Ze worden desgevallend toegekend aan diegenen die hun functie met de meeste toewijding en beroepsbekwaamheid uitgevoerd hebben over een periode van respectievelijk twee en een jaar.

Het aantal speciale functies wordt respectievelijk opgetrokken tot twee en vier in de middelbare scholen en de Cadettenscholen.

De bovenvernoemde functies worden toegekend door de Inspecteur van de scholen. De onderofficieren die deze functies bekleed hebben en die definitief het kader van een school

verlaten, kunnen, wanneer ze zich verdienstelijk gemaakt hebben door hun gedrag en hun wijze van dienen, terugkeren naar hun regiment met de graad die ze in de school zouden bereikt hebben.

Het koninklijke besluit van 1933 dat de Cadettenscholen reorganiseerde bepaalde in zijn artikel 9:

De onderofficieren worden normaal in het kader van de Cadettenschool opgenomen met de graad van sergeant. Ze worden bevorderd in de hogere graden conform de geldende reglementen.

Deze bepalingen plaatsten eindelijk de onderofficieren uit het kader van de scholen op gelijke voet met hun kameraden uit de regimenten.

Anderzijds bepaalde het artikel 6 van het koninklijke besluit de jaarlijkse vergoedingen toegekend aan het personeel van de Scholen, zijnde:

Voor de Commandant	800 frank
Voor de Studiedirecteur	700 frank
Voor elke militaire leraar	600 frank
Voor de instructeurs	500 frank
Voor elke adjunct-instructeur	300 frank
Voor de officier betaalmeester	200 frank
Voor iedere onderofficier	van 120 tot 240 frank
Iedere burgerleraar ontving boven zijn normale wedde, een jaarlijkse vergoeding als collegegeld van 700 frank	

We kunnen dus besluiten dat deze bepalingen een bevredigende oplossing uitmaakten voor het geheel van de kaderleden.

BIBLIOGRAFIE

1. Voorafgaandelijke opmerking

We moeten de lezer laten opmerken dat, gezien hun ouderdom, niet alle Koninklijke besluiten, Ministeriële omzendbrieven, Reglementen en/of andere documenten hieronder vermeld, in het Nederlands bestaan .

2. Koninklijke besluiten – Ministeriële omzendbrieven - Reglementen

- Koninklijke besluit n° 2809 van 9 maart 1838, betreffende de toelating van de Troepskinderen in de korpsen.
- Richtlijn (2^e Divisie, n° 62/282) van 20 maart 1838 – Samenvatting van de richtlijnen voor de uitvoering van het Koninklijke besluit van 9 maart 1838, n° 2809, betreffende de toelating van de Troepskinderen in de korpsen.
- Omzendbrief (Kabinet n° 4231 litt. S) - Organiek Reglement voor de regimentsscholen. (JMO, 1838, Blz. 329).
- Richtlijn (2^e Divisie, n° 68) van 20 januari 1840 – Bijkomende instructie m.b.t. de uitvoering van het besluit van 20 maart 1838, betreffende de Troepskinderen.
- Koninklijke besluit n° 6213 van 15 april 1847, betreffende de oprichting van een compagnie Troepskinderen.
- Omzendbrief (2^e Divisie n° 24) van 7 april 1847, wijzigende de basissen van het onderricht in de regimentsscholen en bevattende de schikkingen m.b.t. de bijzondere cursussen voor de onderofficieren. (JMO, 1847, Blz. 331).
- Koninklijke besluit n°6297 van 15 juni 1847, bepalende het uniform van de compagnie Troepskinderen.
- Organieke Reglement van 20 augustus 1849 voor de regimentsscholen (JMO, 1849, Blz. 313-318).
- Reglement van 20 augustus 1849, voor de compagnie Troepskinderen. (JMO, 1849, Blz. 318-327).
- Richtlijn van 20 augustus 1849, voor de examens in de compagnie Troepskinderen (JMO, 1849, Blz. 327-329).
- Koninklijke besluit n° 7184 van 20 augustus 1849, wijzigende het van de compagnie troepskinderen. (JMO, 1849, Blz. 351-353).
- Koninklijke besluit n°7195 van 11 september 1849, vermeerderende met tien sergeanten, vijf korporaals en twee tamboers of kornetten, het kader van de compagnie Troepskinderen. (JMO, 1849, Blz.421).
- Omzendbrief (2^e Divisie, n° 68/1238) van 15 december 1849, verordenend dat in de toekomst geen enkele zoon van militair die noch lezen noch schrijven kan, toegelaten zal worden in de compagnie Troepskinderen.
- Koninklijke besluit van 19 oktober 1853 (Beschrijving van de uniformen).
- Omzendbrief (2e Divisie, n° 24) van 20 december 1853, verordenend dat het werk van de heer Mouzon, genoemd *Recueil grammatical* en *Système d'écriture* van de heer Dierckx zullen aangenomen worden voor het onderricht in de regimentsscholen en in de compagnie Troepskinderen. (JMO, 1853, Blz. 383).
- Koninklijke besluit van 2 april 1854, n° 9024, wijzigend het uniform van de compagnie Troepskinderen. (JMO, 1854, Blz. 264-266).
- Omzendbrief (2^e Divisie n° 90) van 3 augustus 1854, verordenend dat in de toekomst dat de kandidaten voorgesteld voor de compagnie Troepskinderen onderzocht zullen worden door de geneesheer met dienst in deze compagnie. (JMO, 1854, Blz. 360).
- Richtlijn (2^e Divisie, n° 41/5) van 27 oktober 1856. Ministeriële richtlijn die de benaming van de compagnie Troepskinderen wijzigd.

- Koninklijke besluit n° 11625 van 15 december 1859, houdende dat de gebouwen en bijgebouwen van de oude militaire gevangenis van Aalst zullen aangepast worden voor militaire doeleinden en meer in het bijzonder voor het gebruik door de school van de Troepskinderen.
- Reglement van inwendige orde van 1 mei 1860, voor de school van de Troepskinderen (JMO, 1860, Blz. 179-211).
- Reglement van 1er oktober 1861 voor de school van de Troepskinderen, gevolgd door een onderrichting voor de examens.
- Omzendbrief (2^e Divisie, n° 105) van 24 oktober 1866, om de militaire autoriteiten te herinneren aan de toelatingsvoorwaarden voor de kandidaten voor de school van de Troepskinderen teneinde veelvuldige weigeringen te vermijden voor gebrek aan vorming of fysieke geschiktheid.
- Koninklijke besluit n° 2177, van 18 april 1871, houdende het invoeren van nieuwe reglementen voor de regimentsscholen en de bijzondere cursussen voor onderofficieren (JMO, 1871, Blz. 329-340).
- Reglement voor de school van de Troepskinderen van 1876 (JMO, 1876, Blz. 250-292).
- Omzendbrief (2^e Divisie n° 90) van 28 september 1876, aanduidend onder welke vorm het opgelegde examen voor de toelating tot de school van de Troepskinderen zal plaats vinden (JMO, 1876, Blz. 316-317).
- Richtlijn (2^e Divisie, n° 90) van 16 oktober 1876, betreffende het versturen van de verbintenismodellen te tekenen door de kinderen toegelaten tot de school van de Troepskinderen.
- Koninklijke besluit van 12 november 1881, n° 6299, onderbrengende de school van de Troepskinderen bij de korpsen van het leger. (JMO, 1881, Blz. 250).
- Omzendbrief (2^e Divisie n° 90) van 22 november 1881, bepalende de verbintenissen te ondertekenen door de leerlingen van de school van de Troepskinderen.
- Omzendbrief van 26 mei 1882, gericht aan de Administratie van de Burgerwacht en de Militie en houdende dat de school van de Troepskinderen beschouwd moet worden als een korps van het leger voor de toepassing van het Koninklijke besluit van 12 november 1881 houdende de vrijwillige dienstneming.
- Omzendbrief (1^e Directie, n° 31) van 28 oktober 1882. Richtlijnen m.b.t. de oprichting van een centrale voorbereidingscursus tot de Militaire School (JMO, 1882, Blz. 518).
- Koninklijke besluit n° 6993 van 14 september 1883, beslissende dat de school voor de Troepskinderen voortaan de benaming School voor Pupillen van het leger zal dragen.
- Schikking van het ministerie van de Oorlog, 2^e Directie n° 90, van 24 september 1883, voorstellend een TABEL van de maten die de jongelui moeten hebben om toegelaten te worden tot de School voor Pupillen van het leger.
- Koninklijke besluit van 12 november 1883 n° 6993, onderbrengende de School voor Pupillen van het leger bij de korpsen van het leger.
- Koninklijke besluit n° 8021 van 25 april 1886, bepalende de samenstelling van het leger in vredetijd.
- Ministeriële omzendbrief (1^e Directie, n° 36) van 23 augustus 1886, brengende wijzigingen aan de organisatie van de School voor Pupillen.
- Koninklijke besluit n° 9027 van 9 november 1888, regelend de organisatie van de School voor Pupillen van het leger (JMO, 1888, Blz. 45 en volgende).
- Reglement voor de School voor Pupillen, aangehecht aan het Koninklijke besluit van 9 november 1888 (JMO, 1889, Blz. 59-105).
- Ministeriële omzendbrief (1^e Directie, n° 36/5) van 1 juni 1894 betreffende de organisatie, bij proef, van cursussen paardrijden voor sommige leerlingen van de 2^e compagnie van de School voor Pupillen van het leger (JMO, 1894, Blz. 77).

- Koninklijke besluit n° 11133 van 30 augustus 1894, brengende op 16 jaar gepasseerd de minimum ouderdom vereist voor jongelui die een vrijwillige dienstverbintenis zonder premie willen aangaan. (JMO, 1894 Blz.516).
- Koninklijke besluit n°11143 van 12 september 1894, wijzigend de toetredingsvoorwaarden voor de Pupillen van het leger en de kandidaten voor die school.
- Koninklijke besluit n° 11174 van 27 september 1894, houdende de organisatie van de kaders van het leger in vrede-tijd.
- Koninklijke besluit n° 11580 van 29 november 1895, brengende van 250 op 300 gram, het gewicht van het vleesrantsoen voor de 1^e compagnie van de School voor Pupillen van het leger.
- Omzendbrief (1^e Directie, n° 35) van 10 november 1896, betreffende de oprichting van de Cadettenschool.
- Koninklijke besluit n° 12231 van 29 juli 1897, betreffende de oprichting van de Cadettenschool en de afschaffing van de 2^e compagnie van de school van de Pupillen.
- Ministeriële omzendbrief (1^e Directie, n° 35/4) van 3 augustus 1897 – Voorlopig reglement van de Cadettenschool.
- Ministeriële omzendbrief (1^e Directie n° 35/8) van 5 augustus 1897, betreffende de samenstelling van het onderwijzende personeel van de Cadettenschool (JMO, 1897, t II, Blz. 79).
- Koninklijke besluit n°12496 van 18 maart 1898, herschikkende de School van de Pupillen van het Leger en het bijhorende reglement. (JMO, 1898 t I, Blz.119).
- Militiewet aangehecht aan het Koninklijke besluit van 12 augustus 1902 (JMO, 1902, Blz. 246-252).
- Ministeriële omzendbrief (Algemene Directie n° 212) van 29 augustus 1902, verordenend de wijzigingen aan de kledij van de leerlingen van de School van de Pupillen.
- Koninklijke besluit n° 14353 van 24 november 1902, wijzigend de organisatie van het leger in vrede-tijd en gevend de grote lijnen van de nieuwe organisatie.
- Koninklijke besluit n° 14612 van 21 september 1903, wijzigend het organieke reglement van de School van de Pupillen van het leger (JMO, 1903, Blz.542-544).
- Koninklijke besluit n° 15955 van 9 augustus 1907, vervangende het zakgeld door een dagelijkse soldij en belastende de korpsen met het beheer van de troepenkeuken.
- Koninklijke besluit n° 16383 van 13 november 1908, wijzigend dat van 29 juli 1897, n° 12231, m.b.t. het toekennen van studiebeurzen aan de leerlingen van de Cadettenschool.
- Ministeriële omzendbrief (1^e Algemene Directie, n° 35/35) van 19 november 1908, wijzigende het voorlopige reglement van de Cadettenschool betreffende het toekennen van studiebeurzen (JMO, 1908, Blz. 437-439).
- Koninklijke besluit n° 660 van 20 juni 1911, herschikkende de School van de Pupillen van het leger (overgemaakt aan alle militaire autoriteiten met de Omzendbrief n° 36/22 van de 1^e Algemene Directie van het ministerie van de Oorlog, van 17 november 1911). (JMO, 1911, Blz. 502).
- Ministeriële Instructie regelende de uitvoering van het Koninklijke besluit van 20 juni 1911, n°660. (JMO, 1911, Blz. 509-559).
- Wet van 2 juli 1913 betreffende het gebruik van de talen in het leger sur (JMO, 1913, Blz. 663-666).
- Koninklijke besluit n° 1732 van 26 augustus 1913, herschikkende de School van de Pupillen van het leger.
- Ministeriële omzendbrief (1^e Algemene Directie, n° 36/94) van 10 november 1913 – Uittreksel van de ministeriële beschikking betreffende de wijziging aan het organieke reglement van de School van de Pupillen van het leger (gericht aan de commandant van de School van de Pupillen) (JMO, 1913, t II, Blz. 1527).

- Omzendbrief n° 36 van de 1^e Algemene Directie van het ministerie van de Oorlog, van 20 februari 1914, betreffende de toelatingswijze der leerlingen van de School van de Pupillen van het leger
- Koninklijke besluit n° 5931 van 15 juli 1919, herschikkende de Scholen van de Pupillen van het leger (JMO, 1919, Blz. 146-157).
- Koninklijke besluit n° 5940 bis, van 19 juli 1919, betreffende de oprichting van een Centrale Wetenschappelijke School en regelende de toelatingsvoorwaarden (JMO, 1919, Blz. 493-494).
- Ministeriële omzendbrief n° A. 1418 / 21 E van 14 augustus 1919, verspreidende de onderrichting van 8 augustus 1919 m.b.t. de toelatingsformaliteiten in de Scholen van de Pupillen van het leger.
- Bijlage aan de Omzendbrief van 14 augustus 1919, Kabinet n° A 1418, 21 E van 8 augustus 1919, m.b.t. de onderrichting betreffende de toelatingsformaliteiten in de Scholen van de Pupillen van het leger (JMO, 1919, Blz. 242-261).
- Ministeriële omzendbrief (Kabinet, n° A 1655/23.E), van 6 september 1919, m.b.t. toelatingsvoorwaarden voor de Centrale Wetenschappelijke School voorbereidend tot de Militaire School.
- Ministeriële omzendbrief n° 1643/24 E, van 11 september 1919, plaatsende de centrale wetenschappelijke cursus en de Centrale Wetenschappelijke School onder het bevel van de Inspecteur van de Scholen voor de Pupillen.
- Koninklijke besluit n° 6146 van 18 september 1919, vastleggende de wedden, soldijen en vergoedingen van het militaire personeel.
- Omzendbrief (Kabinet n° A 1828 / 21 E) van 27 september 1919, m.b.t. de vastgelegde data en plaatsen voor de examens en toelatingwedstrijden van de Scholen van de Pupillen (JMO, 1919 2^e deel, Blz.122).
- Ministeriële omzendbrief (1^e Algemene Directie n° 4/882-1) van 1 oktober 1919. Bericht m.b.t. de tenues van de leerlingen van de Militaire Schoof, van de Cadettenscholen en van de Scholen van de Pupillen (JMO, 1919 2^e deel, Blz. 496-498).
- Omzendbrief (Secretariaat generaal n° 108-6-1796) van 2 oktober 1919, m.b.t. de administratie van de Scholen van de Pupillen van het leger en de Centrale Wetenschappelijke School (JMO, 1919,).
- Omzendbrief (1^e Algemene Directie, n°4 / 966) van 14 oktober 1919, meldende dat de Inspecteur van de Scholen van de Pupillen zijn verblijfplaats in Brussel zal hebben vanaf 1 november 1919.
- Ministerieel Besluit n°10124, van 11 februari 1920, toekennende een vergoeding aan de Inspecteur van de Scholen van de Pupillen van het leger en aan de officieren die deel uitmaken van het vaste personeel van de onderwijsinstellingen.
- Koninklijke besluit n° 6916 van 15 maart 1920, bepalende de nieuwe soldij van de pupillen en cadetten (JMO, 1920, t I, Blz. 648).
- Instructie van 29 april 1920, m.b.t. de toelatingsformaliteiten in de Pupillenscholen van het leger (JMO, 1920 t II Blz. 1109-1127).
- Omzendbrief (1^e Algemene Directie, n° 54/303/2) van 4 mei 1920, ter kennis brengende dat de leerlingen van de Scholen van de Pupillen «cadetten » zijn en geschrapt moeten worden uit de kaders van hun eenheid.
- Koninklijke besluit n° 7287 bis van 8 mei 1920, betreffende het uniform en tenues van het leger (JMO, 1920, Blz. 1005-1007).
- Omzendbrief (1^e Algemene Directie, n° C.D.G./ 36) van 9 mei 1920, regelende de toepassing van het Koninklijke besluit van 8 mei 1920.
- Omzendbrief (Staf van het Leger, n° V-A / 6228) van 28 augustus 1920, betreffende de toelating van de pupillen en cadetten in de S.O.O.
- Koninklijke besluit n° 16470 van 5 oktober 1923, houdende herschikking van de Scholen van de Pupillen van het leger (Staatsblad van 26 oktober 1923) (JMO, 1926, Blz. 273).

- Omzendbrief (1^e et 7^e Algemene Divisies, n° 36/U-T-P), van 11 november 1923, Onderrichting over de tenues van het leger. (JMO, 1923, t II, Blz. 1187-1221).
- Koninklijke besluit van 6 april 1926, betreffende de onderhoudskosten van de leerlingen van de Scholen van de Pupillen en de Centrale Wetenschappelijke School (Staatsblad van 22 april 1926).
- Koninklijke besluit n° 21648 van 19 juli 1926, toekennende een driekleurige vlag aan de Scholen van de Pupillen van het leger (JMO, 1926, Blz. 218).
- Omzendbrief n° XII A / 27973 van 11 september 1926, betreffende de groepering van de Scholen van de Pupillen van het leger.
- Koninklijke besluit n° 22018, van 20 oktober 1926, betreffende de waarborg en de onderhoudskosten van de leerlingen van de Scholen van de Pupillen (JMO, 1926, Blz. 327-328).
- Koninklijke besluit van 16 februari 1927, betreffende de toekenning van vlaggen (JMO 1927 Blz. 1059).
- Wet van 7 november 1928 m.b.t. het gebruik van de talen in het leger (Artikel 10 betreft de Pupillen).
- Koninklijke besluit n° 34429 van 26 maart 1933, betreffende de herschikking van de Cadettenscholen (JMO, 1933, Blz.1088-1100).
- Koninklijke besluit van 16 juni 1934, verschenen in het Staatsblad van 6 juli, houdende de organisatie van de Cadettenscholen (JMO, 1934, Blz.1292).
- Koninklijke besluit van 10 september 1935 (Staatsblad van 27 september 1935), betreffende de Cadettenschool van het leger – Speciale Categorie leerlingen, open voor de zonen van beroepsmilitairen in actieve dienst
- Omzendbrief (Diensten van de Adjudant Generaal N^o D.G.P.M./I-3/Divers 1221) van 25 januari 1946, betreffende het ontslag van de cadetten en de beroepsvrijwilligers die een verbintenis getekend hebben voor 1945.

3. Artikels

3.1 La Belgique Militaire

- T. ERNOULD. «*Une visite à l'École des enfants de troupe, à Alost* » B.M. van 23 februari 1879, Blz. 229-240.
- « L'École des Pupilles de l'armée » (artikel van Journal de Bruxelles). B.M. van 23 oktober 1887, Blz. 453-454.
- Un Soldat «*Causerie sur les sous-officiers et les officiers détachés à l'école des pupilles de l'armée* » - B.M. van 29 mei 1895 « Boîte van Journal » Blz. 564-566 en 587-594.
- « L'École des Pupilles de l'Armée » B.M. van 23 juni 1895, Blz. 715-750 en 7 juli 1895, Blz. 3- 9.
- (G DIT) «*L'École des Pupilles de l'armée* » B.M. van 30 juni 1895, Blz. 739-750.
- (s.n.) « *École des Cadets* ». B.M. van 15 augustus 1897, Blz. 204-206.
- « *École des Pupilles de l'Armée* » B.M. van 15 mei 1898, Blz. 591-593.
- (s.n.) «*La participation de l'Ecole des Cadets à la Section militaire de l'Exposition* » B.M. van 12 juni 1910, Blz.582-584.
- (s.n.) « *Les Écoles des Pupilles et des Cadets* » B.M. van 5 september 1920, Blz. 787-789.
- (s.n.) « *Les Écoles des Pupilles* » B.M. van 2 september 1923, Blz. 524-527.
- (s.n.) « *Les Écoles des Pupilles* » B.M. des 2 et 16 september 1923 Blz. 583-585 en Blz. 722-724.
- (SI VIS) « *Les Écoles des Pupilles* » B.M. van 20 januari 1924, Blz. 17-19.
- (s.n.) « *Les Écoles des Pupilles* » B.M. van 7 mei 1933, Blz. 304-305.

3.2 Le Courrier de l'armée

- (Majoor K.) « *Nos Écoles de Pupilles* » C.A. (1920), Blz. 85, 86, 99 en 100.
- (s.n.) « *A l'École de Pupilles d'Alost* » C.A.(1920), Blz. 438.
- (s.n.) « *Les Écoles des Enfants de Troupe et des Pupilles de l'Armée . Historique et évolution*», C.A. (1920), Blz. 553, 554, 590 en 591.
- (s.n.) « *Écoles des Pupilles et Cadets—Année scolaire 1921-1922* » C.A. van 3 april 1921 Blz. 215.
- L. LECONTE « *L'origine de nos Pupilles* » C.A. (1921), Blz.533 en 534.
- (s.n.) « *Inauguration van Monument des Pupilles morts pour la Patrie* » C.A. van 1 augustus 1922 Blz. 111-112.
- Kapitein A. JACOBY « *Un appel en faveur des Écoles de Pupilles de l'Armée* » C.A.(1928), Blz. 111.
- L. TASNIER «*Les Écoles de Pupilles* » C.A., 15 april 1933, Blz. 1250.
- (s.n.) « *Les Écoles des Pupilles* » C.A., 15 juli 1933, Blz. 1321.

3.3 Divers

- *L'Armée et la Nation*, « *L'École des Cadets* », 7 juli 1949, Blz. 23-27.
- BALACE Francis, « *Enfants de troupe, pupilles et cadets* », Militaria Belgica I-6, I-7 en I-8, 1978.
- BEERNAERT (generaal), « *Ecole des Pupilles de l'armée* », « *Des Institutions militaires de la Belgique et du Service personnel et obligatoire* », Mommens, Bruxelles , 1989, M.R.A Ref. Ab-II-348.
- BODARD Pierre, «*Histoire des casernes – Bouillon* », Revue de la Gendarmerie n° 15, september 1964, Blz. 21-24, M.R.A. Ref. A-Z-212.
- BURETTE Eugène, « *Souvenirs de la guerre 1914-18 – La fin d'un établissement d'enseignement – L'Ecole des Cadets* », persoonlijke archieven.
- BURETTE Eugène, persoonlijke archieven.
- CANDAU L., « *Deux carrières sortant de l'ordinaire. Un regard sur le passé* », Trimestrieel Bulletin van de Koninklijke Vereniging van de oud-Pupillen, Cadetten en Intermachters van het leger, n°4, 1995.
- DEVOS Luc, « *Enkele aspecten van het militaire middelbare onderwijs voor 1940* ». « *Revue belge d'Histoire Militaire XXII* », 6 juni 1978.
- « *L'Enfant de Troupe* », « *Historique et évolution des écoles des enfants de troupe, pupilles et cadets de l'armée* » (Artikels verschenen in)
- « *La Figurine* », « *Enfants de Troupe et Pupilles de l'armée* », Spéciaal nummer van 3e trimester 1983, M.R.A., Ref. Au 29.574.
- GARAIN (commandant), “*Agenda et notes*”, 1940.
- «*Le Gendarme* » « *Ecoles des Pupilles et Cadets de l'Armée* » , april 1933.
- GILS Robert (ere kolonel), « *Het officierenkorps van weleer !* », Trimestrieel Bulletin van de Koninklijke Vereniging van de oud-Pupillen, Cadetten en Intermachters van het leger, n° 3 en 4 (1996), n°1 (1997).
- HANSON Dominique, « *Saffraanberg – L'Ecole Royale Technique de la Force Aérienne. (1944 – 1994)* », In het bijzonder t I : “*Les origines*”.
- « *Histoire de l'Armée belge* », t II, Uitgave van Centrum voor Historische Documentatie van de Krijgsmacht, 1988, M.R.A., Ref. Au 915 / 2.
- JAMART Jean (ere kolonel SBH), « *L'armée belge de France en 1940* », Schmidt s.a, Bastogne, 1994.
- LECONTE L., «*L'origine de nos pupilles* », *Gazette van Soldat* n° 28,1949, M.R.A., Ref. doc. Az 217.

- M.R.A. , Doc. Am I 112, « *Ecoles des Pupilles et Cadets de l'armée. – But, organisation et enseignement – Conditions et épreuves d'admission – Formalités à remplir pour l'inscription des candidats* ».
- NIJS Albert (onderluitenant), « *De Koninklijke Kadettenschool tijdens het interbellum* », Afstudeerwerk K.M.S 1988-1989.
- TASNIER L., « *Prochains galons, futures étoiles... Dans les Ecoles des cadets et chez les Candidats Sous-lieutenants* », « *Le Soir illustré* », 11 maart 1939.
- TEMMERMAN (generaal), « *Enfants de Troupe et Pupilles de l'armée* », « *Sixième Tiroir aux souvenirs* », M.R.A, réf. At-14-VI-141, Blz. 140-143.
- TERLINDEN Charles (Burggraaf), « *Histoire militaire des Belges* », t II, La Renaissance du Livre, 1968.
- VANWELKENHUYZEN Jean, « *L'agonie de la paix (31 augustus - 3 september 1939)* », Uitgave Document Duculot, 1989.
- VIATOUR Gustave (onderluitenant), « *L'Ecole des Pupilles de l'armée, son historique et son organisation actuelle* », Roeder, Anvers, 1894 – M.R.A. Ref. Au. 17340.

AANHANGSEL

Voorwoord

Zoals beschreven in paragraaf 5.2, ontvingen de leerlingen, bij hun aankomst in de Pupillenschool een "Handboek der leerlingen". Dit handboek was opgesteld door kolonel Soyer, die toen Commandant van de Pupillenschool was van 1879 tot 1888. Het werd aangevuld (onder meer de Titel betreffende de *gebeden*) door majoor Hannefstringels (1889-1893). Het handboek werd gebruikt tot in het jaar 1914. Gezien het geschiedkundige belang van dit handboek vonden wij het nuttig dit bij te voegen als aanhangsel. De oorspronkelijke tekst is uiteraard in het Frans; de Vlaamse tekst is niet van origine, maar de vertaling heeft stijl en inhoud van de Franse tekst gerespecteerd.

Handboek van de Leerlingen

=====

Titel I – Raadgevingen aan de Pupillen

A. – DE BELEEFDHEID

1. – De beleefdheid is, zoals het Perzische spreekwoord het zegt, een geldstuk dat niet diegene die het ontvangt rijk maakt, maar wel diegene die het uitgeeft.
De beleefdheid uit zich niet altijd door goed gedrag of houding; ze ontspringt in het hart. De rustieke plattelandster kan echt beleefder zijn dan veel mensen van de wereld die, onder een onberispelijk voorkomen soms een slecht hart verbergen.
2. – Zonder de beleefdheid zouden de maatschappelijke betrekkingen totaal van charme ontzegd zijn. Wees dus beleefd, dat wil zeggen wees goed, hartelijk en voorkomend.
Wanneer u aan de beleefdheid gewoon zult geraakt zijn, zult u er zich niet meer kunnen aan onttrekken, omdat u dagelijks meer en meer de belangrijkheid en de noodzaak ervan zult waarderen.
3. – De beleefdheid moet voor u beginnen met de blijken van eerbied, van achting en van onderdanigheid die u verplicht bent aan uw ouders, van wie u gekregen hebt wat u nu bent, alles wat u later zult zijn.
Schrijf hen dikwijls nu u ver van hen verwijderd bent. Hou hen op de hoogte van uw voornaamste activiteiten, houd niet op u te interesseren voor alles wat betrekking heeft op hen, door u in kennis te stellen van alles wat hen overkomt. Laat uw zorgvuldig geschreven brieven de stempel dragen van genegenheid en liefde, zodat het lezen ervan een reële weldaad weze voor uw ouders.
Geef ook blijk aan uw broeders en zusters van die oprechte liefde, die gans het leven de leden van een zelfde familie bijeenhoudt en die de zeldzame dagen van geluk nog waardevoller en de teleurstellingen en tegenslagen minder droevig maken.
4. – Wees voorkomend en attent gedurende de verlofdagen die u doorbrengt in het ouderlijke gezin; neem ter harte de vreugde en uitstraling te zijn voor uw families.
Heb vooral een heilig ontzag voor uw grootouders; kwets hen niet in wat dan ook; geef toe aan hun minste grillen indien u kunt; luister naar hun verhalen; - oude mensen houden zo erg van vertellen.
5. – Als uw ouders niet welgesteld zijn, moet u ze nog meer eerbiedigen. Wee u moest u, u ooit schamen voor uw familie!
Hoe lager u begint, hoe groter uw verdienste zal zijn als u in uw loopbaan slaagt.
6. – Na uw familie moet uw voorkomendheid al uw chefs, officieren, leraren en onderofficieren instructeurs als doel hebben.
Door hun voortdurende inspanningen en door de toewijding en de zelfverloochening van hun ondankbare en moeilijke opdracht, verwerven ze iedere dag nieuwe rechten op uw genegenheid, op uw achting, op uw erkentelijkheid.

- Het is niet voor zichzelf dat zij zich zo inspannen om uw opvoeding te verbeteren en om uw opleiding te verhogen; zij bekommeren zich om uw toekomst door zich er op toe te leggen van u nuttige burgers, goede en eerlijke soldaten te maken.
7. – Vergeet ook uw weldoeners niet en op de eerste plaats de Staat, in uw geest en in uw hart vertegenwoordigd door Zijne Majesteit de Koning, de opperbevelhebber van het leger.
De Staat heeft u in bescherming genomen; hij verwacht van u de diensten en opofferingen die hij later terecht van u kan verlangen voor de zorgen en de bezorgdheid waarmee hij uw eerste passen laat omringen in het krijgsambt.
 8. – De erkentelijkheid is gemakkelijk en weldoende voor de goedgehartige; de ondankbaarheid is eigen aan de snode zielen.
 9. – Kies goede vrienden onder uw kameraden. Op uw leeftijd zijn de relaties gemakkelijk, de goede vriendschappen verstevigen zichzelf met de tijd, ze duren vaak een leven lang.
Vermijd altijd uw vrienden te kwetsen; geen platvloersheid, noch in uw daden noch in uw woorden.
Duld de kwaadsprekers niet, ontmoedig zonder medelijden de lasteraars.
Wen er aan elkaar te beminnen, elkaar te helpen gezien u aan dezelfde regels onderworpen zijdt, gezien u hetzelfde doel nastreeft.
 10. – Op die manier zal de school een gelukkig verblijf zijn voor u; en later, in het leven, zal de voorkomendheid waarin u, u zult geoefend hebben, en die een tweede natuur zal geworden zijn, de grootste bron zijn van uw moreel welzijn.
 11. – Wat vooraf gaat vormt in zekere zin de basis van uw opvoeding.
Maar het is niet alleen in de beperkte kring van uw familie, van uw meerderen, van uw kameraden dat u de voorkomendheid moet beoefenen; u moet u nog in alle omstandigheden aanpassen aan de ontvangen en gevestigde gewoontes in de maatschappij.
 12. – Wanneer u ongedwongen rondloopt in de stad, wanneer u zich al dan niet onder de ogen van uw meerderen bevindt, wees altijd op uw hoede, neem altijd uw houding in acht; uw uniform moet altijd onberispelijk zijn, draag altijd handschoenen.
 13. – Groet altijd op een behoorlijke manier uw meerderen en de personen aan wie u eerbied verschuldigd zijdt.
Laat hen altijd de huizenkant; indien nodig treedt van het voetpad af om hen plaats te bezorgen; ga op dezelfde manier te werk om plaats te maken voor vrouwen en ouden van dagen.
 14. – Wanneer u een familielid of een vriend ontmoet, vermijd dan luidruchtig vertoon. Maak geen misbruik van het tutoyeren, het *u* is niet minder vriendschappelijk.
Maak ook geen misbruik van handdrukken.
Steek nooit de hand uit naar een meerdere of naar een bejaarde persoon of naar een persoon van een zekere leeftijd; deze gretigheid die een zeer slechte stijl aanduidt, zou u een vernedering kunnen kosten.

B. – AAN TAFEL

15. –Neem de regels van de welgemanierdheid in acht in de eetzaal van de school zoals gelijk waar elders waar u eet.
16. – Zakdoek of handschoenen op tafel leggen duidt op een gebrek aan goede manieren.
17. – Neem gedurende de maaltijd een fatsoenlijke houding aan; strek nooit de benen uit en leun niet op uw stoelrug; plaats u niet te dicht of niet te ver van de tafel.
Plaats uw handen op tafel tot aan de polsen; plaats uw ellebogen er niet op.
18. – Plaats uw servet niet volledig open geplooid op uw knieën.
Wees behoedzaam tijdens het eten; vermijd vlekken te maken op het tafellaken, op uw servet en op uw bezittingen.
Het is u niet toegelaten uw servet in een knoopsgat te stoppen of gelijk welke andere manier te gebruiken, onder voorwendsel uw uniform te ontzien.
19. – Als de soep te warm is, wacht om ze te eten, maar blaas er niet op.

- Laat de lepel in de kom of op het bord, voor het gemak van de tafelbediening.
20. – Wat de vork betreft, plaats haar naast het bord wanneer u klaar met eten zijdt.
 21. – Laat geen enkel geluid van lippen, van kauwen of van doorslikken horen tijdens de maaltijden.
Men moet u niet horen drinken noch eten.
Bijt niet in het brood of snijdt er niet in, breek het in kleine stukjes met de vingers zonder het te verkrummen, naarmate u er nood aan hebt.
 22. – Het vlees wordt eveneens geleidelijk gesneden naarmate men het wil eten. Neem daarvoor de vork met de linkerhand en snijdt het vlees met de rechterhand.
Houd tijdens het eten de vork in de linkerhand.
 23. – Plaats de beentjes of de vleesresten die u niet eet op de rand van het bord.
Om de botjes af te kluiven, als u die noodzakelijkerwijze met de hand moet aanraken, gebruik dan enkel de linkerhand.
 24. – Maak vooral geen puree van uw eten door het te verpulveren; veeg de saus die nog op uw bord moest overgebleven zijn op het einde van de maaltijd niet van uw bord met een stukje brood. Veeg uw lippen af alvorens te drinken: niets is wansmakelijker dan met de mond vetvlekken te maken op het glas; veeg ze ook af na gedronken te hebben
 25. – Neem nooit iets mee uit de eetzaal, zij het in de zakken, onder de revers van uw jas of van uw uniform(jas), of zelfs in de handen.
 26. – Als u van de gunst geniet van op een avondmaal uitgenodigd te zijn bij een van uw meerderen of bij iemand die u beschermt, zorg er dan voor hen de eerbied te betonen die u hen verschuldigd zijdt, door uw houding tijdens de maaltijd.
Maak geen drukke gebaren, spreek niet te luid, spreek weinig maar goed en smaakvol; onthoud u ervan met volle mond te spreken.
 27. – Herinnert u eraan dat men niet meer klinkt aan tafel; dat een peer of een appel pas wordt gegeten na in partjes te zijn verdeeld; dat indien u de verdeling van een vrucht moogt aanvaarden, u ze nooit moet aanbieden, behalve moest de vrucht die u ten deel valt zeer groot zijn en dat er niet genoeg zijn voor iedereen.
In dit geval zult u de grootste helft van de vrucht aanbieden, er zorg voor dragend dat u het steeltje eraan laat.
 28. – U zult de tafel pas verlaten nadat de heer of de vrouw des huizes er het sein toe gegeven heeft en u zult uw servet op tafel leggen zonder het te plooien.

C. – BEZOEKEN

29. – Er bestaan twee soorten bezoeken: de privé-bezoeken en de ceremoniële bezoeken.
30. – Voor de eerste zijn er geen vaste regels, de mate van intimiteit zal beslissen over de takt en de kiesheid die men aan de dag moet leggen.
31. – Voor de ceremoniële bezoeken zijn de regels talrijk en het is van belang ze goed te kennen; de wellevendheid wil dat ze 's namiddags tussen twee en vijf uur plaatsgrijpen.
Wat de dagen betreft, allen zijn geschikt; de Nieuwjaarsbezoeken echter aan de meerderen moeten op oudejaarsavond gebeuren en op de dag zelf aan de naaste familieleden. Deze bezoeken zijn kort, ongeveer een kwartier.
32. – Wanneer u een plaats betreedt waar zich de personen bevinden aan wie u een bezoek brengt, moet u uw hoofddekse afnemen, en met de kepie in de linkerhand maakt u uw opwachting bij de vrouw des huizes die u groet terwijl u zich in houding plaatst het hoofd lichtjes nijgend; daarna betuigt u de eerbied aan de andere aanwezige personen te beginnen met de heer des huizes.
33. – Men is een beleefdheidsbezoek verschuldigd binnen de week aan de personen bij wie men uitgenodigd werd om te eten.
Indien men wegens een ernstige reden dit bezoek niet kan afleggen, moet men zich daar schriftelijk om verontschuldigen.

D. – BRIEVEN

34. – Een brief moet leesbaar geschreven zijn, zonder haast, op wit papier, zeer verzorgd, niet te dun en niet te dik.
De datum wordt niet boven aan de brief geplaatst maar op het einde ervan, onder de handtekening en op de linkerkant.
35. – Een brief moet goed geplooid en gesloten worden, in twee geplooid als men een persoon van hogere rang aanschrijft, in vier in de andere gevallen.
36. – Men schrijft niet op een half blad papier, ook niet op gekleurd papier, behalve als het om een zeer intieme persoon gaat.
37. – Men gebruikt zelden een naschrift en alleen maar in brieven naar familie.
38. – Wanneer u zich tot een meerdere richt schrijf dan vanaf de halve kantlijn (de peletonscommandanten zullen praktisch al deze details aan hun leerlingen bekendmaken) en begin uw brief maar rond het midden van het papier dat men Ministerpapier noemt.
39. – Wees eerbiedig en bondig, plaats boven aan uw brief de hoedanigheid van de persoon die u aanschrijft. Mijnheer de Minister, Mijnheer de Senator, Mijnheer de Volksvertegenwoordiger, Generaal, Kolonel, enz.
40. – De hoedanigheid moet ook het woord Mijnheer vergezellen in de brief zelf.
41. – Het is een dwaas gebruik van de tweede bladzijde van een brief onbeschreven te laten om hem op de derde bladzijde verder te zetten.
42. – Vergeet nooit dat u met iedere van uw brieven een goede of slechte indruk zult nalaten: zoals wellevendheid door alles wat de vorm aangaat, zoals opvoeding door de gevoeligheid van de uitgedrukte mening en zoals ontwikkeling door de helderheid, de klaarheid, de eenvoud van uw stijl.
43. – Schrijf zoals u de gewoonte moet hebben te spreken; wees nochtans gewetensvoller, gematigder, bedachtzamer in uw correspondentie dan in uw gesprek.
44. – Vraag om raad indien dit nodig is, maar schrijf zelf; laat het uw geest en uw hart zijn die zich uiten in uw brieven en niet die van anderen.
Vermijd, om u niet bloot te stellen u belachelijk te maken, uit een boek een kant en klare brief af te schrijven om hem naar uw ouders of naar uw meerderen te sturen.
45. – Er bestaan aangenomen en om zo te zeggen geijkte uitdrukkingen om brieven te beëindigen die niet behoren tot de intieme vriendschap.
De oordeelkundige keuze van die uitdrukkingen is des te belangrijker naarmate men personen van een hogere rang aanschrijft. Beëindig zulke brieven met volgende woorden: Gelieve, Mijnheer de Senator, (Generaal), de uitdrukking van mijn eerbied te aanvaarden.
46. – Men steekt de brieven in een gegomde briefomslag; maar als u een zegel met uw initialen aanwendt, gebruik dan altijd rode was voor uw meerderen. Zegelwas in gevarieerde kleuren, andere dan zwart ingeval van rouw, zijn onconventioneel.
47. – Vandaag herhaalt men de woorden Mijnheer of Mevrouw niet meer in het adres van een brief; men schrijft eenvoudig en op één lijn: *Mijnheer N. of Mevrouw N.*
De functie, de betrekking, het beroep worden op de tweede lijn geschreven; op de derde en de vierde lijn volgt dan het adres zoals volgt:

*Mijnheer N...,
Advocaat,
9, Galileostraat,
Brussel.*

*Mijnheer N....,
Senator, (Lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers)
Leuven.*

*Mijnheer de Kolonel,
Commandant van het regiment Karabiniers,
Brussel.*

- 48. – Voor de gelegenhedenbrieven: Nieuwjaar, ouder- of vriendenfeest, neem uw voorzorgen opdat die brieven op tijd toekomen; beter vroeger dan later, op de vooravond of de morgen van de dag zelf.
- 49. – Herinnert u eraan dat het onwelvoeglijk is briefwisseling van intieme of confidentiële aard te voeren op briefkaarten.
- 50. – Herinner er u tenslotte aan dat het eveneens onwelvoeglijk is een brief of gelijk welke andere zending te versturen die niet of onvoldoende gefrankeerd is.

E. – DEVOTIE

- 51. – Zoals uw moeders u er toe gewoon gemaakt hebben vanaf uw prille jeugd, breng iedere dag hulde aan de Schepper.
Wees vroom; de godsdienst nodigt ons uit tot het goede; ze maakt de soldaten beter; zij maakt er dikwijls helden van.
- 52. – Wanneer u in de kerk zijdt, neem een ogenblik stilte in acht.
Vermijd alles wat de personen die er zich bevinden kan afleiden.
- 53. – Verleen in uw gebeden tot God de oprechte verering die Hem verschuldigd is.
Het hart en niet alleen de lippen moeten bidden.
- 54. – Laat uw gebeden die u 's morgens en 's avonds opzegt, voor en na uw maaltijd, de verzuchtingen zijn van uw jonge zielen tot God.

F. – EERLIJKHEID/OPRECHTHEID

- 55. – Een christen en een soldaat hebben afkeer van de leugen.
Als men liegt is dat omdat men niet moedig genoeg is om de waarheid te vertellen.
 - 56. – Men kan een pupil, een toekomstige soldaat, vergeven van onstuimig te zijn, van niet genoeg te werken, van zorgeloos en lichtzinnig te zijn. Al die gebreken kunnen gemakkelijk verbeterd worden met de jaren, maar men kan de leugen niet verschonen.
 - 57. – Als een meerdere u vragen stelt, kijk hem dan recht in de ogen; sla de ogen niet neer, toon dat u geen schrik hebt en spreek de waarheid.
 - 58. – Als u een fout hebt begaan, geef ze toe; uw meerdere zal bij zichzelf denken dat u een man van eer zijdt, te moedig om te liegen, hoewel hij u zal straffen.
-

Titel II. -- De gebeden

A. – MORGENGEBED

Almachtige God!

Wij zegenen U en bedanken U om over ons gewaakt te hebben gedurende onze slaap. Ontvang de offerande van al het goede dat we vandaag zullen uitvoeren en geef ons de nodige kracht en wil om gedurende deze dag die begint, al onze verplichtingen tegenover onze ouders, tegenover onze meerderen en tegenover U zelf na te komen.

We vragen U vooral de gunst gedurende deze dag nieuwe deugden te verwerven, die we eens ten dienste zullen stellen van het Vaderland en de Koning.

Amen!

B. – GEBED VOOR DE MAALTIJD

Almachtige God!

Wees zo goed het voedsel te zegenen dat we gaan innemen. Verleen ons de gunst ervan te genieten om sterke mannen en onverschrokken soldaten te worden ten dienste van België en zijn Koning.

Geef ons ook de gunst om gedurende deze maaltijd gevoelens van genegenheid en erkenning te ervaren tegenover U, tegenover onze ouders en tegenover het Vaderland dat ons opgenomen heeft.

Amen!

C. – GEBED NA DE MAALTIJD

Almachtige God!

Wij bedanken U voor de weldaden die U ons verleend hebt. Voor U, voor wie niets verborgen is en die de getuige bent van al onze handelingen en al onze gedachten, vragen wij ons af of we geen misbruik hebben gemaakt van uw gaven, of we aan de ongelukkige hebben gedacht die honger en dorst hebben.

Wij bidden U oh Heer! ons onze fouten te vergeven en ons de geesteskracht en de nodige deugden te verlenen om moedig de vermoeidheid en de ontberingen te verdragen die de verdediging van het Vaderland ons zouden kunnen opleggen.

Amen!

D. – AVONDGEBED

Goede en barmhartige God!

Wij zegenen U en bedanken U voor al de weldaden die U ons vandaag geschonken hebt. Wij smeken de vergiffenis af van uw zachtmoedigheid voor het kwaad dat wij gedaan hebben en van datgene dat we hadden willen doen.

Wil ons oprecht berouw aanvaarden: steun ons in de inspanningen die we zullen doen om het pad der goedheid te bewandelen; maak dat wij iedere dag sneller en sneller de grootheid van uw weldaden ondervinden en dat al onze daden, al onze gedachten geen andere drijfveer hebben dan de verheerlijking van uw heilige naam, de verknochtheid aan onze ouders en aan onze meerderen en de volledige toewijding aan ons Vaderland en aan zijn Koning.

Amen!

Titel III. -- De Verboden

A. – ALGEMENE VERBODEN.

Het is de leerlingen verboden:

1. Beschadigingen aan te brengen aan de gebouwen, muren, vensters, latrines, banken, meubilair, enz. De schuldigen zullen gestraft worden met een boete die verdubbeld wordt als ze zich niet aangegeven hebben.
2. Inscripties, tekeningen, enz., op de muren, deuren, vensters, meubilair, enz. te krabbelen of te krassen (boete zoals hierboven).
3. Verboden voorwerpen in hun bezit te hebben: snoep, chocolade, versnaperingen, ringen, horloges, geld, postzegels, speelkaarten, tabak, sigaren, lucifers, sigarettenpapier.
4. Te vloeken en grove of onbetamelijke taal te bezigen.
5. Hun medeleerlingen te slaan, te mishandelen, te kwetsen of te plagen.
6. Te roepen of te fluiten terwijl ze zich naar de slaapzalen, de klas of gelijk welke andere dienst begeven.
7. Zich alleen naar de klassen, slaapzalen, trappen, verwarmde opvangruimtes of gelijk welke andere lokalen te begeven, op tijdstippen waarop ze daar geen dienst moeten uitvoeren.
8. Papier, voden of afval op de koeren, klassen, slaapzalen, latrines en andere plaatsen te werpen.
9. Met stenen of sneeuwballen te gooien.
10. Boeken of tijdschriften te lezen niet voorzien van het visum van de pelotonscommandant (op de 1ste bladzijde).
11. In het bezit te zijn van publicaties en tijdschriften, oude of recente, met politieke strekking.
12. Om gelijk welk spel te spelen voor geld of voor om het eender welke dingen: knopen, papier, omslagen, enz.
13. Te dralen of zich te lang op te houden in de latrines en waterplaatsen.
14. Op andere plaatsen te urineren dan in de pispakken of in de daartoe voorziene kuipjes.
15. De verlichtingsapparaten aan te raken.
16. Zich schrijlings van de trapleuningen te laten glijden.
17. Hun zakmes mee te nemen buiten de klas.
18. Brieven te sturen of te ontvangen langs een andere weg dan die van de pelotonscommandant.
19. Om zonder toelating in de klassen, slaapzalen of in de eetzaal van plaats te verwisselen.
20. Om zich naar de kantine of naar de spreekkamer te begeven zonder ernaar geroepen te zijn.
21. De trompetters en soldaten en de arbeiders van de inrichting aan te spreken of er contact mee te hebben.
22. Om zich naar de kamers en de gebouwen bewoond door de onderofficieren, korporaals en soldaten te begeven.

B. – KLEDIJ

Het is de leerlingen verboden:

1. Andere kledij te dragen dan de voorgeschreven.
2. De handen in de zakken te steken, zelfs onder het voorwendsel zich tegen de koude te beschutten.

3. Geen enkel kledingstuk of klassiek artikel te verkopen, weg te geven, te verwisselen, te lenen of te ontlenen.
4. Zich in het openbaar te vertonen in een onreglementaire kledij.
5. Zich van hun flanellen gordel te ontdoen.
6. Een gordel of een riem te gebruiken in plaats van bretellen.

C. – VERLOVEN, UITGAAN, VAKANTIES

Het is verboden:

1. Eender welk voorwerp uit de inrichting mee naar buiten te nemen zonder toestemming.
2. Zich te belasten om stiekem brieven buiten de inrichting te brengen of om er op dezelfde manier binnen te brengen.
3. Te roken.
4. Om cafés of herbergen binnen te gaan zonder vergezeld te zijn door familieleden of door personen van een zekere leeftijd.
5. Om zonder handschoenen of slecht gekleed uit te gaan.
6. Om overmatig te drinken.
7. Om alleen te gaan baden.
8. Om de stad zonder toestemming te verlaten.
9. Om afstand te doen van zijn verlofbrief of van zijn loonbrief.

D. – SLAAPZAAL

Het is de leerlingen verboden:

1. Te spreken na het avondappel.
2. De slaapzaal te verlaten voor het wekken.
3. Een andere slaapzaal dan de hunne te betreden.
4. 's Nachts hun bed te verlaten, behalve om hun behoeftes te gaan voldoen.
5. Om zich 's nachts ongekleeed (onderbroek of broek; molton ondervest, jasje of oude uniformvest; schoenen) naar de latrines of naar de kuipjes op de overlopen te begeven.
6. Hun rijglaarzen te reinigen, hun spullen te borstelen of uit te kloppen in de slaapzalen en de gangen.
7. Hun opbergkastje in wanorde te laten.
8. Om voorwerpen te plaatsen in niet gebruikte opbergkastjes, in ventilatieopeningen en in de luchtopeningen.
9. Om hun bed met schoensmeer, inkt of verf zwart te maken.
10. Om hun bed te beklimmen of om het te verplaatsen.
11. Om gebruik te maken van hun slaapgerief om te reinigen of om spullen te vouwen.
12. Om voorwerpen of materiaal op hun bed te plaatsen die het slaapgerief kunnen bezoedelen.
13. Om eender welke voorwerpen of vochtige spullen tussen het beddengoed te plaatsen met de bedoeling ze te drogen.
14. Om vochtige voorwerpen op hun bed uit te spreiden, zoals zwembroeken, handdoeken, enz.
15. Om hun bed met weinig zorg op te plooiën.
16. Om altijd de matras en de spiraalmatras in dezelfde zin te plooiën

E. – EETZAAL

Het is de leerlingen verboden:

1. Om zich te onthouden van hun soep te eten.
2. Om een deel of alles van hun portie af te staan zonder ervoor toestemming te hebben gekregen.
3. Om een deel of alles van de portie van een medeleerling te aanvaarden zonder ervoor toestemming te hebben gekregen.
4. Om eender wat mee te nemen uit de eetzaal.

F. – WINTERKLOVEN

Om de winterkloven te vermijden is het de leerlingen verboden:

1. Zich aan een gloeiend vuur bloot te stellen als ze bevroren handen of voeten hebben.
2. Om hun handen met sneeuw in te wrijven als ze al winterkloven hebben.
3. Om in hun handen te blazen om ze op te warmen.

G. – WANDELINGEN

Tijdens de wandelingen en oefeningen buiten de school, is het de leerlingen verboden:

1. Voorbijgangers aan te spreken en hen te antwoorden.
2. Velden, tuinen, omheiningen, enz. binnen te dringen.
3. Zich te bezondigen aan stroperij.

H. – VRIJE TIJD

Gedurende de vrije tijd is het de leerlingen verboden:

1. De koer waar de recreatie plaats grijpt te verlaten of de limieten op die koer vastgelegd te buiten te gaan.
 2. Weerstand te bieden aan de aanmaningen van de oppassers.
 3. Zich op de grond of op de banken neer te leggen.
 4. Om zich zó te verzamelen dat sommigen aan het toezicht van het personeel van wacht ontsnappen.
 5. Om de bomen te beklimmen, om er takken, bladeren of bloemen van af te rukken.
 6. Om met de bal te spelen op andere dan de aangeduide plaatsen.
 7. Om andere liederen te zingen dan deze die toegelaten zijn.
-

Titel IV. – Militaire en patriottische spreuken

- 1
België valt niemand aan,
Wee degene die haar aanraakt
- - - -
- 2
De soldaat is het kind van het vaderland,
Het land rekent op hem voor zijn verdediging.
- - - -
- 3
De soldaat die de dood niet vreest
Is zeker van te overwinnen.
- - - -
- 4
Je regiment is je familie,
Je kameraden zijn je broeders.
- - - -
- 5
Dapperheid vermijdt meer gevaren dan vrees;
Hij die geen schrik heeft wordt nooit verslagen.
- - - -
- 6
Denk niet aan jezelf, gedurende het gevecht,
Denk aan je kameraden,
En trotseer de gevaren om hen hulp te brengen.
- - - -
- 7
Kijk altijd de vijand recht in de ogen,
Schiet weinig, maar schiet juist.
- - - -
- 8
Verlaat nooit je compagnie;
Zolang de kameraden samen zijn,
Is niets verloren.
- - - -
- 9
God beschermt de moedigen,
Het land bewondert hen,
Het leger eert hen,
De geschiedenis bewaart hun namen.
- - - -
- 10
Men verliest meer middelen tijdens de terugtocht
Dan tijdens de aanval.
- - - -

11 Te velde,
verzorg je voeten, verzorg je schoeisel,
Bewaar zorgvuldig je levensmiddelen, je wapen,
En je munitie.
- - - -

12 In het krijgsgewoel,
Sla toe en vrees niet om te ontwijken.
- - - -

13 Tijdens de actie,
Help enkel de kameraden die vechten.
Na de overwinning,
Zal je je bezighouden met de gewonden en de doden.
- - - -

14 Daar waar de moedige soldaat zich uit de slag trekt,
Is er geen heil voor de schuchtere.
- - - -

15 Als, tijdens de schermutseling, je bajonet faalt,
Sla dan met de kolf;
Als de kolf breekt,
Sla dan met je vuisten;
Maar sla, sla voortdurend
En je zult de winnaar zijn.
- - - -

16 Sterf voor je heilige Land!
Sterf voor je welbeminde Koning!
Sterf voor de edele vlag van je Regiment.
Je herinnering zal je overleven,
En de kameraden zullen de lof zingen van je roem.

Instructies voor de Pupillen bij de Mobilisatie van het leger

I. ALGEMEENHEDEN

1. Wanneer het land bedreigd wordt, wordt het Leger gemobiliseerd, dit wil zeggen op oorlogsvoet geplaatst.
2. Ieder militair moet weten wat hij in dit geval zou moeten doen.
3. De dag dat de mobilisatie uitgeroepen wordt moet ieder soldaat maar één verlangen hebben, één doel nastreven: zich bij zijn regiment, zijn vaandel te voegen en zijn plaats in te nemen in de rangen van zijn compagnie.
4. Zeker voor een Pupil van het Leger geldt dat hij zich bij een regiment wil voegen om er zich waardig te tonen van de sterke en viriele militaire opleiding die hij in de School genoten heeft.
5. Voor de Pupillen bestaan de mogelijkheden in het kader van de mobilisatie in:
 - A. Terugsturen naar de ouders van de voorwerpen die de leerlingen niet met zich meenemen.
 - B. De terugkeer naar de familie (of terugzending in een weeshuis) van de leerlingen die te jong of te zwak zijn om deel uit te maken van het actieve leger.
 - C. Het sturen naar de respectievelijke opeisingbureaus van de pupillen die aangeduid zijn als hulpsecretaris bij de commissies van remonte (van zodra deze operatie voorbij is voegen ze zich bij het korps waarvoor ze aangeduid werden).
 - D. Het terugsturen naar hun regiment van de pupillen die niet in de hierboven vermelde categorieën vallen.
6. De mobilisatie opdrachten worden onderverdeeld in:
 - A. Maatregelen die in vredestijd moeten genomen worden om het snelste en zo regelmatig mogelijke verloop van de mobilisatie te verzekeren.
 - B. Maatregelen te nemen *bij dreigende mobilisatie*.
 - C. Maatregelen te nemen wanneer de *mobilisatie afgekondigd wordt* zodat de school onmiddellijk ontbonden kan worden en al de militairen die er deel van uitmaken, *binnen de 24 uur* na ontvangst van het order naar hun bestemming kunnen gestuurd worden.

II. IN VREDESTIJD

7. Iedere leerling moet steeds de voorschriften kennen van deze nota alsook zijn bestemming ingeval van mobilisatie.
8. Ieder peloton beschikt over een schrift of bord waar de juiste adressen van de vader, moeder (indien ze weduwe is) of de voogd van iedere leerling hernomen is.
Wanneer een van deze personen van adres verandert, moet de betrokken leerling onmiddellijk zijn pelotonschef verwittigen.

III. BIJ DREIGENDE MOBILISATIE

9. Van zodra de mobilisatie dreigt zullen volgende voorwerpen door de leerling teruggegeven worden:
 - A. De onderscheidingen vastgehecht op een dubbel gevouwen papier voorzien van de naam en het peloton van de betrokkene.

- B. De boeken en de voorwerpen, behorende aan de school, en die ter beschikking gesteld werden van de leerlingen.

10. Tegelijkertijd maakt iedere leerling volgende zaken klaar:

- A. Het nodige (naald, draad, enz.) om zijn tenue voor de binnendienst (vest of 2de korte uniformjas, 2de laken broek, 2de kepie) in te pakken en er een goed gesloten pakket van te maken voorzien van een etiket met het peloton, de naam en het nummer van de leerling.
- B. Het koffertje of blikken doos voorzien van een adres in welke hij het volgende zal verpakken:
- Zijn boeken en lesmateriaal.
 - Zijn linnengoed en dienstgoederen die hij niet meeneemt naar het regiment.
- C. De voorwerpen die hij zal meenemen naar het regiment of naar zijn familie. (zie artikel 17 hierna).

11. Indien de leerling bij dreigende mobilisatie met gunstverlof of met vakantie is, zal hij onmiddellijk na ontvangst van zijn oproepingsbrief naar de school terugkeren.

IV. MOBILISATIE

12. Van zodra de mobilisatie afgekondigd wordt moet iedere pupil met al zijn mogelijkheden helpen bij de uitvoering van de voorgeschreven maatregelen.

13. Indien hij met gunstverlof of met vakantie is, komt hij onmiddellijk naar de school terug, zonder een oproepingsbevel af te wachten.

Geen enkele beschouwing mag hem ervan weerhouden.

Thuis blijven onder voorwendsel van een ongesteldheid of welke andere reden ook is zijn plicht ontlopen, is verraad plegen en zich ondankbaar tonen ten opzichte van het Vaderland.

Geen enkele pupil zal zich aan zulke schande blootstellen.

14. Van zodra de mobilisatie afgekondigd is, brengen de pupillen hun ouders op de hoogte (door een portvrije brief) over hun bestemming en hun vertrekdatum.

15. Te gelijkertijd starten ze met:

- A. Het inpakken van hun binnendienst uitrusting (zie art. 11A) die in de school zal blijven.
- B. Het inpakken van hun koffer (zie art. 11B) die naar huis teruggestuurd wordt.

16. Deze die zich bij een regiment voegen nemen volgende uitrusting met zich mee:

De vakantietenue behalve de gordel (de molton ondervest onder de jas).

Het tweede paar bottines.

Twee paar sokken.

Twee hemden in goede staat.

Een onderbroek.

Een handdoek.

Een flanel gordel.

Vier borstels.

Het geheel in de knapzak.

17. Vóór hun vertrek nemen de leerlingen kennis van de geldelijke toestand van hun kledijtegoed en van de stand van hun persoonlijke rekening; indien het opportuun is, ontvangen zij er een deel van, na het plaatsen van hun handtekening.

18. Van zodra hij de tenue aantrekt om naar zijn regiment te gaan, houdt de pupil op scholier te zijn; hij wordt soldaat.

Wanneer hij de hand schudt van de medeleerlingen die hij zal verlaten, en wanneer hij afscheid neemt van de officieren en onderofficieren, moet hij bedenken dat hem de kans geboden wordt de Pupillenschool eer aan te doen en zijn verknochtheid te tonen aan de Koning en aan het Vaderland.

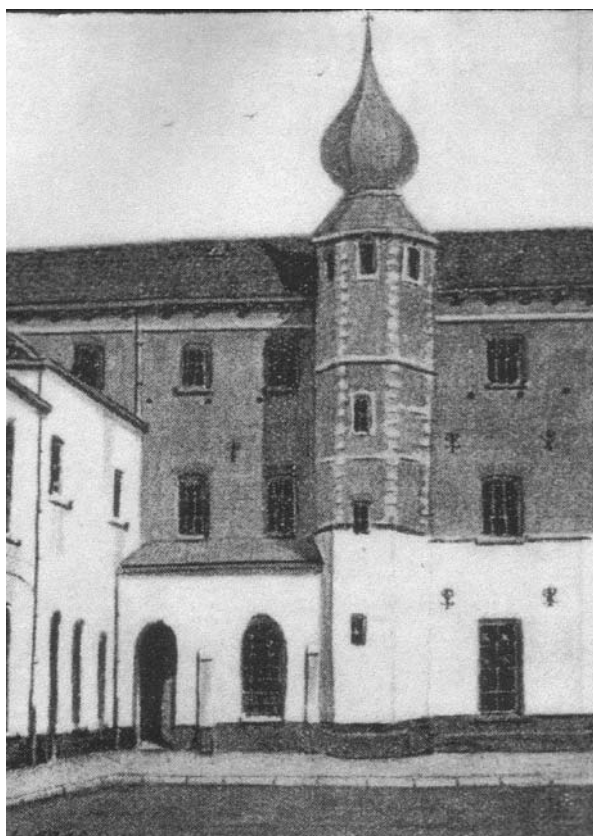
ILLUSTRATIES

FIGUUR Nr	TITEL
1	Ets van de schilder Charlet
2	Kazerne Nazareth in Lier in 1849
3	Kazerne Sion in Lier in 1789
4	Kazerne Sion te Lier in 1850
5	Plan van de kazerne Sion (omstreeks 1861)
6	Uniformen van Troepskinderen en Pupillen 1835-1914
7	Troepskind – klas met tenue van 1860-1867
8	Pupillenschool – leerlingen en kader 1882-1883
9	Pupillenschool te Aalst – gevel op de Graanmarkt
10	Pupillenschool te Aalst – gebouw van het kader
11	Pupillenschool te Aalst – slaapzaal op een inspectiedag
12	Pupillenschool te Aalst – muziekkorps tijdens een schouwing
13	Pupillenschool te Aalst – de Pupillen in het zwembad
14	Cadettenschool te Namur – oost gevel
15	Cadettenschool te Namur – klas van het 5 ^{de} leerjaar in 1910
16	Cadettenschool te Namur – een slaapzaal
17	Cadettenschool te Namur – klaar voor de inspectie
18	Cadettenschool te Namur – de eetzaal
19	Cadettenschool te Namur – verkorte schietstand
20	Cadettenschool te Namur – erekaart
21	Cadettenschool te Namur – les paardrijden
22	Pupillenschool (1920) – het kasteel van Marneffe
23	Pupillenschool (Bouillon) – de ingang gezien vanaf het binnenplein
24	Pupillenschool (Bouillon) – de kazerne in 1900
25	Cadettenschool – monument aan de gesneuvelden
26	Het Monument aan de gesneuvelden te Aalst
27	Saffraanberg – zicht op het klooster van de Ursulinen in 1919
28	Pupillenschool te Saffraanberg – de ingangsegevel
29	Pupillenschool te Saffraanberg – de ingangshal
30	Pupillenschool te Saffraanberg – een slaapzaal
31	Pupillenschool te Saffraanberg – een klaslokaal
32	Cadettenschool te Namur – een studiezaal ten tijde van de gaslantaarns
33	Cadettenschool te Namur – een studiezaal in 1913
34	Cadettenschool te Namur – zicht op het binnenplein
35	Cadettenschool te Namur – de ziekenzaal
36	Cadettenschool te Namur – een slaapzaal
37	Cadettenschool te Namur – een waszaal
38	Cadettenschool te Namur – een klaslokaal
39	Cadettenschool te Namur – een studiezaal
40	Cadettenschool te Namur – aardrijkskunde klas
41	Cadettenschool te Namur – in de eetzaal
42	Een cadet in 1938
43	Cadettenschool te Namur – voorstelling van het vaandel van de School
44	Cadettenschool te Namur – de officieren instructeurs
45	Cadettenschool te Namur – het orkest
46	Cadettenschool te Namur – parade in de stad
47	Cadettenschool te Saffraanberg – herdenkingsplaten aan de gesneuvelde Pupillen
48	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – zicht op de voorgevel
49	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – zicht achteraan
50	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – ingang van de School
51	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – de kapel
52	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – zicht op de boerderij

FIGUUR Nr	TITEL
53	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – het tennisterrein
54	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – een slaapzaal
55	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – een studiezaal
56	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – de turnzaal
57	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – de speelzaal
58	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – de eetzaal
59	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – dodenhulde te Aalst door de Cadetten
60	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – wapenschouwing
61	Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg – het jazz orkest
62	Doopplechtigheid van de promotie Duick (1939)
63	Doopplechtigheid van de promotie Duick (1939)
64	Pupillenschool te Aalst na de Eerste wereldoorlog
65	Monument voor de gesneuvelde Troepskinderen en Pupillen te Aalst
66	Franse Cadettenschool – het lerarenkorps (1939)

Figuur 1 : Ets van de schilder CHARLET

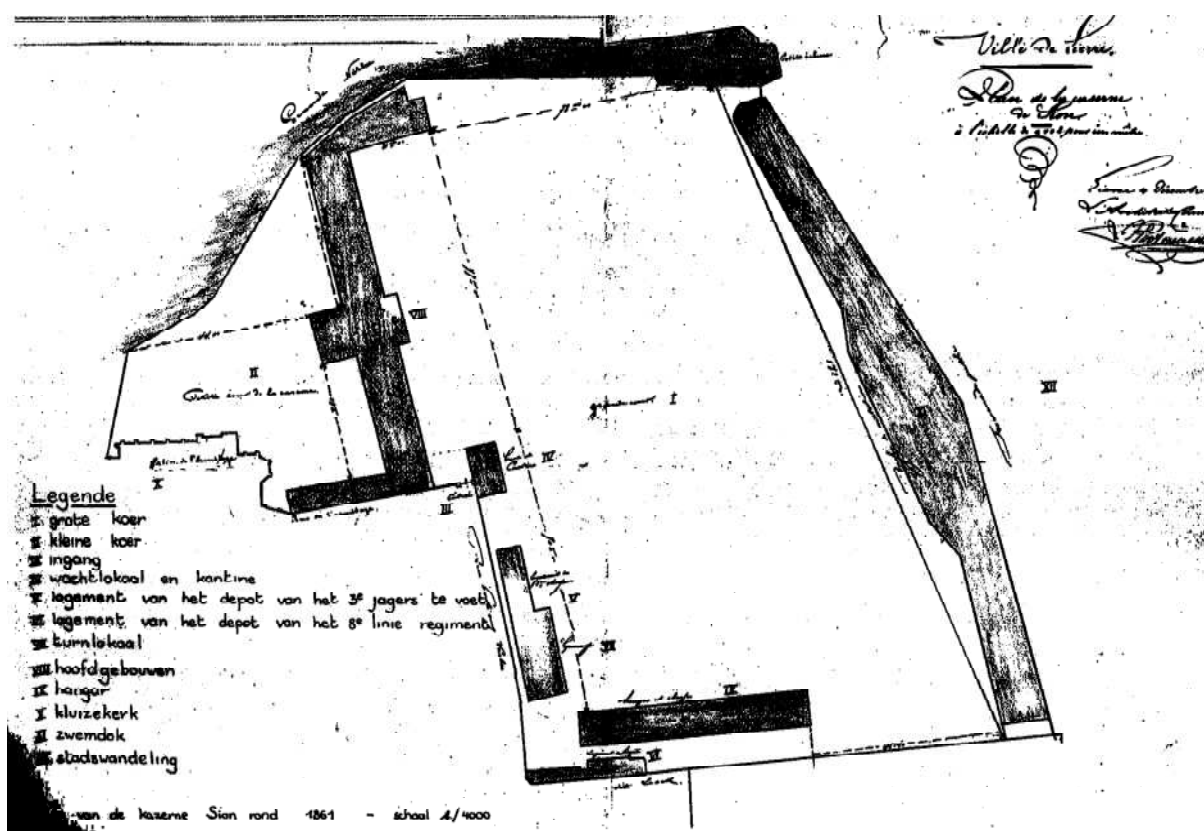
Figuur 2 : Kazerne Nazareth te Lier in 1849
Huisvesting van de 2^e Compagnie van de Troepskinderen
van 1849 tot 1853

Figuur 3 : Kazerne Sion te Lier langs de Nete in 1789
Huisvesting van de 1^e Compagnie van de Troepskinderen in 1847
(Volgens een schilderij van schilder van VAN LOOM - 1938)

Figuur 4 : Kazerne Sion in Lier in 1850
Tekening van Joseph HOOLANS

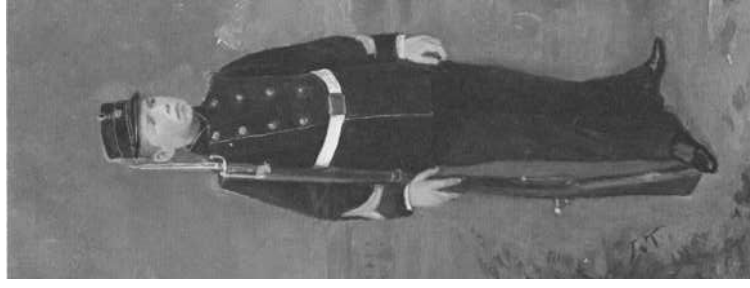
Figuur 5 : Plan van de kazerne Sion te Lier (omstreeks 1861)

Troepskind
(1835)
Koninklijke Legermuseum

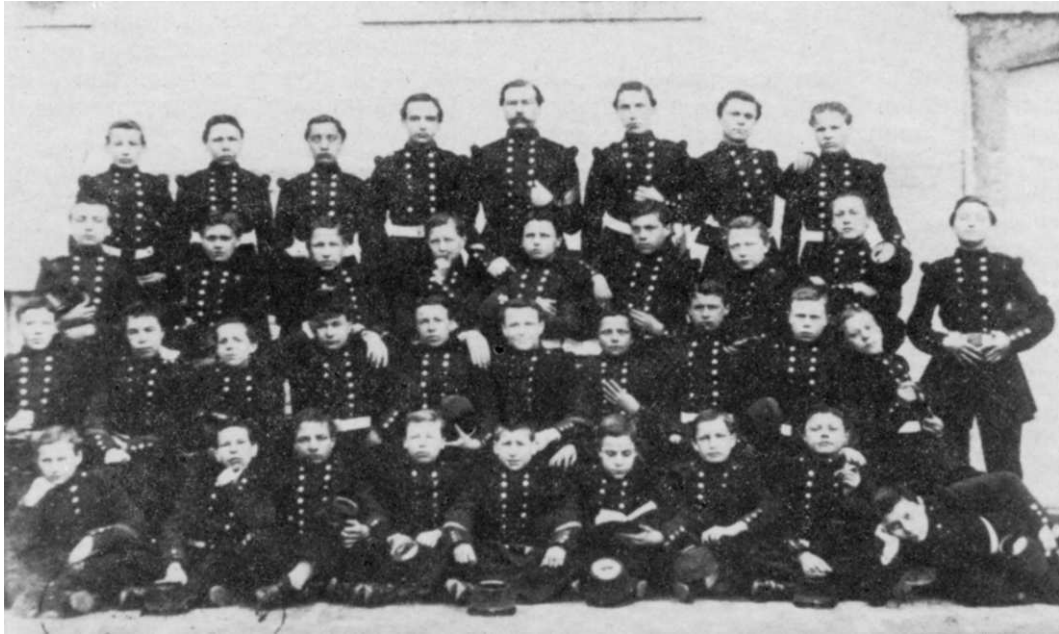

Troepskind
(Pasuniform 1870-73)
Koninklijke Legermuseum

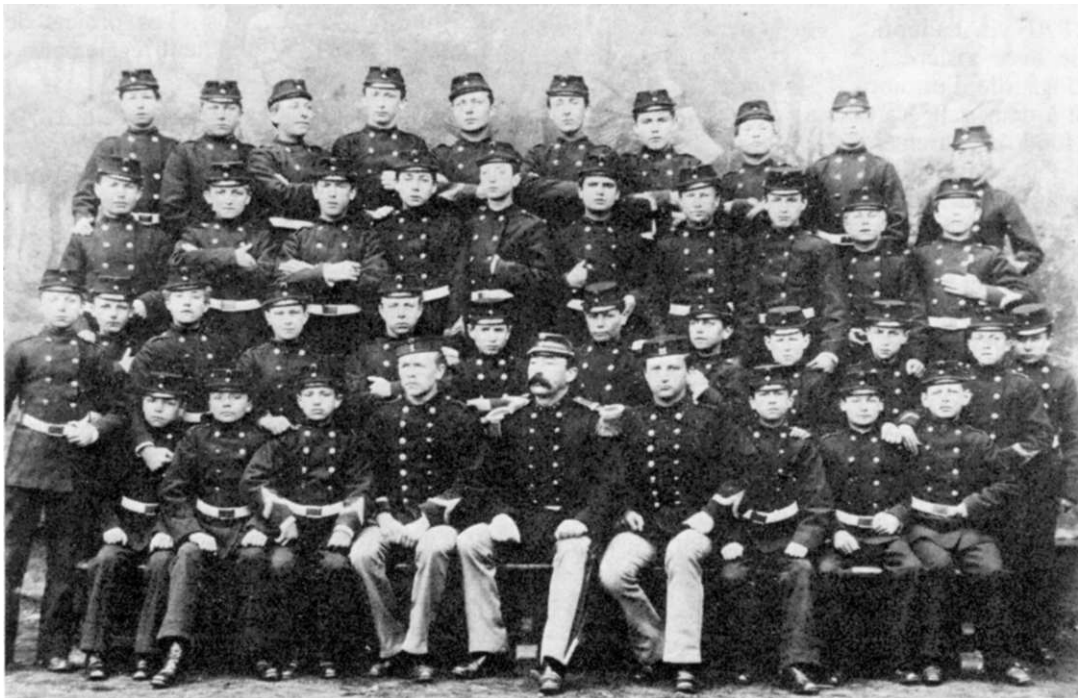

Pupil – Eerste leerling
Eindklas 1897
Koninklijke Legermuseum

Figuur 6 : Troepskinden en Pupillen
Uniformen

Figuur 7 : Troepskinderen
Klas in het uniform van de 1860 - 1867

Figuur 8 : Pupillenschool
Leerlingen en kader 1882-1883 (foto K.L.M.)

Figuur 9 : Pupillenschool te Aalst (1898 – 1914)
Gevel op de Graanmarkt

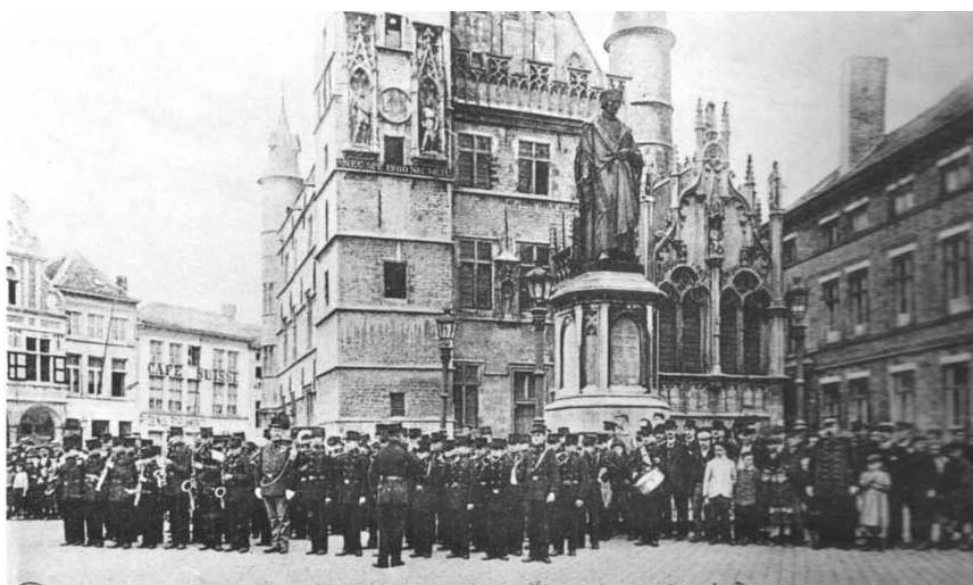

Figuur 10 : Pupillenschool te Aalst (1898 – 1914)
Gebouw van het kader

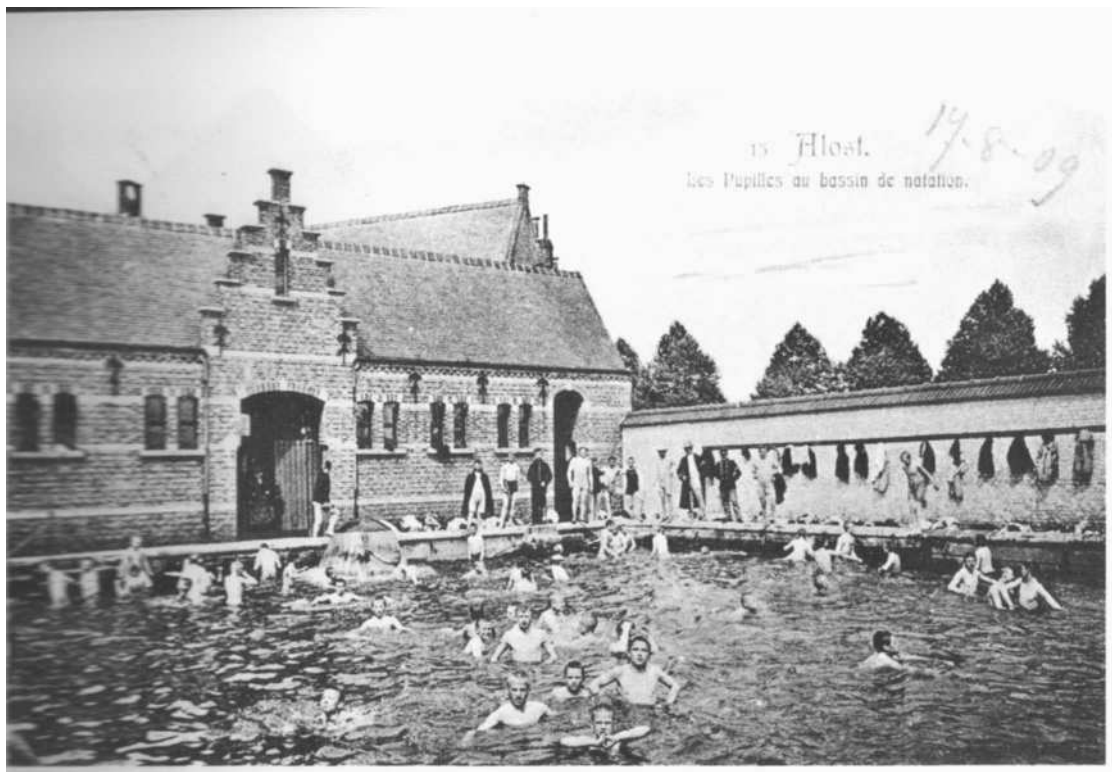
De Pupillenschool aan de Graanmarkt was eertijds een Kapucijnerklooster. Deze werden gedurende de Franse revolutie verjaagd. In 1811, dienden de gebouwen als opslagplaats voor het brandweermateriaal en als vergaderzaal voor de “rekruten”. De stad kocht het klooster, één hectare en veertien aren groot, voor de som van 23.236 frank. De gebouwen deden dienst als militaire gevangenis vooraleer, in 1860, Pupillenschool te worden.

Figuur 11 : Pupillenschool te Aalst (1897 – 1914)
Slaapzaal op een inspectiedag

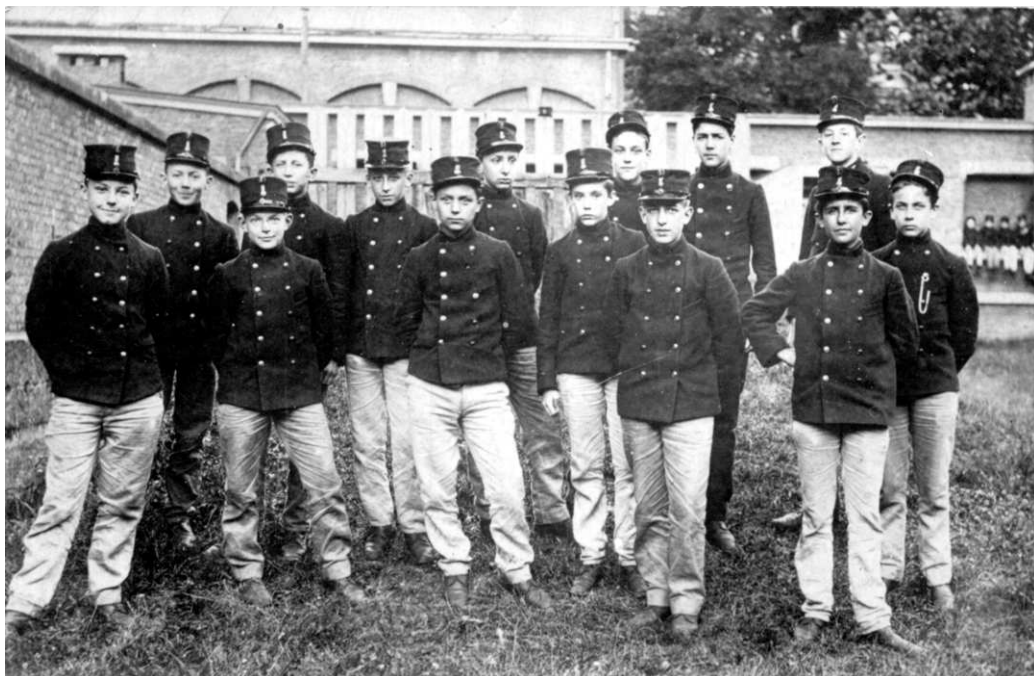
Figuur 12 : Pupillenschool te Aalst (1897 – 1914)
Muziekkorps tijdens de schouwing

Figuur 13 : Pupillenschool te Aalst (1919 - 1933)
Pupillen in het zwembad

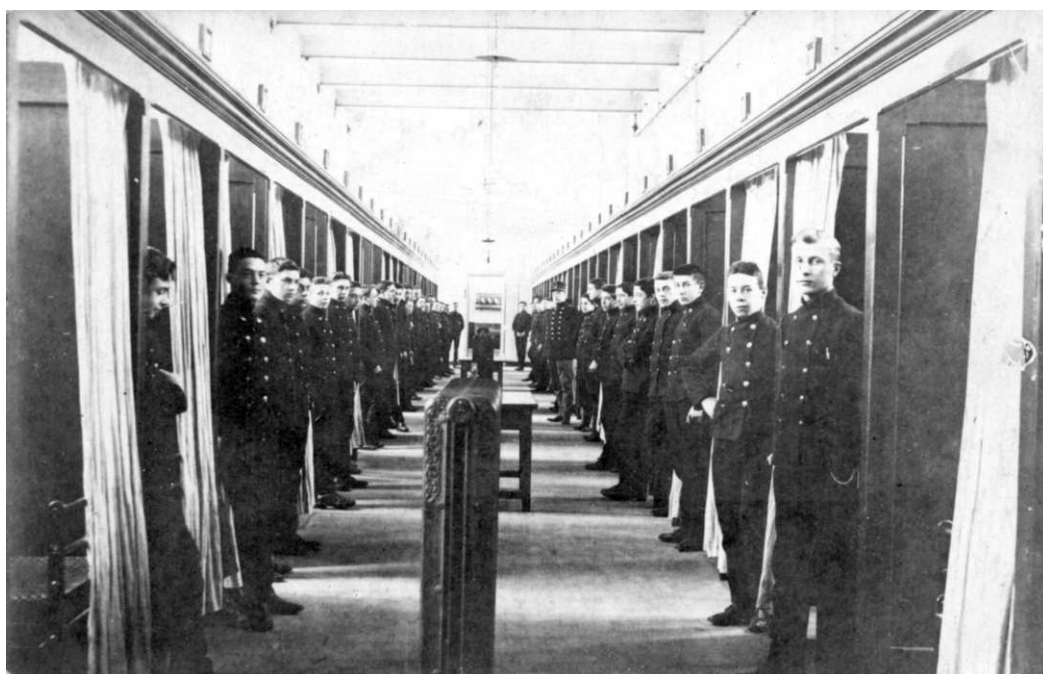
Figuur 14 : Cadettenschool te Namen, oostgevel

Figuur 15 : Cadettenschool te Namen
Klas van het 5^e leerjaar in 1910

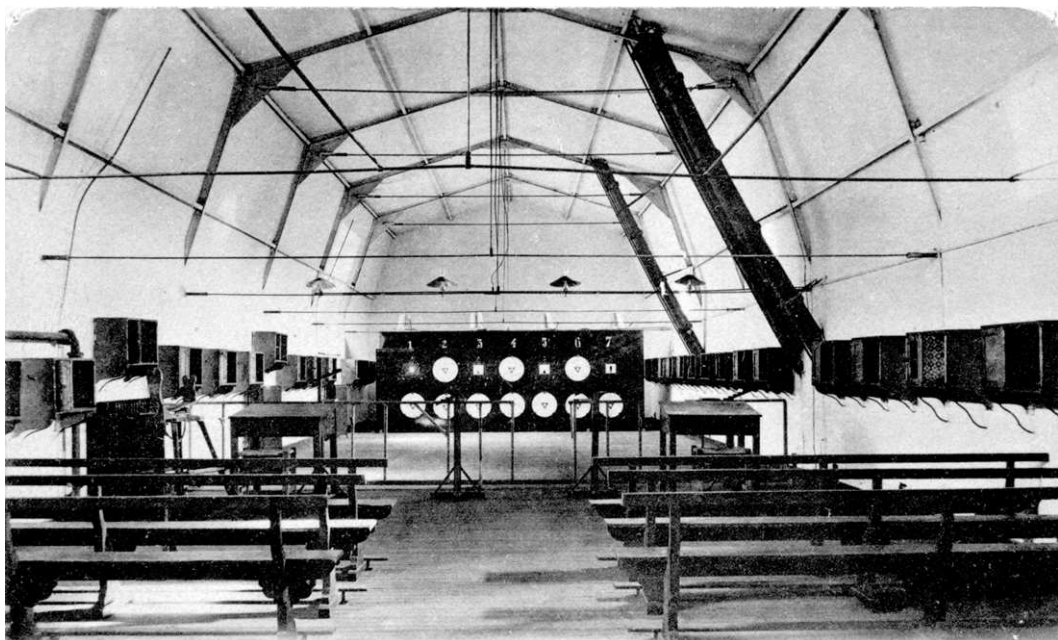
Figuur 16 : Cadettenschool te Namen (1897 - 1914)
Een slaapzaal

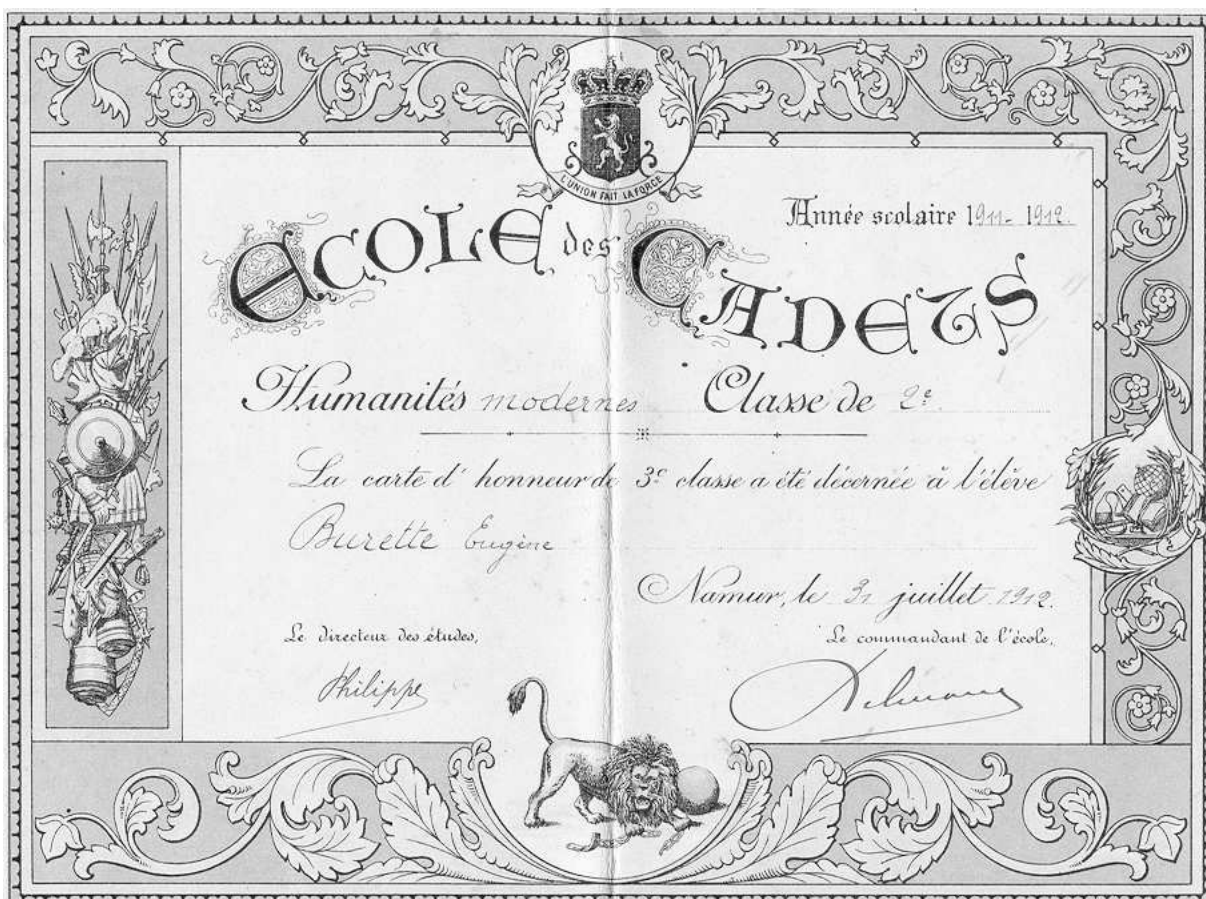
Figuur 17 : Cadettenschool te Namen (1897 - 1914)
Klaar voor de inspectie

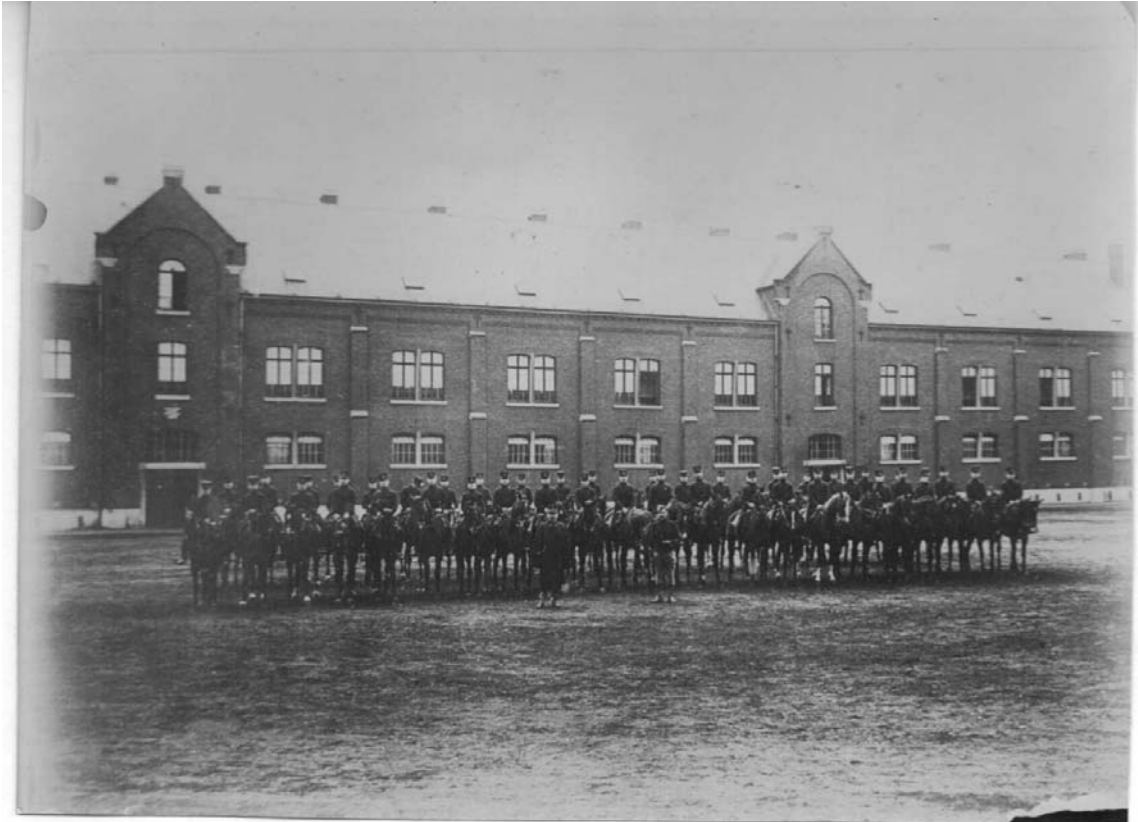
Figuur 18 : Cadettenschool te Namen (1897 - 1914)
De eetzaal

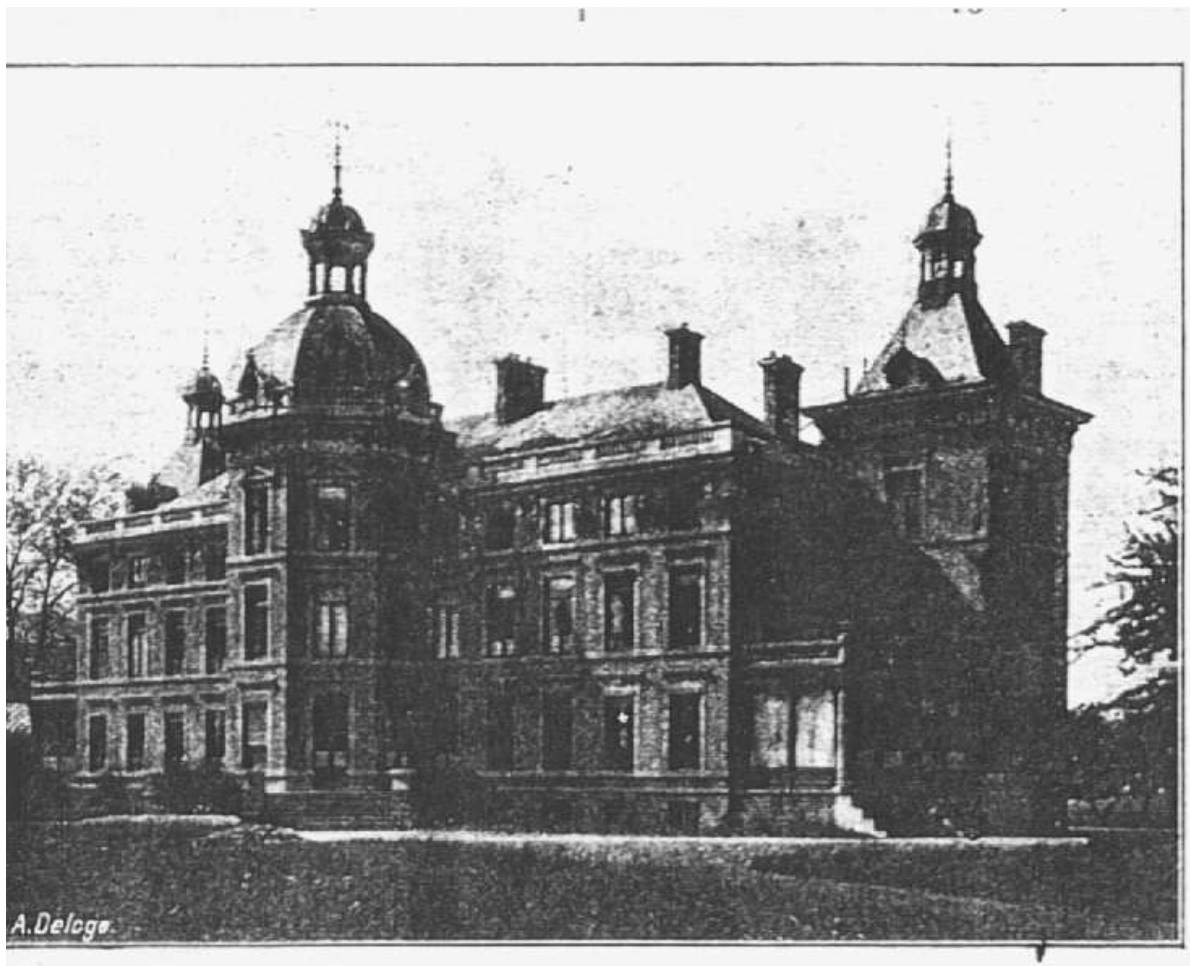
Figuur 19 : Cadettenschool te Namen (1897 - 1914)
Verkorte schietbaan

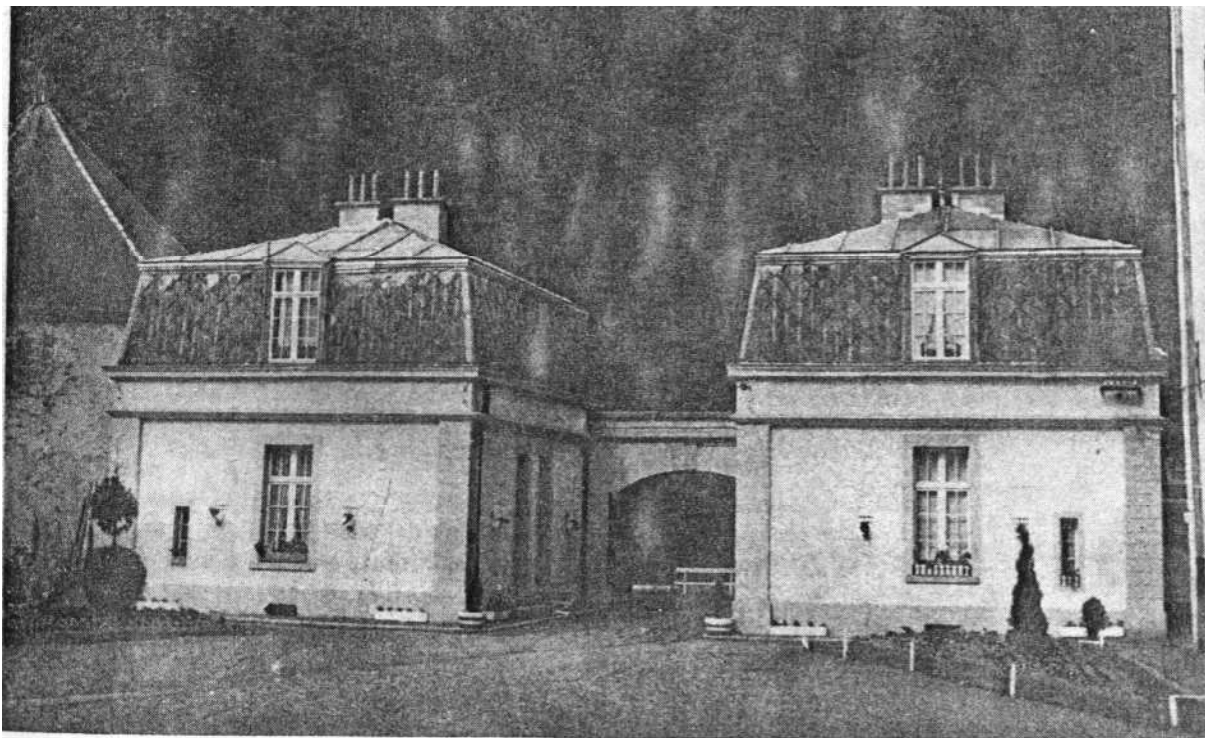
Figuur 20 : Cadettenschool te Namen (1897 - 1914)
Erekaart

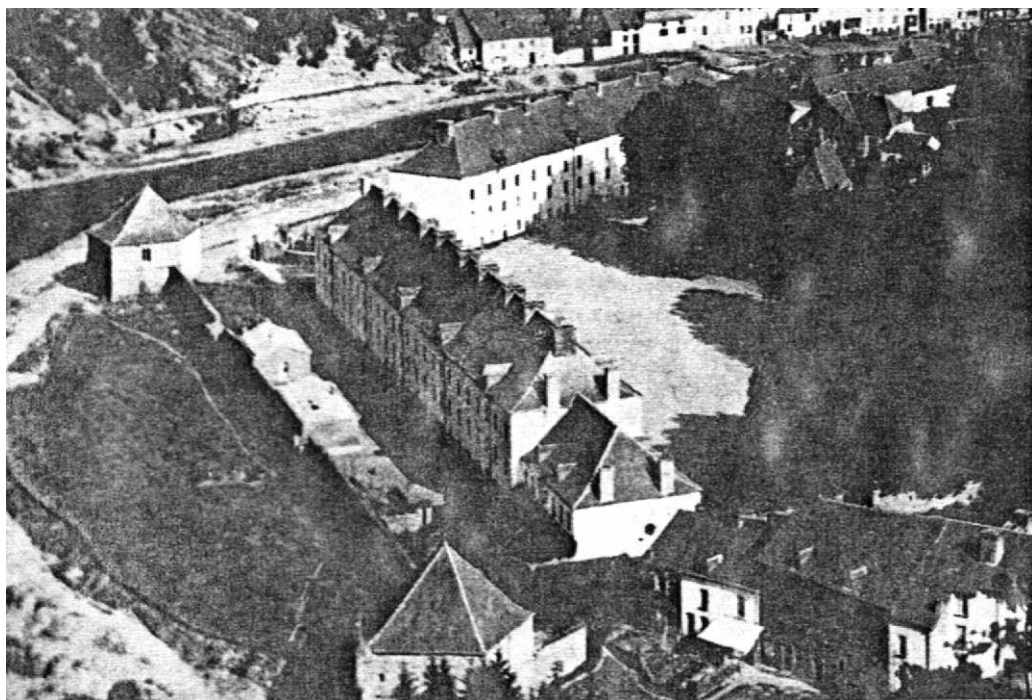
Figuur 21 : Cadettenschool te Namen (1897 - 1914)
De les paardrijden

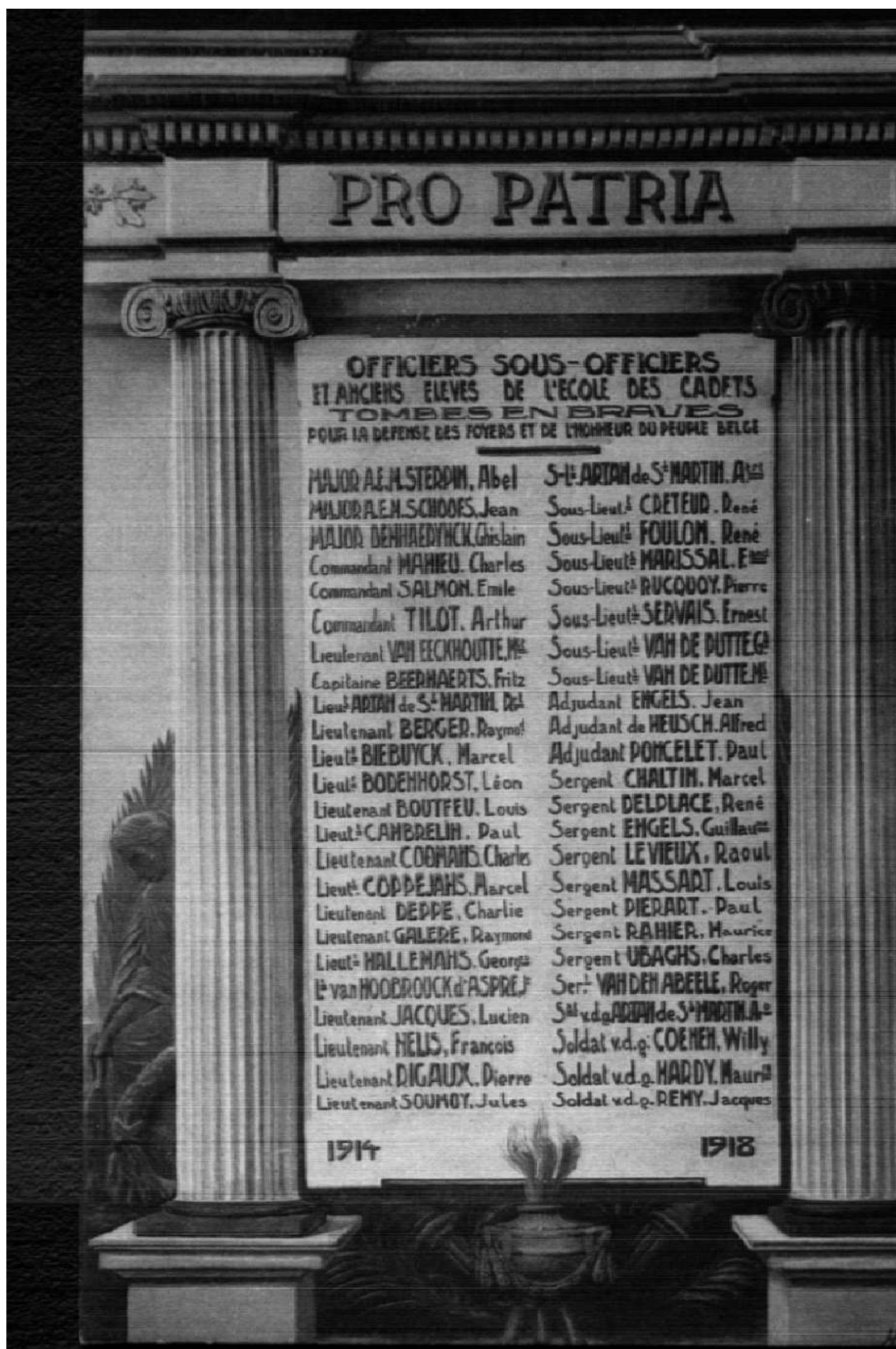
Figuur 22 : Pupillenschool (1920)
Het kasteel van Marneffe

Figuur 23 : Pupillenschool (Bouillon)
De ingang gezien vanaf het binnenplein

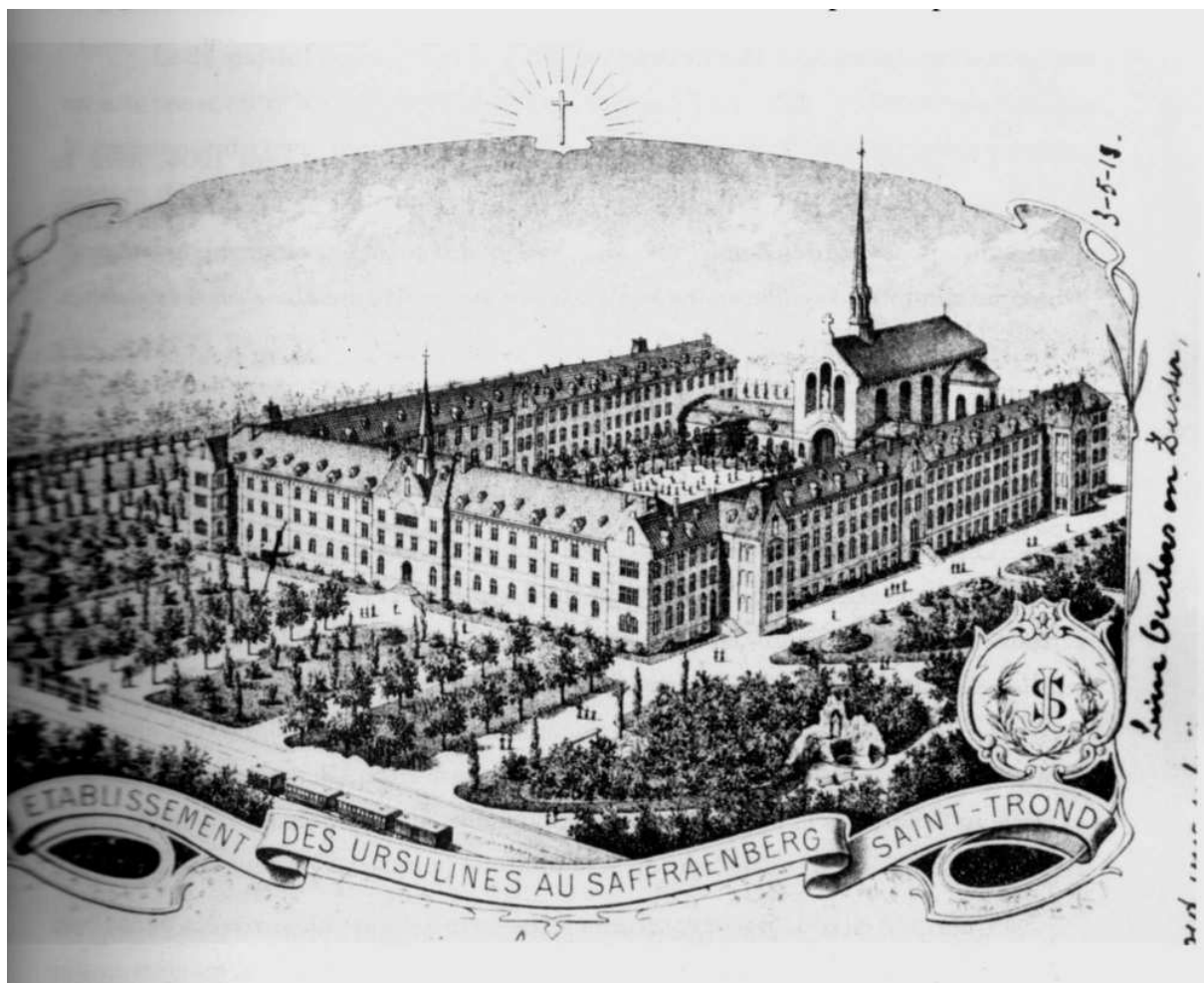
Figuur 24 : Pupillenschool (Bouillon)
De kazerne in 1900

Figuur 25 : Cadettenschool : Monument aan de gesneuvelden

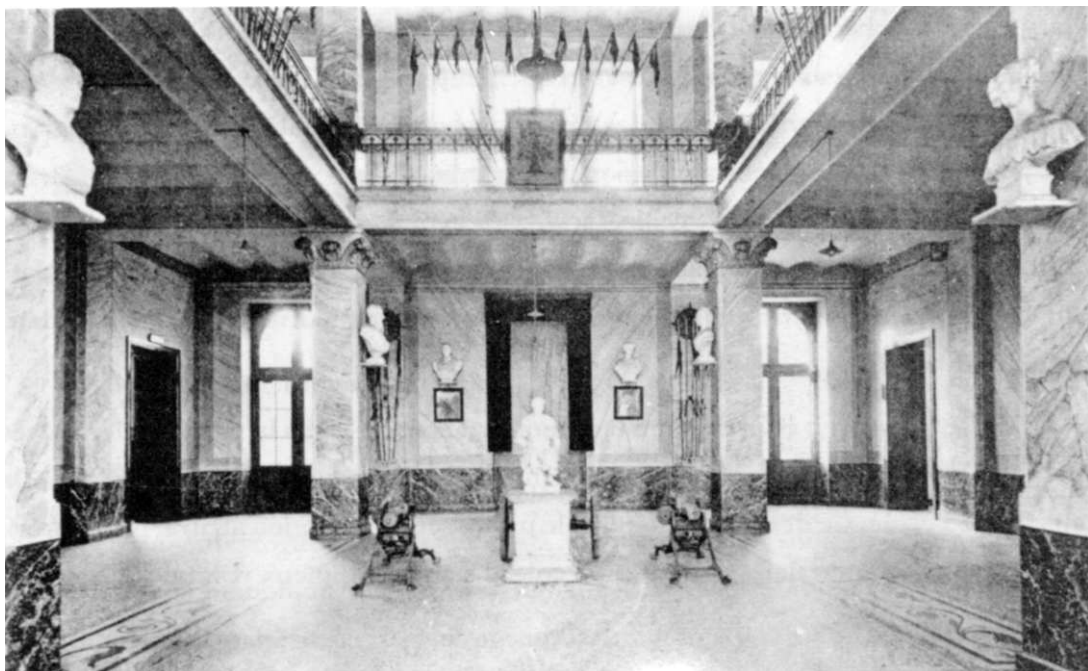
Figuur 26 : Monument aan de gesneuvelden te Aalst

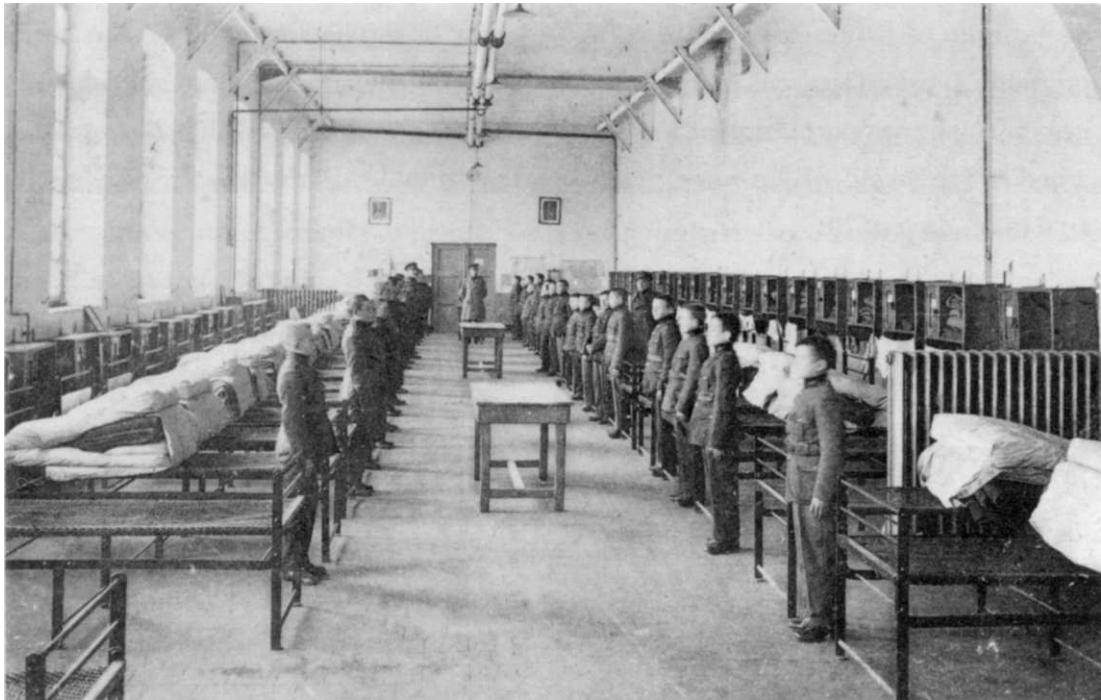
Figuur 27 : Saffraanberg
Zicht op het klooster van de Ursulinen in 1919

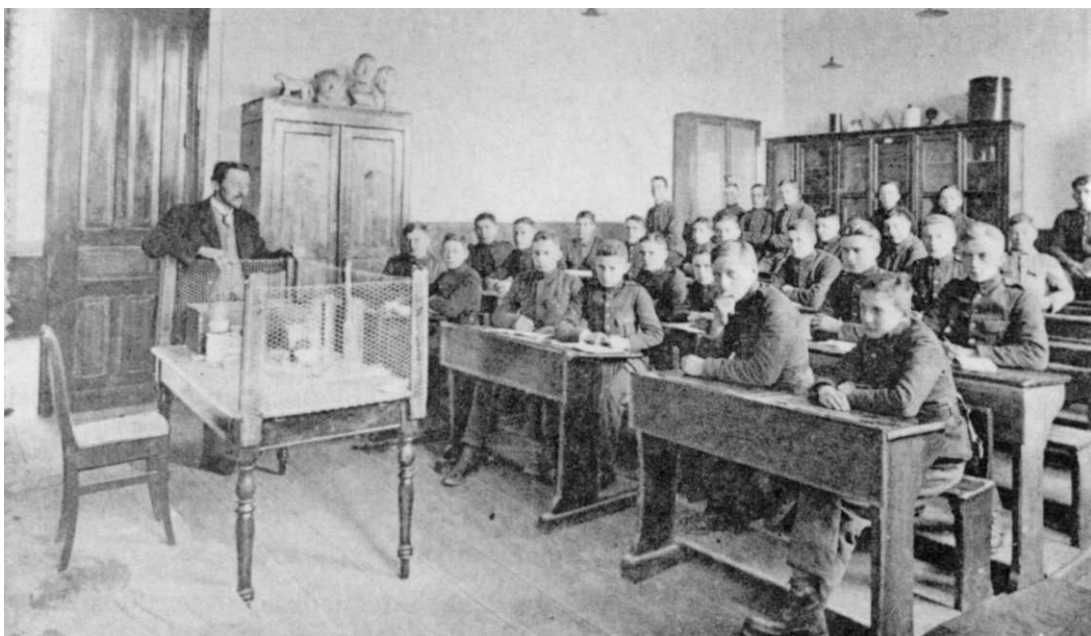
Figuur 28 : Pupillenschool te Saffraanberg
Ingangsgevel

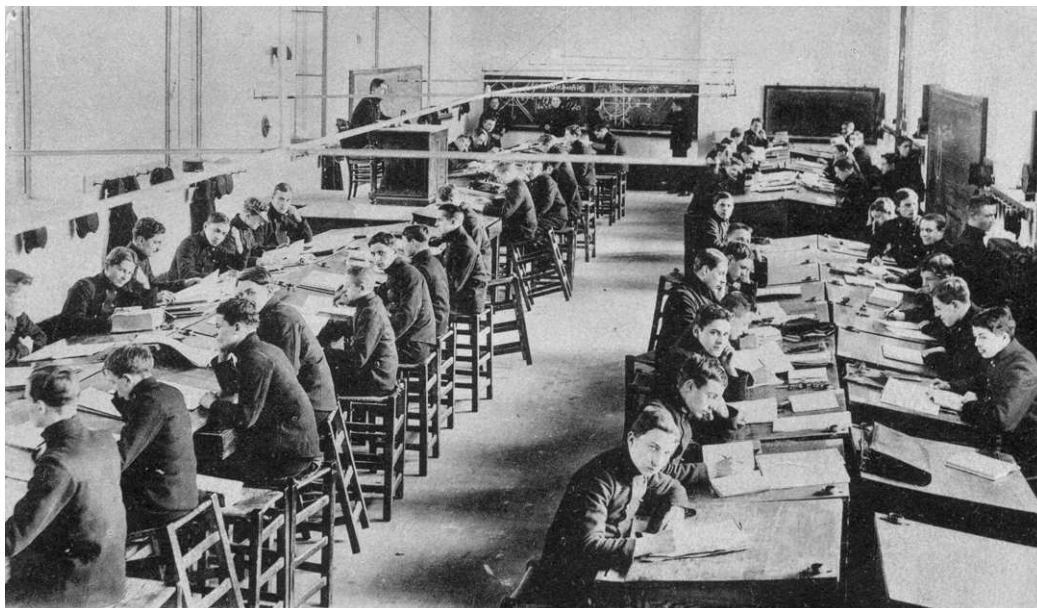
Figuur 29 : Pupillenschool te Saffraanberg
De ingangshall

Figuur 30 : Pupillenschool te Saffraanberg
Een slaapzaal

Figuur 31 : Pupillenschool te Saffraanberg
Een klaslokaal

Figuur 32 : Cadettenschool te Namen (1897 - 1914)
Een studiezaal ten tijde van de gaslantaarns

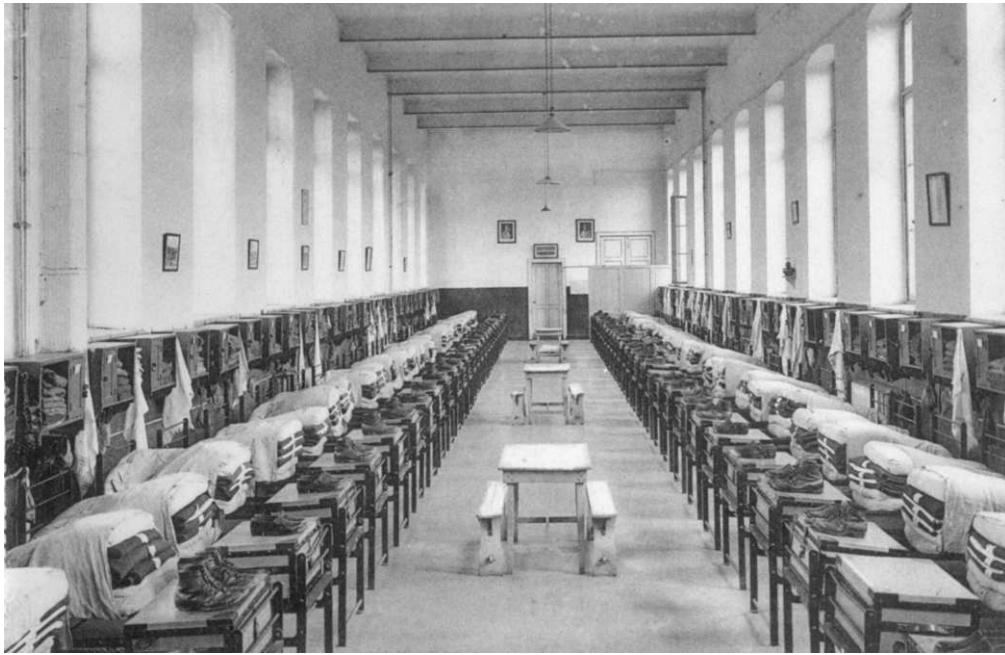
Figuur 33 : Cadettenschool te Namen (1897 - 1914)
Een studiezaal in 1913

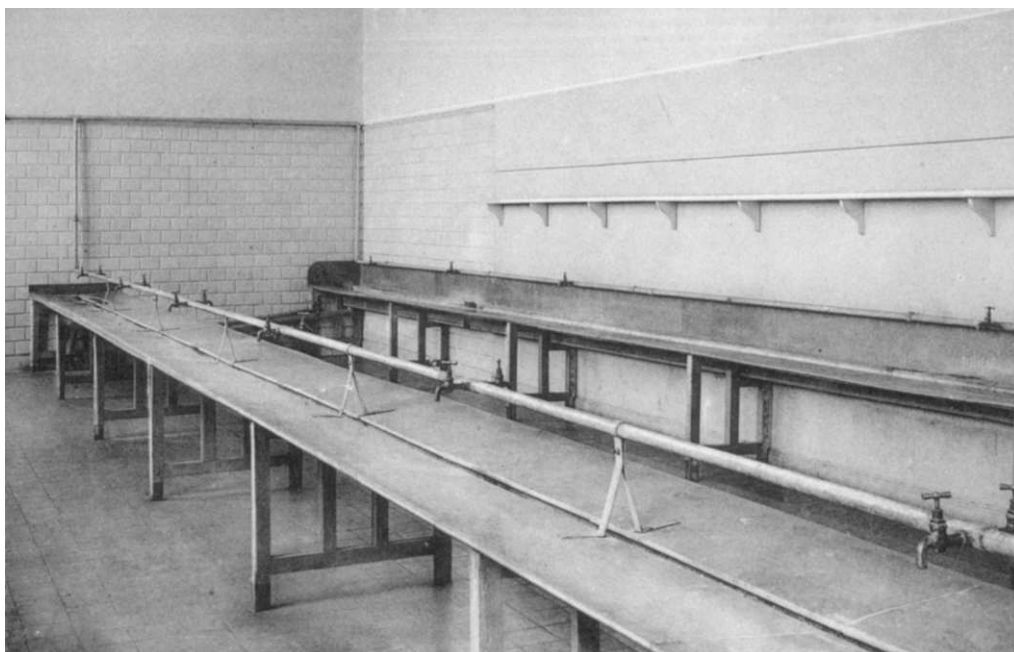
Figuur 34 : Cadettenschool te Namen (1919 – 1940)
Zicht van het binnenplein

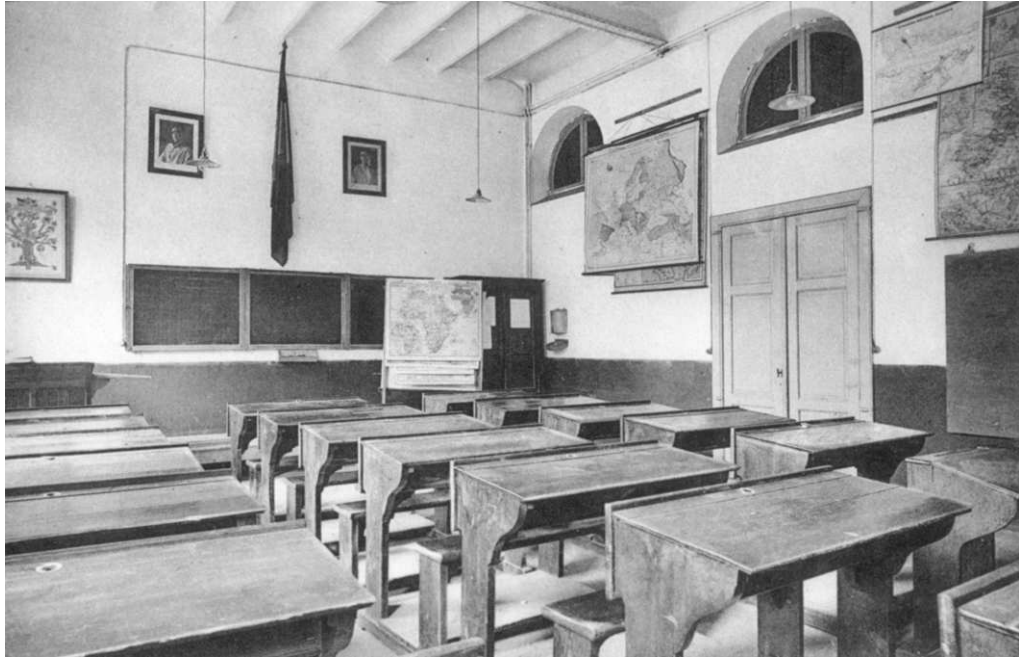
Figuur 35 : Cadettenschool te Namen (1919 – 1940)
De ziekenzaal

Figuur 36 : Cadettenschool te Namen (1919 – 1940)
Een slaapzaal

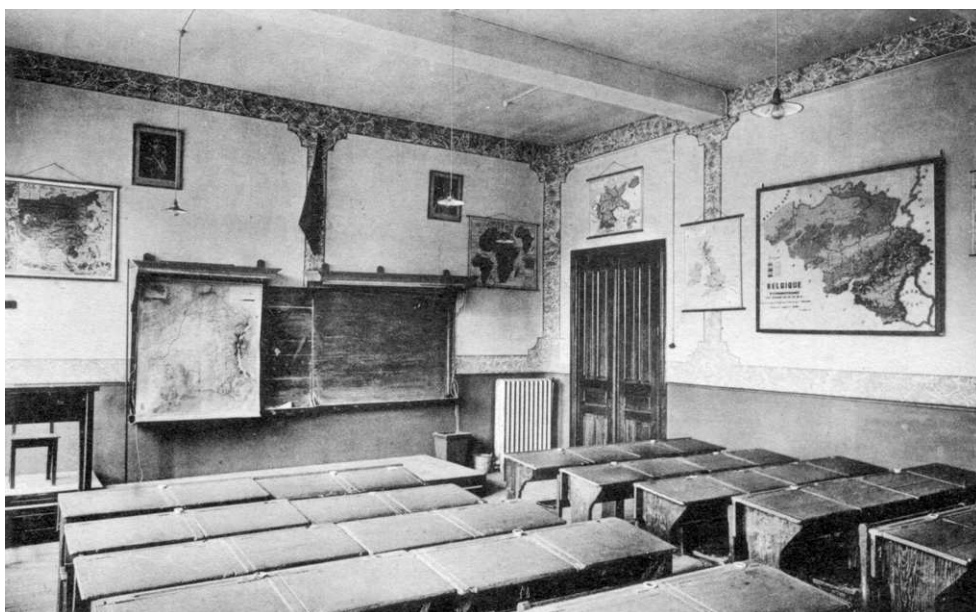
Figuur 37 : Cadettenschool te Namen (1919 – 1935)
Een waszaal

Figuur 38 : Cadettenschool te Namen (1919 – 1940)
Een klaslokaal

Figuur 39 : Cadettenschool te Namen (1919 – 1940)
Een studiezaal

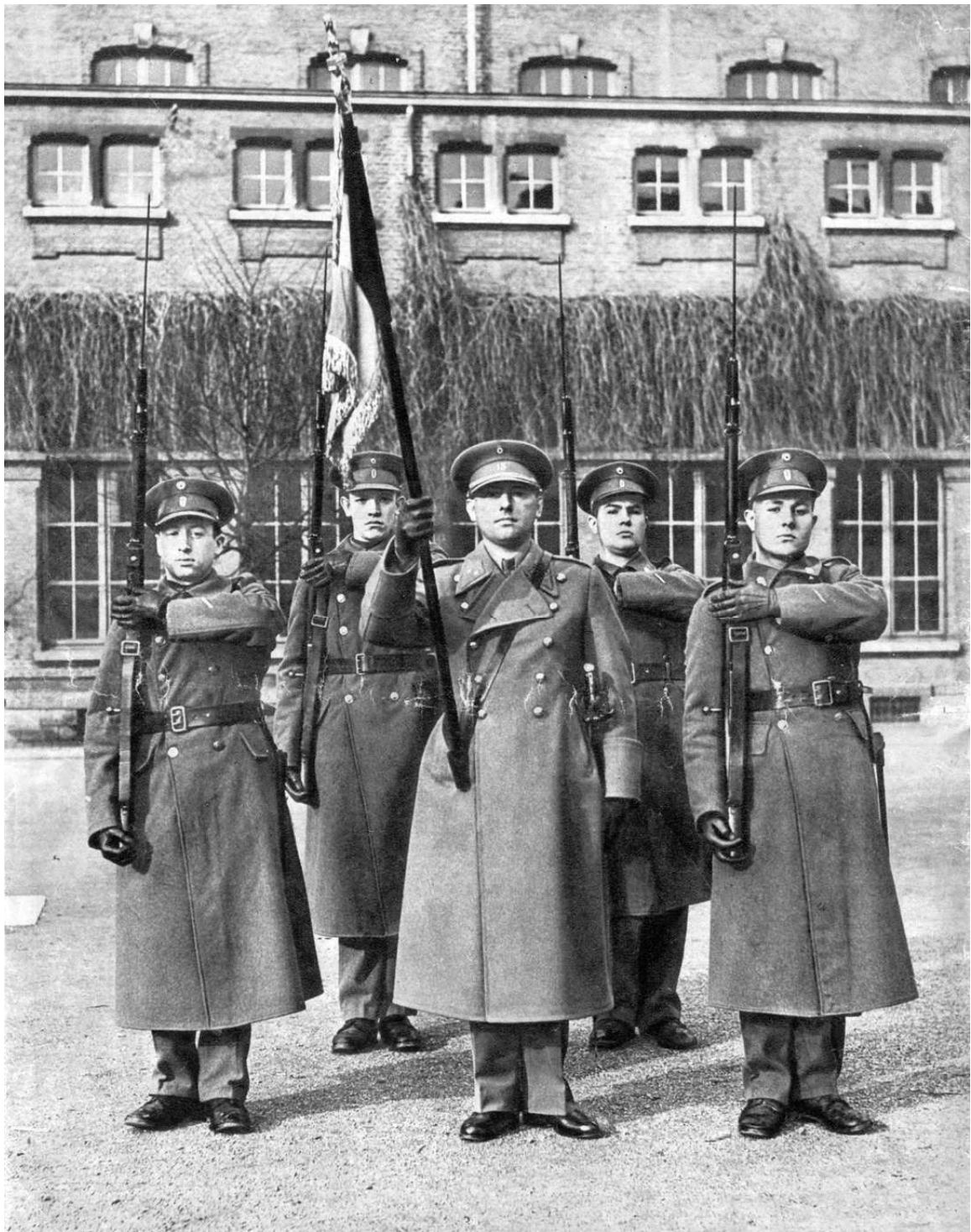
Figuur 40 : Cadettenschool te Namen (1919 – 1940)
De aardrijkskundeklas

Figuur 41 : Cadettenschool te Namen (1919 - 1940)
In de eetzaal

Figuur 42 : Een Cadet in 1938

Figuur 43 : Cadettenschool te Namen (1919 - 1940)
Voorstelling van het vaandel van de School

Figuur 44 : Cadettenschool te Namen (1938)

De officieren instructeurs

Lt HOUSIAUX	Lt PAIRON	Lt DELHAYE
Lt WAUTRECHT	Cdt RENIER	Lt PIRSON

Figuur 45 : Cadettenschool te Namen (1939)

Het orkest

Figuur 46 : Franse Cadettenschool te Namen (1938)
Parade in de stad

Figuur 47 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg (1939)
Luitenant-kolonel SCHARFF voor de herdenkingsplaten aan de
gesneuvelde Pupillen

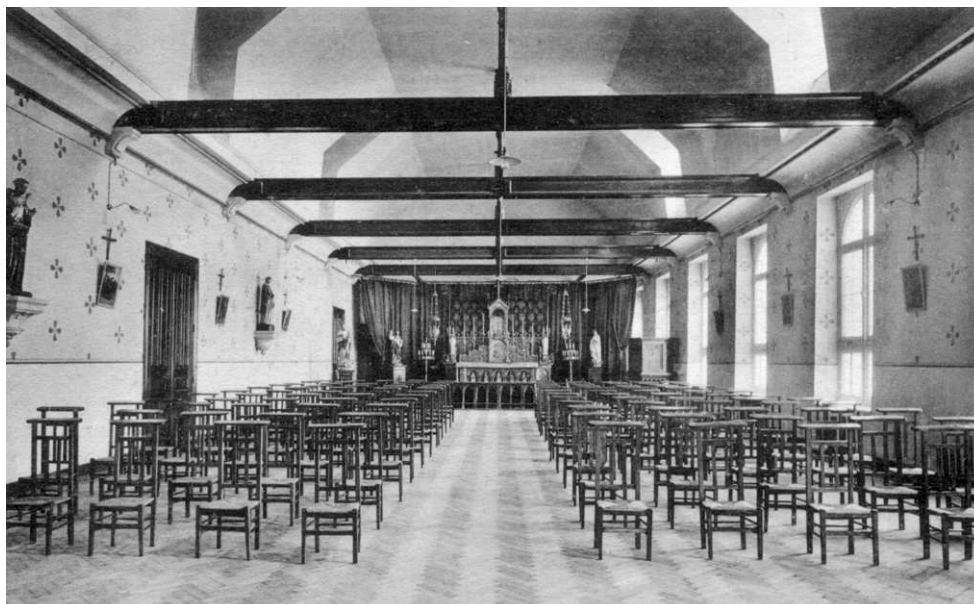

Figuur 48 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Zicht op de voorgevel

Figuur 49 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Zicht achteraan

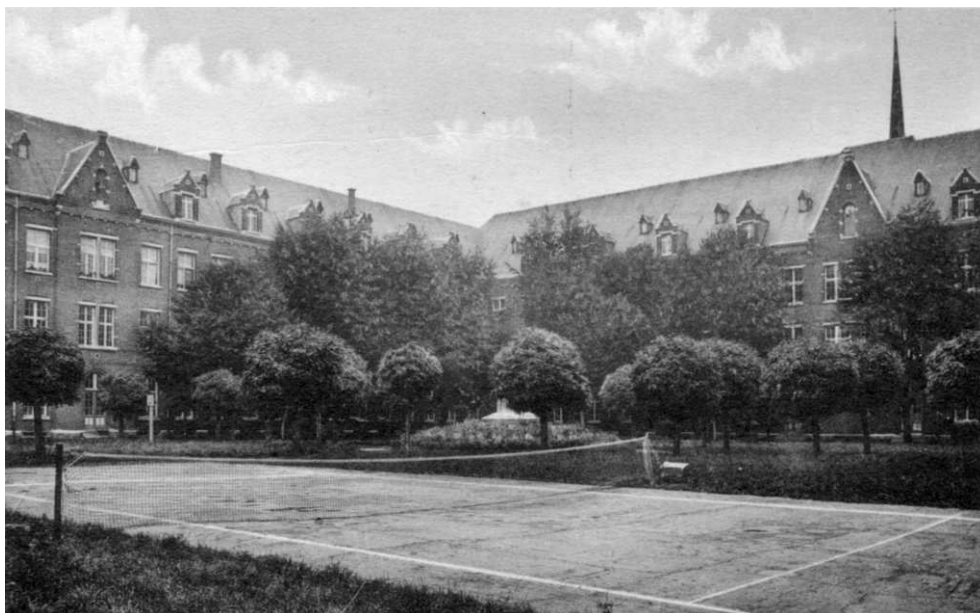
Figuur 50 : Vlaamse Cadettenschool te
Saffraanberg
Ingang van de School

Figuur 51 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
De kapel

Figuur 52 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Zicht op de boerderij

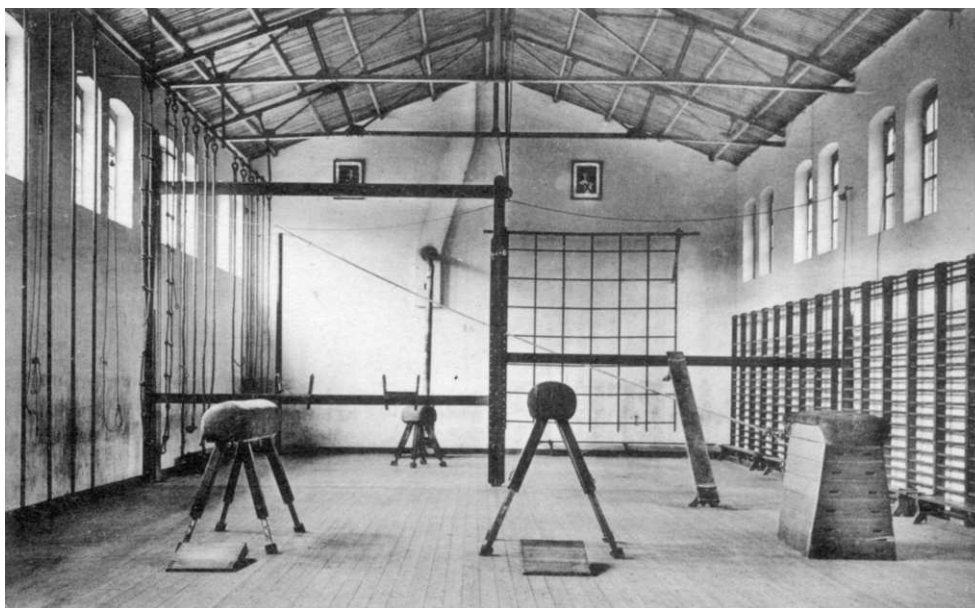
Figuur 53 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Het tennisterrein

Figuur 54 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Een slaapzaal

Figuur 55 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Een studiezaal

Figuur 56 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
De turnzaal

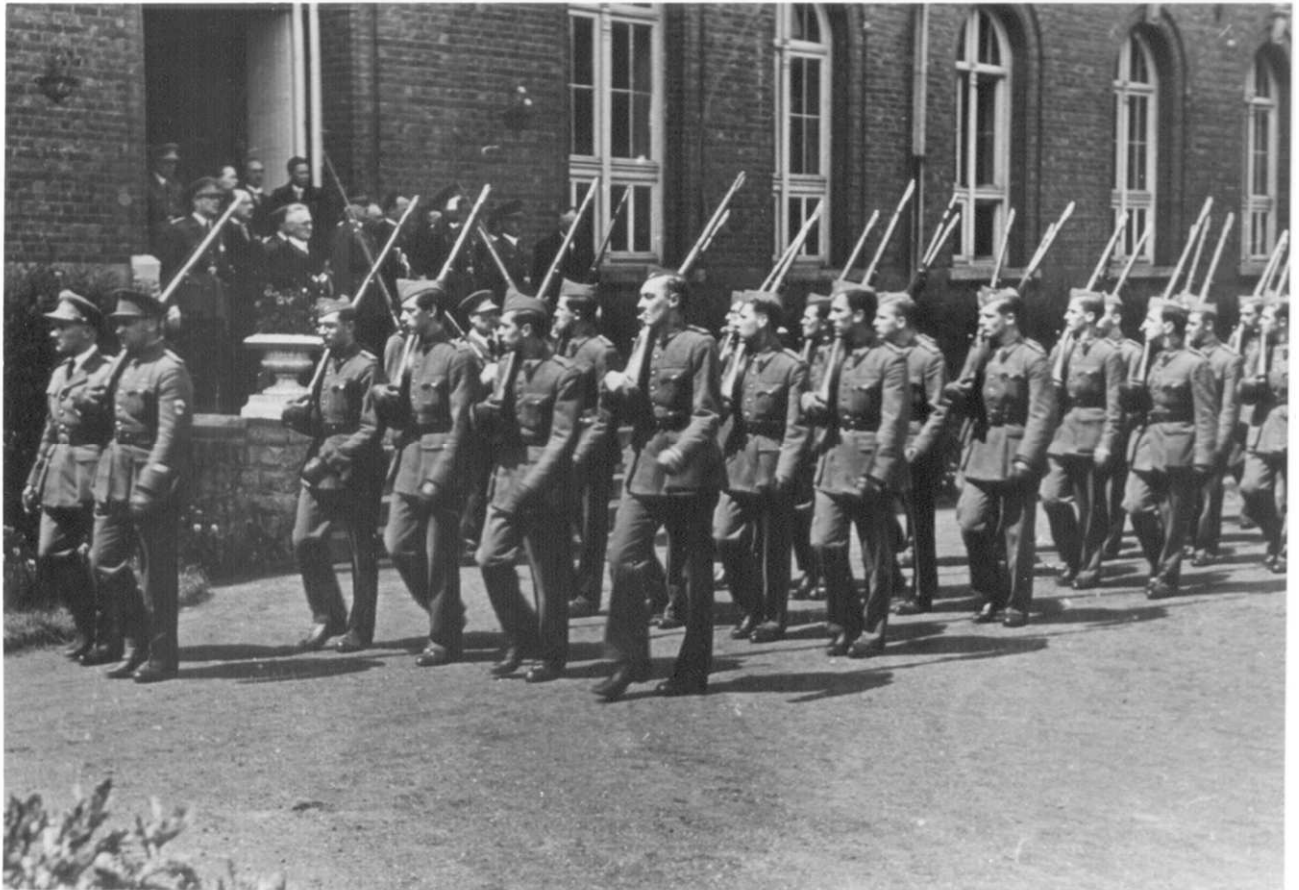
Figuur 57 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
De speelzaal

Figuur 58 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
De eetzaal

Figuur 59 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Dodenhulde te Aalst door de Cadetten

Figuur 60 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Wapenschouwing

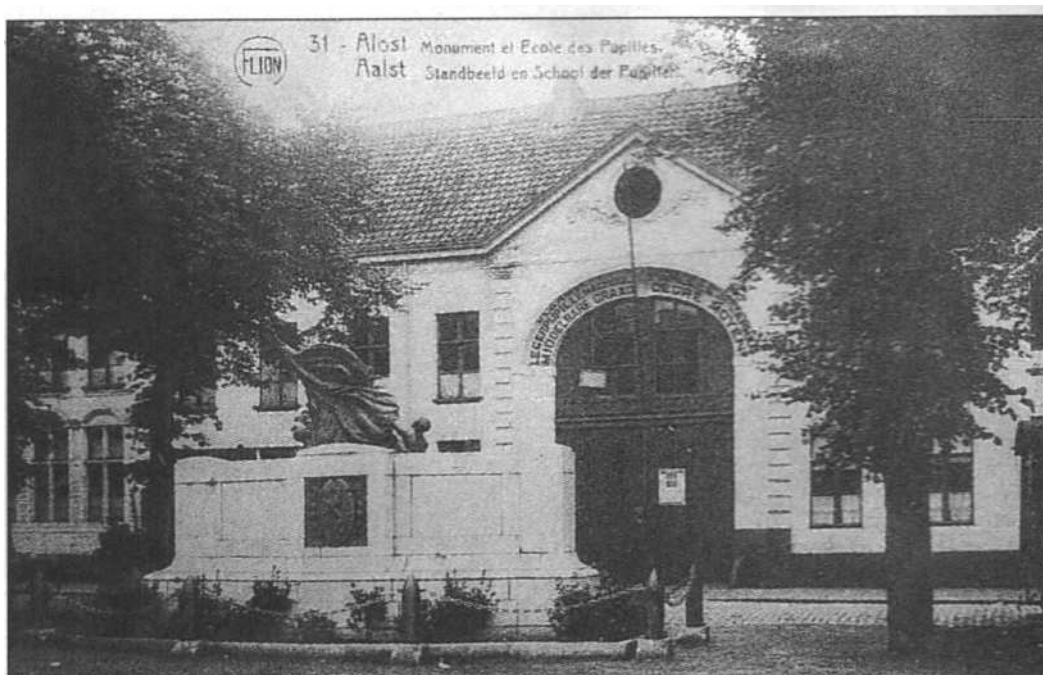
Figuur 61 : Vlaamse Cadettenschool te Saffraanberg
Het jazzorkest

Figuur 62 : Doopplechtigheid van de promotie DUICK
(Sint-Truiden 1939)

Figuur 63 : Doopplechtigheid van de promotie DUICK
(Sint-Truiden 1939)

Figuur 64 : Legerpupillenschool en dodenmonument te Aalst
na de Eerste Wereldoorlog

Figuur 65 : Monument voor de gesneuvelde
Troepskinderen en Pupillen van het Leger te Aalst

Figuur 66 : Franse Cadettenschool te Namen (1939)
Het lerarenkorps

Van links tot rechts : Lt WAUTERS (1), officier betaalmeester – de geneesheer (2) – de leraars : FRANÇOIS (3), HOWAERT (4), DELAUNOY (5), Lt WAUTRECHT (6) - HERBIET (7) - Maj TRIEST (8) - SEYSSENS (9) – Cdt CEUTERICK (10) - Cdt RIVIERE (11) – Lt CANTILLON (12) - COPPE (13) - Cdt BROSIUS (14) - FRAUENBERG (15) - GREVISSE (16) - VIRELLE (17)

